

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KRİMİNOLOJİ VE CEZA ADALETİ YÜKSEK LİSANS
PROGRAMI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

AVRUPA'DA GÖÇMEN SUÇLULUĞU ÜZERİNE
YAPILAN AMPİRİK ARAŞTIRMALARIN
SİSTEMATİK DERLEMESİ

Nur Şirin BÜYÜKCOŞKUN ATSİZELTİ
2501170566

TEZ DANIŞMANI

Doç. Dr. Sercan GÜRLER

İSTANBUL-2021

ÖZ
AVRUPA’DA GÖÇMEN SUÇLULUĞU ÜZERİNE YAPILAN AMPİRİK
ARAŞTIRMALARIN SİSTEMATİK DERLEMESİ
Nur Şirin BÜYÜKCOŞKUN ATSIZELTİ

Bu araştırmada göçmenlerin suç faili olmasına ilişkin Avrupa’da yapılan ve İngilizce yayınlanan ampirik araştırmaların sistematik derleme yöntemiyle fotoğrafı sunulmaya çalışılmıştır. Öncelikle Avrupa’daki göçmen yaklaşımı açıklanmakta, daha sonra teorik yaklaşımlarına ağırlık vermek kaydıyla göçmen suçluluğu araştırmalarının özellikleri, yöntemleri ve sınırları sistematik olarak sunulup tartışılmaktadır. Derleme kapsamındaki araştırmalarda, büyük çoğunluğunun nicel araştırma olması dışında hakim bir yöntem yoktur. Hipotezler ve yöntemler konusunda engin bir çeşitlilik vardır. Bulgularına baktığımızda literatür; göçmenlerin homojen bir grup olmadığını, beraberlerinde getirdikleri arka plan özelliklerinden çok göç ettikleri ev sahibi toplum ile girdikleri ilişki ve oraya adapte olma süreçlerinin suç fenomeni üzerinde daha etkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kavramlar: kriminoloji, sistematik derleme, göçmen suçluluğu, suç teorileri, Avrupa

ABSTRACT
SYSTEMATIC REVIEW OF EMPIRICAL STUDIES ON IMMIGRANT
CRIMINALITY IN EUROPE

Nur Sirin BUYUKCOSKUN ATSIZELTI

Migrant criminality studies conducted in Europe and published in English are illustrated in this study with systematic review method. Firstly, the treatment of refugees in Europe will be explained and then migrant criminality studies' qualities, methods and limitations will be presented systematically and discussed with an emphasis on theoretical approaches. There is no overarching method in the studies within the scope of the review except the fact that most of them are quantitative studies. There is great diversity in terms of hypotheses and methods. When we look at the results, literature shows that immigrants are not a homogenous group and that their relations with the host society and their adaptation processes are much more influential on the crime phenomenon rather than the background qualities they brought along with them.

Keywords: criminology, systematic review, immigrant criminality, theories of crime, Europe

ÖNSÖZ

Hukuk Fakültesi'ndeki lisans yıllarımda başlayan hukukçu bakışını sosyal bilimler ile genişletme arzusu kriminoloji disiplini seçmeme neden oldu. Bu yıllar boyunca bir arada yaşadığımız farklı kültürler, sosyal sorunlar ve memleketimizde çoğu insanda hikâyelerine rastladığımız göç olgusu ilgimi çeken bir konu oldu. Kitlemel göç hayatımıza girdiğinden beri ise bunun hem toplumumuzda yol açacağı karşılaşmaları hem de göç eden insanların hayatları akademik olarak da bilgi sahibi olmak istediğim bir alan hâline geldi. Bu da beni yüksek lisans tezini için araştırma konusu olarak göçmenleri seçmeye yöneltti. Ülkemize gelen göçmenlerin önemli bir bölümünün daha rahat hayatta kalabilecekleri veya daha iyi imkânlar bulabilecekleri düşüncesiyle Avrupa'ya gitme hayali kurduğuna biliyordum. Bu bakımdan Avrupa'ya son 10 yılda giden göçmenler bizim de bir parçasına şahit olduğumuz bir hikâyenin devamını yaşıyorlardı. İnsanların hikâyelerine yön veren şeyin ise çoğu zaman politikalar ve yasalar olduğunu gözlemliyordum. Bu nedenle hangi göçmenlerin hikâyesinin suç gibi hayatın akışını derinden etkileyen kötü bir fenomenle sonuçlandığını merak ediyordum. Yönelmiş konunun göçmenlerin hayatındaki kritikliğini ise gönüllü insan hakları faaliyetleri ve avukatlık tecrübelerim sırasında idrak ettim.

İlk olarak göçmenlerin bizatihi göç süreci nedeniyle edindikleri, onları suça iten ve yerlilerin sahip olduğu risklerden farklı bir risk faktörü olup olmadığını sordum. Ancak bu sorunun cevabını aramak için hem bilgi birikiminin hem de literatürün hazır olmadığını fark ettim. Bunun üzerine hem akademik literatürün daha gelişmiş olduğu hem de ülkemizi daha yakından ilgilendiren Avrupa sahasında bu konudaki bilimsel bilginin geldiği noktayı anlamamın ve Türkçe literatüre kazandırmanın benim kadar benden sonraki araştırmacılara da katkısının olacağına karar verdim. Bu araştırma benim için kriminolojik bir soruyu araştırmaktan çok sosyal bilimlere adım atmak, akademik disiplinin ne olduğunu fark etmek ve yalnız başıma yöntem öğrenmek anlamına geldi. Bu süreçte kriminoloji biliminin memleketimizde gelişmesi ve sosyal politikalara sunabileceği katkıları hayal etmek

beni bu alanda devam etmeye motive eden en önemli şeydi. Başta eşim olmak üzere bu hayallerimi paylaştığım arkadaşlarım beni teşvik ettiler.

Öncelikle Türkiye'nin bu ilk kriminoloji yüksek lisans programında emeği geçen herkese ve dönem arkadaşlarıma, tez konumu ilk paylaştığım ve bana yol gösteren Doç. Dr. Ulaş Sunata'ya, tezimde yolumu bulma sürecimde anlayışla beni dinleyen ve soruları ile destek olan özverili danışmanım Doç. Dr. Sercan Gürler'e, teknik konularda danıştığım Ammar, Abdullah ve Fuat'a, tezimi gözden geçiren Doğukan ve Alpkan'a, hem cesaret vermesi hem de bakışımı geliştirmesi ile tüm bu sürece destek olan hayat arkadaşım Şükrü'ye, maddi ve manevi fedakarlıkları için her iki aileme, sosyal sorunları anlama ve disiplinler arası bir bakış oluşturma arzumda katkıları büyük olan anneme, babama, kardeşlerime teşekkürlerimi sunarım.

Nur Şirin
BÜYÜKCOŞKUN ATSİZELTİ
İSTANBUL, 2021

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLOLAR LİSTESİ.....	ix
GRAFİKLER LİSTESİ.....	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

AVRUPA'DA GÖÇMEN HAREKETLİLİĞİ VE POLİTİKASI

1.1.YÜZYILIN YENİ GERÇEĞİ: GÖÇ	5
1.2.AVRUPA'YA GÖÇMEN HAREKETLİLİĞİ	7
1.3.AVRUPA'DA GÖÇ POLİTİKALARININ SON ÇEYREK YÜZYILI	12

İkinci Bölüm

SİSTEMATİK DERLEME: BULGULAR VE YÖNTEMLER

2.1.SİSTEMATİK DERLEMENİN YÖNTEMİ VE SINIRLILIKLARI	24
2.2.SUÇU AÇIKLAMAK VE GÖÇMEN SUÇLULUĞU LİTERATÜRÜ	29
2.3.ARAŞTIRMA BULGULARI.....	38
2.4.ARAŞTIRMALARIN TASARIMLARI, ANALİZ BİRİMLERİ VE ZAMAN BOYUTU	45
2.5.ARAŞTIRMALARIN SUÇ ÖLÇÜMÜ VE VERİSİ.....	49
2.6.ARAŞTIRMALARIN İNCELEDİĞİ SUÇ TÜRLERİ VE YAŞ DAĞILIMI	53
2.7.ARAŞTIRMALARIN SAHASI VE ÖRNEKLEMDEKİ GÖÇMENLERİN MENŞELERİ.....	55

Üçüncü Bölüm

SİSTEMATİK DERLEME: TEORİK YAKLAŞIMLAR

3.1.DEMOGRAFİK VE YAPISAL TEZLER	57
3.1.1.Tanım.....	57
3.1.2.Derleme Bulguları	59
3.2. RASYONEL SEÇİM TEORİSİ / EKONOMİK MODEL	63
3.2.1.Tanım.....	63
3.2.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri.....	64
3.2.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması:	69

3.2.4.Derlemenin Bulguları	70
3.3.SOSYAL DÜZENSİZLİK TEORİSİ.....	75
3.3.1.Tanım.....	75
3.3.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri.....	75
3.3.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması	79
3.3.4.Derlemenin Bulguları	80
3.4.BÖLÜMLENMİŞ ASİMİLASYON TEORİSİ	81
3.4.1.Tanım	81
3.4.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri	84
3.4.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması	85
3.4.4.Derlemenin Bulguları	86
3.5.KÜLTÜRLEŞME TEORİSİ.....	88
3.5.1.Tanım	88
3.5.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri.....	88
3.5.3.Derlemenin Bulguları	90
3.6.ANOMİ / GERİLİM TEORİLERİ.....	92
3.6.1.Tanım.....	92
3.6.2. Teorinin Bağlamı ve Öncüleri	92
3.6.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması	100
3.6.4.Derlemenin Bulguları	101
3.7.SOSYAL ÖĞRENME TEORİLERİ.....	104
3.7.1.Tanım.....	104
3.7.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri.....	104
3.7.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması	108
3.7.4.Derlemenin Bulguları	108
3.8.ENFORMEL SOSYAL KONTROL TEORİLERİ.....	110
3.8.1. Tanım.....	110
3.8.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri.....	111
3.8.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması	113
3.8.4.Derlemenin Bulguları	116
3.9.ÖZ KONTROL TEORİSİ	120
3.9.1.Tanım.....	120
3.9.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri.....	120
3.9.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması	121
3.9.4.Derlemenin Bulguları	122

3.10.DAMGALAMA TEORİSİ	123
3.10.1.Tanım	123
3.10.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri.....	124
3.10.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması	127
3.10.4.Derlemenin Bulguları	127
3.11.MARJİNALİZASYON TEZİ	128
3.11.1.Tanım	128
3.11.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri.....	128
3.11.3.Derlemenin Bulguları	129
3.12.ÇATIŞMA TEORİLERİ.....	131
3.12.1.Tanım	131
3.12.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri.....	132
3.12.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması	134
3.12.4.Derlemenin Bulguları	135
3.13.DURUMSAL EYLEM TEORİSİ	137
3.13.1.Tanım	137
3.13.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri.....	138
3.13.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması	141
3.13.4.Derlemenin Bulguları	141
TARTIŞMA.....	142
SONUÇ	149
KAYNAKÇA.....	151
EKLER.....	186

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1	: AB'nin göçün dış boyutunu kurumsallaştırması.	17
Tablo 2	: Dahil Etme Politikaları	21
Tablo 3	: Suçun Ekonomik Modelleri.	65
Tablo 4	: Rasyonel Seçim.	67
Tablo 5	: Rasyonel Seçim 2.	68
Tablo 6	: Chicago Kentsel Genişleme.	76
Tablo 7	: Bölümlenmiş Asimilasyon.	83
Tablo 8	: Araştırma Modeli	90
Tablo 9	: Merton'un Gerilim Teorisi.	94
Tablo 10	: Genel Gerilim Teorisi.	99
Tablo 11	: Akers'in Sosyal Öğrenme Teorisi.	108
Tablo 12	: Hirschi'nin Sosyal Bağ Teorisi.	113
Tablo 13	: Damgalama Teorisi.	127
Tablo 14	: Eylemin Aşamaları.	139
Tablo 15	: Algı-Seçim-Eylem Süreci.	140

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1	: 1990-2019 Arası Zorla Yerinden Edilme.	5
Grafik 2	: Avrupa'ya, Avrupa İçinde ve Avrupa'dan Göç, 1990-2019.	8
Grafik 3	: Avrupa Ülkelerinin Yasal Göçmenler Dair Politikaları.	23
Grafik 4	: Derlemenin Saha Ülkeleri	56

KISALTMALAR LİSTESİ

bkz.	:bakınız
BMMYK	:Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
AB	:Avrupa Birliği

GİRİŞ

Türkiye, Asya ve Avrupa'nın kesişim noktası olması hasebiyle tarih boyunca göçmen hareketliliğinin odaklarından biri olmuştur. Cumhuriyet tarihinde ilk büyük göç dalgası Balkan Savaşları sonrasında yaşanmıştır. Ortadoğu'da süregelen savaşlar ve yerinden edilmeler diğer Ortadoğu ülkelerinin yanı sıra Türkiye'yi bazen hedef bazen transit ülke konumuna sokmuştur. Türkiye 2011'de başlayan Suriye İç Savaşı'nın etkisiyle 2018'de dünyanın en çok mülteci barındıran ülkesi hâline gelmiştir (International Organization of Migration:UN Migration, 2020: 40). Bu nedenle bir kısmı Türkiye'den geçip Avrupa'ya giden göçmenlerin Avrupa toplumları ile girdikleri etkileşim ve yaratacakları toplumsal etkinin her boyutu Türkiye'yi de ilgilendirmekte, bu alandaki akademik birikimin Türkiye'ye faydası olacağı umulmaktadır. 2019 itibariyle Avrupa'nın en çok uluslararası göçmen barındıran 7 ülkesinden 5 tanesi, aynı zamanda dünyanın ABD'den sonra en çok uluslararası göçmen barındıran 13 ülkesi içinde yer almaktadır (International Organization of Migration:UN Migration, 2020: 26,88).

Göç olgusu ve göçmenlerle ev sahibi toplumun ilişkileri, başta siyaset bilimi, sosyoloji, kriminoloji, hukuk, psikoloji olmak üzere birçok disiplinin akademik araştırma konusu olagelmıştır. Son otuz yılda göç kontrolünün etkisiyle göç araştırmaları alanı hızla gelişmiş ve farklı disiplinlere yayılmıştır. Kriminoloji bilimi diğer vatandaşlar gibi göçmenlerin de toplum normlarına ve yasalara uymayan davranışlarını ve bunların nedenlerini mercek altına almış, bu alandaki bilimsel olguları tespit etmeye ve olgular arasındaki ilişkileri açıklamaya çalışmıştır. Özellikle 21. yüzyılda göçün güvenlik sorunu olarak algılanması ve göçmenleri potansiyel suçlu olarak değerlendirme eğiliminin ortaya çıkmasıyla (Woude ve ark., 2017: 99) birlikte kriminolojinin ilgisi daha da yoğunlaşmıştır.

Bu araştırma coğrafi olarak Avrupa'daki göçmenlerin neden suç işlediğini veya suçlu olarak tespit edildiğini tespit etmek, cezalandırmaya kadar giden sapma¹ sürecinde göçmenlerin ev sahibi toplumda kendilerine denk koşullardaki bireylerden farklarını sorgulamaya, göçmenliğin getirdiği dezavantaj ve avantajların suç davranışına etkisini incelemeye ve tüm bunların neticesinde göçmenlerin suç işleme davranışlarının nasıl azaltılabileceğini keşfetmeye katkı sunmak amacıyla Aralık 2019 ve Ocak 2020 arasında yayınlanmış olan ampirik araştırmaların sistematik bir resmini sunmayı hedeflemektedir. ABD'de bu konuyla ilgili geniş bir literatür ve bir sistematik derleme (Ousey ve Kubrin, 2018) bulunmasına rağmen Avrupa'daki literatür çoğunlukla dağınık hâlde ve ülkelerin anadillerinde yazılmış bulunmaktadır. Sistematik bir derleme veya meta-analizler aracılığıyla sunulmuş bilimsel bir genelleme bulunamamıştır. Türkçe literatürde bu konudaki tek araştırma Kızmaz (2018a)'ın İngilizce kaynaklar arasından coğrafi bir sınırlama olmaksızın yaptığı literatür taramasıdır. Bu araştırma göçmenlik-suç ilişkisine dair teorik yaklaşımları özetlemekte ve literatürde öne çıktığını tespit ettiği ampirik bazı bulguları sunmaktadır.

Tezde Avrupa literatüründeki bulguları ve araştırma yaklaşımını bilimsel olarak genellenebilir bir yöntemle ortaya koymak amaçlanmaktadır. Tezin varsayımı Avrupa ile ABD'nin farklı ekonomik-sosyal yapılara ve farklı göçmen yapılarına sahip olmasının² Avrupa'daki göçmen suçluluğunun örüntüleri ve bu suçluluğu açıklayan teorik açıklamaları ABD'den farklılaştırmış olabileceğidir. Bu nedenle Avrupa için literatürün son durumunu gösterecek bir sistematik derleme sonraki araştırmalara yön vermek bakımından bir ihtiyaçtır.

---

¹ Sapma kavramı ilk defa Lemert (1951) tarafından "Social Pathology: A Systematic Approach to the Theory or Sociopathic Behavior" kitabında kullanılmıştır. Toplumun ortak normlarına aykırı her türlü davranışa sapma demiş, davranışın aykırı kabul edilmesinin altında yatan nedenleri pek sorgulamamıştır. Sonrasında ise sosyoloji literatüründe sapmanın doğası, nelerin sapma kabul edildiği veya sapmaya nelerin yol açtığı hakkındaki sorgulamalar devam etse de kavram yerleşmiştir. Goffman (2014) 'a göre "Birtakım değerleri paylaşan, kişisel sıfatlar ve davranma şekillerine ilişkin belli bir toplumsal normlar bütününe riayet eden bir grup bireyden hareketle, bağlılık göstermeyen her üye 'sapkın' olarak, hususiyet ise bir 'sapma' olarak tanımlanabilir."

² ABD'deki zorla yerinden edilmiş göçmenlerin nüfusa oranı Avrupa'dakinin üçte birinden azdır (IOM UN Migration, 2020).

Kriminolojide göç ve suç ilişkisini inceleyen akademik çalışmalara bakıldığında bunların dört başlık altında ele alındığını söyleyebiliriz: Birincisi göçmenlerin yasadışı göçünün bir suç olarak ele alınması, ikincisi göçmenlerin hem fail hem mağdur olabildiği insan ticareti merkezli organize suç grupları, üçüncüsü göçmenler tarafından işlenen suçlar, dördüncüsü vatandaşların göçmenlere karşı işlediği nefret suçları. Bu araştırmada üçüncü grup çalışmalar ele alınmıştır. Bu araştırmanın yapılmaya başlandığı tarih itibarıyla Avrupa çapında bu konuyu geniş şekilde ele alan sistematik bir derleme bulunmamaktadır. Bu çalışmada Avrupa’da 2000 yılından bugüne, örnekleminde göçmen faillerin yer aldığı suç araştırmalarını sistematik derleme metoduyla incelemek ve böylece literatürün analitik bir resmini çizmek hedeflenmiştir.

Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal İşler Dairesi Nüfus Bölümü “kendi ülkesi dışında ikamet eden herkesi” göçmen olarak tanımlamaktadır (United Nations Department of Economic and Social Affairs, 1998: 7). Göçmenler ve mülteciler aynı temel özgürlüklere ve evrensel insan haklarına sahip olsalar da (UN General Assembly, 2016) 2018’de yayınlanan Göç İçin Küresel İlkeler Sözleşmesi’ne göre farklı hukuki çerçevelerde yer aldıklarından yalnızca mülteciler uluslararası mülteci hukuku kapsamında bir uluslararası korumadan faydalanabilmektedir (UN General Assembly, 2018). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) istatistiklerinde ise “mülteci” terimi, uluslararası korumalardan faydalanan “mülteciler” veya 1951 Konvansiyonu’nda sayılan riskler ile karşılaştığı hâlde çeşitli nedenlerle mültecilik korumasından faydalanamayan “mülteci benzeri durumdaki kişiler” için kullanılmaktadır. “Sığınmacı” uluslararası koruma başvurusunda bulunmuş ancak başvurusu henüz olumlu sonuçlanmamış kişilerdir. Bunlar dışındaki gruplar ise istatistiklerde ayrıca sınıflandırılmaktadır (United Nations High Commissioner for Refugees, 2020: 76). Yani bu sınıflandırmaya göre göçmenler hukuki olarak mültecilik koruması dışında kalan ve ülkesi dışında ikamet eden kişilerdir. Ancak burada anlatıldığı gibi hukuki korumaya atıf yapılmayan durumlarda göçmen kelimesi mülteci, sığınmacı, geçici koruma, vatansızlık gibi hukuki statüler fark etmeksizin doğduğu ülkenin dışında ikamet etmeye başlamış kişileri ifade etmek için çatı bir kavram olarak kullanılmaktadır. “Göçmen”, sosyal

bilimlerde “yabancı doğumlu” veya “ev sahibi devletten farklı bir ulusa mensup” gibi farklı kapsamlarda kullanılsa da kriminoloji araştırmalarında genellikle bulunduğu ÷lkede doğmamış kişileri ve onların çocuklarını kapsamaktadır (Kaye-Diamond, 2019) ve bu çalışmada da bu kapsamda kullanılmıştır. Göçmen olmayanlar için ise ırkı veya etnik kökeni fark etmeksizin “yerli” kelimesi tercih edilmiştir. Bulunduğu ÷lkede yasal bir statüsü olmayan kişiler için literatürde çeşitli kullanımlar bulunsa da “düzensiz göçmen” kelimesi Türkiye’deki göç literatüründe yaygınlıkla tercih edildiğinden bu kelime kullanılmıştır. “Suç” kelimesi klasik olarak ceza kanunlarında yasaklanmış bir fiili işlemek olarak tanımlanır. Göçmenler bakımından göç yasalarını ihlal etmek çoğu ÷lkede suç sayıldığından işlenebilecek suç türleri vatandaşların işlediklerinden daha fazladır (Motomura, 2011: 1828).

Bu araştırmanın 1. bölümünde Avrupa’da göçün seyri ve göç politikalarının dönüşümü incelenecek, 2. bölümünde sistematik derlemenin yöntemi, derleme yapılan literatürün tanıtımı ve belirlemiş olduğumuz kriterlere göre analizi sunulacak, 3. bölümünde ise göçmen suçluluğunu açıklamaya dönük kriminoloji teorileri ve derleme kapsamındaki araştırmaların özel olarak bu teoriler hakkındaki bulguları sunulacaktır.

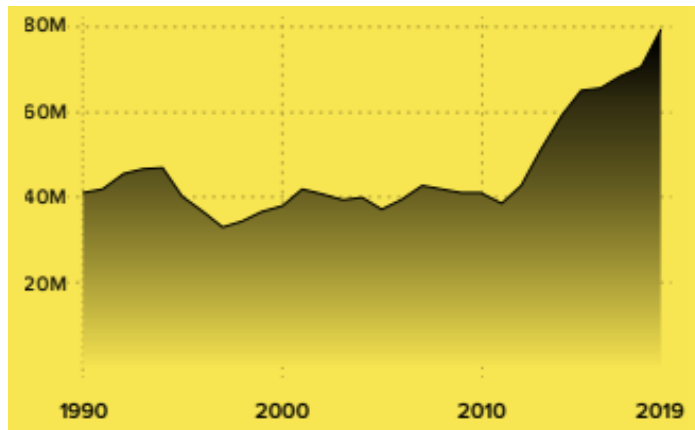
Birinci Bölüm

AVRUPA’DA GÖÇMEN HAREKETLİLİĞİ VE POLİTİKASI

1.1.YÜZYILIN YENİ GERÇEĞİ: GÖÇ

Dünyadaki uluslararası göçmenlerin yarısından fazlası (141 milyon) Amerika ve Avrupa’da yaşamaktadır (International Organization of Migration:UN Migration, 2020). Son 10 yılda dünya çapında zulüm, şiddet, silahlı çatışma, insan hakları ihlalleri gibi nedenlerle en az 100 milyon kişi ülke içinde veya dışında evlerinden kaçmak zorunda kalmıştır (United Nations High Commissioner for Refugees, 2020). İnsanların evlerinden kaçmalarına, zorla yerlerinden edilmelerine neden olan olaylar genellikle “kriz” olarak anılmaktadır. Dünya Göç Örgütü, krizi “bireylerin ve içinde yaşadıkları toplumların başa çıkma kapasitesinin ötesinde yaşam, fiziksel güvenlik, sağlık veya temel geçim için yaygın bir tehdidin olduğu durumlar” olarak tanımlamaktadır ve çevresel tehlikeler, çatışmalar, terörizm, karmaşık acil durumlar, siyasi ve ekonomik yönetimin başarısızlıkları, salgın hastalıklar ve küresel finansal döngüler tarafından tetiklenebileceğini ifade etmektedir (International Organization of Migration:UN Migration, 2020: 273).

Grafik 1:1990-2019 Arası Zorla Yerinden Edilme. Kaynak: BMMYK, (United Nations High Commissioner for Refugees, 2020: 2)

Dünya üzerindeki göçmenlerden mülteci statüsü koruması altındakilerin sayısı 2000 yılında 14 milyonken 2010’da 10 milyona düşmüş, 2019 sonu verilerine göre 20.4 milyona ulaşmıştır. BMMYK koruması dışında, “Birleşmiş Milletler Yakın

Doğu'daki Filistinli Mültecilere Yardım ve Bayındırlık Ajansı” korumasındaki 5.6 milyon Filistinli mülteci ise bu sayının dışında kalmaktadır. 2010-2019 yılları arasında dünya çapında 20 milyon kişi bireysel ya da grup olarak mülteci, sığınmacı gibi uluslararası korumalardan veya geçici korumadan yararlanmaya başlamıştır. Ancak sırf 2019 yılında yerinden edilen 3.6 milyon Venezuelalı gibi, uluslararası bir hukuki korumadan faydalanamayan pek çok grup bulunmaktadır (International Organization of Migration:UN Migration, 2020: 10). BMMYK kayıtlarına göre mültecilerin yüzde 68’i şu 5 menşe ülkeden³ gelmektedir: Suriye Arap Cumhuriyeti (6.6 milyon), Venezuela (3.7 milyon), Afganistan (2.7 milyon), Kuzey Sudan (2.2 milyon) ve Myanmar (1.1 milyon). Venezuelalıların dışındaki mülteciler BMMYK korumasından yararlanabilmektedir. Dünya üzerindeki mültecilerin yüzde 39’una ise şu 5 ülke ev sahipliği yapmaktadır: Türkiye (3.6 milyon), Kolombiya (1.8 milyon), Pakistan (1.4 milyon), Uganda (1.4 milyon) ve Almanya (1.1 milyon). Yine 2019 yılı sonunda 76 ülkede ikamet eden yaklaşık 4.2 milyon vatansız kişi kayıt altına alınmıştır ancak gerçek rakamın bundan ciddi ölçüde fazla olduğu tahmin edilmektedir (United Nations High Commissioner for Refugees, 2020: 2-6).

Son 10 yılda zorla yerinden edilme nedeniyle yurtiçi veya uluslararası göçmen olmaya neden olan olayları BMMYK şöyle sıralamaktadır: Suriye Arap Cumhuriyeti’nde yaşanan iç savaş, Güney Sudan’ın bağımsızlığıyla ortaya çıkan yer değiştirme krizi, Ukrayna’daki çatışma, Myanmar’dan Bangladeş’e vatansız mülteci akışı, Venezuelalıların Latin Amerika ve Karayipler’den dışarı akışı, çatışma ve iklim değişikliğinin birçok toplumu tehlikeye attığı Afrika’nın Sahel bölgesinde kriz, Afganistan, Irak, Libya ve Somali’deki çatışmaların ve güvensiz ortamın yeniden artması, Orta Afrika Cumhuriyeti’nde çatışma, Etiyopya’da ülke içinde yerinden olma, Demokratik Kongo Cumhuriyeti’nde yeniden çatışma ve şiddet furyasının başlaması, Yemen’deki büyük insani kriz ve yerinden olma (United Nations High Commissioner for Refugees, 2020: 6).

---

³ Menşe ülke (country of origin): “Göç akınlarının (düzenli ya da düzensiz) kaynağı durumundaki ülke. Ayrıca bkz. ‘güvenli menşe ülke’, ‘gönderen ülke’, ‘kaynak ülke’, ‘menşe devlet’, ‘üçüncü ülke’.” (Perruchoud ve Redpath , 2013).

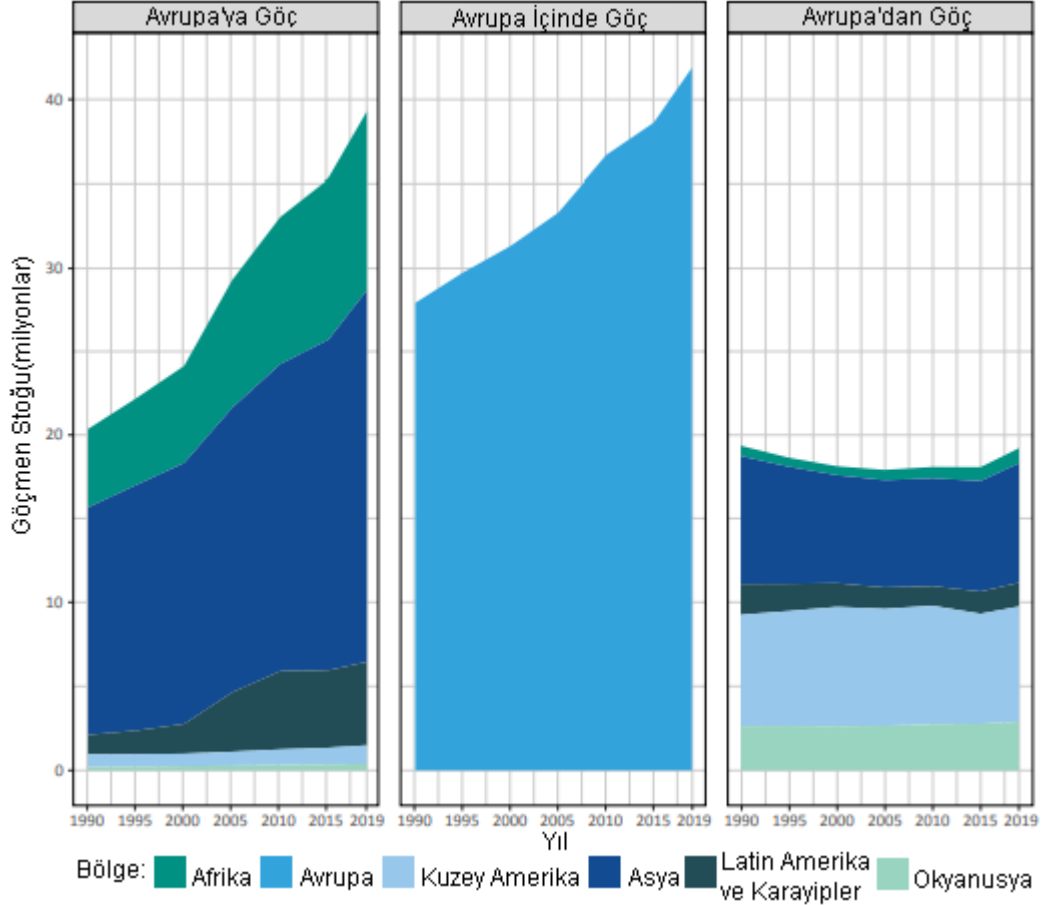
1.2.AVRUPA'YA GÖÇMEN HAREKETLİLİĞİ

Avrupa'ya girmek için iki ana transit yol bulunmaktadır: Akdeniz ve Afrika. Bu iki ana bölgede toplam 5 alt rota vardır (Yıldız, 2016: 60):

1. Batı Afrika Rotası (kara ve deniz bazlı): Batı Afrika ülkelerinde başlar ve Kanarya Adaları'nda Senegal, Moritanya veya Fas ile biter.
2. Batı Akdeniz Rotası: Batı Afrika'da başlar, Fas ve Cezayir'den geçer ve İspanya'da sona erer.
3. Orta Akdeniz Rotası: Batı Afrika'da başlar, Cezayir, Libya ve Tunus üzerinden geçer, Malta veya İtalya'da sona erer.
4. Doğu Afrika Rotası: Afrika Boynuzu'nda başlar, Sudan, Libya ve Mısır'dan ilerleyerek İtalya ve Malta'ya ilerler.
5. Doğu Akdeniz Rotası: Asya, Orta Asya veya Afrika Boynuzu'nda başlar, Türkiye üzerinden Kıbrıs, Yunanistan veya Bulgaristan'da sona erer.

Avrupa'ya göçün geçmişine baktığımızda, bölgenin 1950'lerde verdiği göç sayısının aldığı göç sayısından (net göçmen sayısı) çok daha fazla olduğu görülür. Bu net göç sayısı 70'lerde tersine dönmüş ve 90'larda hiç olmadığı kadar büyük bir ivme yaparak iki katını aşmıştır. 2000-2005 arasında bu daha da artmış ancak 2005-2010 arasında biraz azalmış ve 2010-2020 arasında biraz daha azalarak ortalamada stabilitesini korumuştur. Şu anda net göçmen girişi dünya genelinde en fazla olan bölgedir. 2000-2010 döneminde, 2010-2020 dönemine göre (yılda 1.4 milyon) yılda ortalama 1.8 milyon daha fazla net göçmen girmiştir (International Organization of Migration:UN Migration, 2020: 81-83).

Grafik 2:Avrupa'ya, Avrupa İçinde ve Avrupa'dan Göç, 1990-2019. Kaynak: (International Organization of Migration:UN Migration, 2020: 86)

Wolff ve Hadj-Abdou (2017)'nin anlattığı gibi ikinci dünya savaşı sonrasında başlayan ekonomik büyüme 1950'lerin sonuna doğru Avrupa'ya olan göçü arttırmaya başlamıştır. Göç yolları iç göç de dahil olmak üzere Avrupa'nın güneyinden kuzeyine doğru akmıştır. Ekonomik büyümenin çarkı Avrupa'nın güneyinden gelen "misafir işçiler" ile dönmüştür. Almanya, Avusturya, Belçika, Fransa ve Hollanda en çok işçi ithal eden ülkelerdendir. Bu işçiler çoğunlukla 1960'larda sömürgeci güçlerden bağımsızlığını yeni kazanan Kuzey Afrika ulus devletleri olan Cezayir, Tunus, Fas'tan ve ayrıca Türkiye'dendir. Başlangıçta hem misafirler hem de ev sahipleri bu göçü geçici olarak kabul etmiştir. Ancak çoğu göçmen kalıcı sakinlere dönüşmüştür. Wolff ve Hadj-Abdou (2017)'ya göre bu sonuca biraz da 1973 petrol kriziyle başlayan ekonomik durgunluk Avrupa'nın işçi alım planlarını resmen sona erdirmesi ve sınırları kapatması şeklinde tezahür eden

göç yönetimi neden olmuştur. Birçok göçmen, ülkelerine gittiklerinde geçici çalıştıkları ülkeye geri dönememe riskiyle karşı karşıya kalmak yerine, ev sahibi ülkelerindeki aileleriyle “aile birleşmesi” yapmayı tercih etmiş ve böylece Batı Avrupa hükümetlerinin göçmenlerin yerleşmesini önlemeye yönelik çabaları da başarısız olmuştur. Aynı araştırmacılara göre Avrupa ulusal mahkemeleri tarafından uygulanan, ailenin korunmasına ilişkin anayasal normlar, 1970'lerde geri dönüş politikalarının önlenmesinde önemli bir faktördür. 1970'lerdeki işçi göçü 1980'ler ve 1990'larda artarak devam etmiştir.

Akdeniz ve Kuzeydoğu Asya göç yollarından Avrupa'ya yönelen göç akımı dekolonizasyonla yakından ilişkilidir (Achiume, 2019; Bosma, 2019; Laschi ve ark., 2020). Örneğin, sadece Cezayir Bağımsızlık Savaşı (1954-62) sonucunda 1955-1957 arasında yaklaşık 30.000 kişinin ülkeden kaçtığı kaydedilmiş, 1960 yılına gelindiğinde 1.2 milyon insan kamplarda yaşamak zorunda kalmıştır (United Nations High Commissioner for Refugees, 2000: 39). Batı Sahra'nın başarıya ulaşamayan bağımsızlık mücadelesi, 1970'lerde 150.000-200.000 mülteciye daha yol açmıştır. Filistin'in işgali korunmaya muhtaç 5 milyondan fazla insan üretmiş ve bunların büyük bir kısmı Lübnan, Suriye ve Ürdün'e sığınmıştır (UNRWA, 2020).

1980'lerin ortalarına kadar İtalya veya İspanya'ya iş amaçlı girmek için yasal yollar yoktur ve 1990'lı yılların başlarında İspanya ve İtalya'da Mağripli göçmenler için vize şartlarının getirilmesi Akdeniz'de düzensiz göçün ve insan kaçakçılarının artmasına katkıda bulunmuştur (Barbulescu, 2012). Her ne kadar kota, vize kısıtlamaları gibi araçlarla göçe engel olmaya çalışılsa da o yıllarda özellikle İspanya ve İtalya'da düzensiz göçmenler işgücü piyasasının gerçek talebini ancak karşılamakta ve Güney Avrupa ekonomileri, pazarda rekabet edebilmek ve ekonomik büyümeyi sürdürebilmek için aslında ucuz yabancı emek arzına güvenmektedirler (İçduygu, 2007).

2000'li yıllarda düzenli ve düzensiz göç eğilimleri istikrarını korumuştur. 2007 yılındaki ekonomik durgunluk Kuzey Avrupa'ya doğru göçü yeniden tetiklemiştir (Castles ve ark., 2015). Bu ekonomik durgunluğun bir geri dönüş göçüne yol açması beklenmiş ama bu büyük ölçüde gerçekleşmemiş, işgücü göçü

devam etmiştir (Wolff ve Hadj-Abdou, 2017). 60'larda petrol ve hidrokarbon rezervlerinin keşfiyle başlayan ve devletin "açık kapı" politikasıyla daha da hızla göç alan Libya, AB tarafından bölgedeki diğer ülkeleri göç konusunda dengede tutmak için yumuşak güç olarak kullanılmıştır. 2000'lerin başında Libya'daki göçmen karşıtı tepkiler rejimin göç düzenlemelerini sıkılaştırmasına yol açmıştır. Bu da Sahra Altı Afrika'sından gelen göçmenlerin Kuzey Afrika'da durmayarak Avrupa'ya giden kabilelere katılmalarına yol açmıştır (Wolff ve Hadj-Abdou, 2017). 2000 yılında göçmenler Avrupa nüfusunun yüzde 7.8'ini oluştururken 2005'te ise 8.7'sini oluşturmaktadır (UN DESA, 2020)

2000-2010 döneminde, sonrasındaki süreye nazaran daha fazla göçmen akışı olmasının en büyük sebeplerinden birisi Doğu Avrupa ülkelerinin (A8) 2004'te Avrupa Birliği'ne katılmasıdır. Bu dönemde bölgede meydana gelen göçün büyük bir kısmı kıta dışından değil Avrupa sınırları içindendir. 2000-2020 arası en çok göçmen alan ülkeler arasında Rusya Federasyonu (341 bin), Birleşik Krallık (289 bin), Almanya (276 bin) ve İtalya (255 bin) yer alırken, en çok göçmen gönderen ülkeler Romanya (96 bin), Polonya (41 bin), Arnavutluk (30 bin) ve Litvanya (28 bin) olmuştur (UN DESA, 2019a: 22-25). Avrupa Birliği kuruluşundan bu yana 7 kere genişleme yaşamıştır. Bunlardan en büyüğü 2004'te on ülkenin birden birliğe katılmasıdır (Kıbrıs, Çek Cumhuriyeti, Estonya, Macaristan, Letonya, Litvanya, Malta, Polonya, Slovakya ve Slovenya). 2007'de Bulgaristan ve Romanya'nın da katılımı AB'nin en çok genişlediği on yıllık dönemi yaşamasına neden olmuştur. Bu dönemde Avrupa içinde iç göç oldukça artmış fakat daha az miktarda olsa da uzun yıllar içinde geri dönüş göçü de yaşanmıştır (Mandres, 2014).

Avrupa'ya gelen göçmen trendine baktığımızda 1990'da 49.6 milyon ile dünyadaki göçmenlerin %6.9'unu oluştururken 2019'da 82.3 milyon ile %11'ini oluşturmaktadır (UN DESA, 2019a: 3). Avrupa genelinde ortalama yıllık artış 1990-2000 aralığında 0.7 milyon iken 2000-2010 arasında 1.4 milyona çıkarak çok büyük bir hız kazanmış ancak 2010-2019 aralığında bu hız az bir miktar düşerek 1.3 milyon artış olmuştur (UN DESA, 2019a: 7).

2010'da başlayan ve birçok Ortadoğu ülkesinden çok sayıda büyük göç dalgası başlatan Arap Baharı ve sonrasında gelişen çatışmalarda zorla yerinden edilen göçmenler 21. yüzyılın en büyük göç dalgaları silsilesini yaratmıştır (United Nations High Commissioner for Refugees, 2020). Öncekilerden en önemli farkı ise düzensiz göçü çok arttırmasıdır (Morehouse ve Blomfield, 2011).

2010-2020 döneminin ilk yarısında Avrupa'ya gelen göçmen ve Avrupa içi göçmen sayıları artmaya devam etse de ivmesi biraz azalmıştır. Ancak ikinci yarısında Avrupa'dan Afrika'ya dönüşlerin başlayıp hızla yükselmesine rağmen, Avrupa içinde göç ve dışarıdan Avrupa'ya doğru göç 2010 öncesinden daha yüksek bir hızla artmaya devam etmiştir (International Organization of Migration:UN Migration, 2020). 2010 yılında göçmenler Avrupa nüfusunun %9.6'sını oluştururken 2015'e gelindiğinde %10.1'ini, 2019'a geldiğimizde ise %11'ini oluşturmaktadır (UN DESA, 2020).

Avrupa'ya göç edenleri, geliş nedenlerine göre kategorize ettiğimizde Batı Balkanlar ve Sahra-Altı Afrikası'ndan ekonomik nedenlerle ve daha iyi bir hayat umuduyla gelenler; Suriye, Filistin, Irak gibi savaş bölgelerinden kaçan ve iltica hakkı elde eden veya yaygın çatışma riski altında bulunması nedeniyle iltica hakkı elde edemese de gelenler olarak ikiye ayırabiliriz (Banulescu-Bogdan ve Fratzke, 2015).

Avrupa'da göçmenlerin 2000'ler öncesine göre karakteristik farklılıklarını Solivetti (2010b: 10) şöyle açıklamaktadır: 1.Göçmenlerin menşe ülkeleri geçmiştekine göre çok daha çeşitlidir ve hedef ülke eskiden olduğu gibi belli ülkelerle sınırlı değil tüm Avrupa'dır. 2.Batı Avrupa içinden gelen göçmenlerin oranı azalıp sosyo-ekonomik ve kültürel çatışmaların olduğu Doğu Avrupa ve diğer gelişmekte olan ülkelere gelen göçmenlerin payı artmıştır. 3.Bazı hesaplar yapıp daha iyi bir statü edinme hedefiyle göç eden misafir işçi vb. göçmenlerden ziyade savaş, çatışma vb. nedenlerle zorunlu olarak göç etmiş kitleler hâkim olmuştur. 4. Entegre olmalarının zorluğu ya da olumsuz koşullara rağmen bu eğilim çok hızlı artış göstermeye devam etmektedir.

1.3.AVRUPA'DA GÖÇ POLİTİKALARININ SON ÇEYREK YÜZYILI

2020 itibariyle Avrupa'da göçmen gelişini teşvik eden/izin veren politikalar belirleyen ülkelerin gerekçesi “ekonominin belirli sektörlerinde işgücü taleplerini karşılamak” iken göçmenleri istemeyen bir politika belirleyen ülkelerin ise en sık görülen gerekçesi “vatandaşları için istihdam fırsatlarını korumak”tır (UN DESA, 2019b). Göçmenlerin gelişini fiilen ve ayrıca sert yasalarla engellemeye çalışmak genellikle yasal göç imkânlarını ortadan kaldırarak düzensiz göçün artmasına neden olduğu için devletler açısından başarısızlıkla sonuçlanmış politikalar olarak değerlendirilmektedir (Clemens ve ark., 2018).

Sınır politikası dendiğinde 2000 sonrasında Avrupa ülkelerinin ayrı ayrı politikalar belirlemesinden çok AB'nin tek bir devlet gibi politika üretmesi ve ülkelerin bu ortak paydada entegre bir hareket planı oluşturması söz konusudur (Campesi, 2018). AB bu bağlamda “uluslararası bir kuruluştan daha fazlası, bir devletten daha azı” olarak nitelenmiştir (Brunet-Jailly ve ark., 2018: 8). Ancak bu, birlik üyeleri arasında ve üyelerle birlik arasında çatışma olmadığı anlamına gelmemekte, aksine politikalar ülkeler ile birlik arasında çatışmanın dengelenmesi üzerine kurulmaktadır (Topak ve Vives, 2018: 24).

Soğuk Savaş yıllarından sonra AB'de güvenlik meseleleri sadece askeriye sorunu olarak algılanmaktan çıkmış ve askeriye doğrudan dahli gerekmeyen yumuşak güvenlik tehditleri olarak algılanmaya başlanmıştır (Yıldız, 2016: 42). “Göçün güvenlikleştirilmesi”⁴ konusundaki tartışmalar, özellikle sınır ötesi düzensiz göçe karşı AB'nin dış sınırları üzerindeki kontrolün güçlendirilmesini amaçlayan Schengen Anlaşması ve iç hareketliliği teşvik edip AB'nin dış sınırlarını düzensiz göçmen geçişine karşı güçlendirmeyi amaçlayan 1986'daki Single European Act'ın sonuçlarına kadar uzanmaktadır (Yıldız, 2016: 43). Suç, güvenlik, göç ve entegrasyon ilişkisi politika belirlemede yeni unsurlar değildir ancak özellikle

---

⁴ Sosyal bilimlerde son on yılda yaygınlık kazanan, söylem ve uygulama düzeyinde göçmenlerin bir sosyal ya da ekonomik mesele değil güvenlik meselesi ve hatta adli mesele olarak ele alınmasını ifade eden bir kavramdır (Kılıç, 2018: 1-20).

1990’larda artan sığınmacıların yarattığı yük ve kaygılar güvenlik perspektifli politikalarla sonuçlanmıştır (Woude ve ark., 2017). Göçü güvenlik sorunu olarak ele almanın resmi bir AB politikası hâline gelmesi Yıldız (2016: 45-46)’a göre üç sebebin birleşmesiyle meydana gelmiştir: Birincisi Avrupa Birliği sınırlarının Doğu’ya doğru genişlemesi ve AB’nin sınırlarının dayandığı yeni ülkelerin (Belarus, Moldova, Rusya, Ukrayna) göç yönetimi ve sınır kontrolü için güçlü bir mekanizmalarının olmayışdır. İkincisi 11 Eylül 2001 ABD, 2004 Madrid ve 2005 Londra saldırılarından sonra göçün bir güvenlik sorunu olarak algılanmaya başlanması ve terörizm korkusuyla birlikte anılır olmasıdır (Ikuteyijo, 2014: 100). İsveç Avrupa Politikası Çalışmaları Enstitüsü adına yazdığı raporda Geddes, (2009: 18) bu yeni yaklaşımı şöyle açıklamaktadır: “Avrupa sınırlarının inşası hareketi göçün ‘güvenlikleştirilmesi’ sayesinde rasyonelleştirilebilir ki burada güvenlik konuyu belirli bir çerçeveye oturtan ve mutlak bir öncelik vererek dramatize eden bir uygulama olarak anlaşılır. ‘Güvenlik’ kendi kendini referans alan bir uygulamadır, çeşitli tehditlerin ciddiyetini ölçme ve bir öznenin ‘gerçekten’ tehlikeli olup olmadığına karar verme arayışı değildir.”⁵ Geddes’in ayrıntılı anlattığı bu güvenlikleştirme uygulamalarının en önemli adımı özetle Akdeniz kıyılarının askerileştirilmesi ve Avrupa ülkelerinin bu uğurda tek seferlik ortak operasyonlar ya da uzun vadeli işbirliği projeleri gerçekleştirmesidir (Topak ve Vives, 2018). Göç konusu politikleşip güvenlikleştirildikçe transit üçüncü ülkeler bu bağlamda istenmeyen göçmenleri kontrol etmenin en yaygın yolu olmuştur.⁶ Nitekim Avrupa Konseyi 2004’te bu doğrultuda “Transit Ülkelerdeki Göçmenler” konulu bir konferans düzenlemiştir (Council of Europe, 2004). Üçüncü neden ise Arap Baharı’ndan sonra ciddi artış gösteren (Katsiaficas, 2016) düzensiz göçtür.

Askerileştirme sürecinin en somutlaştığı teşebbüs Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı (Frontex)’nın kurulmasıdır. Frontex’in kuruluşu kurum tarafından şöyle anlatılmaktadır: “1999’dan beri Avrupa Adalet ve İçişleri Konseyi göç, iltica ve güvenlik alanında işbirliğini daha da güçlendirmek için çeşitli adımlar atmıştır. Sınır

⁵ Çeviri, birebir değildir, anlaşılır hâle getirilmiştir. Vurgular orijinal metne uygun bırakılmıştır.

⁶ “Transit Ülke” kavramı ilk defa 1990 UN International Convention on the ‘Protection of the Rights of all Migrant Workers and Members of their Families’ in 6. maddesinde geçmekteydi.

yönetimi alanında bu, Dış Sınır Uygulayıcıları Ortak Birimi'nin (Göçmenlik, Sınırlar ve İltica Stratejik Komitesi-SCIFA ve ulusal sınır kontrol hizmetleri başkanlarından oluşan bir grup) oluşturulmasına yol açmıştır. Ortak Birim, Ad-Hoc Merkezlerinin Sınır Kontrol Ulusal projelerini koordine etmiştir. Görevleri AB çapında pilot projeleri denetlemek ve sınır yönetimi ile ilgili ortak operasyonları uygulamaktır. 'Geçici' merkezlerin kurulmasından iki yıl sonra Avrupa Konseyi bir adım daha ileri gitmeye karar vermiştir. Ortak Birim'in prosedürlerini ve çalışma yöntemlerini iyileştirmek amacıyla, 26 Ekim 2004 tarih ve 2007/2004 sayılı Konsey Tüzüğü ile Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi İçin Operasyonel İşbirliği Ajansı kurulmuştur..."(FRONTEX, 2020b). FRONTEX'in operasyonlarında başta sınır güvenliği olmak üzere güttüğü pek çok amaçtan biri de sınır ötesi organize suçla mücadeledir. Europol ve diğer ilgili aktörlerle koordineli şekilde, Avrupa Entegre Sınır Yönetimi'ne uygun olarak, suç risk analizleri hazırlamakta ve operasyonları ile yoğunlukla göçmen kaçakçılığı ve kara para aklamayı da içeren bir dizi suç organize eden suç örgütleri ile mücadele etmektedir (FRONTEX, 2020a).

2006 yılında Avrupa Entegre Sınır Yönetimi, sınır yönetimi için ne yapılması, nasıl yapılması ve nerede yapılması gerektiğini açıklamıştır. Nerede yapılacağı yıllar içinde ulusal ve uluslararası aktörler tarafından genişletilmiştir. Bu politikalar uygulanırken Avrupa göç yolları Doğu'ya doğru kaymaya devam etmiştir. 2015 yılında Doğu Akdeniz'deki büyük göçmen artışı, politik konjonktürün de etkisiyle "kriz" olarak nitelenmiştir (Carpesi, 2018). "Kriz" tanımlaması istisnai uygulamaları meşrulaştırmanın bir kaynağı olmuş ve zaman içinde norm hâline gelmiştir (Genova ve ark., 2016; Gilbertson, 2016). Kriz sonrası politikanın ana unsurları "üçüncü ülkelerle işbirliği", "göçün ilk durağı olan ön saftaki üye ülkelerin göçmen dalgalarını göğüslemesini hedefleyen sıcak nokta yaklaşımı", "Avrupa'ya ulaşan göçmenlerin yeniden yerleştirilmesi" ve "Frontex'in reforme edilmesi" olmuştur.

Askerileştirme dahil göçmenleri dışarıda tutmaya dönük tüm gelişmeler popüler söylemde "Kale Avrupası" olarak anılmaktadır. Ancak Wolff ve Hadj-Abdou (2017)'ya göre bu tasvir göçmen girişinin durdurulduğunu ima ettiği, hâlbuki

göç yolları durmayıp sadece daha ölümcül bir formla yeniden şekillendiği ve profesyonel bir kaçakçı grubu yarattığı için aslında yanıltıcıdır. Artarak devam eden göç dalgalarına engel olmak için Avrupa ülkeleri bölgedeki son durak olan Ortadoğu ülkeleriyle sadece göçü ön plana alarak, insan haklarını geri planda bırakarak işbirlikleri yapmaya başlamıştır. Özellikle İtalya'nın 2000'li yıllar boyunca Libya ve Tunus ile yaptığı işbirliğinin Sahra-Altı Afrikası'ndan gelen göçmenleri insan hakları ihlallerine karşı son derece savunmasız bırakması ve karşılığında Tunus'taki Ben Ali veya Libya'daki Kaddafi hükümetinin şüpheli meşruiyetlerine rağmen uluslararası itibar kazanması hem insan hakları derneklerinin hem de BMMYK ve Avrupa Parlamentosu'nun tepkisini çekmiştir (Wolff ve Hadj-Abdou, 2017). Ancak ülkelerin bu teşebbüsleri Avrupa Komisyonu'nun uygulama olarak ölçsüz balsa da yöntem olarak tamamen karşı olduğu bir durum değildir. Arap Baharı ile evlerine dönüş imkânı olmayan zorla yerinden edilmiş göçmenlerin sayısındaki ciddi artıştan sonra (International Organization of Migration:UN Migration, 2020; United Nations High Commissioner for Refugees, 2020) Avrupa Komisyonu “Güney Akdeniz ülkeleriyle göç, hareketlilik ve güvenlik için diyalog” kurulmasını öneren bir belge yayınlamıştır (European Commission, 2011). Belge göçün “yönetilmesi” ve düzenlenmesi” perspektifi ile kısa ve uzun vadeli operasyonel işbirlikleri ve biyometrik yüz-parmak izi kaydı gibi akıllı sınır teknolojilerini içeren bir dizi uygulamayı düzenlemektedir.

Göç politikalarına doğrudan etki eden bir diğer değişim AB göç politikalarının “dışsallaşması (externalization)” veya “ülke dışılaştırılması (extra-territorialization)” dır. Çeşitli araştırmacılar tarafından farklı isimlerle kavramsallaştırılan fakat AB'nin kendi belgelerinde “external dimension” diye geçen bu kavram AB'nin sınırları dışına dair tüm politika ve uygulamalarını kapsayan üç türlü mekanizma yoluyla hayata geçirilen bir yaklaşımdır (Yıldız, 2016: 11; Rijpma ve Cremona, 2007). İlk mekanizma 1990'ların başında uygulanmaya başlayan ve “AB sınırları dışındaki bir üçüncü ülkenin yasalarını ve vatandaşlarını etkileyen, ancak üçüncü ülkeden bağımsız olarak gelişen AB'nin özerk siyasi eylemi yoluyla elde edilen bir şey” olarak özetlenebilecek “toprak dışılaştırma (extra-

territorialization)”dır⁷. Araştırmacılar toprak dışılaştırmayı şöyle açıklamaktadır: “AB'nin istenmeyen göç akışlarını kontrol etmek için dış sınırlarını dışarı doğru zorlama girişimleri veya daha doğrusu uzaktan güvenlik güçleriyle kontrol sağlamasıdır. Toprak dışılaştırma AB ve üye devletlerin sadece Topluluk üyesi olmayan vatandaşların menşe ülkelerini terk etmelerini önlemekle kalmayıp, aynı zamanda bunu başarabileceklerse menşe ülkelerine yakın veya herhangi bir durumda AB bölgesi dışında kaldıklarından emin olma yollarını da içerir. Ayrıca, bireyler AB'ye girmeyi başarır, ülkelere veya 'güvenli üçüncü ülkelere' gönderilmeleri tedbirlerini de kapsar.” (Rijpma ve Cremona, 2007: 12-14). İkinci mekanizma üçüncü ülkelerin ulusal yasalarını AB müktesebatına uyumlu hâle getirmeyi taahhüt ettikleri dış siyasi eylem olarak açıklanır. Üçüncü mekanizma ise uluslararası kurumlar ile yapılan sözleşmeler gibi resmi anlaşmalar ile üçüncü ülkeler arasında AB müktesebatının teşvik edilmesidir. Toprak dışılaştırma politikasının hayata geçirilmesi üçüncü dünya ülkeleriyle yoğun bir işbirliğini gerektirmektedir. Avrupa Birliği Adalet ve İç İşleri Politikası, AB'nin dış boyutuna ilişkin iki temel yaklaşımı tanımlamaktadır (Yıldız, 2016: 12): uzaktan kumanda (remote control) ve kök neden (root cause). Uzaktan kontrol, insanların hareketini kısıtlamayı amaçlayan güvenlik temelli, sınır kontrolünü ve göçmen kaçakçılığı ile mücadeleyi önceleyen bir yaklaşımken; kök neden, insanların evlerini terk etmelerine neden olan itici faktörleri kalkınma yardımı, ticaret ve doğrudan yabancı yatırımlar veya çatışma önleme, insan haklarını koruma, hukukun üstünlüğünü sağlamaya dönük dış politika araçlarına başvurma gibi yöntemlerle elimine ederek göçe alternatif yolları teşvik etmeye dayalı proaktif bir yaklaşımdır (Aubarell ve ark., 2009). (AB politikasının unsurları için bkz. Tablo 1) İkinci yaklaşım niyet düzeyinde kalmış olup uygulamada baskın olan genellikle ilk yaklaşım olmuştur (Aubarell ve ark., 2009: 15; Boswell, 2003; Lavenex, 2006). Avrupa Güvenlik Modeli de nitekim “AB'nin üçüncü ülkelere ilişkin politikalarının güvenliği önemli bir faktör olarak düşünmesi ve güvenlik ile

---

⁷ “Extra-territorial” terimi şöyle tanımlanmaktadır: “Kanunların, hakim (kanun koyucu) ülkenin ya da ulusun sınırlarının ötesinde var olan (mevcut) ancak hâlâ kendi hukuklarına tabi olan insanların (kişilerin) üzerinde uygulanması. Antlaşma ile başka bir ülkede bulunan bir ulus (halk) tarafından veya yabancı topraklarda kendi bakanlarına yahut konsoloslarına uygulanan yargılama yetkisi.” (West's Encyclopedia of American Law , 2008).

güvenlik konularının proaktif ve entegre eden bir yaklaşımla giderek daha fazla ele alınmasını gerektiren dış politika gibi diğer ilgili politikalar arasında koordinasyon mekanizmaları geliştirmesi gerektiğini” belirtmektedir (European Council, 2010: 16).

Tablo 1: AB'nin göçün dış boyutunu kurumsallaştırması.

Politika Alanı	Uzaktan Kumanda Yaklaşımı	Kök Neden Yaklaşımı	Bağlam ve Gözlemlenen Sonuçlar
Sınır Yönetimi	√		-Sınır kontrol önlemlerinin arttırılması -Sınırları güvenlik altına almak (bir meydan okuma olarak terörizme odaklanmak) -Komşuların esas olarak sınır kontrolleri üzerindeki kapasitesinin arttırılması -Entegre sınır yönetimini getirme -Düzensiz göçle mücadele -Zorlayıcı önlemlerin ve gözetim teknolojisinin kullanımına odaklanmak -İnsan hakları ihlalleri -Yasal hareketlilik konusunda somut bir eylem yok

Hareket Ortaklığı		√	-Yasal göçü teşvik etme hedeflerinin yerine getirilmemesi -Taahhütlerin uygulanması zayıftır, üye ülkelerin katılımı isteğe bağlıdır -AB ve üye ülkeler arasındaki yeterlilik sorunu -Yaptırım mekanizması yok -Üçüncü ülkelerin ihtiyaç ve beklentilerini yansıtmama
Vize Politikası	√		-Katı Schengen kurallarının teşvik edilmesi -Giriş ve çıkış noktalarında kontrolleri arttırma -Biyometrik pasaport kullanımının teşvik edilmesi -"Avrupa Kalesi"ne doğru sevk etmekte -Mahalle ilişkilerine ve bölgesel istikrara zarar verme
Geri Kabul	√		-Düzensiz göçmenlerin geri dönüşüne odaklanma -Son derece karmaşık ve zor müzakere süreci -Teşvik eksikliği -Üçüncü ülkeler için büyük yük ve maliyetler -Vize kolaylığı veya vize serbestisi için politikaya yönelik koşulluluk -Etkililik eksikliği -Üçüncü ülkelerin teknik, idari ve mali yetersizliği -İnsan hakları ihlali riski -Geri gönderme riski

İltica Politikası	√		-Dışsal boyutunu ikinci plana atma -Korumadan ziyade kısıtlayıcı önlemlerin artırılması -Koruma yerine kontrole odaklanma -Bölgesel koruma programlarının teşvik edilmesi, -Uzun Vadeli Çözümler ve Kabul Merkezleri Sığınma başvurularının ve mülteci statüsünün Avrupa dışına kaydırılması -'İlk iltica ülkesine' dönüşe odaklanma -"Güvenli üçüncü ülkeye" dönüşe odaklanma -Yüksek insan hakları ihlali ve geri gönderme riski

AB ülkelerinin göç yönetimi dünyanın geri kalanıyla olan ilişkilerine giderek daha fazla bağımlı olmakta ve iç işleriyle ilgili görünen pek çok karar aslında AB sınırlarının dışındaki siyasi ve ekonomik ilişkilere dayanmaktadır, ki bu ilişkilerin en önemlileri Güney ve Doğu'ya yakın komşu ülkeler ve devlet dışı aktörler ile olanlardır (Hennebry ve Walton-Roberts, 2014: 5). Avrupa Birliği'ne göre, komşu partner devletlerin Avrupalılaşması (ortak değerlerin, kuralların ve uygulamaların benimsenmesi, demokratikleşme ve güvenlik mekanizmalarının güçlendirilmesi yoluyla) güvenlik ve istikrarı sağlamanın en iyi yolu olarak algılansa da bu yaklaşım tamamen Avrupa Komşuluk Politikası kapsamındaki partner ülkelerde bulunan farklı parametreleri göz ardı eden geleneksel Batı modeline dayanmaktadır (Radeljić, 2014: 197).

AB'nin AB üyesi olmayan üçüncü ülkelerle ilişkisinde göçmenleri Avrupa'dan uzak tutmak konusundaki işbirlikleri karşılığında sunduğu bazı ayrıcalıklar vardır. Geri kabul anlaşmaları imzalanması karşılığında vize serbestisi veya kolaylığı sağlamak örnek verilebilir. Ancak AB'nin verdiği havuçlar ⁸ karşılığında Avrupa'nın gönüllü sınır korumaları olmalarını beklediği ülkelere yüklediği yükümlülükler arasında büyük bir dengesizlik olması AB'nin komşu ülkelerle kurduğu asimetrik ilişkinin göstergesi bakımından siyaset bilimi

⁸ Bkz. Havuç ve Sopa Yaklaşımı: Uluslararası ilişkilerde aktörlerin bazı eylemleri için ödüllendirilip diğerleri için cezalandırıldığı sistem (Akçay ve Kanat , 2017: 415-435).

literatüründe ciddi bir eleştiri konusudur (Aubarell ve ark., 2009: 12; Ilbiz ve ark., 2017; Kleinschmitger, 2018; Lavenex, 2008; Mountz ve Kempin, 2014: 204; Wolff ve Hadj-Abdou, 2017: 386). Örneğin geri kabul anlaşmaları mülteci koruma ve alım yükünü yeterli kaynak ve olanaklara sahip olmayan ülkelere kaydırmakta ve özellikle kısa vadede üye olma ihtimali düşük komşu ülkeler ve transit ülkeler, ciddi bir sosyal ve ekonomik yük teşkil etme potansiyeli olan geri kabul anlaşmalarıyla kendilerine verilen ayrıcalıktan daha fazla külfet altına girmiş olmaktadır.

Daha çok işbirliği ve entegrasyon temelli en önemli adım 2005 yılında kabul edilen, üçüncü ülkelerle kalkınma konusunda işbirliği ile düzensiz göçün yerini yasal göçün almasını hedefleyen “Göçe Küresel Yaklaşım”dır (Council of the European Union, 2005). Yıldız (2016)’a göre AB’nin, yoksulluğu azaltmak ve yeni iş fırsatları yaratmak gibi göçün temel nedenlerini ortadan kaldırmak veya azaltmak için kalkınma odaklı girişimleri, göçmenleri öncelikle bir kalkınma kaynağı olarak algılayan dar bir yaklaşıma dayanır ve bu durum hâlâ güvenlik gözlüğünden bakıldığını, göçün kök nedenlerini engellemekten çok yasal göçü yönetmenin hedeflendiğini göstermektedir. Nitekim Yıldız (2016)’a göre Arap Baharı “Göçe Küresel Yaklaşım”ın değişen uluslararası bağlama cevap veremediğini ortaya çıkarmıştır.

Ikuteyijo (2014) AB’nin Afrika’dan gelen düzensiz göçmene verdiği yanıtı beş aşamada özetlenmiştir: İlk aşama temel insan haklarına saygı göstermeyerek ve menşe ülke ile koordinasyon olmadan göçmenleri doğrudan kitlesel sürgüne maruz bırakmaktır. İkinci aşamada yine göçmenleri Avrupa’dan içeri sokmamak birinci önceliktir ancak burada menşe ülkeler ile geri kabul ve yeniden yerleşim konularında işbirliği yapılması öngörülmüştür. Üçüncü aşamada sınır kontrolü için göçmenler Avrupa sınırları dışında dış kaynakların yardımıyla gözetli merkezlerinde tutulmuş ve “Avrupa Kalesi” nitelemesine uygun bir tablo ortaya çıkmıştır. Dördüncü aşama AB ile işbirliği yapan menşe ve komşu ülkelere düzensiz göçle mücadelede destek verildiği ancak yükün oransız paylaşıldığı ve Avrupa merkezci bir yaklaşım olan “havuç ve sopa yaklaşımı”dır.

2007 ve 2010 arasında büyük artış gösteren düzensiz göç Avrupa'nın sınır politikalarının uygulamada daha sert ve dayatmacı önlemler ile şekillenmesine neden olmuştur (Morehouse ve Blomfield, 2011). Bu dönemde özellikle 2015'te Akdeniz'de yaşanan ve “kriz” olarak adlandırılan göç dalgasından sonra tüm politikanın düzensiz göçü engellemek odaklı şekillenmesi başlangıçta düzensiz göçü bir miktar azaltsa da yeni yolların oluşması ve kendini yeniden üretmesiyle sonuçlanmış ve çokça eleştirilen bu politikalar istenen sonuçları da vermemiştir (Velázquez, 2014). Sonuç olarak 2015'ten sonra göçün güvenlikleştirilmesi hızla artmış ve politika belgelerinde somutlaşır hâle gelmiştir (Talani, 2020).

Bu paragrafa kadar anlattığımız Avrupa'nın bir bütün olarak ülkelerine gelmeye çalışan göçmenler hakkındaki dış politikalarıydı. Ülkede yasal olarak bulunan göçmenlere karşı uygulanan politikalar, ülkeler arasında dış politikalar gibi temel olarak benzerlik göstermektedir. BM Dünya Göç Örgütü'nün raporuna (International Organization of Migration: UN Migration, 2020: 189) göre göçmenlerin gittikleri topluma “dahil olma (inclusion)”⁹ için ülkelerin tercih ettiği politik yaklaşımların sınıflandırılması aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Tablo 2). Sınıflandırmaya göre Avrupa'nın hâlihazırda ülke içine girmiş yasal göçmenlere karşı genel politikası entegrasyon üzerinedir. Ancak 2015 sonrasında göç kontrolüne ilişkin yaklaşım Avrupa hükümetlerinin iç politikadaki söylemlerini de şekillendirmiş ve bu söylemin vatandaşlar üzerinde etkili olmasıyla göçmenler sosyal sorunların nedeni olan “istenmeyen yabancı” konumuna itilmiştir ve dolayısıyla pratikte bazı hizmetlere erişim, istihdam veya eğitimle ilgili idari uygulamalarda kısıtlamalara rastlanabilmektedir (İleri, 2019).

Tablo 2: Dahil Etme Politikaları. Kaynak: (International Organization of Migration: UN Migration, 2020: 189)

Dahil Olma Modeli	Göçmenlerin Adaptasyon Derecesi	Toplumun Uyum Derecesi	Politika Örnekleri

⁹ “Inclusion” terimi BM tarafından tercih edilmektedir (UN Nations , 2015).

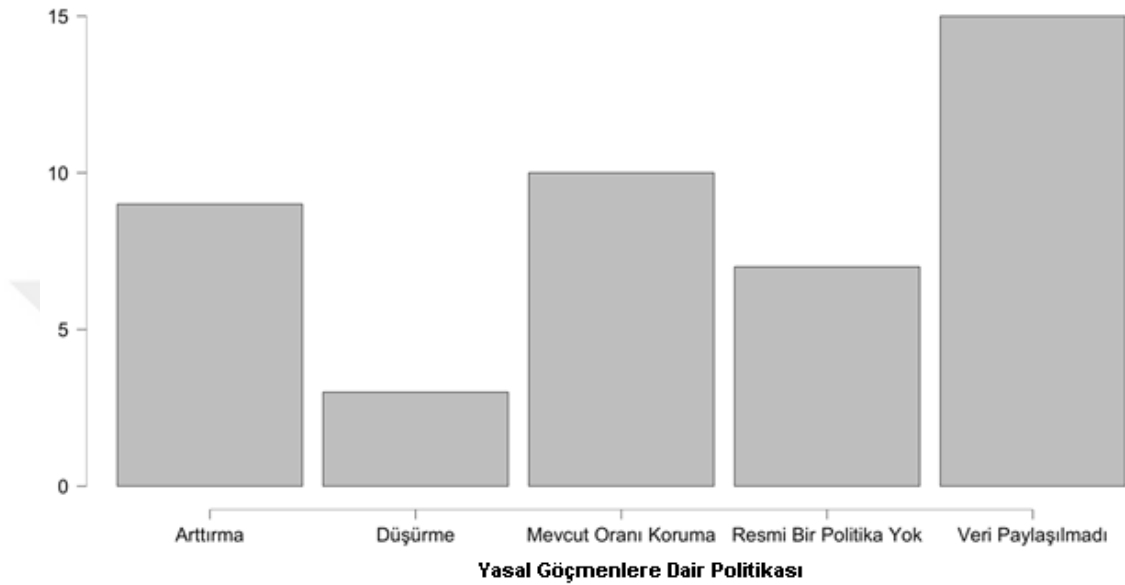
Asimilasyon	Yüksek	Düşük	Beyaz Avusturalya politikası, 1901-1966	"Beyaz olmayan" göçü kısıtlamak ve "beyaz" göçmenleri asimile etmek
Çok-kültürlülük	Düşük	Yüksek	Kanada, çokkültürlülük politikası, 1971-şimdi	"Çokkültürlülüğü Kanada toplumunun kültürünün ve ırksal çeşitliliğinin yansıması" olarak kabul etmek
Entegrasyon	Orta	Orta	Üçüncü Dünya Ülkesi uluslarını entegre etmek için Avrupa Birliği Aksiyon Planı, 2016	Entegrasyonu "iki yönlü dinamik bir süreç" olarak değerlendirmek

BM verilerine göre 44 Avrupa ülkesinden 28'inin, göçmenlerin topluma dahil olmasını veya entegrasyonunu teşvik için ulusal bir politikası vardır ve bunlardan 27'sinin de göç politikasının doğruluğu ve takibi için uygun şekilde ayrıştırılmış verilerle¹⁰ bilgilendirilmesini sağlayacak bir veri mekanizması bulunmaktadır. Bu sayılara baktığımızda söylem düzeyinde entegrasyon hakim olsa da tüm Avrupa ülkelerinin bu söylemi hayata geçirmek konusunda ciddi mekanizmaları olduğu söylenemez. Yine Avrupa ülkelerinin 9 tanesinin yasal göçmen sayılarına ilişkin arttırma yönünde (düzensiz göçmenlerin düzenli hâle gelmesi şeklinde de gerçekleşebilir), 3 tanesinin düşürme yönünde, 10 tanesinin mevcut oranları koruma yönünde politikası vardır. 7 ülkenin resmi bir politikası bulunmamakta ve 15 ülke BM'yle veri paylaşmamaktadır. Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Finlandiya, İngiltere,

¹⁰ "Disaggregated data"nın karşılığıdır. Özellikleri şunlardır: 1. Birden çok kaynaktan, birden çok ölçü, değişken veya bireyden toplanan sayısal ya da sayısal olmayan verilerdir. 2. Kamuya açık raporlama veya istatistiksel amaçlarla toplu veriler hâlinde derlenir, özetlenir. 3. Daha sonra küçük veri birimlerine ayrıştırılır. Böylelikle farklı kriterlere göre ve farklı kombinasyonlarla yeni veriler üretilmesi mümkün olur (The Glossary of Education Reform, 2020).

Yunanistan, İtalya, Malta, Sırbistan ve Almanya'nın özel olarak göçmenlerin menşe ülkelerine geri dönüşünü arttırmaya dönük bir politikası vardır.

Grafik 3:Avrupa Ülkelerinin Yasal Göçmenlere Dair Politikaları. Kaynak: (United Nations Department of Economic and Social Affairs-Population Division)

Bu bölümde özetlediğimiz, Avrupa Birliği'nin ve tekil olarak Avrupa ülkelerinin göçmen yaklaşımını şu 3 madde ile yorumlayabiliriz: 1. Avrupa genelinde göçmen işçi ihtiyacı önceki yüzyıla göre azalmıştır, bu nedenle vasıfsız işçi ağırlıklı kitlesel göçler istenmemektedir. 2. 21. yüzyılda göç karakteristiği işçi göçünden zorunlu göçe doğru kaymıştır. 3. Avrupa ülkelerinin hâlihazırda ülkelerinde bulunan veya yeni gelen göçmenlere ilişkin yaklaşımı çeşitli nedenlerle güvenlik merkezli hâle gelmiş ve ekonomik temelli idari yaptırımlardan çok cezai yaptırımlar öne çıkarılmıştır. Bu üç genel özellik dışında bazı ülkelerin bulundukları jeopolitik konumlar ve AB ile yaptıkları politik anlaşmalar nedeniyle farklı sayıda ve niteliklerde göçmen kitleleri ile karşılaştıklarını ve bunlara yönelik farklı pratikler geliştirdiklerini söyleyebiliriz. Avrupa genelinde öncelik düzensiz göçmenlikle mücadeledir. Avrupa ülkelerinin göçmen yaklaşımını ve politikalarının seyrini görmek göçmenlerin ceza adalet sistemiyle karşılaşmaları ve ilişkileri hakkında daha isabetli ve kavrayışlı yorumlar yapmayı kolaylaştıracaktır.

İkinci Bölüm

SİSTEMATİK DERLEME: BULGULAR VE YÖNTEMLER

2.1.SİSTEMATİK DERLEMENİN YÖNTEMİ VE SINIRLILIKLARI

Bu bölümde önce sistematik derlemenin yöntemi açıklanacak, literatür tanıtılacak, sistematik derlemenin yöntemsel tercihleri ve analiz bulguları ortaya konacaktır. Sonraki bölümde ise özel olarak göçmen suçluluğunu açıklamaya dönük teorik yaklaşımlar derlemedeki araştırmaların bu teorilere olan katkısıyla birlikte anlatılacaktır. Teorilere ayrı bir bölüm ayrılmasının iki nedeni vardır: Birincisi bu teorilerin göçmenlere ve göçmen suçluluğu olgusuna dair kamusal yaklaşımlardan etkilenmesi ve literatürdeki araştırmalara yön vermesi; ikincisi ise kanıtlandıklarında göçmen suçluluğu olgusunu tüm cepheleriyle anlamaya ve suçun önlenmesine dair önerilere katkı sunma potansiyelidir.

Sistematik derleme araştırma yöntemi ile genellikle araştırmaların giriş bölümlerinde sunulan literatür taraması aynı şeyler değildir. Literatür taraması araştırma konusu olan argüman hakkında literatürde yapılmış çalışmalar arasından seçilmiş olanların sunulmasıyla belli bir iddiayı desteklemek amacıyla tartışılmasıdır. Sistematik derleme ise belli bir konuda sağlam ve kapsayıcı bir şekilde literatürü yansıtmayı ve belli kriterlere göre analiz etmeyi amaçlar. Sistematik derlemenin temel özellikleri belli bir metod izlemesi, kapsamlı, şeffaf ve tekrarlanabilir olmasıdır. Belli bir teorik argüman veya konuya dair yazılmış, dahil etme ve hariç tutma kriterleri açıkça belirtilerek seçilmiş araştırmalar incelenir ve avukat gibi bir iddia desteklenmeye değil de hakim gibi objektif şekilde literatür değerlendirilmeye çalışılır (Siddaway ve ark., 2019: 751). Yapılacak sistematik derlemenin nitel mi (“narrative systematic review” veya “meta-synthese/qualitative meta-analyse”) yoksa nicel mi (“meta-analyse”) olduğu ise seçilen konudaki literatüre hakim olan araştırma yöntemine, derlemede literatürdeki araştırmaların hangi yönden ele

alınmak istendiğine göre belirlenir. Bu araştırmada sistematik derleme metodu uygulanırken hakemli bir dergi olan Yıllık Psikoloji Derleme Dergisi'nde (Annual Review of Psychology) yayınlanmış olan rehber (Siddaway ve ark., 2019) ve Sosyal Bilimler Araştırmalarında Uygulamalı Meta-Analiz (Applied Meta-Analyses for Social Science Research) adlı kaynak kitap (Card, 2012) esas alınmış ancak göçmen suçluluğu literatürünün özgün yapısı nedeniyle (Ousey ve Kubrin, 2018)'in derlemesinde uyguladığı gibi karma bir yöntem tercih edilmiştir. Örneğin "Göçmenler yerlilerden daha mı fazla suç işler?" gibi tek bir araştırma sorusunu araştırmış olan makaleleri derlemek yerine daha geniş bir kapsam belirlenmiş ve araştırma soruları derlemede sınıflandırılıp analiz edilmiştir. Örneğin "yabancı-doğumlu" ya da "mülteci" gibi tek bir göçmenlik terimi veya "şiddet suçları" ya da "cinayet" gibi sınırlı bir suç tanımı ile kavramsallaştırılmış makaleler seçilmemiş, kapsayıcı olarak farklı tanımların yansıtılması ve bu tanımların bulgular üzerinde belli bir hakimiyeti varsa bunun vurgulanması tercih edilmiştir. Hatta Ousey ve Kubrin (2018)'den bir adım öteye gidilerek sadece nicel araştırmalar değil hem nicel hem nitel ampirik araştırmalar ele alınmış, zaten çok az sayıda olan nitel araştırmalar ayrı değerlendirilmiş, nicel araştırmalar ayrı değerlendirilmiştir. Belli bir araştırma sorusunun cevabı hakkında yapılan sistematik derlemelerde, dahil edilen araştırmaları belli bilimsel kalite kriterlerine göre eleyerek bulguların sağlamlığı hakkında belli bir garanti vermeye çalışılır. Siddaway ve ark. (2019: 764-765) bilimsel kalitenin değerlendirilmesine ilişkin ortaya atılmış 86 tane yöntem tespit etmiş ancak bu konuda tek bir doğru yaklaşım olmadığına, araştırma sahasının özellikleri ve araştırmacının amacına göre değişebileceğine dikkat çekmiştir. Daha yeni oluşan, henüz bir araştırma sorusunun belli yöntemlerle araştırıldığı bir standardın oluşmadığı konularda bu kaliteyi aramak ve sadece belli bir seviyenin üstündeki araştırmalar hakkında değerlendirme yapmak, literatürü tüm yönleriyle kavramayı ve eksiklerini, tercihlerini tespit etmeyi zorlaştırır. Bu nedenle kalite hakkındaki kriterler araştırmacının yaklaşımı ve sorusuna göre şekillenir. Biz de araştırmamızda kapsayıcı olmayı hedeflediğimiz için elle yapılacak bir bilimsel yeterlilik elemesi yerine; uluslararası hakemli dergilerin yer aldığı kaliteli sosyal bilimler veri tabanlarında yer alan makaleleri, Avrupa'daki üniversitelerde tez

jürisinden geçmiş çalışmaları ve akademik yayınevlerinden editör kontrolünde çıkan kitap bölümlerini dahil etme yoluna gittik.

Araştırmamızda sistematik derlemeye dahil edilecek çalışmalar seçilirken bazı sınırlamalara gidilmiştir. Öncelikle uluslararası yaygın akademik dilin İngilizce olması ve araştırmacının yalnızca İngilizce biliyor olması nedeniyle her ne kadar Avrupa ülkelerinde bu çalışmada incelenenlerden daha fazla sayıda araştırma bulunsada yalnızca İngilizce kaynaklar incelenmiş ve onlar derlemeye dahil edilmiştir. İkinci olarak göç temasının sosyal bilimlere girişi daha eski olsa da Avrupa’da göç çalışmalarının büyük bir genişleme gösterdiği 21. yüzyıl başlangıç kabul edilerek 2000 sonrası araştırmalar derlemeye dahil edilmiş ve o zamandan bu derlemenin yapılma tarihi olan Aralık 2019’a kadar olan araştırmalar ele alınmış ve kriterlerimize göre elenmiştir. Üçüncü olarak sadece sahası Avrupa olan yani Avrupa’da bulunan göçmenler üzerine yapılmış olan araştırmalar derlemeye dahil edilmiştir. Dördüncüsü yalnızca ampirik araştırmalar dahil edilmiş, teorik çalışmalar ve derlemeler sistematik derlemeye dahil edilmemiştir. Beşincisi göçmenleri suçun mağduru olarak değil suçun faili olarak ele alan araştırmalar incelenmiştir ancak her ikisine dair veri kullanan karma araştırmalar da mağdur ve failin etnik arka planları arasındaki ilişkiyi karşılaştırmaları nedeniyle dahil edilmiştir. Göçmenlerin suç mağduru olarak polise bildirme davranışlarını/oranlarını inceleyen araştırmalar da aynı şekilde dışarıda bırakılmıştır. Altıncısı göçmen suçluluğunun yerel halk tarafından algılanmasına ilişkin medya araştırmaları veya algı anketleri gibi araştırmalar doğrudan göçmenlere veya onların suç işlemesine ilişkin bir analiz içermediği için dışarıda bırakılmış, ancak algı ile gerçek suç oranlarını karşılaştıran çalışmalar dahil edilmiştir. Yedincisi göçmenlerin suç korkusuna veya göçmenlerden gelecek suç korkusuna ilişkin araştırmalar hariç bırakılmıştır çünkü suç korkusu da algı araştırmalarının bir türüdür. Sekizincisi özel olarak göçmen suçluluğunu araştırmayan ancak araştırmada göçmen olmanın da bir değişken olarak analiz edildiği ve karşılaştırma imkânı sunduğu geniş saha araştırmaları da derlemeye dahil edilmiştir.

Bu sınırlamalar dahilinde öncelikle hakemli dergileri içeren sosyal bilimler veritabanları olan SCOPUS ve PROQUEST’da, daha sonra üniversitelerde tez olarak yayınlanan araştırmalara erişebilmek için BASE veritabanında ve en son göç temalı akademik dergilerde aşağıdaki anahtar kelimelerle bulunan tez, makale, kitap bölümü ve araştırma raporları incelenerek yukarıdaki paragrafta bulunan sınırlamalar dahilinde derlemeye dahil edilmiştir. Araştırma sırasında öncelikle veritabanlarının çalışma usulü incelenmiş ve her veritabanının farklı filtreleme yöntemleri olması nedeniyle dar kapsamdan geniş doğru çok sayıda anahtar kelime kombinasyonu adı geçen veri tabanlarında denenmiştir. Çıkan araştırmalar incelenerek kriterlere uyduğu hâlde aramada çıkmayan bir araştırma kalmamasını olabildiğince önlemek için en geniş kapsamı veren anahtar kelimeler tercih edilerek konu, coğrafya ve disiplin sınırlaması gibi diğer elemeler elle yapılmıştır.

SCOPUS veritabanında 1991 sonrası yayınlanmış İngilizce kaynakların başlık, anahtar kelime ve özetlerinde “‘foreign born’ ve crime” anahtar kelimelerinin aranması ile 90 sonuç, “‘crim* ve immigra* ve correlat*’”¹¹ anahtar kelimelerinin aranması ile 69 sonuç çıkmıştır. PROQUEST veritabanında 1991’den sonra yayınlanmış İngilizce kaynakların başlık ve özetlerinde “‘immigr* ve crime” anahtar kelimelerinin aranması ile “‘aliens ve politics” alanları hariç tutularak 719 sonuç çıkmıştır. BASE veri tabanında İngilizce kaynakların başlıklarında yapılan “‘immigr* ve crim*“ aramasında 496 sonuç çıkmıştır. Ardından hakemli göç dergileri olan Journal of Ethnic and Migration Studies, Ethnic and Racial Studies’de, Journal of Immigrant ve Refugee Studies, Migration Studies-Oxford Academic, International Journal of Migration and Border Studies, Comparative Migration Studies, Journal on Migration and Human Security, Migration Letters dergilerinde “‘immigr* ve crim*“ anahtar kelimeleri ile aramalar gerçekleştirilmiştir. Bu dergiler dışında Neuchâtel Üniversitesi’ne bağlı İsviçre Göç ve Nüfus Araştırmaları Forumu dokümantasyon arşivinde listelenen ve göç çalışmalarının yer aldığı 44 akademik dergide de aynı anahtar kelimelerle aramalar gerçekleştirilmiştir (Swiss Forum for Migration and

¹¹ “*” işareti veritabanlarında girilen anahtar kelimeden türeyen kelimeleri de aramaya dahil edebilmek için kullanılır. Örneğin immigr* anahtar kelimesi girildiğinde “immigrant, immigration, immigrated” gibi kelimeler birlikte aranmaktadır.

Population Studies, 2020). Tarih olarak 2000 yılından önce az sayıda çalışma bulunması ve çoğunun kriterlere uymaması nedeniyle tarih kriteri 2000 yılı olarak belirlenmiştir. Bu aramalar sonucunda ulaşılan çalışmalar sırasıyla başlık, özet ve içeriklerine doğru incelenerek kriterlere uymayan veya mükerrer olanlar elenmiştir. Tüm elemeler sonucunda bulunan araştırmaların incelenmesi sırasında bu araştırmaların literatür bölümlerinde referans verilen ancak aramalar sırasında ulaşamadığımız saha araştırmaları da dahil edilmiş¹² ve toplam 76 araştırma derleme kapsamına alınmıştır.

Araştırmanın sınırlılıklarına baktığımızda ilk sayacağımız madde yukarıda zikrettiğimiz gibi dildir. Avrupa çapında ulusal dillerde yapılmış çok sayıda araştırma olmasına karşın tek kişi tarafından yapılan bir yüksek lisans tezinde hepsinde birden araştırma yapmak mümkün görünmemektedir. Bu nedenle bu çalışma sadece İngilizce literatürün bir resmini sunmaktadır. İkinci sınırlılık pratik nedenlerle araştırdığımız konuya en uygun olabilecek belli veritabanları ve anahtar kelimeler seçilmeye çalışılsa da bunların dışında kalan araştırmaların mevcut olması ihtimalidir. Diğer bir sınırlılık literatürden kaynaklanmaktadır. Göçmen suçluluğu alanındaki kriminolojik araştırmalar yöntem ve yaklaşım biçimleri bakımından çok çeşitlidir. Bu konuda çocuk suçluluğu konusunda olduğu gibi daha oturmuş araştırma formatları ve yaygın ölçekler yoktur. Bu nedenle araştırmalar üzerinden istatistiksel analiz yapmak mümkün olmamıştır. Araştırmalarda çok farklı uzmanlıklar gerektiren yöntemler kullanılmıştır. Hem bu nedenle hem de literatürü olabildiğince geniş yansıtabilmek amacıyla araştırmaların yöntemsel kalitesi, iç ve dış geçerlilikleri, ekolojik yanlılığı olup olmadığı hakkında herhangi bir değerlendirmeye girilmemiştir. Dolayısıyla araştırmaların literatüre teorik katkısı hakkında yorumda bulunurken bu sınırlılıkla değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu bölümün devamında bulgular sunulduktan sonra derleme literatürü, araştırmaların bulduğu sonuçlara etkisi olabileceği tahmin edilen bazı yöntemsel

---

¹² Card (2012) “backward searches” dediği bu yöntemin meta-analizlerde herhangi bir araştırmanın gözden kaçırılmamasını sağlamak için uygulanmasını tavsiye etmektedir.

kriterlere göre değerlendirilmiştir. Bu kriterler Ousey ve Kubrin, 2018'in de çalışmasında kullandığı yöntemsel kriterlerdir. Bu yöntemsel değerlendirmeler dışında yukarıda da açıkladığımız gibi daha çok ağırlık vereceğimiz değerlendirme alanı göçmen suçluluğu hakkındaki mevcut teoriler, bu teorilerin kökenleri ve literatürde yapılmış testlerdir. Bu teorileri seçerken göçmen suçluluğu teorilerini derleyen makalelerden faydalanılmış ve derlemede yalnızca 1 araştırmada bile değinilse tüm teoriler etraflıca anlatılmıştır.

2.2.SUÇU AÇIKLAMAK VE GÖÇMEN SUÇLULUĞU LİTERATÜRÜ

Suçu açıklayabilmenin ilk adımı araştırılacak suçu ve faili gerçek dünyada tam olarak tespit edebilmektir. Ancak suçun yayılımı veya örüntüsü hakkında tam olarak gerçeğin bilgisine sahip olmak mümkün değildir. Suç hakkında ulaşılan sayısal değerler suç kavramının nasıl operasyonelleştirildiği¹³, referans alınan istatistiğin suçu nasıl tespit ettiği, ne tür suçları içerdiği, hangi analiz birimine göre ölçtüğü, insanların işlenen suçları bildirme oranı gibi özelliklere göre değişebilmektedir (Maxfield ve Babbie, 2014a). Suç sayıları genellikle mevcut sosyal kontrol kurumları (kolluk ve yargı) tarafından kaydedilen resmi suç kayıtlarından alınır (Solivetti, 2010a: 70). Polisteki şüpheli sayıları, adalet verilerindeki mahkûmiyet veya infaz sayıları gibi resmi veriler ile gerçek suç sayıları arasındaki fark ise “karanlık sayılar”ı oluşturur (Maxfield ve Babbie, 2014a: 149). Karanlık sayıların oluşmasının en önemli nedeni bütün suçların polise bildirilmiyor oluşudur. Bu noktada mağdur ve fail öz-bildirim anketleri çok önemli bir alternatif veri kaynağıdır. İnsanlara mağduriyetlerinin sorulması, polisin resmi olarak kaydetmediği suçlara ulaşabilme ve resmi rakamlarla karşılaştırarak karanlık sayılar hakkında bir projeksiyon çıkarabilme imkânı sunar. Faili oldukları suç davranışlarının sorulması ise özellikle mağdursuz suç türleri olmak üzere farklı suç türlerinde fail olan kişileri tespit imkânı sunar. Her bir ölçüm metodunun güçlü ve

---

¹³ Operasyonelleştirme sosyal bilimlerde bir olguyu tanımlayıp ölçülebilir bir formata sokmaktır (Maxfield ve Babbie, 2014b).

zayıf yönleri vardır ve araştırma sorusu ile suç türüne göre bilimsel olarak daha doğru sonuca götürecek metot farklı olabilir. Öz-bildirim anketleri gerçek suç oranlarına ulaşmada en güvenilir veri kaynağı kabul edilmiştir (Maxfield ve Babbie, 2014a: 164). Suç türleri arasında da karanlık sayılar bakımından farklılık olabilir. Göçmenlerin fail olduğu bazı suç tiplerinde mağdur da genellikle göçmen olduğu ve mağdurun polise bildirmeme eğilimi yüksek olduğu için özellikle faille mağdurun aynı milletten olduğu suçların karanlık sayıyı arttırdığına dair bulgular vardır (Killias, 2009; Papadopoulos, 2014; Solivetti, 2010a). Bu hata payının önüne geçmek için çeşitli istatistiksel yöntemler geliştirilmiştir ve derlemedeki bazı araştırmalar da böyle yöntemler kullanmıştır (Papadopoulos, 2014).

Kriminoloji biliminde teoriler tüm zamanlar, tüm suçlar ve tüm toplumlar için suç davranışını açıklama iddiasında olabileceği gibi (genel suç teorileri) sadece belli bir yaş grubunun, cinsiyetin, belli bir toplum veya grubun suç davranışını ya da belli bir suç türünü açıklamayı da amaçlayabilir. Teoriler bireyin suç davranışını (mikro), bir grup ya da toplumdaki suç oranlarını (mezo, makro) veya her ikisini birden açıklamayı hedefleyebilir (Akers ve ark., 2017). Literatürde sadece göçmen suçluluğunu açıklamaya dönük teoriler olduğu gibi genel suç teorilerinin de göçmen suçluluğunu açıklaması beklenir veya varsayılır.

Göçmenler ile suç arasındaki ilişkiyi incelerken tarih boyunca iki yaklaşım türü kullanılmıştır: birey odaklı yaklaşım ve kitle odaklı yaklaşım (Bloch, 1957: 14). Birey odaklı yaklaşım hangi özelliklerin göçmeni daha az veya fazla suça yatkın hâle getirdiğini ve suç eğilimi bakımından göçmen olanların olmayanlardan farkını sorar. Kitle odaklı yaklaşım ise göçün bir bütün olarak toplumu nasıl etkilediğine bakar. Yani göçün, hem göçmenlerin hem de göçmen olmayanlar tarafından işlenen suçların oranlarını nasıl etkilediğine bakar (Kristin F. Butcher ve Piehl, 1998: 459).

İç ve dış göç 20. yüzyıl boyunca akademik olarak çalışılmışsa da özellikle dış göç çalışmaları son 30 yılda hızla genişleme göstermiş ve farklı disiplinlere yayılmıştır (Pisarevskaya ve ark., 2019: 3). Bazı akademisyenler göç çalışmalarındaki bu genişlemenin sadece artan göçle değil, ulus devletlerin göçü

kontrol etme eğiliminin artmasıyla da ilgili olduğunu iddia etmektedir (Pisarevskaya ve ark., 2019: 2). Gerçekten de göç çalışmaları kötü sosyal politikaların yabancı düşmanlığı (xenofobia) ile kolaylıkla üstünün örtüldüğü Avrupa ve Amerika’da son dönemde artan sağ popülizme uygun bir araç yaratarak bu işlevi vesilesiyle de sosyal bilimlerin çok tartışılıp araştırılan konularından biri hâline gelmiştir (Solbak, 2017).

Pisarevskaya ve ark. (2019)’nın 1986-2017 arası İngilizce literatürdeki tüm göç araştırmalarını, makine öğrenmesi¹⁴ yoluyla konularına göre ayrıştırdığı araştırmasına göre en eski araştırılan konular “göçmen demografisi”, “göç yönetimi”, “göç istatistikleri ve anket çalışması” iken en yeniler “hareketlilik”, “AB içi hareketlilik” konularıdır. Son 30 yılda en çok çalışılan konular ise “kimlik anlatıları”, “göç teorisi” ve “göç dalgaları”dır (Pisarevskaya ve ark., 2019: 8). Yalaz ve Zapata-Barrero (2018)’nin göç araştırmaları alanında en köklü iki akademik dergi olan Journal of Ethnic and Migration Studies (JEMS) ve Ethnic and Racial Studies (ERS)’de 2000-2016 arası yayınlanan araştırmalar üzerinden Avrupa’da nicel göç çalışmalarının gelişimini izlediği araştırmasında ise en çok çalışılan konular olarak “kimlik” tüm yıllarda birinciliği korumuş ve toplam araştırmaların %40’ını oluşturmuş, ikincisi “politika” ve üçüncüsü “entegrasyon” olmuştur (Yalaz ve Zapata-Barrero, 2018: 23). Aynı araştırmada ele alınan çalışmalardaki göçmenlerin menşe ülkelerine bakıldığında ise %10.8’inin Orta ve Doğu Avrupa, 5.9’unun Kuzey Asya, 5.4’ünün Türkiye ve 4.5’inin ise Arap Yarımadası, Suriye, İran, Irak ve Kuzey Afrika ülkeleri olduğu görülmüştür (Yalaz ve Zapata-Barrero, 2018: 22). Araştırmaların kullandığı metodlara bakıldığında ise dörtte üçünün anket çalışması metodunu kullandığı görülmüştür (Yalaz ve Zapata-Barrero, 2018: 13).

Uluslararası göçmen suçluluğu ile ilgili ilk akademik araştırmalar ABD’de başlamıştır (Bernat, 2017). 1970’lerde ABD’deki politikalar sonucunda dev bir

---

¹⁴Makine öğrenmesi (ML), bir bilgisayarın doğrudan yönergeler olmadan öğrenmesine yardımcı olmak için matematiksel modelleri kullanma işlemidir. Bu, yapay zekanın (AI) bir alt kümesi olarak kabul edilir. Makine öğrenmesi, verilerdeki kalıpları belirlemek için algoritmaları kullanır. Tahmin yapabilen bir veri modeli oluşturmak için de bu kalıplar kullanılır. Tıpkı insanların daha fazla alıştırmaya yaptıkça gelişmesi gibi, veri ve deneyim miktarı arttıkça makine öğrenmesinin sonuçları da daha doğru hale gelir (Microsoft Azure, 2021).

yabancı hapisane nüfusu oluşurken Avrupa ülkelerindeki yabancı mahkûmların sayısı oldukça düşüktür ancak 2000’lerde resim tersine dönmüştür ve AB vatandaşı olmayan mahkûmların vatandaşlara oranı 4 ile 15 kat arasında değişmektedir (Melossi ve ark., 2009). ABD’de yapılan çalışmaların ezici çoğunluğu göç ile suç arasında negatif yönde bir ilişki tespit eden çalışmalardır¹⁵. Yani bu araştırmalar göçmenlerin suçu arttırmadığı, aksine suç oranlarının azalmasına neden oldukları bulgusuna ulaşmıştır (Bernat, 2017; Lee ve Martinez, 2009; Ousey ve Kubrin, 2009). Avrupa’da ise 2009’da bu konudaki araştırmaların toplandığı ilk akademik kitapta bulguların farklı yönleri işaret ettiğine ve kullanılan verilerin soruları cevaplamakta yetersiz olduğuna dikkat çekilmiştir (McDonald, 2009: xv-xvii).

İlk araştırmalar daha çok göçmenlerin yerlilerden daha fazla suç oranına sahip olup olmadığı sorusunu soran kesitsel ya da boylamsal araştırmalardır. ABD’deki bu araştırmalar genellikle göçmenlerin daha az suç oranına sahip olduğunu gösterirken onları takip eden Avrupa’daki araştırmaların bulguları çeşitlilik göstermektedir. 2010’lu yıllardaki literatür Hollanda, Almanya, Danimarka, Finlandiya, Rusya ve ABD’de göçmenlerin suç sayısının yerlilerden farklı olmadığı; İsviçre, İsveç, Slovenya, İtalya ve Çek Cumhuriyeti’nde göçmen gençlerin daha fazla suç işlediği; Kanada’da ise yerli gençlerin daha fazla suç işlediği bulgularına ulaşmıştır (Salmi ve ark., 2015). İkinci aşamada araştırma soruları çeşitlenip derinleşmiştir. Bu soruları “Göçmenler ile yerlilerin tutuklanma oranları arasında fark var mı, göçmen oldukları için ekstra dezavantajları ya da avantajları var mı, örneğin yaş, ekonomik durum gibi aynı kriminojenik risk faktörlerine sahip bir yerli ile karşılaştırılınca suç eğilimi daha mı az daha mı fazla, göçmen toplulukların suç eğilimleri menşe ülkelerindeki ile benzerlik gösteriyor mu?” gibi sorular takip etmiştir. Yerlilerden daha fazla suç oranına sahip olup olmamada göç türü, göç edilen ülkenin sosyo-ekonomik durumu, göç ettikleri ülkenin sunduğu fırsatlar ve yaşam şartları, göç ettikleri ülkede göçmen ağırları kurmaları ve adaptasyon süreçleri gibi çok sayıda parametre literatürdeki bulgular arasında yer almaktadır. Araştırmalarda genel olarak karşımıza çıkan diğer sorular ise şunlardır (Ousey ve

¹⁵ İstatistiksel ilişkinin yönü: A değişkeninin oranı artarken B değişkeninin oranı da istatistiksel olarak anlamlı şekilde artıyorsa ilişkinin yönü pozitif, anlamlı şekilde azalıyorsa negatiftir.

Kubrin, 2018): “Ülkeye gelen göçmen sayısının artışı ile suç oranlarının artışı/azalışı arasında bir ilişki var mı, göçmenlerin yasal statüsünün düzensiz/kayıtsız olması suç işleme ihtimallerini arttırıyor mu veya statülerini affetmek suç işleme davranışlarını nasıl etkilemekte, bu durum suç oranlarına nasıl yansımakta, birinci kuşak ve ikinci kuşak göçmenlerin suç eğilimleri arasında fark var mı, entegrasyonu destekleyen/zorlaştıran unsurlar neler, farklı göçmen gruplarının farklı entegrasyon seviyelerine sahip olmasında o göçmenlerin köken ülkelerinin sosyo-ekonomik karakteristikleri etkili mi, özel olarak şiddet içeren suçlar ile göçmenin savaş bölgesinden gelmesi arasında bir ilişki var mı, malvarlığına karşı suçlar ile göçmenin geldiği ülkenin ekonomik refahı ile göçmenin ev sahibi ülkedeki konumu arasındaki farkın ilişkisi ne, yabancı ırklar ile yerli ırk arasında adli süreçte veya cezalandırmada bir ayrımcılık var mı (Hudson, 2010), belli bir ülke ya da bölgedeki suç oranı artışı göçmen artışı ile açıklanabilir mi, ceza adalet sistemindeki müdahale programlarının etkinliğinde göçmen olmanın etkisi var mı?”

Elbette göçmen suçluluğu ve bunun ev sahibi toplumdaki suç oranlarına etkisi akademinin ilgisini çekmekle birlikte bu ilgi kamuoyunun algı ve merakından azade değildir. Bu nedenle araştırmaların yaklaşımları da farklılık göstermektedir. Göçün güvenlikleştirilmesiyle birlikte sosyal bilimler literatüründe yeni bir kavram doğmuştur: “göçün kriminalize edilmesi (criminalization of migration)”. Bir ülkede sadece yerli ve göçmen kökenli kişilerin suç oranlarını karşılaştırarak göçmen bireyler hakkında belli sonuçlara ulaşmanın yanlış olduğunu, sistematik bazı dezavantaj ve ayrımcılıklar olabileceğini gösteren bu katmanlı kavram yeni bir araştırma alanı doğurmuştur. Bu tezde yer alan derlemede eleme kriterlerimize uyması hâlinde bu konuyu araştıran çalışmalara da yer verilmiştir ancak tek başına farklı boyutlarıyla müstakil bir çalışmanın konusu olmayı hak eden bu alan özel olarak değerlendirilmemiştir. Bu konuda Palidda (2009) şunu ortaya koymuştur: “Göçmenlerin hem kriminalize edilmesi hem de mağdurlaştırılması süreci, eski sosyal yapının ve dolayısıyla düzensizliğin, rahatsızlığın ve sosyal sorunların müzakere ve barışçıl yönetim uygulamalarının yıkılmasına neden olan neo-liberal gelişimin yarattığı daha geniş bir durumun parçasıdır. Toplumun siyasi organizasyonunun çözülmesiyle bağlantılı korkular ve belirsizlikler, güvenlik

yaratmada başarısız olmuş ancak güvensizliği yeniden üretmekte yüksek derecelere erişmiş bir güvenlikçiliği desteklemek için sömürülmüştür.” Konuyu Ceza Hukuku Felsefesi bakımından ele alan Spena ise düzensiz göçmenliğin, doğası gereği suç sayılması gerektiğini savunan iki argümanı ve kanunların meşruiyeti gereği suç sayılması gerektiğini savunan bir argümanı tartışmıştır. Spena bu argümanlardan hiç birinin düzensiz göçmenliğin suç sayılması için yeterli kriterleri sağlamadığını iddia etmiştir (Spena, 2017)¹⁶.

Avrupa’da suç hakkındaki en geniş çaplı karşılaştırmalı araştırmalardan biri Birleşmiş Milletler’e bağlı European Institute for Crime Prevention and Control’ün 1996 yılında başlattığı European Sourcebook projesidir. En son 2014’te 41 ülkeyi kapsayan araştırmanın 5. dalgası ve 2017’de de bu dalgaın gözden geçirilmiş ikinci baskısı yayınlanmıştır (Aebi ve ark., 2017). Proje kapsamında düzenli olarak yayınlanan veriler karşılaştırmalı suç ve ceza adaleti çalışmalarına büyük katkıda bulunmuştur. Avrupa’da suç araştırmaları bakımından en muteber akademik dergilerden olan European Journal on Criminal Policy and Research’de bir özel sayı ile projenin araştırmacıları projede ulaştıkları veriyi kullanarak yaptıkları çeşitli araştırmaları yayınlamışlardır. Düzensiz göçmenlere ilişkin bazı yaptırımlar adli değil idari kararlar olarak sınıflandırıldığından bu projenin veri setinde yer almamaktadırlar (Aebi ve ark., 2017: 140). Fakat göçmenlere ilişkin başka verilerle birlikte kullanıldığında karşılaştırmalı göç araştırmalarına katkı sağlamaktadırlar.

---

¹⁶ “Birincisine göre, düzensiz göçmenlik devletin ülkesel egemenliğini ihlal etmeyi sürdürmesi nedeniyle doğası gereği kötü olması itibarıyla yanlıştır; ikinciye göre, düzensiz göçmenlik meşru bir göçmenlik yönetmeliğinin ihlali olması nedeniyle, doğası gereği kötü olduğu için değil kanuna aykırı olması itibarıyla yanlıştır. Üçüncüye göre, düzensiz göçmenlik, ev sahibi devletlerin vatandaşlarına zararlı sonuçları olduğu için doğası gereği yanlıştır. Benim tezim, bu argümanların hiçbirinin, devlet sınırlarının kapatılmasını sağlamak için cezai yaptırımların kullanılmasını haklı gösterecek derecede gerekçe sağlamada başarılı olmadığıdır. İlki ile ilgili olarak, bunun, devletlerin ülkesel egemenliğinin gerektirdiği yanıltıcı bir anlayışa dayandığını ve bu nedenle devletin göçü kontrol etme hakkı için bir argüman olarak sağlam olmadığını ileri sürüyorum. İkincisi ile ilgili olarak, meşru olsun ya da olmasın, devletler tarafından çıkarılan göçmenlik düzenlemelerinin, dışlamayı amaçladıkları müstakbel göçmenlere bunlara uymaları için içerikten bağımsız nedenler sağlayamayacağını; ki bunun, düzensiz göçmenliğin doğası gereği kötü olduğunu meşrulaştırmak için gerekli ön koşul olduğunu iddia ediyorum. Üçüncü (zarar temelli) yaklaşımla ilgili olarak, dayandığı kavramların (kolektif / kültürel zarar ve ihtiyati sorumluluk gibi) kriminalizasyon kriterleri olmaya tamamen uygun olmadığını savunuyorum. Bu beni, daha ikna edici başka argümanlar sağlanmadıkça, düzensiz göçmenliğin suç sayılmaması gerektiği sonucuna götürür.” (Spena, 2017: 351-373) .

Suç araştırmalarına önemli bir katkı sunan bir diğerk araştırma projesi de 7., 8. ve 9. sınıf ergenler üzerinde yaptığı anketler ile sapma davranışına dair çok sayıda kavramı test eden ve böylece resmi veriyi değil de daha güvenilir bir alternatif kaynak olan öz-bildirim verisini kullanan The International Self-Report Delinquency Study projesidir. Northeastern Üniversitesi tarafından yürütölen projenin ilk dalgası 13 ölkke ile 1992-1993 yılları arasında yapılmış olup en son 3. dalgası 35 ölkke 2012-2019 yılları arasında gerçekteşmiştir (Marshall ve ark., 2019). Çocuk suçluluğuna odaklanan çalışma göçmen arka planına dair değişkenler de içerdikinden dolayı, veri seti göçmen suçluluğu ile ilgili -bir kısmı derlememize de dahil olan- çok sayıda araştırmada kullanılmıştır. En önemlilerinden biri de Azınlık Gençliği ve Sosyal Entegrasyon (Minority Youth and Social Entegration) adlı çalışmadır (Roché ve Hough, 2018). Göçmen suçluluğu ve entegrasyon ile ilgili Batı Avrupa’da yapılan en güncel karşılaştırmalı araştırmalardan biri ise derlememizde de yer alan Göç, Sosyal Entegrasyon ve Suç: Uluslararası Bir Yaklaşım (Immigration Social Entegration and Crime: A Cross-National Approach) adlı kitaptır. En önemli bulgularından biri ise tüm şiddet içeren suç türleri bakımından bir ölkedeki suç oranıyla yabancıların orada yerleşik nüfus içindeki payı arasındaki ilişkinin negatif olduğudur (Solivetti, 2010b: 76).

Türkiye literatürüne baktıkımızda uluslararası göçmenliğin suç ile ilişkisine dair bulabildiğimiz iki ampirik araştırmadan biri Suriyelilerin suç davranışını damgalama perspektifinden nitel bir araştırma ile ele almakta (Aykut, 2019) diğeri ise vatandaşların Suriyelilere ilişkin suç korkusunu araştırmaktadır (Karasu, 2018a). Bizzat uluslararası göçmenlerin suç ile ilişkisini ele alan tek ampirik araştırma da sınırlılığına dikkat çekerek betimsel istatistikler sunmakta ve literatürde daha önce göçmenlerin suç riskini arttıracakđı tahmin edilmiş bazı risk faktörlerini açıklamaktadır (Kızmaz, 2018b). Bunlar dışında göçmenlik ve suçu ele alan araştırmalar genellikle teorik siyaset bilimi veya sosyoloji çalışmalarıdır. Örneğin Suriyelilerin Türkiye’de neden olabileceği güvenlik risklerini ele alan bir çalışmada; terör örgütleri, Türkiye halkında Suriyelilere yönelik tepki ve rahatsızlık, halkın suç korkusu ve eğitim alamayan Suriyelilerin kayıp nesil oluşturması sayılmış ancak Suriyelilerin gerçekte işlediği/işlemediği suçlara ilişkin ampirik bir bulgu

sunulmamıştır (Karasu, 2018b). Göçmenlik ve suç ilişkisine ilişkin en kapsamlı teorik çalışmada uluslararası literatürde göçmen suçluluğunu açıklamaya çalışan teoriler açıklanmıştır (Alpman ve Yarcı, 2018). Yukarıda anılan araştırmaların hiç birisi derleme kriterlerimize uymadığından dolayı derlemeye dahil olmamıştır.

Kriminolojide göçmen suçluluğuna dair teorik açıklamaların ne olduğunu sorduğumuzda, ilk dönem araştırmalarda Sosyal Düzensizlik Teorisi haricinde bir teorik açıklamanın tartışılmadığını, daha çok göçmenlerin suç oranlarına etkisi ile ilgilenildiğini görmekteyiz. 1990’ların sonuna doğru ise Sosyal Düzensizlik Teorisi’nin revizyonu, Sutherland (1934)’ın “kültürleşme” kavramı üzerinden türetilen Kültürleşme Teorisi ve Gerilim Teorileri araştırmalara konu olmuşlardır (Mears, 2001)¹⁷.

Kriminolojide erken dönemde göçmenlerin suç ile ilişkisini “asimilasyon” ile açıklayan teorik yaklaşımlardan bugüne, göçmenlik ve suçla ilgili literatür çok gelişmiştir. ABD Sanayi Devrimi’nin başlangıcındaki Avrupalı göçmen kitlesi ile şimdiki Latin, İspanyol, Asyalı göçmenler veya Avrupa’nın endüstriyel genişleme döneminin başındaki misafir işçiler ile zorla yerinden edilmiş göçmenler aynı sosyal yapıyı oluşturmamaktadır ve bu kriminolojik açıdan göçmen deneyimini oldukça değiştirebilmektedir (Thomas, 2011: 384). Göçmen suçluluğunun bu karmaşık yapısı nedeniyle 20. yüzyılda göç ve suç ilişkisini tek bir teorinin açıklayabildiğine dair anlamlı miktarda destekleyici bulguya ulaşılmamıştır (Mears, 2002). Göçmen suçluluğunu açıklamaya çalışan teoriler daha çok kriminoloji, psikoloji, sosyoloji ve nadiren siyaset bilimi alanında bulunabilmektedir. Disiplinler arası bir konu olduğu için birçok teori aynı anda bu alanların birkaçında birden o alana has yöntemlerle çalışılabilmektedir. Bunun da etkisiyle göçmen suçluluğu ile ilgili teoriler farklı araştırmacılar tarafından farklı şekilde listelenmiş ve sınıflandırılmıştır (Chen ve Zhong, 2013; Kaye-Diamond, 2019; Kubrin ve Mioduszewski, 2018; Marshall, 1997; Martinez, 2002a; Mears, 2001; Ramiro Martinez ve Lee, 2000; S. Zatz Marjorie ve Hilary, 2014; Thomas, 2011; Tonry, 1997; Wortley, 2009). Bazı tezler ve teoriler daha çok desteklenmiş, desteklenmeyen açıklamaların bir kısmı zamanla

---

¹⁷ Adı geçen teori ve kavramlar Üçüncü Bölüm’de anlatılacaktır.

literatürde geriye düşmüş, bir kısmı ise revize edilerek araştırılmaya devam edilmiştir (Zatz ve Smith, 2014). Çok sayıda araştırma tarafından desteklenerek ana akım hâline gelmiş teorilerde, suçluluk olasılığını arttıran (risk faktörleri) veya azaltan (koruyucu faktörler) çok sayıda sosyal veya gelişimsel faktör tespit edilmiştir. Ancak bu teoriler genellikle aynı bölgeden insanlar üzerinde test edilmekte, risk ve koruyucu faktörlerin kültürler arası değişkenliği hakkındaki bulgular sınırlı kalmaktadır. Bir görüşe göre, suçlular arasında göç arka planı (istihdam amacıyla, zorunlu göç vb.) benzer olanların fazlalığı, bilinen genel risk faktörlerine farklı şekilde maruz kalmaları ile açıklanabilir (Schmidt ve ark., 2019). Çünkü göç süreci genellikle eğitim ve istihdam açısından dezavantaj yaratabilir. Bununla birlikte, göçmen suç oranlarındaki tüm varyanslar, düşük sosyo-ekonomik statü veya okul seviyesi gibi ortak risk faktörlerindeki farklılıklarla da açıklanamaz. Güncel araştırmalar, ortak risk faktörlerinin geçerliliğinin farklı kültürel alt gruplar arasında değişebileceğini göstermektedir. İyi bilinen pek çok risk faktörünün (örneğin madde kullanımı) her kültürel alt grupta geçerli olduğu varsayılrsa da yeni araştırmalarla bu yaklaşımın, kültürel değerlerin günlük yaşamı ve normları oluşturmadaki önemini gözden kaçırdığı ortaya çıkmaktadır (Schmidt ve ark., 2019).

Göçmenlerin yerlilerden daha çok suç işlediği, ABD’de 1931’den itibaren aksini gösteren geniş çaplı araştırmalara rağmen 20. yüzyılda yaygın bir algı olmaya devam etmiştir (Solivetti, 2010b: 18). Avrupa’da ise Solivetti (2010b: 20)’nin aktarımına göre 1960-1970’lerde Almanya’daki, İsviçre’deki ve Belçika’daki araştırmalar göçmenlerin daha çok suç işlediği varsayımını tekzip eden sonuçlar bulurken Fransa’da ve Birleşik Krallık’ta göçmenlerin suç oranlarında daha çok temsil edildiğini gösteren sonuçlar bulunmuş; 1980-1990’lar boyunca ise Avrupa genelinde göçmenlerin yerlilerden daha yüksek oranda suç işlediğini gösteren sonuçlara ulaşılmıştır.

ABD’de göçmen suçluluğu teorik bağlamda ilk olarak Chicago Okulu araştırmacıları tarafından Sosyal Düzensizlik Teorisi (Shaw ve McKay, 2014) bağlamında tartışılmaya başlanmıştır. Bu araştırmacılar göçmenlerin düşük sosyo-ekonomik yapılı, istikrarlı bir yerleşimden yoksun, heterojen nüfuslu ve sosyal

bağların zayıf olduğu mahallelere yerleştikleri için aralarında enformel sosyal kontrolün zayıf olduğunu ve bunun sonucunda suç oranlarının yükseldiğini; asimile olup daha büyük işgücü piyasalarında istihdam edildikçe buralardan taşınarak yeni göçmenlere yer açtıklarını ve gittikleri yerde suç oranlarının azaldığını iddia etmişlerdir (Zatz ve Smith, 2014). Ancak bu iddianın varsayımının aksine 1911 Göçmenlik Komisyonu ve 1931 Hukuk Gözlem ve Yaptırım Ulusal Komisyonu gibi hükümet destekli geniş çaplı araştırmalar göçmenlerin suç oranlarının daha düşük olduğunu ortaya koymuştur (Kubrin ve Ishizawa, 2012). Sonraki dönemde ABD’de göçmen oranları ve etnik yapısı değiştikçe yeni teorik araştırmalar ortaya çıkmıştır. 1900’lerin ortalarında ABD’ye dış göç yavaşlamış ve yabancı doğumlu nüfusun yüzdesi 1930 ile 1970 arasında yaklaşık yüzde 5’e düşmüştür ancak daha sonra hızla artarak 2011’de toplam nüfusun yüzde 13’üne ulaşmıştır (Zatz ve Smith, 2014: 27). Bu yeni göçmenlerin çoğunluğu Latin Amerika ve Asya’dan, özellikle üçte biri Meksika’dan gelmiştir (Zong ve ark., 2013). Bu değişimler sonucunda popüler siyasi söylemde göçmen düşmanlığı artmış bu da akademik merakı güçlendirmiştir (Zatz ve Smith, 2014). Ülkenin farklı eyaletlerinde ister polis kayıtlarına ister infaz kayıtlarına bakılsın, kesitsel ve boylamsal çalışmalar göçmenlerin daha az suç işlediğini ve bulundukları yerdeki suç oranlarını düşürmüş olduklarını göstermiştir (Butcher ve Piehl, 1998; Hagan ve Palloni, 1999; Lee ve Martinez, 2009; Lee, 2003; MacDonald ve Saunders, 2012; Martinez, 2002a; Ousey ve Kubrin, 2009; Sampson ve ark., 2005).

Aşağıdaki bölümde, bu bölümde tanıttığımız literatür içerisinde, yöntem bölümünde açıkladığımız sınırlar içinde yapılmış olan sistematik derlemenin bulgularını ve tartışmalarımızı sunacağız.

2.3.ARAŞTIRMA BULGULARI

Avrupa literatürünü tanımak için araştırmaların hangi soruları sorup, hangi teorik yaklaşımları test ettiklerini bilmek ve coğrafi bölgelerine göre bunları anlamlandırmak bize daha iyi bir tablo sunacaktır. Bu nedenle derleme kapsamındaki araştırmaları önce sordukları sorular yönüyle tanıtmamızın faydalı olacağını düşündük.

Öncelikle şunu söylemek gerekir ki araştırma sorularının tüm Avrupa çapında zaman içinde daha basitten daha detaylı sorulara şeklinde doğrusal bir gelişimi yoktur çünkü bir ülkede bu alandaki araştırmalar “Göçmenler yerlilerden daha mı çok suç işlemekte?” şeklinde bir başlangıç sorusu sorarken, diğer bir ülkede daha kompleks araştırma soruları sorulabilmektedir. Göz önünde bulundurulması gereken diğer bir nokta da aşağıdaki başlıklarda zikredilecek araştırmaların birçoğunun birden fazla teorik açıklamayı aynı anda test ettiğidir. Bu tip araştırmaları sunarken her teori başlığında araştırmanın o teoriye dair bulguları özetlenecektir.

Derleme kapsamında analiz edilen araştırmaların sorularını genelleyecek olursak¹⁸ şu şekildedir: “Göçmenler yerlilerden daha çok mu suç işlemekte?”, “Belli suçları işleme riski farklı etnik gruplar/orijin ülkeler arasında değişir mi? (Bkz. Bovenkerk ve Fokkema, 2015; Kardell ve Martens, 2013; Kirkegaard, 2015; Nistad, 2014; Webb ve ark., 2015; Blom ve Jennissen, 2014)”, “Suç işleme riski göçmenin yaşı, cinsiyeti, ev sahibi ülkedeki ekonomik durumu ve o ülkeye gelirkenki eleme sürecine göre değişir mi?”, “Göçmen suçluluğu suçun maliyeti ile açıklanabilir mi, göçmenler için suçun maliyeti yerlilerden daha mı azdır? (Bkz. Alonso-Borrego ve ark., 2012; Bassetti ve ark., 2010; Bell ve ark., 2013; Maghularia ve Uebelmesser, 2019; Nunziata, 2015; Papadopoulos, 2014; Piopiunik ve Ruhose, 2017; Sandner ve Wassmann, 2018)”, “Göçmenler yerlilerden daha mı fazla suç işlemekte yoksa önleyici kolluk ve ceza adalet sistemindeki ayrımcı muamelenin sonucunda mı oranlar fazla çıkmaktadır? (Bkz. Campesi ve Fabini, 2019; Hudson, 2010; O’Nolan, 2011; Platzer, 2007; Fabini, 2017)”, “Kısıtlayıcı iltica ve güvenlikleştirilmiş sınır politikaları göçmenleri suç işlemeye mi itmektedir? (Bkz. Engbersen ve ark., 2004)”, “Yerlilerle göçmenler arası kültürel çatışma nedeniyle göç suç oranlarını arttırmakta mıdır? (Bkz. Barbagli ve Colombo, 2009; Hällsten ve ark., 2013; Killias ve Lukash, 2019 ; Melossi ve ark., 2009)”, “Göçmenler içinde bulundukları şartlar nedeniyle ev sahibi ülkenin en suçlu kesimine doğru mu asimile olma eğilimindedir? (Bkz. Beckley, 2015c; Papandreou, 2009)”, “Göçmenlerin geldikleri ülkenin gelişmişliği

---

¹⁸ Benzer sorular tek bir soru formatına sokulmuştur. Yukarıda yazan örnek sorular doğrudan araştırma soruları değildir. Aynı araştırmada birden fazla soru bulunabilir.

suç oranlarını etkilemekte midir? (Bkz. Bovenkerk ve Fokkema, 2015) “Göçmenlerin geldikleri yere kendi milletleriyle kurdukları sosyal ağları getirmeleri ve bunu devam ettirmeleri suçu azaltan bir sosyal kontrol mekanizması yaratır mı?”, “Anomik gerilim göçmenler ile yerliler arasındaki suç farkını açıklar mı? (Bkz. Leerkes ve ark., 2019; Solivetti, 2010b, 2012)”, “Çatışma bölgelerinden gelen göçmenler şiddete daha mı eğilimlidir, çatışmanın süresi fark eder mi? (Bkz. Beckley, 2013; Killias ve Lukash, 2019)”, “Birinci kuşak göçmenler ile ikinci kuşak göçmenler arasında suç eğilimi değişmekte midir? (Bkz. Kardell ve Martens, 2013)”, “Göçmen olarak bir ülkede yasadışı olmak meşru hayatta kalma yollarını azalttığı için suç işleme ihtimalini arttırır mı yoksa sürekli bir caydırıcılık yaratarak suçtan korur mu? (Bkz. Beckley, 2015b; Engbersen ve ark., 2004; Leerkes ve ark., 2012; Maghularia ve Uebelmesser, 2019)”, “İkinci kuşak göçmen ergenler ile yerli akranları arasındaki suç eğilimi farklı mı veya ebeveyn gözetimi bu farkı açıklamakta mıdır? (Bkz. Fernández-Molina ve Gutiérrez, 2018; Gaag, 2019; Killias ve Lukash, 2019; Leerkes ve ark., 2019; Melossi ve ark., 2009; Papandreou, 2009; Salmi ve ark., 2015; Uddin, 2017; Veen ve ark., 2011; Webb ve ark., 2015)”, “Göçmen çocuklar ile yerli çocukların psikopatolojik durumları farklı mıdır? (Bkz. Echauri ve ark., 2013; Papadopoulos, 2014)”, “Ceza adalet sisteminde uygulanan rehabilitasyon programlarının etkililiğinde göçmen olmak fark yaratır mı? (Bkz. Echauri ve ark., 2013; Platzer, 2007)”, “Yerlilerin göçmenler tarafından mağdur edilme korkusu ile göçmenlerin gerçek suç oranları arasındaki ilişki nedir? (Bkz. Hooghe ve Vroome, 2016; Kauff ve ark., 2015; Nunziata, 2015; Sides ve Citrin, 2007)”.

Göç ve suç ilişkisi deyince akla ilk gelen sorular “Göç suç oranlarını arttırır mı, göçmenler daha mı çok suç işliyor?” gibi göç ve suç ilişkisinin istatistiksel yönüne ilişkin sorulardır. Nitekim derlememizin kapsamındaki 49 araştırma, “göçmenlerin yerlilerden belli suç türlerinde yahut toplamda daha mı fazla/az suç işlediği, belli bir ülkeden gelen göçmenlerin yerlilerden ve diğer göçmen gruplarından belli bir suç türünü yahut tüm suç türlerini daha mı az/çok işlediği, göçmenlerin belli bir ülke/bölgedeki suç oranının artmasına/azalmasına mı neden oldukları” sorularından birine cevap aramaktadır. Bu araştırmaların 14’ü

göçmenlerin yerlilerden daha fazla suç oranı gösterdiği veya daha fazla suç işlediğine¹⁹ (Alonso-Borrego ve ark., 2008; Barbagli ve Colombo, 2009; Beckley, 2015b; Bianchi ve ark., 2008; Damm ve Dustmann, 2014; Gaag, 2019; Kardell ve Martens, 2013; Killias, 2009; Killias ve Lukash, 2019; Mohn ve Ellingsen, 2016; Pinotti, 2017; Salmi ve ark., 2015; Tidefors ve ark., 2018; Uddin, 2017) 19'u ya göçmenlerin yerlilerden daha fazla suç işleyip işlemediğine ya da oran gösterdiğine ilişkin anlamlı bir bulgu olmadığına ya da daha az suç işlediği yahut suç oranlarını düşürdüğüne, (Alonso-Borrego ve ark., 2008; Bell ve Machin, 2013; Bircan ve Hooghe, 2011; Bonifazi ve Sabatino, 2003; Fasani ve ark., 2019; Fernández-Molina ve Gutiérrez, 2018; Hällsten ve ark., 2013; Huang ve Kvasnicka, 2019; Ignatans ve Matthews, 2017; Ignatans ve Roebuck, 2018; Jaitman ve Machin, 2013; Leerkes ve ark., 2012; Leerkes ve ark., 2019; Maghularia ve Uebelmesser, 2019; Melossi ve ark., 2009; Nunziata, 2015; Sandner ve Wassmann, 2018; Solbak, 2017), 16'sı ise farklı yapısal koşullar, farklı suç türleri ve entegrasyon biçimi gibi bir dizi faktöre göre ilişkinin değiştiğine işaret eden karmaşık bulgulara (Alonso-Borrego ve ark., 2012; Aoki ve Todo, 2009; Bassetti ve ark., 2010; Bell ve ark., 2013; Bonifazi ve Sabatino, 2003; Engbersen ve ark., 2004; Killias ve ark., 2010; Långström, 2004; Ocariz ve Bermejo, 2008; Papadopoulos, 2014; Papandreou, 2009; Piopiunik ve Ruhose, 2017; Skardhamar ve ark., 2014; Solivetti, 2014; Stansfield, 2016; Veen ve ark., 2011) ulaşmıştır. Karmaşık bulgular gösteren araştırmaların bazıları göçmenlerin toplamda birey bazında daha fazla malvarlığına karşı suç işlediğini (Kardell ve Martens, 2013; Papadopoulos, 2014; Papandreou, 2009; Veen ve ark., 2011);²⁰ bazıları malvarlığına karşı suçlar bakımından suç oranlarını anlamlı şekilde etkilemediğini (Bircan ve Hooghe, 2011), bazıları ise önceki bu bulgunun göçmenin statüsüne göre (Bell ve ark., 2013) ya da bazı etnik grup üyeleri içinde ortak olan

---

¹⁹ Hem birey bazında hem de grup bazında araştırmalar mevcuttur. Bu nedenle birey bazındaki araştırmaları "suç işlemek" ifadesiyle, grup bazındaki araştırmaları "oran göstermek" ifadesi ile anmaktayız. Bu tabloyu sunmaktaki amaç bir sonuç çıkarmak değil araştırmaların bulgularındaki yönleri işaret etmektir.

²⁰ Kardell ve Martens (2013: 167-189) boylamsal araştırmasında hem yerlilere hem de ikinci kuşağa göre ilk kuşak göçmenlerden daha fazla kişinin suç işlediği ancak bunların ağırlıklı olarak seferlik suçlar olduğu, ikinci kuşaktan ise daha az kişinin suç işlediği ancak bunların tekrarlı suçlar işleyen daha profesyonel suçlulara dönüştüğü şeklinde bir örüntü bulmuştur. Sıklık analizine bakıldığında ise ikinci kuşağın daha yüksek çıktığı görülmüştür.

faktörlere göre (Blom ve Jennissen, 2014; Skardhamar ve ark., 2014) değiştiğini bulmuştur.

Araştırmaların bazıları dezavantajlı koşullardaki/bölgelerdeki göçmenlerin malvarlığına karşı suçlar bakımından daha yüksek oranlar gösterdiği ancak bunların genellikle tek seferlik ve amatör suçlar olduğu, suç kariyeri hâline dönüşmediği bulgusuna ulaşmıştır (Papandreou, 2009; Veen ve ark., 2011). Bell ve ark. (2013) İngiltere’de yaptıkları araştırmada sığınmacı statüsündeki kişilerin işlediği malvarlığına karşı suçları arttıran fakat A8 ülkelerinden gelen göçmenlerin azaltan bir etkisi olduğu bulgusuna ulaşmıştır ve bu bulguyu sığınmacıların istihdam engelleri ile ilişkili olabileceği şeklinde yorumlamıştır. Farklı veri türlerini aynı anda kullanan araştırmalardan bazıları veri türlerine göre suç oranlarının değiştiğini gözlemlerken malvarlığına karşı suçlar bakımından değişmediğini ve göçmenlerde genellikle yerlilerden daha yüksek suç oranı gözlemlendiğini rapor etmiştir.

Göçmen kuşakları arasındaki suç farkı ABD’de göçmen suçluluğu alanının sık araştırılan konularındandır. ABD’de ikinci kuşak göçmenlerin yani ebeveynleri göçmen olup kendileri ABD doğumlu olanların ilk kuşağa göre daha fazla suça eğilimli olduğu istikrarlı bir bulgudur ve “göçmen paradoksu (immigrant paradox)” olarak adlandırılmıştır (Ousey ve Kubrin, 2018). Avrupa’da da aynı bulguyu gösteren çok sayıda araştırma vardır ve Dimitrova ve ark. (2017) derlemesinde bu farkın ikinci kuşağın adaptasyon sürecindeki gelişimsel (örneğin aileler, akranlar, okullar, mahalleler), sosyal (örneğin kültürlerarası davranışlar, tutumlar, ayrımcılık) ve kültürleşme psikolojisi (örneğin kültürünü koruma ve çift kültürlülük) değişkenleri ile açıklanabileceği sonucuna ulaşmıştır. Derlememizde İsveç’te yaptıkları boylamsal araştırmalarıyla Kardell ve Martens (2013), ilk kuşak göçmenler arasından daha çok kişinin suç işlediği ama bu suçların tek seferlik suçlar olduğu; ikinci kuşaktan ise daha az kişinin suç işlediği ancak işleyenlerin daha çok sayıda suç işlediği bulgusuna ulaşmıştır. Yani ikinci kuşağın suçlu profili daha profesyonel olup ilk kuşakta böyle kişilere daha az rastlandığı bulunmuştur. İsveç’i diğer Avrupa ülkelerinden ayıran bir özellik vardır. 1980 ve 1990’lar boyunca Avrupa’nın genelinin istisnasını oluşturacak şekilde ikinci kuşağın daha az suç eğilimi gösterdiği

bulunmuştur ve Nistad (2014)'ın derleme kapsamındaki araştırmasında bu istisnanın o dönemde göçmen çocuklarına verilen anadil eğitimi ile ilişkili olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Diğer İskandinav ülkeleri dahil Avrupa genelinde yalnızca ev sahibi ülkenin diline ilişkin eğitim verilirken İsveç'in verdiği bu çift dilli eğitimin etkileri derlemedeki entegrasyon araştırmalarının bulguları ile de örtüşmektedir.

Göçmenlerin Avrupa ülkelerindeki varlığı kamuoyu tarafından sorgulanmaya başlandığında akıllara gelen ilk argümanlardan biri göçmenlerin suçla ilişkilendirilmesidir. Kriminolojide de gerçek suç oranlarının tespiti ve algılanan suç oranlarından farkı sık sorulan araştırma sorularındandır. Avrupalıların göçmen suçluluğu algısı ile gerçek oranları karşılaştıran araştırmaların hepsi algıların gerçek oranların üstünde olduğunu ortaya koymakta ve bir önyargıya işaret etmektedir (Bkz. Hooghe ve Vroome, 2016). Bireysel algıları şekillendiren en önemli faktörlerin kültürel ve ulusal kimlik tanımı ile ekonomik çıkarlar olduğuna dair bulgular mevcuttur (Bonifazi ve Sabatino, 2003; Sides ve Citrin, 2007). Nunziata (2015) araştırmasında 2002-2008 arası 2 yılda bir tekrarlanan Avrupa Sosyal Araştırması (European Social Survey)'nın suç mağduriyeti anketi verilerini ve göçmen suçluluğu algısına dair verileri kullanarak 2000'lerdeki göçler ile oluşan suç algısı ile gerçek göçmen suçluluğu oranlarını karşılaştırmaktadır. Sonuçlar yerlilerin göçmenler ve suç arasındaki ilişkiye dair yanlış algıları olduğunu göstermektedir.

21. yüzyılda batı ülkelerinde toplam suç oranları uzun vadede azalma eğilimindedir (Fernández-Molina ve Gutiérrez, 2018). ABD için bu hemen hemen tüm suç türleri için görülürken Avrupa'da 2010'lara değin malvarlığına karşı suçlar ve ölümle sonuçlanan şiddet suçları için görülmüş ancak aile içi şiddet ve hırsızlık gibi diğer suç türleri için böyle net bir bulgu oluşmamıştır (Aebi ve Linde, 2010). Ayrıca düşüş yaşayan ülkelerde bu düşüşün sosyal kesimlere eşit dağılmadığına ilişkin bulgular mevcuttur (Fernández-Molina ve Gutiérrez, 2018). Belli suç türleri veya tüm suç türlerinde düşüş yaşayan ülkelerde bunun göçmen akışıyla ilgili olup olmadığı derleme literatüründe sorulmuş sorulardandır. Derleme kapsamında Ignatans ve Matthews (2017) İngiltere'de suç oranlarının düşüşü ile göçmen akımı arasında bir korelasyon keşfetmiş ancak nedensellik bakımından bir çıkarımda

bulunulamayacağına, nitel ve nicel araştırmalarla göçmenlerin geldikleri ülkedeki etkileşimlerindeki ve suç oranlarına etkisindeki mekanizmanın çözülmesi gerektiğine işaret etmiştir. (Fernández-Molina ve Gutiérrez, 2018) ise İspanya’da suç oranlarının düşüşünün nedenlerini çocuklara ait hem anket hem de resmi veriler üzerinden anlamaya çalışmış ve göçmen çocuklarının, düşüş eğilimi göstermediği ve düşüşe etki etmedikleri bulgusuna ulaşmıştır.

Derleme kapsamında göçmenler ile şiddet suçları ilişkisine dair en geniş çaplı araştırma olan Solbak (2017)’ın araştırmasında 33 OECD ülkesi dahil olmak üzere 150’den fazla ülkede 1994-2014 yılları arasındaki göçmen stoğu ve cinayet suçlarının ilişkisi resmi veriler üzerinden araştırılmıştır. Siyasi güce erişimin sosyo-ekonomik gruplar arasında çok eşitsiz dağıldığı ülkelerde göçmen nüfusu arttıkça şiddet suçları artmaktadır. Göç ve şiddet arasında küresel düzeyde bir ilişki ise bulunamamıştır. Özellikle OECD ülkelerinde, göçmen nüfusunun artışı ile şiddet suçları arasında bir ilişki tespit edilememiştir. Göçün cinayete etkisinin en az olduğu bu ülkelerin aynı zamanda göç ile suçun ilişkili olduğu siyasal söyleminin en fazla hakim olduğu ülkeler olması Solbak tarafından bu söylemin bir “korku siyaseti”ni amaçladığı şeklinde yorumlanmaktadır.

Avrupa’ya göçmen akışına zorla yerinden edilmiş göçmen karakteristiğinin hakim olduğu 21. yüzyılda özellikle savaş veya çatışma bölgesinden gelen insanların daha yüksek bir suç riski taşıyıp taşımadığı ülkelerin politika belirlemesi ve destek mekanizmaları açısından önem arz eden bir sorudur. Skardhamar ve ark (2014) Norveç ve Finlandiya’da Afrika ülkeleri, İran, eski Yugoslavya, Afganistan, Kuzey Amerika, Batı Avrupa ve Çin’den gelen göçmen gruplarının suç eğilimlerini karşılaştırdıkları araştırmada farklı ülkelerden gelen göçmenlerde suç türlerine göre farklı suç eğilimleri saptamış ve hem şiddet hem de malvarlığına karşı suçlar için en yüksek oranları sergileyen grupların genelde savaş ya da çatışma bölgelerinden gelenler olduğunu gözlemlemiştir. Beckley (2013) menşe ülkesinde savaş tecrübe etmiş olanların şiddet suçu işleme ihtimalinin arttığı ancak malvarlığına karşı suçlar için böyle bir sonuç olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Killias ise İsviçre’de eski Yugoslavya ülkelerinden gelen göçmenler üzerine yaptığı çalışmalarda çatışma

tecrübesinin suçluluk ihtimalini arttırdığı iddiasını desteklemeyen bulgulara ulaşmıştır (Killias ve ark., 2010; Killias ve Lukash, 2019).

Bir bölgede göçmen suçluluğu test edilirken mahalle etkileşimi ile ilgili “Göçmenler suça eğilimli oldukları için mi daha yüksek suç potansiyeli taşıyan kenar mahallelere yerleşiyorlar yoksa bu mahallelere yerleştikleri için mi suç riskleri artıyor, yerleşilen bölgenin göçmen yoğunluğu suç eğilimini etkiler mi?” gibi bazı sorular sorulmaktadır. Huang ve Kvasnicka (2019)'nın yaptığı boylamsal araştırmada 2015 mülteci dalgasından sonra merkezden uzak yerlere zorunlu olarak iskân edilme faktörünün mülteciler tarafından Almanlara karşı işlenen suçların oranına etkisi araştırılmıştır. Sonuçlar iskân yapıları ve cinsiyetleri fark etmeksizin mülteci göçü ile Almanların mülteciler tarafından mağdur edilmesi arasında ölçülen hiçbir suç tipi bakımından bir ilişki bulmamıştır. Merkezden uzak iskân ettirilme ile göçmen suçluluğu arasında ise yapılan analizlerde negatif bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişkinin nedeni daha ileri araştırmaları gerektirmektedir.

2.4.ARAŞTIRMALARIN TASARIMLARI, ANALİZ BİRİMLERİ VE ZAMAN BOYUTU

Bir araştırmanın tasarımı; araştırmanın keşfetme, tespit etme veya bir şeyin nedenini anlama gibi amaçlarına göre tercih edilen nitel, nicel veya karma türlerin altındaki yöntemlerden hangilerini kullandığını ifade eder. Nicel yöntemler deneysel, yarı deneysel veya deneysel olmayan yöntemlerdir ve bunlar araştırmanın araştırdığı soruya ilişkin veriyi ne kadar genellenebilir bir yolla toplayacağını belirler.

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi ABD literatüründe göçmen suçluluğunu sistematik olarak derleyen Ousey ve Kubrin (2018)'in aksine bu derleme kapsamında sadece nicel yöntemleri kullanan araştırmalara değil, Avrupa'daki İngilizce literatürün olabildiğince geniş bir portresini çizmek için nitel yöntemleri kullanan araştırmalara da yer verdik. Bu derleme kapsamındaki 76 araştırmadan 3 tanesi nitel, 4 tanesi hem nitel hem nicel yöntemleri bir arada, geri kalanlar ise nicel yöntemleri kullanmaktadır. Göçmenlere dair nitel araştırma yapmak hem çok maliyetli hem de

özellikle düzensiz göçmenlere ulaşmak ve bir araştırmaya katılmaya ikna etmek daha zor olduğu için bu beklenebilir bir tablodur.

Nitel yöntemler genellikle bölgedeki göçmenlerin suç davranışıyla ilgili karakteristiği, ortak özellikleri ya da arka plan süreçlerini keşfetmek için kullanılmaktadır. Nitel araştırmalar teorilerin oluşturulmasına yön verme potansiyeli taşır. Göçmen suçluluğu gibi çok fazla değişkenin etkileşim hâlinde olduğu fenomenler bakımından değişkenler arasındaki mekanizmaların çözülebilmesi ve modellenmesi, nicel araştırmalarda ortaya çıkan fakat açıklanamayan bulgular hakkında doğru hipotezler kurulabilmesi için nitel araştırmalar büyük önem arz etmektedir. Nicel araştırmalarda ortaya çıkan ama teorik argümanların açıklayamadığı bulgular için göçmenler ve ceza adalet sistemi çalışanları ile görüşmeler yapmak gibi nitel metotlar olguları açıklamaya yardımcı olmaktadır. Bu nitel çalışmaların sonucunda yeni hipotezler kurulup sonra bu hipotezler uygun nicel metotlarla test edilirse nedensel ilişkileri anlamak mümkün olabilecektir. Ancak nicel çalışmalar olmadan ilişkiler hakkında genellemeler yapmak mümkün değildir. Nitel araştırmalar sadece fikir verip yön göstermeye yarayan münferit bulgular olarak kalmaktadır. Bir örnekle açıklarsak derleme kapsamındaki araştırmalardan Campesi ve Fabini (2019) ampirik araştırmalardan yola çıkarak polisin göçmenleri sınır dışı etmek için “sosyal olarak tehlikeli” olduklarına ilişkin aldıkları kararda gözettikleri “risk” ve “tehlikelilik” kriterlerinin nasıl oluşturulduğunu nitel olarak araştırmıştır. Bu araştırma ile Marjinalizasyon Teorisi’ni test eden araştırmalar başta olmak üzere pek çok araştırmaya ilham veren bulgular sunulmuştur.

Kriminolojide göçmen suçluluğu literatüründeki nicel bulguları değerlendirmenin en zor yanı standart araştırma tasarımlarının olmayışıdır (Ousey ve Kubrin, 2018: 9). Araştırma tasarımlarındaki bu heterojenlik, araştırmaların suç nasıl ölçtüğünden analiz birimlerine ve kullandıkları araştırma tasarımlarına kadar pek çok alandadır.

Derlemedeki araştırmaların tasarımlarına bakalım ²¹ . Çeşitli yasal düzenlemelerde değişiklik olmasının yarattığı doğal deney ortamını kullanan 3 tane “doğal deneysel” veya “yarı doğal deneysel” araştırma vardır (Damm ve Dustmann, 2014; Pinotti, 2017; Sandner ve Wassmann, 2018). Bunlar haricinde araştırmalarda yarı deneysel veya deneysel olmayan araştırma tasarımları mevcuttur. Yarı deneysel araştırma tasarımlarının büyük çoğunluğu trend analizi ve kohort analizi alt türünde tasarlanmıştır.

Araştırmaların bulduğu sonuçların gücünü etkileyen yöntemsel unsurlardan bir tanesi araştırmaların zaman boyutudur. Kesitsel araştırmalardan yola çıkılarak risk değerlendirmesi yapılamaz ve nedensel sonuçlar çıkarılamaz, ancak tespitte bulunmak ve bazı açılardan keşfedici araştırmalar yapmak mümkündür (Maxfield ve Babbie, 2014a: 99). Nedensel mekanizmaları anlayabilmek ve bu mekanizmalara dair teorileri test etmek için, tekrarlı ölçümler ile bir davranışın ya da özelliğin bir toplumun bireylerinde gelişimini izlemeye imkân veren nicel araştırma tasarımları olan boylamsal araştırmalar kullanılır (Deschenes, 1990: 151-153; Maxfield ve Babbie, 2014a: 103). Bu nedenle araştırmaların zaman boyutu sonuçlarının nedenselliğe dair yorumları ve güvenilirliği bakımından önem arz eder. Derlemede nicel yöntemler kullanan 74 araştırmadan 49 tanesi zaman bakımından boylamsal araştırma yöntemine sahiptir. En yaygın görülen türleri ise trend, panel veri ve kohort çalışmasıdır. Özel olarak göç ve suçun ilişkili olup olmadığını araştıran 37 boylamsal araştırmanın 11’i göçmenlik ile suç arasında pozitif bir ilişki olduğunu, 12’si negatif bir ilişki olduğunu, 12’si ise sosyal ve ekonomik pek çok faktöre bağlı olarak farklı göçmen alt grupları arasında değiştiğini desteklemektedir. Boylamsal araştırmaları daha güvenilir bir grup olarak kabul edip bulgularını yorumladığımızda bu sayılar bize ABD’deki “negatif yönde zayıf bir ilişki” gibi belli bir sonuç sunmamakta (Ousey ve Kubrin, 2018), Avrupa’da ülkelerin istihdam olanaklarından entegrasyon politikalarına, ırkçılık düzeyinden savaş/göç deneyimi nedeniyle parçalanmış aile yapısına kadar pek çok faktöre göre suç oranlarının değişebileceğini göstermektedir.

---

²¹ Araştırma tasarımları hakkında bilgi için bkz. (Maxfield ve Babbie, 2014b)

Tabii ki nihai bir yorum için daha fazla sayıda araştırmanın oluşturacağı bir örneklem ile istatistiksel olarak değerlendirmeye ihtiyaç vardır.

Araştırmanın yöntemine ilişkin diğer bir özellik analiz birimidir. Analiz birimi araştırmada, araştırılan konuya dair bireylere dair bir veri mi yoksa bireylerin bir bölge veya ülke çapında gösterdiği istatistiklere dair bir veri mi toplandığını ifade eder. Araştırmanın zaman boyutu ise bir sosyal davranış ya da özelliği araştırmanın örnekleminde uzun bir zaman takip mi edildiği, tek bir seferde mi ölçüldüğü yoksa tek seferde geriye dönük olarak veri mi toplandığını ifade eder (Maxfield ve Babbie, 2014b)

Göçmenlerin bir toplumdaki suç oranlarına etkisi ya da göçmen suç oranlarının ekonomik değişkenlerle ilişkisi gibi makro ya da mezo düzeyde sorulardan yola çıkarak bireylerin suç eğilimine ya da nedenlerine ilişkin yorum yapmak mümkün değildir, sadece bölge veya ülke çapındaki eğilim ve değişiklikler hakkında yorum yapılabilir (Maxfield ve Babbie, 2014a: 92-96). Derlememizde göçmen suçluluğu araştırmalarında en yaygın kullanılan veri kaynakları genellikle bölge ya da ülke çapında toplanan resmi toplu veriler olduğundan, makro ya da mezo düzeyde araştırmalar daha yaygındır. Ancak bazı veriler analize uygun hâle getirilerek hem birey bazında hem de grup/ülke bazında araştırma sorularının test edilmesinde kullanılabilir. Mikro düzeyde tutulmuş bir veri düzenlenip uygun hale getirilerek mezo ya da makro bir araştırma yapılabilir ancak tersi mümkün değildir. Göç araştırmaları alanında zaman zaman düşülen yanılgılardan biri birey bazında ölçülmemiş değişkenler üzerinden göçmen bireyler hakkında yargılar ortaya koymaktır²². Bu derlemedeki araştırmaların tasarımlarındaki analiz birimlerinin araştırma sorularıyla uyumlu olup olmadığının değerlendirmesi daha derin bir analiz gerektirip bu tez kapsamında yapılmayacaktır. Derlemedeki 76 araştırmadan 36 tanesi birey düzeyinde verileri (mikro), 34 tanesi ise bölge ya da ülke düzeyinde tutulan istatistikleri (mezo veya makro) kullanan nicel araştırmalardır. Özel olarak göçmenlik ile suç arasındaki ilişkiyi nicel olarak inceleyen araştırmalardan pozitif yönde ilişki bulan 14 araştırmadan 11 tanesi, negatif yönde ilişki bulan veya ilişki

²² Bu yönetsel hataya ekolojik yanılgı (ecological fallacy) denir (Maxfield ve Babbie, 2014a: 496).

bulamayan 16 araştırmadan 4 tanesi birey düzeyinde yapılmıştır. Diğer bir bakışla bu ilişkiyi inceleyip de ülke ya da grup düzeyindeki 25 araştırmadan 12’si göçmen akışının suç oranlarını arttırmadığını, yerlilerden daha yüksek suç oranı olmadığını, hatta bazıları azalttığını bulmuştur. Kriminolojik araştırmalarda analiz birimi ile ilgili potansiyel problemlerden biri Maxfield ve Babbie (2014a: 96-97) tarafından “indirgemecilik (reductionism)” olarak tanımlanmıştır. İndirgemecilik insanın davranışını her sosyal bilim disiplininin kendi perspektifi ile sınırlı olarak açıklamasıdır. Örneğin artan ocuk suçluluğunu ekonomistler sadece makro düzeyli işsizlik değişkeni ile açıklarken psikologlar sadece çocuğun psiko-sosyal süreçleri ile açıklayabilir. İndirgemecilik de ekolojik yanılığ gibi araştırma sorusuna uygun olmayan analiz birimi ile sonuçlanabilir. Araştırma sorularına uygun analiz birimi her zaman tek olmayıp bazı soruların farklı düzeylerde ölçülmesi mümkündür (Maxfield ve Babbie, 2014a: 97). Derleme kapsamındaki araştırmalardan belli teorik argümanlara dayananların büyük çoğunluğunda birden fazla teorelin ortaya atmış olduğu değişkenler kullanılmış ve bu sınırlılıktan da kaçınılmaya çalışılmıştır.

2.5.ARAşTIRMALARIN SUÇ ÖLÇÜMÜ VE VERİSİ

Suç araştırmalarının yöntemleri hakkında en önemli hususlardan biri suçun nasıl tanımlandığıdır. Kullanılan veri kaynağı ve araştırılan konunun nasıl operasyonelleştirildiği suç tanımını da değiştirebilmektedir. Derleme kapsamındaki araştırmalarda “bir suçtan dolayı şüpheli sıfatıyla işlem görmek”, “hakkında bir suçtan dolayı tutuklama veya başkaca bir tedbir kararı olmak”, “hem tutuklanmış hem de savcı tarafından hakkında iddianame yazılmış olmak”, “bir suçu işlediği mahkeme hükmüyle sabit olmak”, “kabahat işlediğine dair kaydı bulunmak”, “infaz kurumunda bulunmak”, “bir suça karıştığı şüphesiyle düzensiz göçmenlere özgü merkezlerde tutulmak”, “adli bir kayıt bulunmamakla birlikte birine fiziksel zarar vermek, mala zarar vermek, marketten bir şeyler aşırmak, bir taşıtı kaçırmak, silah taşımak, yasak olduğu hâlde duvarlara yazı yazmak, madde kullanmak, isteyerek okul kurallarını ihlal etmek (sadece ocuk suçluluğunu inceleyen araştırmalarda)” şeklinde suç tanımları yer almaktadır. Kullanılan tanımlardaki bu farklılık gözetilmeden yapılacak genellemeler hatalı sonuçlara götürebilir. Avrupa

literatüründe kullanılan tanımların çeşitliliği ABD literatüründen daha zengin görünmektedir (Ousey ve Kubrin, 2018: 12). Bir diğer önemli husus da şudur ki, göçmenlerin tabi oldukları göçmen yasalarını ihlal etmeleri neredeyse tüm Avrupa ülkelerinde adli bir suç gibi işlem görmektedir (Council of Europe-Commision of Human Rights, 2010; Woude ve ark., 2017). Bu nedenle çoğu araştırmada aslında suç tanımı göçmenler bakımından adi suçlardan daha geniş olarak ele alınmaktadır. Bu konunun ayrıntısına sonraki başlıkta girilecektir.

Kriminolojide göçmen suçluluğu literatürünün en büyük zorluklarından bir tanesi araştırma sorularına uygun güvenilir veri bulmanın zorluğudur (Ousey ve Kubrin, 2018). Çoğu ülkenin adli verilerinde şüpheli/sanığın kökenine veya hukuki statüsüne dair ayrıntılı bir sınıflandırma bulunmamakta, düzenli veya düzensiz göçmen olduğu veya hangi ülkeden geldiği yer almamaktadır. İkinci nesil göçmenler bakımından ev sahibi ülkede doğdukları için bu durum daha da çetrefillidir. Diğer bir zorluk göçmenlerin uğradıkları mağduriyetleri polise bildirme oranları düşük olduğu için göçmenler tarafından işlenip de yine göçmenlerin mağdur olduğu suçların verilere düşük yansımaları ihtimalidir. Diğer bir potansiyel zorluk göçmenlerin önleyici kolluk faaliyetleri sırasında yerlilerden daha fazla durdurulması vb. ayrımcı muameleler nedeniyle soruşturma ve hatta kovuşturma oranlarının daha yüksek olması ihtimalidir. Diğer bir zorluk düzensiz göçmenlerin suç şüphesi durumunda doğrudan sınır dışı vb. işlemlerle karşılaşmaları dolayısıyla, işledikleri gerçek suç sayılarının adliye verilerine yansımaması ihtimalidir. Diğer bir zorluk göçmen yasalarının ihlalinin de suç sayılması nedeniyle düzenli göçmenlerin suç oranlarının sadece adi suçları içermemesi nedeniyle daha fazla olmasıdır. Göçmenlerin hangilerinin adi suçları hangilerinin sınır ve göçmen yasalarına ilişkin suçları işlediklerini ve bunların bir bölgede işlenen toplam suç sayısı, suç işleyen göçmen sayısı, suçluların birden fazla suç işleme sıklığı gibi verilere etkisini ayırt etmek için suç türüne göre ayrıntılı verilere ihtiyaç vardır.

Kriminoloji araştırmalarında araştırma sorusuna göre kullanılan veri kaynağı değişmektedir. Suç verisi dendiğinde anlaşılan tek bir veri kaynağı yoktur. Derlememizde araştırmaların kullandığı veriler şöyle sayılabilir: polis teşkilatı

verisi, jandarma ve sahil/sınır koruma teşkilatları verisi, adalet bakanlığı mahkeme verisi, infaz kurumları verisi, tutukevi verisi, iç işleri bakanlığı verileri (Mahkeme ve infaz kurumları ile entegredir.), öz-bildirim anket verileri ve devletlerden istatistik toplayarak birleştiren Birleşmiş Milletler veya Avrupa Konseyi verileri. Polis verileri ve öz-bildirim anketi verileri hariç tüm veriler resmi veri olarak değerlendirilmiştir. Derlememiz kapsamındaki araştırmalardan 37 tanesi adalet bakanlığından veya iç işleri bakanlığından alınan tutuklama, mahkûmiyet ya da infaz verilerini kullanmış, 22 tanesi polisten alınan şüpheli sıfatıyla soruşturma kaydı bulunma veya tutukluluk kararı bulunma verisini²³, 9 tanesi sadece anket verisi, 8 tanesi hem anket verisini ve hem de bir resmi veri kaynağını birlikte kullanmıştır. Literatürde, kullanılan veri kaynağının göçmen suçluluğuna dair bulgulara değişiklik yaratabileceğini gösteren araştırmalar mevcuttur (Bell ve Machin, 2013; Klement, 2020; Leerkes ve ark., 2019). Derlememizin bulgularını bu gözle değerlendirelim.

Göçmenlik ve suç ilişkisini inceleyip de anket verisi kullananlardan 8 tanesi negatif veya anlamsız bir ilişki bulurken yalnızca 3 tanesinin pozitif yönde ilişki bulması anket verisinin güvenilirliği göz önüne alındığında dikkat çekici bir bulgudur. İspanya’da çocuk suçluluk oranının düşmesinde göçmen çocukların etkisini ve açıklayıcı faktörleri araştıran Fernández-Molina ve Gutiérrez (2018) anket verilerinde göçmen çocukların suç oranının aynı demografik özelliklerdeki akranları ile eşit olduğunu ancak polis verilerinde daha yüksek görüldüğünü bulmuştur. Papandreou (2009) da Yunanistan’da malvarlığına karşı suçlar hariç benzer bir sonuç bulmuştur ancak malvarlığına karşı suçlarda farklı veri kaynakları aynı sonucu göstermiştir. Leerkes ve ark. (2019), Hollanda’da iki farklı etnik göçmen grubunun suç eğilimlerini hem polis hem de öz-bildirim anketi verisi üzerinden karşılaştırdıkları araştırmalarında polis verisindeki oranların anket verisinden 1.6 ile 3.6 kat arasında fazla olduğunu bulmuştur. Birlikte değerlendirildiğinde resmi verilerde göçmen suçluluğunun çeşitli nedenlerle daha fazla görüldüğüne ilişkin literatürdeki iddiaları destekleyen bazı bulgular olduğu görülmektedir.

---

²³ Terranova, Zenb, Maguolaa, Cirilloa ve Montisci (2018: 39-44) , İtalya’da yaptığı araştırmada polis verisinin yanında Jandarma verisi ve Ekonomi ve Finans Bakanlığı’na bağlı askeri bir birlik olan Guardia di Finanza verisini de kullanmıştır.

Teorik bulgulara baktığımızda en çok test edilen teori olan Ekonomik Model'i test eden 9 araştırmanın 7 tanesi resmi veri, 1 tanesi öz bildirim anketi (Papadopoulos, 2014) ve 1 tanesi polis verisini (Maghularia ve Uebelmesser, 2019) kullanmıştır. İkinci en çok test edilen teori olan Marjinalizasyon Tezi'ni test eden 5 araştırmanın 2 tanesi polis verisi, 1 tanesi anket verisi ve 2 tanesi resmi veri kullanmıştır. Marjinalizasyon Tezi bakımından farklı veri türlerinin avantaj ve dezavantajlarını bertaraf edecek şekilde çeşitlilik bulunmasının bulguların geçerliliğine olan güvenimizi arttırdığını söyleyebiliriz. Ekonomik Model makro bir teori olması itibarıyla resmi veri ile ölçülmesi daha kolay ve anlaşılabilir. Ancak resmi verinin gölgede bıraktığı alanlara ilişkin istatistiksel tahmin yöntemleri ile birlikte kullanılırsa teori hakkında daha güvenilir kanıtlar sağlamaktadır. Derlemede Ekonomik Model'i fail öz-bildirim anketi ile ölçen tek araştırma Papadopoulos (2014)'un göçmenlik ile hem malvarlığına karşı suçlar hem şiddet suçları arasındaki ilişkiyi hangi olası değişkenlerin açıkladığını ve göçmenler ile yerlilerin suç bildirme davranışındaki farkı birey düzeyinde incelediği araştırmadır. İşlediği suçları eksik bildirme ihtimalinin doğuracağı hata payını gidermek için bazı istatistik metodları kullanılmıştır. Kullandığı ekonomik model klasik model gibi sadece işgücü piyasasının çıktılarını içermemekte, göçmenlerin yerlilerden farklı riskleri bulunduğu için risk alma davranışını da dahil etmektedir. Bulgular; göçmenlerin suç eğilimlerinin farklı bölgelerde farklı sonuçlar verdiğini, toplamda anlamlı şekilde daha az göçmen suçluluğu bulunmadığını, demografik faktörler kontrol edildiğinde göçmenlik ile suç ilişkisinin negatif olduğunu, göçmenlerin suç rapor etmeme eğiliminin yerlilerden az olduğunu yani yerlilerin daha fazla karanlık sayı oluşturduğunu, göçmenlik statüsünün malvarlığına karşı suçlar üzerindeki etkisinin göçmenlerin bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik durumu ve etnik gruba göre değiştiğini göstermiştir. Araştırmacılar göçmenlerin genellikle sosyal nedenlerle kendi etnik mahallelerine veya maddi sebeplerden suçun daha yoğun olduğu mahallelere yerleştiğini ve her ne kadar bazı tekniklerle kontrol edilmeye çalışılsa da resmi panel verilerinin hem yerleşim yeri seçimini hem de suç davranışını yordayan²⁴ olası değişkenleri gözden kaçırdığını ifade etmişlerdir.

---

²⁴ Yordamak: Bilinen veya gözlenen durumlardan yola çıkarak bilinmeyen veya gözlenmeyen

2.6.ARAŞTIRMALARIN İNCELEDİĞİ SUÇ TÜRLERİ VE YAŞ DAĞILIMI

Derleme kapsamındaki araştırmaların bir kısmı tüm suç türleri için ölçüm yaparken (25 tanesi) bunların çoğu (16 tanesi) değerlendirmelerini yaparken suç türleri arasında herhangi bir ayrıma gitmemiştir. Tüm suç tiplerini ele alan diğer araştırmalar ise suç türlerini belli kriterlere göre sınıflandırmış²⁵ ve ayrı ayrı değerlendirmiş, bazı araştırmalar ise tüm suç tiplerini değil de “fiziksel şiddet içeren suçlar, mal varlığına karşı suçlar veya cinsel suçlar” gibi temsili olarak belirlediği belli sayıda suç tipini dahil edip sınıflandırmıştır. Bazı araştırmalar ise sadece malvarlığına karşı suçlar veya sadece şiddet suçları gibi belli tip suçlara özgü incelemelerde bulunmuştur. Örneğin derleme kapsamındaki araştırmalardan 5 tanesi araştırmasında sadece maddi zarar veren suç türlerini ölçmüş olup hepsi de göçmenlik ve suç arasındaki ilişkinin yönünü araştırmaktadır (Fernández-Molina ve Gutiérrez, 2018; Gaag, 2019; Maghularia ve Uebelmesser, 2019; Sandner ve Wassmann, 2018; Uddin, 2017). Bunlardan 2’si suç ile göçmenlik arasında pozitif yönde, 3’ü negatif yönde ilişki bulmuştur. 7 tane araştırma hayata, vücut bütünlüğüne veya cinsel dokunulmazlığa karşı suçları incelemiştir (Echauri ve ark., 2013; Hooghe ve Vroome, 2016; Långström, 2004; Nunziata, 2015; Solbak, 2017; Terranova ve ark., 2018; Tidefors ve ark., 2018). Bunlardan bir tanesi ekonomik model üzerinden saldırı-gasp suçları ile göçmenlik ilişkisini test etmiş, oldukça zayıf bir ilişki bulmuştur (Nunziata, 2015). Bir tanesi dünya çapında uluslararası göçmen stoğu ile adam öldürme suçunun ilişkisini ve bu ilişkiyi etkileyen makro değişkenleri araştırıp anlamsız denecek kadar zayıf bir pozitif etki (OECD ülkelerinde bu etkinin tamamen yok olduğunu tespit etmiştir.) ve yoksulluk, iç savaş ve antidemokratik yönetimlerin bu ilişkiyi arttırdığını bulmuştur (Solbak, 2017). İsveç’te yapılan bir

---

durumlar hakkında tahminde bulunmak (Türk Dil Kurumu Sözlükleri, 2021).

²⁵ Genellikle “mal varlığına karşı suçlar, şiddet suçları, cinsel suçlar ve diğerleri” şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu başlıklara hangi suç tiplerinin girdiği ve bunların maddi unsur tanımları ülkeden ülkeye değişebilmektedir. Türk Ceza Kanunu bakımından bu ayrımın tam karşılığı olmayıp şiddet suçlarının bazı eksik suç kategorileri hariç “hayata karşı suçlar”, “vücut dokunulmazlığına karşı suçlar”, “işkence ve eziyet”, fiziksel şiddet kullanmak suretiyle “çocuk düşürme, düşürme veya kısırlaştırma” bölümlerindeki suçlara kısmen karşılık geldiği, cinsel suçların “cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar” bölümüne karşılık geldiği ve malvarlığına karşı suçların “malvarlığına karşı suçlar” bölümüne karşılık geldiği söylenebilir.

tanesi ergen iken cinsel suç işleyen kişilerin tüm suç tipleri bakımından tekrar suç işleme ihtimallerini incelemiş ve göçmenlik deneyiminin yeniden suçluluğu arttıran etkenlerden biri olduğunu tespit etmiştir (Tidefors ve ark., 2018). İtalya’da yapılan bir tanesi yaş ile suç arasındaki ilişkiyi araştırırken göçmen çocukların yerlilerden daha fazla adam öldürme suçu işlediğini tespit etmiştir (Terranova ve ark., 2018). İspanya’da yapılan bir tanesi şiddet suçların önlemeye ilişkin bir rehabilitasyon programının etkinliğini değerlendirme çalışması olup programın göçmenler ve yerliler üzerinde aynı derecede iyileştirici etkisini tespit etmiştir (Echauri ve ark., 2013). Bir tanesi cinsel suçlar ve şiddet suçlarında yeniden suçluluğu tahmin etmeye yarayan istatistiksel araçların bazı göçmen milletleri için doğru tahminde bulunamadığını ve dolayısıyla onlar bakımından farklı risk faktörleri olabileceğini tespit etmiştir (Långström, 2004). Belçika’da yapılan bir tanesi toplumdaki suç korkusu ile gerçek suçluluğun istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki göstermediğini tespit etmiştir (Hooghe ve Vroome, 2016). Derlemedeki araştırmalardan 3 tanesi sadece sınır yasalarının ve göçmenlere özgü suçların ihlalini incelemiştir (Bhatia, 2015; Bonifazi ve Sabatino, 2003; Fasani, 2018).

Suç araştırmalarında önemli değişkenlerden bir tanesi yaş faktörüdür. İlk defa Hirschi ve Gottfredson (1983) tarafından yaş ve suç ilişkisini açıklamak için sunulan ve zamanla farklı suç türlerine göre ufak farklılıkları ortaya konan “yaş-suç eğrisi” suç davranışını etkileyen genel geçer bir faktör olarak tanımlanmıştır. Buna göre suç eğiliminde onlu yaşların ortasından sonuna doğru hızlı bir artış meydana gelmekte, ardından yirmili yaşların başından ortasına doğru hızlı bir düşüş gerçekleşmekte ve ardından daha yavaş bir ivme ile ileri yaşlara doğru azalmaya devam etmektedir. Ancak mala karşı suçlara eğilim şiddet suçlarına eğilimden daha erken zirve yapmakta, beyaz yaka suçları ve aile içi şiddet içeren suçlar ise ortalamadan daha ileri yaşlarda zirve yapmaktadır (Britt, 2018: 15). Bu nedenle bir toplumdaki yaş ortalaması 20’li yaşların başına yaklaştıkça suçluluk oranının artması beklenir. Dolayısıyla da genç nüfusun baskın olduğu göçmen gruplarının yerlilere göre daha fazla suç oranı göstermesi beklenir. Bu nedenle göçmen bireylerin suç eğilimleri yerliler ile karşılaştırılırken yaş faktörünün kontrol edilmesi gerekir. Derlememizdeki araştırmaların hemen hepsi yaş faktörünün etkisini bir biçimde kontrol etmiştir.

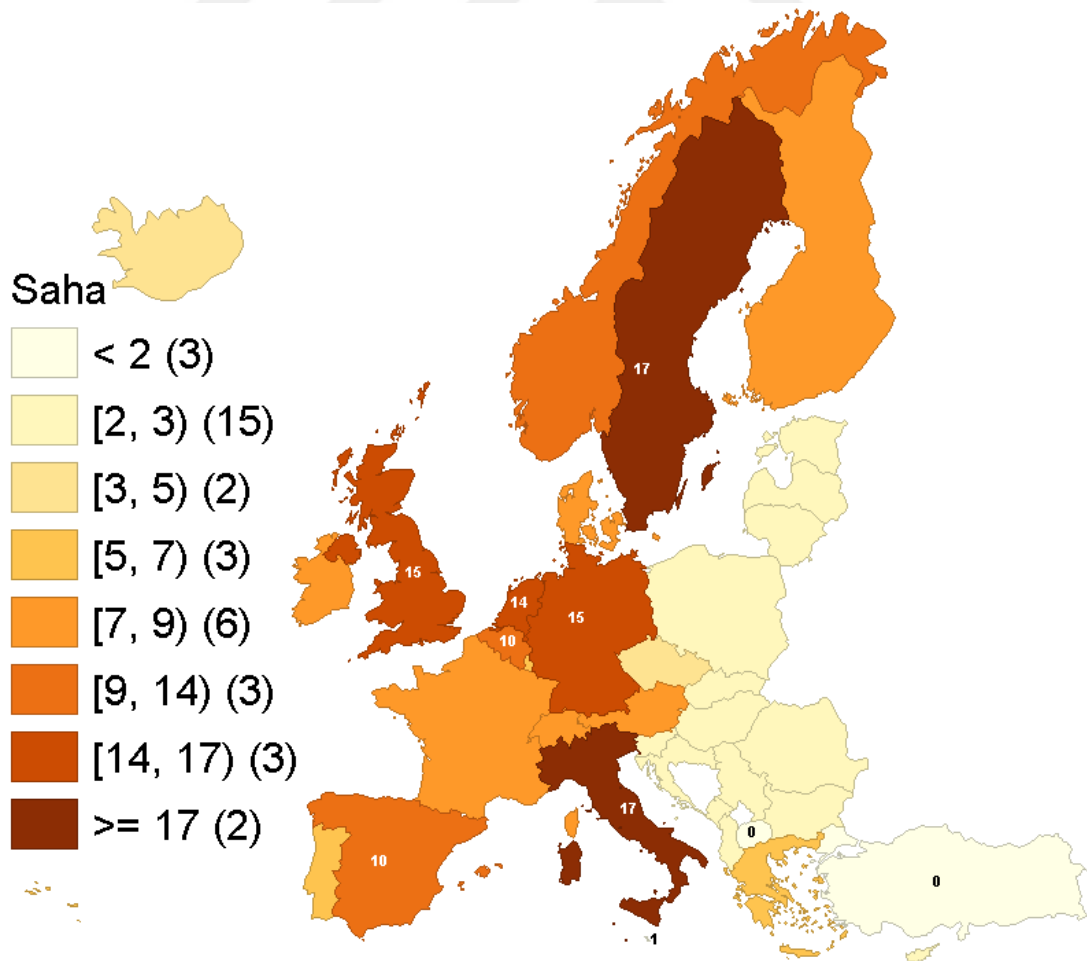
Derleme kapsamındaki araştırmaların örneklemlerinin yaş aralığına baktığımızda özel olarak göçmen suçluluğuna dair risk faktörlerini araştıran araştırmaların ocuk örneklem tercih ettiği grlmştr. Araştırmaların 15 tanesi sadece ocuk örneklem kullanmıştır. 19 tanesi ise kuşak karşılaştırması yapmaya elverişli şekilde hem ocuk hem yetişkin yaş aralığı seçmiş veya örneklemine çocukluk döneminden yetişkinliğe kadar takip etmiştir. Bu araştırmalarda çocuklar bakımından ne çıkan bireysel suç riski faktörleri; ebeveyn ile ilişkinin kültürel çatışma veya ebeveynlerin çok yoğun çalışması gibi nedenlerle zayıf olması, düşük ebeveyn gözetimi, riskli akranlarla birliktelik ve düşük okul başarısıdır (Bkz. Beckley (2015a); Killias ve Lukash (2019); Ring ve Svensson (2007); Salmi ve ark. (2015)). Yani bu faktörlere göçmenlerde yerlilere göre daha sık rastlandığı bölgelerde göçmen suçluluğu riski de artmaktadır.

2.7.ARAşTIRMALARIN SAHASI VE ÖRNEKLEMDEKİ GÖÇMENLERİN MENşELERİ

Skardhamar ve ark. (2014) Norveç ve Finlandiya’da farklı etnik gruplar arasında suç türlerine göre suç oranlarında farklılık bulmuştur. Killias ve Lukash (2019) ise göçmen çocuklar üzerinde yaptıkları retrospektif araştırmada ebeveyn, çevresel ve ekonomik koşullar gibi bir dizi faktörü kontrol edince etnik göçmen gruplar arasında anlamlı bir fark oluşmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Yani etnik grupların bazı dezavantajlara diğer etnik gruplardan sistematik olarak daha fazla maruz kaldığı ya da sahip olduğu durumlarda belli etnik gruplar daha suça eğilimli olarak istatistiklere yansıyabilmektedir. Ancak bizatihi göçmen olmaktan kaynaklanan homojen bir suç eğilimleri yoktur. Özellikle resmi verileri kullanan araştırmaların neredeyse hepsinde o ülkede bulunan tüm etnik gruplar araştırmanın içinde yer almıştır. Dolayısıyla araştırmalarda etnik çeşitlilik oldukça yüksektir. Etnik grupları ayırt ederek analiz yapan araştırmalar azınlıktadır. Bunun dışında spesifik araştırma sorularına göre belli bir etnik grubu seçen araştırmalar da grlmştr. Suriyeli göçmenlerin örneklemde yer aldığını özel olarak belirten tek bir araştırma bulunmaktadır (Hllsten ve ark., 2013). Derlemedeki 76 araştırmanın 16 tanesi ise örneklemdeki göçmenlerin etnik grubunu belirtmemiştir.

Derlememize giren araştırmaların yapıldığı saha ülkeleri ve ülkelere göre araştırma sayıları aşağıdaki aralıklı coğrafi grafikte gösterilmiştir. Saha başlığı altında yer alan aralıklar, bir ülkenin araştırma sahası olma sayısını ifade eder. Her bir ülke bulunduğı sayı aralığına göre renklendirilmiştir. En yüksek üç aralıkta yer alan ülkeler ve hiç araştırma bulunmayan ülkeler özel olarak belirtilmiştir. Avrupa çapında yapılıp aynı anda birden fazla ülkeyi sahası olarak kabul eden çok sayıda araştırma vardır. Dolayısıyla grafikte ülkelerin üzerinde yer alan araştırma sayıları sadece o ülkede yapılmış araştırmaları değı birden çok ülkede yapılmış araştırmaları da ihtiva eder. Yani saha sayıları toplamı toplam makale sayısını vermez. Grafiğıe baktığımızda en çok İsveç ve İtalya üzerinde çalışıldığı görölmüştür (Grafik 4). İsveç’teki araştırmaların büyük oğunluğı ocuk suçluluğı üzerinedir veya kuşaklar arası karşılaştırma şeklindedir.

Grafik 4:Derlemenin Saha Ülkeleri

Üçüncü Bölüm

SİSTEMATİK DERLEME: TEORİK YAKLAŞIMLAR

Ülkelerin egemenlikleri altında bulunan tüm diğer kişiler gibi göçmenler de kamuyu ilgilendiren davranışları ile sosyal bilimlerin toplumu/bireylerin davranışlarını anlamlandırma çabasının konusunu oluşturur. Göçmenlere yönelik bakış açısı sosyal politika ve yasaları şekillendirdiği gibi akademik araştırmaların iddia ve usullerini de etkiler. Bu nedenle derlememizde araştırmaların belli bir teorik yaklaşıma dayanıp dayanmadıkları ilginizi çekti ve bu tezde bu konuyu ön plana aldık. Belli bir teorik çerçevede göçmen suçluluğunu ele alan ve saha ölçümlerinde bu teoriyi doğrulamaya çalışan araştırmaların bu teorik literatüre ne kattığını sunmaya çalıştık. Bu bölümde tanıtacağımız teoriler derlemedeki araştırmalarda değinilen ve bunların dayandığı ana akım teorilerdir. Burada derlemedeki araştırmalarda doğrudan kendisine veya kendisinden türemiş bir teoriye değinilmemiş olan ana akım teorilere yer verilmemiştir.

3.1.DEMOGRAFİK VE YAPISAL TEZLER

3.1.1.Tanım

Bu başlıktaki tezler özel olarak göçmen suçluluğunu açıklamaya çalışan teorik açıklamalardır. Bunlardan ilki **Demografik Faktörler Tezi (Demographic Factors Thesis)**'dir. Bu tez ABD'de doğmuş olup Birleşik Devletler Göç Komisyonu'nun eski raporlarında dahi yer almaktadır (Immigration Commission, 1910: 25). Göçmenlerin neden daha fazla suç işleyebileceğini temellendirmek amacıyla ortaya atılmıştır. Tezin ortaya çıkmasındaki en önemli neden ABD'ye gelen ilk göçmenlerin çoğunlukla genç erkeklerden oluşmasıdır (Palloni, 1998). Göç etmeyi seçen kişilerin başta yaş ve cinsiyet gibi demografik özelliklerinin en çok suç işleyen kişilerin özellikleriyle paralellik göstermesinin göçmen ve yerli suç oranlarındaki farkı ve değişimi açıklayacağını iddia eder (Kaye-Diamond, 2019; Leerkes ve ark., 2012). Teze göre suç eğilimini arttıran demografik özelliklerin birincisi genç ve erkek olmaktır. Dünya genelinde genç erkeklerin suç işlemeye daha

yatkın olduğu literatürde çokça desteklenen bir bulgudur (Hirschi ve Gottfredson, 1983). Bunun dışında bekar olmak, düşük sosyo-ekonomik arka plan, eğitim almamış olmak gibi özellikler çeşitli araştırmalarda demografik değişkenler olarak test edilmiştir. Tezin en önemli zayıflığı ise ABD’de göçmenlerin yerlilerden daha fazla suç işlediğini varsayması ve bu varsayımın yanlış olmasıdır (Lee ve Martinez, 2009). Lee ve Martinez (2009: 6,15) 90’lı yıllarda ABD’de göçmen sayısı artıp suç oranlarının düşmesine rağmen “göçmenlerin daha fazla suç işlemesini açıklamaya çalışan” tezlerin popülerlik kazanmaya devam ettiğini gözlemiştir.

ABD’de göçmen suçluluğunu açıklamaya dönük ortaya çıkmış teorik açıklamalardan biri de **Aile Yapısı Tezi (Family Structure Thesis)**’dir (Kubrin ve Mioduszeewski, 2018). Kriminolojinin yerleşik bulgularından biri hem birey bazında tek ebeveynli kişilerin suç işleme ihtimalinin hem de bölge bazında tek ebeveynli ailelerin daha fazla olduğu bölgelerde suç oranlarının daha yüksek olduğudur (Land ve ark., 1990; Ousey ve Kubrin, 2009: 453; Sampson, 1987). Çünkü kriminologlara göre göç, aile ve hane ilişkilerinin yapısını, enformel sosyal kontrolü güçlendirecek ve suçu engelleyecek şekilde değiştirmektedir (Ousey ve Kubrin, 2009). ABD’de de pek çok araştırmada göçmenlerin yerlilerden daha yüksek evlilik oranlarına sahip olduğu bulgusuna ulaşılmış (Clark ve ark., 2009; Qian, 2014) ve birçok göçmen grubunun ABD’lilere göre daha geleneksel aile bağlarına sadık ve aile kurma yanlısı bir kültürel yönelime sahip olduğu öne sürülmüştür (Oropesa, 1996; Vega, 1990; Wildsmith, 2004). Ancak geleneksel aile bağları ve göç-suç ilişkisi bu kadar net ve basit değildir. Örneğin göçmen kadınlar arasında aile içi şiddetin yaygınlığını belgeleyen pek çok araştırma, rapor edilme olasılığı da oldukça düşük olan bu tarz suçların bu ilişkiye etkisine dair soru işareti uyandırmaktadır (Erez, 2000; Raj ve Silverman, 2002). Göçmen kadınların özellikle dil ve kültürel engellerin yanı sıra sınır dışı edilme ve çocuklarının velayetini kaybetme korkusu nedeniyle aile içi tacizi bildirme olasılığının düşük olduğu pek çok araştırmacı tarafından vurgulanmıştır (Davis ve Erez, 1998; Erez ve ark., 2003).

3.1.2.Derleme Bulguları

Derleme kapsamındaki araştırmalardan 7 tanesi göçmen suçluluğunu anlamak için sadece demografik faktörleri kullanmıştır (Bovenkerk ve Fokkema, 2015; Hällsten ve ark., 2013; Ring ve Svensson, 2007; Skardhamar ve ark., 2014; Solivetti, 2014; Terranova ve ark., 2018; Webb ve ark., 2015). Bunlar haricinde, test ettikleri teorilerin yanında göçmenlerin yaşadıkları mahalle, kötü okul, düşük sosyo-ekonomik statü gibi yapısal dezavantajları da suçu açıklamak için bir değişken olarak dahil eden araştırmalara rastlanmıştır.

Terranova ve ark. (2018), İtalya’da tüm yaşlardan yerli ve göçmenlerin fail ve mağdur oldukları cinayet vakalarını inceledikleri araştırmalarında yaşla birlikte suç eğiliminin değişip değişmediğini araştırır. Ergenlik çağına suç eğiliminin azami artış gösterdiği, 15-29 ve 30-44 yaş aralığında mağdur olma riskinin arttığı (Rocque ve ark., 2015) literatürde çokça desteklenmiş bulgulardır. Bu araştırmada yaş ve cinsiyetle ilgili veriler genel olarak literatürle uyumlu bulunmuştur. İtalya genelinde cinayet suçu oranları 90’lardan bu yana azalırken çocukların cinayet işleme oranları stabil ve aynı zamanda ABD ve diğer Avrupa ülkelerine göre daha az kalmaktadır. Araştırmada yabancı doğumlu/göçmen çocukların cinayet faili olma oranı yerlilerden daha fazla bulunmuştur²⁶. Bir göçmen topluluğunun tüm yaş gruplarını yansıtmayıp ağırlıklı olarak yüksek suç işleme riski olan yaş gruplarından olması hâlinde suç oranlarının yerlilerden daha fazla olması yukarıda zikredilen literatür bulgularına göre göz önünde bulundurulması gereken bir faktördür. Yani ergen ağırlıklı bir göçmen grubu, göçmen ve yerli suç oranı arasındaki farkı bir miktar açıklayabilir. Buna ilişkin daha detaylı araştırmalar gerekmektedir.

Bovenkerk ve Fokkema (2015), Hollanda’daki ikinci jenerasyon Faslı genç erkeklerde geldikleri bölgenin gelişmişliğine göre suça eğilimlerinin fark edip etmediğini inceledikleri araştırmalarında göçmenlerin Hollanda’daki mevcut sosyo-

---

²⁶ Araştırmacılar kullandıkları İtalyan resmi istatistiklerinde (Italian Institute of Statistics) etnik kökene göre bir ayırım yapılmamış olduğunu ve bu araştırmanın göçmenlerin suç oranlarına dair sınırlılıkları ve hata payı olduğunu belirtmiştir.

ekonomik durumlarının suç kaydı olmanın güçlü bir yordayıcısı olduğunu, ancak geldikleri coğrafi bölge ve oradaki ekonomik durumlarının önemsiz olduğunu göstermiştir.

Ring ve Svensson (2007), iki ayrı örneklemden hem resmi istatistik hem de öz-bildirim anketi verilerini kullandıkları araştırmada, gençlerin ebeveynlerinin okul başarıları ile ebeveynlerinin sosyal sınıfı arasında ve okul başarıları ile suç arasında bir ilişki olup olmadığını incelemiştir. İki veri setinden elde edilen sonuçlar, işçi sınıfı geçmişinin düşük okul notlarıyla ilişkili olduğunu ve düşük notların suça bulaşma düzeyiyle bağlantılı olduğunu göstermektedir. Genel olarak sosyal sınıf ile suç arasında önemli ancak oldukça zayıf bir ilişki bulunmuştur. Aile yapısı ve göçmen arka planı faktörleri kontrol edildiğinde işçi sınıfı arka planı olmanın suç üzerinde doğrudan bir etkisi bulunurken okul başarıları üzerinde bulunmamıştır. Ayrıca bulgular sosyal sınıf kontrol edildiğinde okul başarısının aile yapısı ya da göçmenlik arka planına aracılık etmediğini göstermiştir.

Hällsten ve ark. (2013), 1990-1993 yılları arasında İsveç’de zorunlu eğitimi bitiren göçmen çocukları ve yerli çocuklarını 30’lu yaşlarına kadar takip ederek aile kökeninin ve mahallelerin ayrışmasının aralarındaki suç farkını nasıl etkilediğini anlamaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda göçmen ve İsveçli erkek çocukları arasındaki suç kaydı farklılığının %50-80’i ailelerinin sosyo-ekonomik kaynakları ve büyürken yetiştiği mahalle ayrımı ile açıklanabilmektedir. Kadınlarda ise tamamı açıklanabilmektedir yani bu değişkenler kontrol edildiğinde göçmenlerin kızları ile İsveçlilerin kızları arasında anlamlı bir fark yoktur. Erkekler bakımından açıklanamayan kısma etki edebilecek birçok nedenden biri olan “adalet sisteminin ayrımcı işleyip işlemediği” hipotezini test ettiklerinde ise şüpheli olma oranlarının mahkûmiyet oranlarından anlamlı derecede farklı olması nedeniyle göçmen çocuklarına yönelik ceza adalet sistemindeki negatif yönde seçiciliğin suç oranlarına etki ettiği dolaylı olarak desteklenmiştir. Bir diğer hipotez ise göçmenlerin menşee ülkeden çıkış nedenlerinin suç oranlarını etkileyip etkilemediğidir. Bu hipotezin sonucunda anlamlı bir sonuç bulunamamıştır ancak araştırmacılar menşee ülkedeki

travmatik deneyimlerin belki de belli bir grup ya da kişiler tarafından deneyimlenmesi nedeniyle toplam analizde görünmeyebileceğine dikkat çekmiştir.

Webb ve ark. (2015), Danimarka ulusal kohort araştırmasında birinci ve ikinci kuşak göçmenler ile Danimarkalı kadın ve erkeklerin suç riskini ve sosyo-ekonomik durumun bu riske etkisini karşılaştırmıştır. İntihar ve şiddet içeren suçlar üzerinden yapılan araştırmada hem kendine hem de başkalarına yönelik şiddet riskinin göçmenlerde genel olarak daha fazla olduğu ve fakat sosyo-ekonomik faktörlere göre değişiklik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Kadın göçmenler arasında erkek göçmenlere göre daha fazla intihar riski gözlenmiştir. Beklenilenin aksine birinci kuşak göçmenlerde ikinci kuşağa göre intihar riski daha fazla bulunmuştur ancak her hâlükârda ikinci kuşağın ortalaması Danimarkalıların ortalamasından yüksektir. Suç eğilimi bakımından en yüksek gruplar ise birinci kuşak erkek göçmenler ve Danimarka doğumlu ikinci kuşak erkek göçmenlerdir. Sosyo-ekonomik durum kontrol edildiğinde ise düşük sosyo-ekonomik statüdeki erkek göçmenlerin aynı durumdaki Danimarkalılarından daha düşük intihar riskine sahipken başkalarına şiddet gösterme riski çok daha yüksektir. Düşük sosyo-ekonomik durumdaki kadın göçmenler için ise hem intihar hem şiddet riski Danimarkalılarından düşüktür. Araştırmacılar bunun evlenme çağına kadar sosyal ve ekonomik strese karşı aileleri tarafından çok güçlü bir koruma mekanizmasıyla korunmalarından kaynaklanabileceğini iddia etmiştir.

Solivetti (2014), İtalya'nın bölgelerinde demografik özellikler ve göçmen yoğunluğuna göre tüm suç türleri için suç oranlarının nasıl dağıldığını araştıran araştırmasında farklı bölgelerde göçmen oranı ve suçluluk arasında çelişkili sonuçlar bulmuştur. Bölgelerin gelişmişlik seviyesi, incelenen suç türü ve göçmen oranına göre farklı kombinasyonlar ortaya çıkmıştır. Örneğin işsizlik oranının fazla olduğu yerlerde hırsızlık daha fazla görülmekte iken daha yüksek göç oranına sahip olsalar bile daha gelişmiş ve refahı yüksek illerde hırsızlık daha azdır. Tüm bu analizlerin sonucunda göçmenlerin daha fazla suç işlemesinin ancak entegrasyon problemleri olan yerlerde söz konusu olduğu ve bu iki fenomen arasında bir ilişkinin bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Skardhamar ve ark. (2014), göçmen suçluluğu oranlarının yüksek görüldüğü Kuzey Avrupa ülkelerinde göçmenlerin şiddet içeren suçlar ile malvarlığına karşı suçlara olan eğilimlerini Finlandiya ve Norveç'teki 15-64 yaş arası nüfusu çeşitli demografik özellikler bakımından ayırıştırıp köken bakımından karşılaştırarak anlamayı amaçlamaktadır. Finlandiya ve Norveç'teki genel örüntü benzer bulunmuştur. Araştırmacılar ana akım kriminoloji teorilerinin göçmenler için de geçerli olmasının beklendiğini ancak yalnızca göçmen nüfus, hatta belki de yalnızca bazı göçmen grupları için geçerli olan bazı faktörler olabileceğine dikkat çekmişlerdir. Yaptıkları analizlere göre gruplar arasındaki heterojenlik oldukça fazladır ve bu göçmen grupları, göçmenlik motivasyonu, menşe ülkelerindeki durumları ve yeni ülkede nasıl yol aldıkları gibi açılardan farklılık gösterir. Genel olarak nüfusun tamamı ile göçmenlerin suç oranı arasındaki fark şiddet suçları bakımından daha fazla iken malvarlığına karşı suçlar bakımından göçmen olmak anlamlı bir fark yaratmamaktadır. Hem Norveç hem Finlandiya'da şiddet suçları ve malvarlığına karşı suçlar bakımından en riskli gruplar Afganistan, Eski Yugoslavya, İran, Irak, Somali ve diğer Afrika ülkelerinden gelenlerdir. Batı Avrupa, Kuzey Amerika, Okyanusya ve Çin'den gelen göçmenler ise en düşük suç oranlarına sahip bulunmuştur. Dikkat çeken bir bulgu ise Norveç'teki sıralamalarına kıyasla Finlandiya'da Estonya ve İsveç'ten gelen göçmenlerin nispeten daha yüksek şiddet ve hırsızlık oranlarına sahip olmasıdır. Finlandiya'da çok az grup nüfusun genelinde düşük suç oranlarına sahipken Norveç'te çok daha fazla grup sahiptir. Yaş ve cinsiyet gibi faktörler kontrol edildiğinde suç oranı üzerinde göçmen arka planı olmanın etkisi oldukça azalmaktadır. Genç nüfusun oldukça baskın olduğu Somalili, Afganistanlı ve Iraklı gruplar bu azalmanın en çok gözlendiği gruplardır. Nüfusun demografik yapısı suç oranları üzerinde ciddi bir yordayıcı olsa da tüm farkları açıklamamaktadır. Bir diğer önemli yordayıcı ise sık sık silahlı çatışma ve diğer travmatik kriz bölgelerinden gelmektir. Her iki suç türünde de en yüksek suç riskine sahip gruplar Afrika, Irak, Afganistan ve eski Yugoslavya'dan gelen göçmenlerdir. Bunun istisnası ise Finlandiya'daki İsveçli ve Estonyalı göçmen grubun ortalamanın üstündeki suç oranlarıdır. Bu istisna iş gücü piyasalarındaki fırsat eşitsizliği ile tam olarak açıklanamamaktadır. Sonuç olarak araştırmacılar ev sahibi ülkedeki entegrasyon, göçmenlerin ekonomik koşulları, ayrımcılık ve konut ayrışması

(residential segregation)²⁷ gibi faktörlerin göçmen suçluluğunu açıklamakta önemli olduğunu ancak daha ayrıntılı tasarımlara sahip çalışmalarla incelenerek politika üretmeye yarayacak ve daha isabetli açıklamalar üretilmesi gerektiğini iddia etmişlerdir.

3.2. RASYONEL SEÇİM TEORİSİ / EKONOMİK MODEL

3.2.1. Tanım

Rasyonel Seçim Teorisi ve Ekonomik Model ana akım kriminoloji teorilerinin sınıflandırılmasında Neoklasik Kriminoloji içinde yer almaktadır (Akers ve ark., 2017; Vito ve ark., 2017; Vold ve ark., 1998). Bu suç yaklaşımı ekonomideki “beklenen fayda” prensibine dayanır. Temel varsayımı insanı rasyonel bir varlık olarak kabul etmesi ve suçun da koşulların rasyonel şekilde değerlendirilmesi sonucunda alınan bir karar olduğudur. Teori oluşturulurken ekonomik teorilerin bazı konseptlerinden yararlanılmıştır. Teorinin temel varsayımları şunlardır:

1. İnsan bencildir,
2. Hedeflediği faydaları maksimize etmek ister ve
3. Bunları yaparken kendi isteklerini merkeze koyar.

Bu temel varsayımların devamında teorinin merkezinde şu önermeler yer alır:

1. İnsan rasyonel bir varlıksa seçimlerini fayda-maliyet hesabı yaparak oluşturur,
2. Bu fayda analizinde diğer tüm koşullar eşitken kişisel hedeflerine ulaşmaya daha çok yardım eden seçeneği seçer,
3. Bu seçenek, sosyal sözleşme veya sosyal “iyi”yi ihlal eden bir fiil olduğunda, o fiili takip eden bir ceza veya acı algısı ile kontrol edilebilir (Gül, 2009).

Rasyonel seçim teorisyenleri hem formel hem de enformel cezaları suçun maliyetine dahil ederler. Aynı şekilde suçun faydası da hem maddi hem manevi olabilir. Teorinin bazı destekçileri saf bir rasyonellik öngörür (Akers ve ark., 2017: 24). Hâlbuki literatürdeki bulgulara göre, karar verme sürecinin rasyonelitesi ahlâki

---

²⁷ Residential segregation: sosyal grupların belli bir ayrımcılık nedenine bağlı olarak belli mahallelere yerleşmesi veya yerleşmek zorunda kalmasıdır. Türkçe literatürdeki kullanımı için bkz. (Gökçe, 2018: 263-276) .

değerler, zaman, bilişsel yetenekler gibi faktörlerden etkilenebilmektedir (Vito ve ark., 2017: 55). Bu nedenle rasyonel seçim teorisyenlerinin çoğu saf değil kısmi bir rasyonelliği savunmuştur.

3.2.2. Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

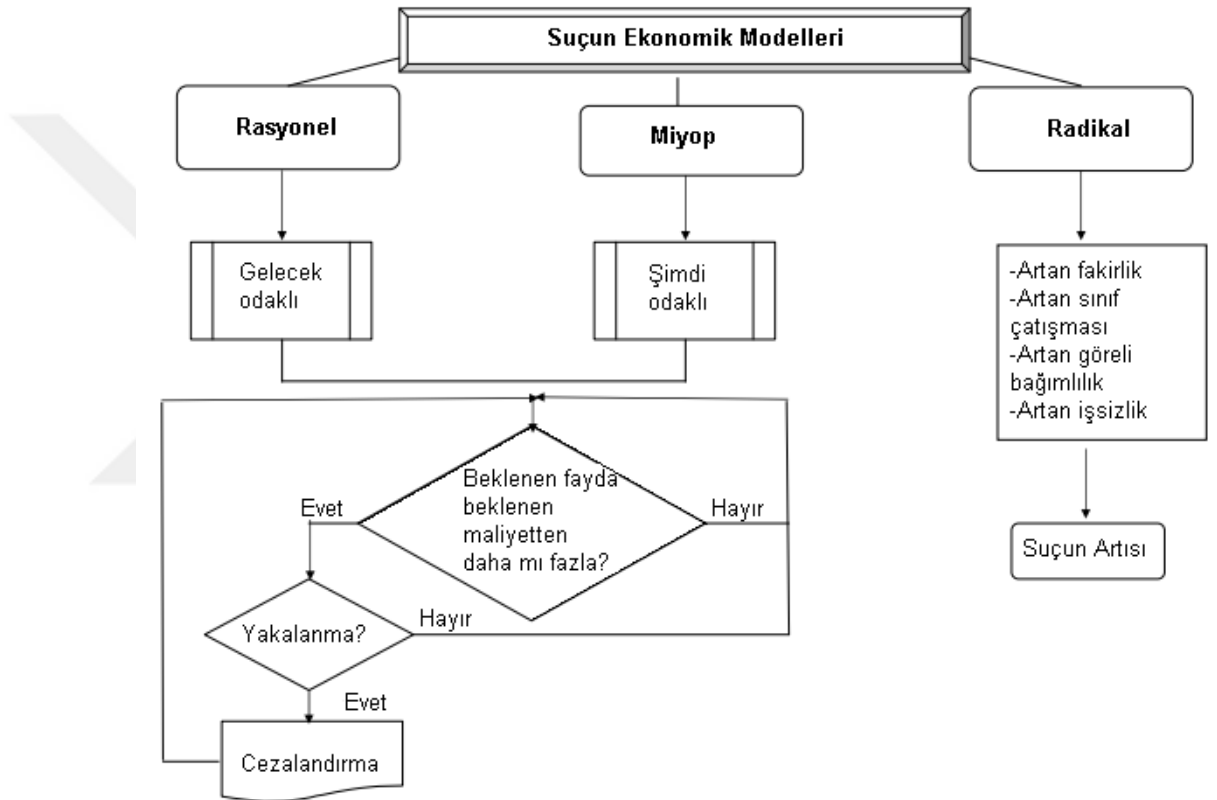
1950-1966 arasında Hapishane Reformu ile birlikte Amerikan ceza adalet sisteminde ıslah ve rehabilitasyon esas alınmaktaydı. Akademide bu sistemin etkili ya da zayıf olduğunu savunan çokça araştırma vardı. Ancak Martinson (1974)'un çalışmasında vardığı “mevcut rehabilitasyon yöntemlerinin etkili sonuç vermediği” sonucu kamuoyu ve siyasetçiler tarafından büyük bir iştahla sahiplenilmiş ve ceza adaleti politikalarında büyük bir değişime neden olmuştur (Vito ve ark., 2017: 20). Martinson'un bu kadar büyük etki göstermesinin nedeni ise aslında dönemin zaten patlamayı bekleyen siyasi atmosferidir. 1960'ların sonu ABD'de büyük bir sosyal değişim dönemidir. Vietnam Savaşı, sivil haklar protestoları, Kent Eyalet Üniversitesi'ndeki silahlı saldırılar, Watergate Skandalı ve Attica hapishanesi isyanı gibi olaylar sosyal bağlamı şekillendirmiş ve hükümetin politikalarına olan güveni azaltmıştır. 1970'lerin sonuna doğru yükselen yeni sağ ile halk suçlulara yönelik artık daha sert önlemler ve kurallar istemeye başlamıştır. Bu nedenle, Martinson raporu ortaya çıktığında, birçok kriminolog ve politikacı, hızla rehabilitasyonun başarısız bir çaba olduğu sonucuna varmıştır. Martinson'un daha iyi ve kişiselleştirilmiş rehabilitasyon programları oluşturma çağrısı ve araştırmasındaki ifadeleri tashih etmesi ise dikkate alınmamıştır. Bu atmosfer nedeniyle 1970'lerin sonundan itibaren rehabilitasyona şüpheyle yaklaşılmış ve insan çevresel veya bilişsel hataların etkisinde kalan değil tamamen yaptıklarının bilincinde olup toplumdan uzaklaştırılması gereken varlıklar olarak algılanmıştır (Vito ve ark., 2017).

İşte rasyonel seçim teorisi böyle bir bağlamda 1980'lerde kriminolojiye ekonomik kavramların ve çalışmaların dahil olmasıyla ortaya çıkmıştır. Ekonomi prensiplerini kriminolojiye getirerek ilk defa matematiksel bir suç formülü (Ekonomik Model) ortaya koyan Becker (1968)'dir. Rasyonel Seçim Teorisi ise Cornish ve Clarke (1986) tarafından aynı kriminolojik anlayış çerçevesinde ortaya

atılmıştır. Ekonomik Model yıllar içinde birkaç revizyon (Ehrlich, 1973) geçirmiş ve Becker'ı temel alan farklı versiyonları (Bkz Chiu ve Madden, 1998) ortaya çıkmıştır.

Ekonomik suç teorileri hakkında yaptığı derlemede Jacob (2011) teorileri rasyonel, miyop ve radikal olarak sınıflandırmıştır (Tablo3).

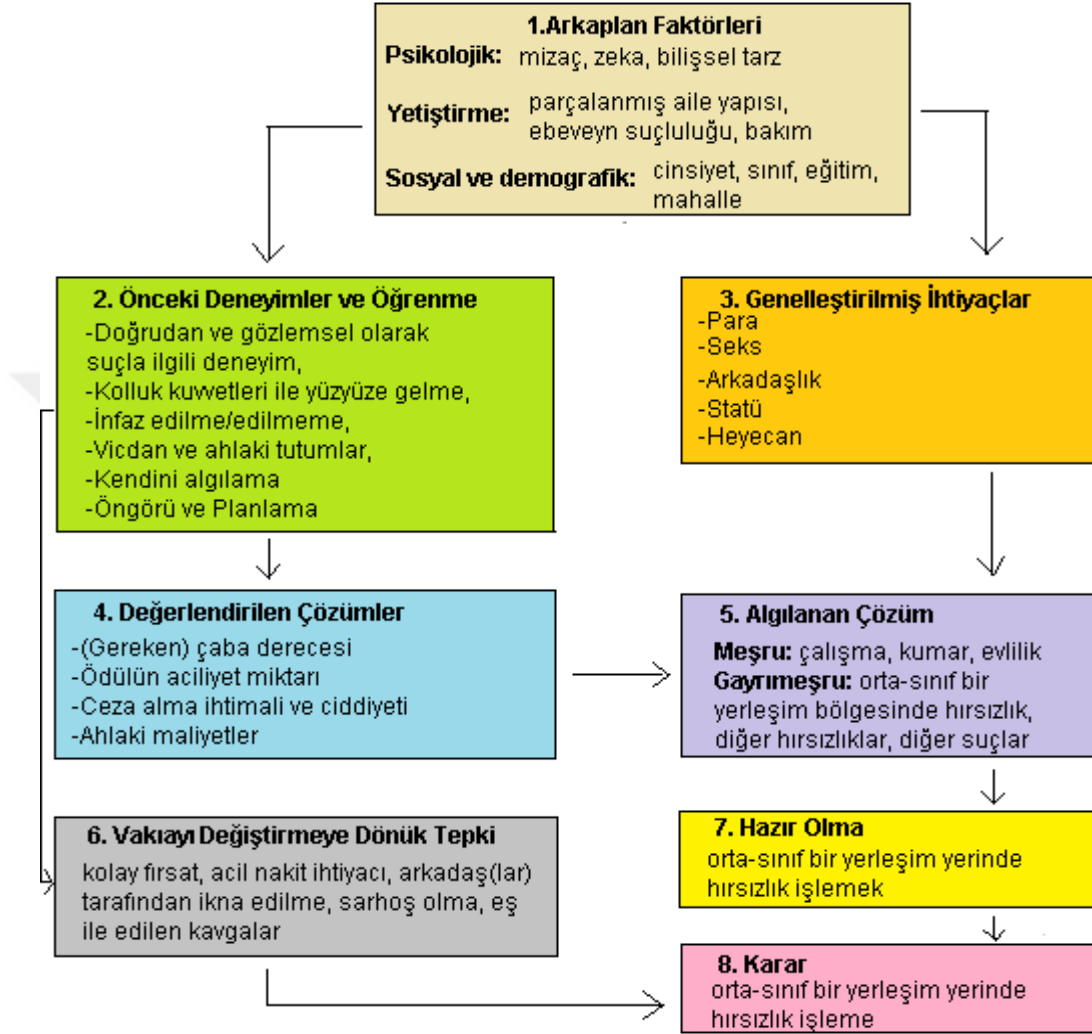
Tablo 3: Suçun Ekonomik Modelleri. Kaynak: (Jacob, 2011: 272)

Cornish ve Clarke (1986) ise Rasyonel Seçim Teorisi'nde insanı suç sonucuna götüren iki tür karar vermeden bahseder. Birincisi suç işlemenin gerekip gerekmediği, suça alternatifler ve suçun caydırıcılığı üzerinden verilen genel bir "suça işleme/suç katılma" kararıdır. Burada kişi gerektiğinde suç işleyebileceğine karar vermiştir ancak bunun için bir planı veya fırsatı yoktur. İkinci tür ise nasıl, nerede, ne zaman ve hangi spesifik suçun işleneceğine ilişkin karardır. Diğer bir deyişle suçu işlemeye hazır olduğuna dair karardır ki bu genellikle daha kısa bir sürede alınır. Farklı suçların farklı ihtiyaçlarını karşılaması bir yana kişinin içinde bulunduğu durumsal bağlam da farklı suç tipleri için farklı tercih koşulları oluşturacaktır. Yani bu açıklama, suçlulardan çok suçlara ve onlara uygun

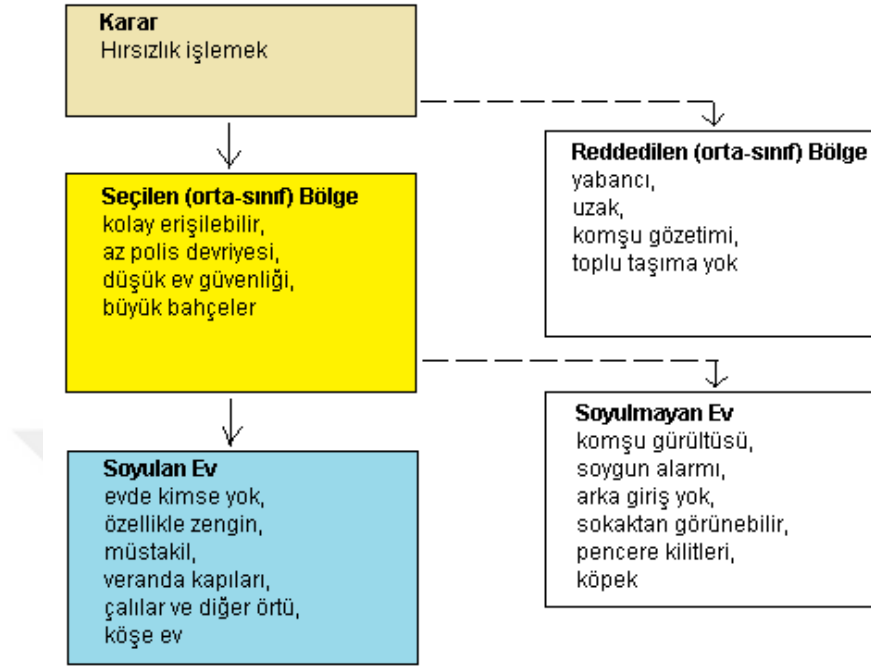
bağlamlara odaklanarak suçı açıklamaktadır. Cornish ve Clarke orta-sınıf bir yerleşim bölgesinde hırsızlık suçu örneği üzerinden suçun gelişim sürecini açıklamıştır (Clarke ve Cornish, 1985). Kişinin yetiştirilme ortamı, sosyal ve demografik durumu ve psikolojik yapısı arka plan faktörlerini oluşturur. Kişinin herkesin ihtiyaç duyduğu gibi ihtiyaçları vardır. Kişinin suça ve sapma davranışına ilişkin hayat deneyimleri ve oluşan ahlâki ya da vicdani tutumları bu ihtiyaçları nasıl gidereceğini değerlendirme sürecini şekillendirir. Değerlendirmeyi yaparken o ihtiyacı giderme alternatiflerinde gereken çaba, o alternatifin getireceği ödülün ne kadar acil olduğu, o alternatifin sonucunda ahlâki veya cezai maliyeti ve bu maliyetin ciddiyetini göz önünde bulundurulur. Ortaya çıkan alternatifler meşru ya da gayrimeşru olabilir. Bu alternatifler arasında kişiyi karar vermeye, mevcut ihtiyaca/duruma karşı bir adım atmaya iten motive edici bazı unsurlar olur. Örneğin karşısına çıkan kolay bir ihtiyaç giderme fırsatı, acil nakit ihtiyacı, kişiyi eyleme teşvik eden sosyal çevre, sarhoşluk hâli, öfke hâli vb. kişi ikna olduğunda artık karar verir (Tablo4).

Tablo 4: Rasyonel Seçim. Kaynak: (Clarke ve Cornish, 1985)

Kişi bu değerlendirmeye göre genel olarak suç işleyebilme kararı verdikten sonra işleyeceği anı ve spesifik koşulları seçmek için hırsızlık suçunu işleyeceği bölgeyi ve evi özelliklerine göre ölçüp tartıp karşılaştırır (Tablo5).

Tablo 5: Rasyonel Seçim 2. Kaynak: (Clarke ve Cornish, 1985)

Teoriye 10 yıl boyunca gelen eleştiriler ve yapılan testlerle birlikte Clarke (1995) yayınladığı “Situational Crime Prevention” makalesinde suç fırsatlarını daha gelişmiş bir şekilde formüle etmiş ve potansiyel fail ve uygun mağdurlara da bir rol atfetmiştir. Durumsal Suç Önleme hem Rasyonel Seçim Teorisi hem Rutin Aktiviteler Teorisi hem de Hayat-Tarzı Yaklaşımı’nın önerdiği ortak suç önleme mekanizmasıdır (Vito ve ark., 2017: 63).

Rasyonel Seçim Teorisi oldukça eski ve ilk ortaya çıktığında basit olmakla birlikte zamanla genişletilmiş ve literatürde çok destek bulan bazı bağımsız değişkenler bu yaklaşıma eklenmiştir. Ekonomik Model de aynı şekilde eski bir model olmakla birlikte günümüze değin çokça geliştirmeye tabi tutulmuştur. Göçmen suçluluğunu açıklamak için Becker’ın ekonomik modelini veya sonraki versiyonlarını test eden ilk araştırmalar yukarıda gördüğünüz tablolar kadar ayrıntılı açıklamalar yapmamakta ve daha farklı bir bakış açısı ile suça bakmaktadırlar. Becker (1968) suçun her zaman toplumda var olacağını iddia ederek makalesinde esasen suçun topluma faydası ve zararının hesaplanarak ne kadarlık bir suç oranına izin verilebileceğini hesaplamayı amaçlamıştır. Bunu yaparken belli bir zaman ve coğrafyadaki koşullara göre ne kadar suç işleneceğinin kestirilmesi gerekmektedir.

Bunun için Becker matematiksel bir denklem kurmuştur ve toplumdaki suç oranını makro²⁸ olarak açıklamaya çalışmıştır. Modelin amacı suçun kamuya maliyetini en aza indirmektir. Modelde suçun “topluma maliyeti”, “yakalama ve mahkûmiyet maliyeti”, “suçun kaynağı” ve “suç için öngörülen ceza (yakalanma ve o cezayı çekme ihtimali ile birlikte)” şeklinde üç değişken tanımlanır. Üçüncü değişken aslında tüm diğer kriminoloji teorilerinin cevap bulmaya çalıştığı suç işleme davranışının nedenini arayan değişkendir ve bu modelde bir toplulukta belli bir zamanda rasyonel olarak suçu daha avantajlı hâle getiren şartlar suçun kaynağıdır. Birinci değişken ise suçluların başkalarına olan maddi maliyeti eksi kendilerinin kazancıdır. Ancak maliyetler sadece vatandaşlara verilen maddi zararlarla sınırlı değildir. Kolluk kuvvetlerinin üretimi masraflı bir süreçtir. Dolayısıyla, mahkûmiyet olasılığını arttırmak için kolluğa daha fazla kaynak yatırılırsa, hem maliyetler hem de marjinal maliyetler artar. Suçlular mahkûm edildiğinde ise para cezaları hariç çoğu ceza türü topluma maliyet getirir çünkü güvenli tesisler, bakım masrafları ve cezaevlerinde personel gerektirir. Bu maliyetlerin hepsi de suç sayısına bağlı olduğundan Becker (1968: 170) şu soruyu sorar: “Kaç suça izin verilmeli ve kaç suçlu cezasız kalmalıdır?” Bu sayı iki alanda üretilecek politikalarla kontrol edilebilir: 1. Yakalanma ve yakalandığında mahkûm olma olasılığı, 2. Cezalandırma seviyesi. Bu ikisi birbirine bağlıdır. Mahkûmiyet olasılığında da ceza seviyesinde de artış, suç işleyenlerin suç faaliyetinden bekledikleri faydayı azaltacaktır. Becker’in analizine göre suç işleyenler kendi algıladıkları hesaba göre gerekirse risk alma eğilimindedirler. Dolayısıyla yakalanma ve mahkûm olma ihtimali azsa ceza oranı yüksek olsa bile bunu telafi eder ve suçlu için maliyeti daha az olur (Fleury, 2017).

3.2.3. Göçmen Suçluluğunu Açıklaması:

Göçmen suçluluğu bağlamında ekonomik model özel bir argüman sunmamaktadır. Ancak göçmenlerin maliyet ve suçtan elde edeceği fayda yerlilerden farklı olabilir. Bunu tespit edebilmek için araştırmacılar o ülkedeki göçmenlerin iş

---

²⁸ Makro; bir semt, şehir, ülke ya da bir sosyal grup gibi bir topluluğun suç oranlarını ve bu oranlardaki farklılıkları açıklamaya çalışan analiz birimidir. Kişinin suç motivasyonu hakkında bir şey söylemez (Maxfield ve Babbie, 2014a: 496).

gücü piyasasına katkısı, işçi ücretleri, piyasadaki suç fırsatları ve meşru istihdam fırsatları, suç işlediklerinde mağdurlarca raporlanma oranı ve yakalanma ihtimalleri, infaz rejimi gibi unsurlara ilişkin çeşitli değişkenler üzerinden bir fayda-maliyet profili çıkarmaya çalışmaktadırlar (Alonso-Borrego ve ark., 2012: 170). Göçmenlerin suç oranlarının ülke ortalamalarının üstünde olmasını açıklamak için en çok araştırılan değişken ekonomik ve sosyal dezavantajlar, özellikle de o ülkedeki iş gücü piyasalarına erişimin etkisidir (Killias, 2011; Ousey ve Kubrin, 2009; Thomas, 2011; Wortley, 2009). Nitekim Avrupa ve Amerika'daki göçmen suçluluğu örüntüleri arasındaki farkın da temelde iş gücü piyasalarına erişimin farklılığından kaynaklandığı öne sürülmüştür (Killias, 2011). Düşük sosyo-ekonomik statü yerli ve göçmen suç oranları farkını kısmen açıklamaktadır (Hällsten ve ark., 2013; Killias, 2011; Skardhamar ve ark., 2014).

3.2.4.Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamındaki araştırmalardan 8'i Rasyonel Seçim Teorisi kapsamındaki Ekonomik Model'in göçmen suçluluğunu açıklayıp açıklamadığı sorusunu sormuştur (Alonso-Borrego ve ark., 2012; Bassetti ve ark., 2010; Bell ve ark., 2013; Maghularia ve Uebelmesser, 2019; Nunziata, 2015; Papadopoulos, 2014; Piopiunik ve Ruhose, 2017; Sandner ve Wassmann, 2018). Test edilen argüman şöyle genellenebilir: Göçmenlerin suça etkisini belirleyen şey işgücü piyasasının koşulları ile yakalanma ve haklarını kaybetme riskinin maliyetleri arasındaki dengedir.

Bassetti ve ark. (2010), boylamsal araştırmalarında OECD ülkeleri genelinde göçün suça neden olup olmadığını ekonomik modeli kullanarak anlamaya çalışmaktadır. Sonuçlar denge koşullarında göç ve suç ilişkisinin hem menşe hem de ev sahibi ülkenin işgücü ve suç piyasasına bağlı olduğunu göstermektedir. Araştırmacılar özellikle, işgücü piyasasının darlığı suç piyasasına göre yeterince esnek olduğunda göçün, ev sahibi ülkenin yerel suç oranında bir azalmaya neden olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgunun bir sonucu, katı çalışma kurallarına sahip

ülkelerden, daha esnek işgücü piyasaları olan toplumlara göç akışının, suç oranlarının düşürülmesi açısından karşılıklı yarar sağlamasıdır.

Alonso-Borrego ve ark. (2012), 2000'lerin başında epey artan göçmen nüfusunun suça etkisinin diğer Avrupa ülkeleri kadar olmadığı İspanya'da, ekonomik modeli 5 coğrafi bölgeden toplanan resmi toplu veri²⁹ ile test etmeyi amaçlamıştır. Araştırmacılar Ekonomik Model'i sınıadıklarında İspanya'da iş döngüsünün patlama aşamasında, fırsat maliyetini arttırdığı için suçu azalttığını gözlemlemişlerdir. Nüfus yoğunluğunun suçu desteklediğini çünkü suçluların tespit edilmesini ve izlenmesini zorlaştırdığını iddia etmektedirler.

Bell ve ark. (2013), İngiltere ve Galler'de 1990'ların sonunda sığınmacıların gelişi ve 2000'lerde AB sınırlarının genişlemesiyle yaşanan farklı karaktere sahip iki büyük göç dalgasının malvarlığına karşı suçlar ve şiddet suçlarına etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Polis verileri, yerel suç trendleri kontrol edilerek analiz edildiğinde sığınmacıların yoğunlukta olduğu yerlerde malvarlığına karşı suçların oranı daha yüksekken A8 ülkelerinden gelenlerin yoğunlukta olduğu yerlerde daha az bulunmuştur. Şiddet suçları bakımından ise her iki grup için de göçmenler ile suç oranları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. İşgücü fırsatlarına erişimi zayıf olan göçmenler bakımından (Sığınmacıların BM mevzuatına göre başvurularının 6 ay içinde sonuçlanması beklenmekte ve bu sürede çalışma izni almalarına izin verilmemekte. Ancak gerçekte 6 ayda sonuçlanan başvuru çok az olduğundan, işgücü piyasasına erişimlerinde ülkeye geldikleri andan itibaren çok fazla engel vardır.) Ekonomik Model göçmen suçluluğunu anlamlı şekilde destekleyen bulgular sunmaktadır. Hapsedilme oranlarının zaman serisi analizine bakıldığında sığınmacı ülkelerden gelen yabancıların oranlarının arttığı, A8 ülkelerinden gelenlerin oranının

---

²⁹ İngilizce literatürdeki "aggregate data"nın karşılığı olarak tercih edilmiştir. "Aggregate data" bireylere ilişkin tutulan verilerin coğrafi bölge, yıl vb. kategorilere göre ortalama, yüzde vb. çeşitli istatistiksel yöntemlerle toplam olarak sunulduğu verilerdir (APA Dictionary of Psychology, 2021a). Bu veriler politika yapıcılar, araştırmacılar, belli iş sektörlerine ait analistler tarafından politikaları veya modelleri tanımak, değerlendirmek ve sonuçlar çıkarmak için kullanılır. Bu makro düzey verilerden yola çıkarak birey bazında yorumda bulunmak hatalıdır ve "ekolojik yanılgı" olarak adlandırılır.

ise artmadığı gözlenmiştir. Uzun vadede sığınmacıların malvarlığına karşı suçlar üzerinde olumlu etkisi gözlenmiş ancak ortalama etki büyüklüğü önemli derecede bulunmamıştır. Bunların yanında ilginç şekilde her iki grubun mağdur olma oranları da yerel trendlerden daha düşük bulunmuştur. Araştırmacılar sığınmacıların sınırlı işgücü fırsatlarını iyileştirmenin suçun ve göçmen maliyetinin azalmasına toplamda katkıda bulunacağını iddia etmektedir.

Papadopoulos (2014) toplumun genelinin göçmenlerin suçu arttırdığına inandığı İngiltere ve Galler’de, Ekonomik Model’in doğru test edilmesini etkileyen “suçu bildirme” davranışını Ceza ve Adalet Araştırması (Crime and Justice Survey) (Office for National Statistics, 2020) adlı ulusal boylamsal araştırmanın öz-bildirim anket verilerini kullanarak modellemeye çalışmış ve bunu kullanarak malvarlığına karşı suçlar ile göçmenlik ilişkisini tahmin etmeye çalışmıştır. Sonuçlar; mağduru olduğu suçu rapor etmeme davranışının göçmenlerde yerlilere göre daha fazla olduğunu, rapor etme davranışı ve demografik özellikler kontrol edildiğinde göçmenlik ile suç işleme davranışı arasında modele göre negatif ilişki olması beklendiğini, duyarlılık analizlerinin de bu tahminin sağlamlığını gösterdiğini bulmuştur. Ayrıca bulgular malvarlığına karşı suçlar ve göçmenlik statüsü arasındaki ilişkinin de ikamet edilen bölgeye ve etnik kökene göre değiştiğini göstermiştir. Örneğin siyahi göçmenler, sosyo-ekonomik özellikleri bakımından iş-gücünde en az tercih edilen grup olmalarına rağmen, siyahi yerliler ve beyaz yerlilerden daha fazla suçtan kaçınmaktadırlar. Araştırmacılar sonuç olarak göçmenlerin karşılaştıkları piyasa ve hayat koşullarına rağmen aynı durumdaki yerlilerden daha fazla suç riskinden kaçındıklarını iddia etmiştir.

Pinotti (2017) İtalya’da düzensiz göçmenlerin yasal statü elde etme imkânı olan işveren yoluyla oturma iznindeki kota sisteminin imkân sağladığı yarı deneysel araştırma tasarımı ile göçmenlerin yasal statü elde etmesinin suç işleme eğilimlerine etkisini Ekonomik Model üzerinden test etmeye çalışmıştır. Yasal istihdam statüsü kazanmalarının göçmenlerin suç fırsat maliyetlerini arttırdığı tespit edilmiştir. (Üstelik düzensiz iken bile bazı ülkelerin aksine temel hizmetlere erişebilmektedirler.) Özellikle affedilip yasal hâle gelmedikleri takdirde en kötü

piyasa şartlarına mahkûm olacak olanların bu yasallaşma sonucunda suçtan en çok uzak duranlar oldukları tahmin edilmiştir. Araştırmacılar konunun her ülkedeki yasallaşma mevzuatı ve istihdam koşulları ile yasallaşmanın yaratacağı göç teşviğine göre ayrı ayrı değerlendirilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Yasallaştırma konusunu inceleyen bir başka araştırmacı benzer sonuçlar bulmuş ancak bu suçu azaltan etkinin fazla uzun sürmediğini tespit etmiştir (Fasani, 2018).

Piopiunik ve Ruhose (2017), Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra Almanya'ya dönen 3 milyon Alman'ın suç oranlarına etkilerini Ekonomik Model üzerinden test etmiştir. Bu Alman kökenli kişiler şehirlere aile bağlarına göre iskân edilmiş ve kendilerine derhal vatandaşlık verilmiştir. Dolayısıyla işgücü piyasasına bağlı bir yerleşim tercihi ve sınırdışı edilmekten korkma etkileri söz konusu değildir. Bunlar da yarı deneysel bir araştırmaya imkân sağlar. Sonuçlar bu göçmenlerin toplamda suç oranlarını arttırdıklarını, ancak işsizliğin düşük olduğu bölgelerde arttırmadığını, işsizliğin yüksek olduğu bölgelerde ise anlamlı şekilde arttırdığını göstermiştir. Ayrıca Almancası zayıf ve düşük eğitilmiş göçmenlerin ekonomik olarak zayıf bölgelerde daha da savunmasız olduğu görülmüştür.

Sandner ve Wassmann (2018), sınır rejiminin değişmesinin, Polonya ve Çek Cumhuriyeti'ne komşu Doğu Almanya ve Avusturya Schengen sınır bölgesinde 2004-2008 arasında suç oranlarına etkisi üzerinden Ekonomik Model'i test etmiştir. Sonuçlar, genel suç oranları için önemli bir Schengen etkisinin gözlemlenemediğini göstermiştir. Yalnızca hırsızlık oranına ilişkin olarak, veriler Almanya ve Avusturya'da olumlu ve istatistiksel olarak anlamlı bir etki ortaya koymuş ve bu da Schengen Antlaşması'nın ardından suç artışına ilişkin kamuoyunun sağ popülist söylemle de beslenen endişelerinin yalnızca hırsızlık suçu bakımından çok az bir miktar karşılığı olduğunu göstermiştir. Araştırmacılara göre suç artışı yaşanmamasının nedenleri sınır kontrolleri kalktıktan sonra doğudan gelen potansiyel suçlular bakımından risk algısının değişmemiş olması veya eş zamanlı olarak sınır ötesi polis ve istihbarat işbirliği olabilir.

Maghularia ve Uebelmesser (2019), ilk olarak 2003-2016 yılları arasında 391 Alman idari bölgesi için göçmenler ve suç arasındaki ampirik ilişkiyi panel veri³⁰ kullanarak analiz etmektedir. Göçmen grupların yaş, cinsiyet, menşe ülke ve mülteci statüsü bakımından heterojenliğini göz önünde bulundurarak, farklı tahmin yöntemleri ile göçmen oranı ile suç oranı arasında pozitif bir ilişki olmadığını göstermektedir. Yalnızca uyuşturucu suçları bakımından bir alt grup için ilişki tespit edilmiş ancak bu da kullanılan tahmin yöntemine göre farklı sonuçlar vermiştir. Örneklemdaki göçmen gruplarından birisi Alman kökenli olan ve sınır dışı edilme maliyeti olmayan bir gruptur ki genel olarak suç ile arasında pozitif bir ilişki bulunamasa da malvarlığına karşı suçlar bakımından daha yüksek oranlar göstermiştir.

Her ne kadar Ekonomik Model'i kullandığını ifade etmiş olsak da yukarıda zikredilen araştırmalar çoğunlukla modelin ilk ortaya atıldığı zamanlardaki ilkel hâlini değil, diğer teoriler ve disiplinlerarası katkılar ile değişkenleri geliştirilmiş ve tahmin metodları derinleştirilmiş hâllerini kullanmaktadır. Genellikle araştırmalarda kullanılan alt değişkenler “göçmenler için iş piyasasındaki meşru iş fırsatları ve ortalama gelir miktarı”, “gayrimeşru kazanç fırsatları”, “tutuklama oranları üzerinden yakalanma ihtimali”, “sınır dışı edilme ihtimali” gibi unsurlardır. Piopiunik ve Ruhose (2017) ve Sandner ve Wassmann (2018) kullandıkları suç oranı tahminlerinde yetkililere bildirilmemesi nedeniyle raporlanmamış suçların da yer aldığını belirtmiş, Papadopoulos (2014) ise araştırmasında özel olarak bu değişkeni doğru ölçmeye ağırlık vermiştir. Doğrudan teoriyi test etmediği için yukarıdaki araştırmalar arasında yer almasa da Barbagli ve Colombo (2009), göçmenlerin yerlilerden daha yüksek suç oranları gösterdiği İtalya’da düzensiz göçmenler için uygulanan iç sınır kontrol politikasının suçu azaltmakta başarılı olamadığı yönünde bulguya ulaşmıştır. Genel olarak araştırmalar Ekonomik Model’in desteklendiğini, gelen göçmenlere kendi eğitim ve ekonomik statülerine denk yerlilere benzer fırsatları sunan bir piyasaya gelmeleri hâlinde suç eğiliminin azaldığını, özellikle

---

³⁰ Bir grup değişkene veya bireye dair farklı verilerin belli zaman aralıklarında tekrarlanacak şekilde tutulmasından oluşan verilerdir. Zaman Serisi verisi bunlara bir örnektir (APA Dictionary of Psychology, 2021b).

eğitimsiz kişilerin piyasanın dar olduğu bölgelerde daha da savunmasız olup suça itildiğini, ancak bu bulguların farklı etnik gruplardan gelen göçmenlere göre bir miktar değişiklik gösterdiğini ifade etmişlerdir. Göçmen suçluluğunda piyasaların ve meşru istihdam imkânlarının önemi olsa da insanlar suç kararını sadece fayda-maliyet hesabı yaparak almamakta (Hayward, 2007); birlikte geldiği göçmen ağının etkisi, ev sahibi ülkenin entegrasyon için sunduğu hizmetler, göçmen topluluğunun nüfusa oranı, göçmen topluluğunun demografik yapısı gibi sosyal ve psikolojik pek çok etken literatürde öne çıkmaktadır. Bu değişkenler literatürde farklı teoriler kapsamında test edilmiştir.

3.3.SOSYAL DÜZENSİZLİK TEORİSİ

3.3.1.Tanım

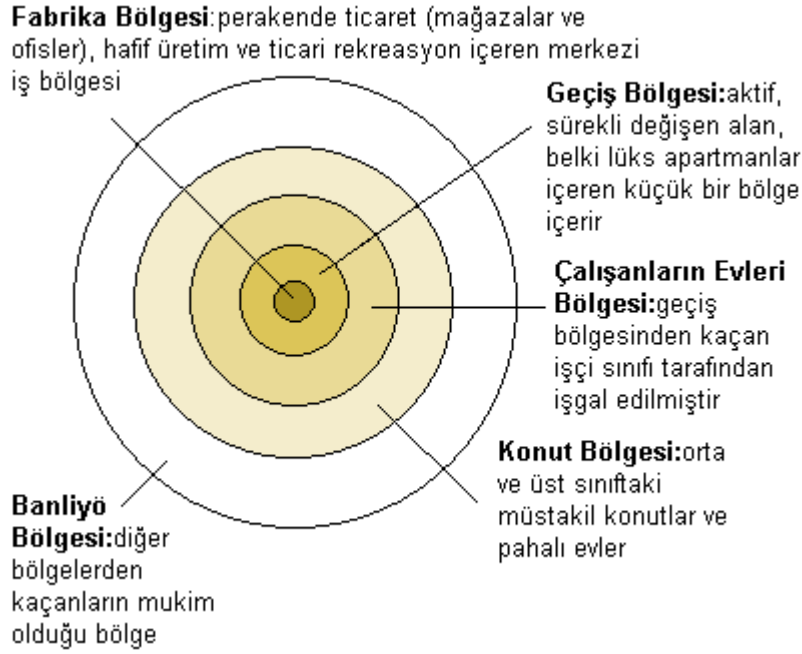
Sosyal Düzensizlik Teorisi erken sosyolojik pozitivizm ekolü içinden doğmuştur ve Gerilim/Anomi Teorileri ve Altkültür Tezleri ile birlikte sosyal yapı teorileri başlığı altında sınıflandırılır (Akers ve ark., 2017; Heidt ve Wheeldon, 2015; Vito ve ark., 2017). Suçun nedenini sosyal yapıda arar ve makro düzeyde açıklar (Vito ve ark., 2017). Temel varsayımı modernleşmeyle birlikte kaçınılmaz olarak sosyal yapıda ortaya çıkan eşitsizliklerin ve hızlı sosyal değişimlerin suça neden olduğudur. İnsanı tam olarak bilinçli bir özne olarak kabul eden Neoklasik Okul'un aksine insanın davranışlarını sosyal çevresinin yapısının belirlediğini varsayar. Suça bu şekilde çevresel yaklaşıma ekolojik yaklaşım adı verilir (Vito ve ark., 2017: 120).

3.3.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

ABD'de sanayileşme ile birlikte göçmenler ve güneyli siyahiler sanayi merkezlerine doğru akın etmiş, şehirlerin yapısı değişmiştir. Chicago şehrinde de organize suçların artması, 1892'de ülkedeki ilk sosyoloji programının kurulduğu Chicago Üniversitesi'nde Chicago'yu mahallelerin nasıl geliştiği ve değiştiği konusunda bir vaka çalışması hâline getirmiştir. Chicago Okulu neden bazı bölgelerin diğerlerinden daha yüksek suç oranlarına sahip olduğunu açıklamaya çalışmıştır (Vito ve ark., 2017: 120). Ekolojik güçleri inceleyen Chicagolu

sosyologlar çevrenin suç faaliyetindeki rolünü anlamaya çalışmış ve burada ortaya atılan teoriler ve araştırmalar Chicago ekolünün parçası kabul edilmiştir. Chicago sosyologlarından Robert E. Park, hayvanların doğal ortamlarda nasıl yaşadıkları ile insanların kentsel ortamlarda nasıl yaşadıkları arasında benzerlik kurmuş (Park, 1952) ve şehri kendi içinde bir sosyal organizma olarak kabul etmiştir. Ernest W. Burgess benzer bir yaklaşımla, ekonomik güçlerin yönlendirdiği şehirlerin göle atılan bir taş gibi dalgalar hâlinde merkez ticaret bölgesinden dışa doğru sistematik bir şekilde genişlediğini savunmuştur (Burgess, 1925).

Tablo 6: Chicago Kentsel Genişleme. Kaynak: (E. W. Burgess, 1925: 51-55)

Bu genişleme modelinde işyerleri merkez bölgeden (fabrika bölgesi) geçiş bölgesine doğru genişledikçe ve imar yasaları onları barındıracak şekilde değiştikçe, gitmeye gücü yeten sakinler oradan ayrılmaktadır. İstikrarlı ücretlilerin gitmesi ile konutlar kötüleşmekte ve bölge yaşamak için istenmeyen bir yer hâline gelmektedir. Kalanlar genellikle çok az ekonomik veya politik güce sahiptir. Chicago bağlamında, 1900'lerin başlarında, geçiş bölgesi, başka yerde yaşayamayacak kadar fakir olan yeni göçmen dalgalarına ev sahipliği yapmıştır. Burgess, Tek Merkezli Bölge Teorisi

(Concentric Zone Theory)³¹ ile işte bu büyüme modelinin bazı mahallelerde sosyal kontrol modeli oluştururken bazı mahallelerde daha yüksek sosyal düzensizliğe ve daha zayıf toplumsal bağlara, böylece de suça yol açtığını savunmuştur (Burgess, 1925).

Sosyal Düzensizlik Teorisi ise Chicago Sosyal Araştırmalar Enstitüsü araştırmacılarından Clifford Shaw ve Henry McKay tarafından Burgess'in Tek Merkezli Bölge Teorisi'ne dayanarak oluşturulmuştur (Akers ve ark., 2017: 168). Farklı kentsel bölgelerden polisle veya ceza adalet sistemiyle temas etmiş 17 yaş altı erkek çocuklarla hem nicel hem nitel yöntemler ile yaptıkları boylamsal araştırmada suça sürüklenen çocukların kişilik, zeka, fiziki durum, etnik köken gibi özelliklerinin suça etki etmediğini, özellikle geçiş bölgesinde popülasyon değişmesine rağmen bölgedeki suç davranışlarının aynı kaldığını tespit etmişlerdir (Özbay, 2018: 147). Shaw ve McKay geçiş bölgesinin çocukları suça iten unsurlarını şu maddelerle ortaya koymuştur: fiziksel bozulma (örneğin parçalanma veya terk edilmiş binalar), nüfus heterojenliği (farklı etnik gruplardan insanların bir karışımı), yüksek nüfus hareketliliği (mahalle sakinlerinin sürekli olarak içeri ve dışarı hareketliliği), yüksek yoksulluk oranları (Akers ve ark., 2017: 168). Araştırmacılar, bu çevresel özelliklerin toplum örgütlenmesini bozduğunu, çocukları sosyalleştirme ve denetleme dahil olmak üzere toplumun ortak hedef ve organizasyonunun zedelendiğini belirtmiştir (Vito ve ark., 2017: 121). Örneğin, nüfus hareketliliğinin yüksek olduğu yerlerde, komşuların birbirlerini tanımaları ve birbirlerine güvenmeleri daha az olasıdır. Bu nedenle, birbirleri adına müdahale etme olasılıkları daha düşüktür. Topluluk üyeleri ilk fırsatta bölgeden ayrılmayı umuyorsa gençliğin şekillenmesine yardımcı olan okullar ve toplum kuruluşları gibi sosyal kurumların kurulması ve sürdürülmesi daha zordur. Nüfusun merkezden çevreye doğru bu eğilimi geride yüksek işsizlik oranları, refah desteği ihtiyacı, gayrimeşru doğumlar, tek ebeveynli aileler, uyuşturucu kullanımı, istismar ve şiddet özellikleri olan "tam anlamıyla dezavantajlı" veya "sınıf altı" bir nüfus bırakmaktadır (Akers ve ark., 2017: 169). Shaw ve McKay ayrıca suç

---

³¹ Concentric Zone Theory Türkçe sosyal bilimler literatüründe "İç İçe Geçmiş Alan Teorisi" (Özbay, 2018), "Eş Merkezli Bölgeleme Teorisi" (Yazıcı, Öztürk ve Ayazlı, 2019: 44-47) gibi farklı isimlerle anılmıştır. Bu çalışmada tercümeyle sadık kalarak bu isim tercih edilmiştir.

bir bölgeye bir kere yerleştikten sonra başka bir mekanizmanın daha suç oranlarının istikrarına hizmet ettiğini ifade etmiştir: “kültürel aktarım”(Shaw ve McKay, 1942). Suçlu alt kültürlerin (çetelerin) normlarını ve değerlerini nesiller boyunca geliştirdiğini ve aktardığını savunmuşlardır.

Sosyal Düzensizlik Teorisi, 1950'lerden 1960'lara kadar suç hakkında yapılan en popüler açıklamadır. Ancak teoriye olan ilgi 1970'lerde azalmış ve gözden düşmüştür. Bu düşüşün bir nedeni, kriminolojinin topluluk düzeyindeki araştırmalardan bireysel düzeydeki araştırmalara kayması, diğer bir nedeni ise teorideki zayıflıklardır (Vito ve ark., 2017: 121). Shaw ve McKay'ın araştırmasından sonra çok sayıda araştırma yapılmıştır. Ancak Shaw ve McKay tam olarak hangi çevresel özelliklerin, sosyal düzensizliğe neden olduğu ve bu düzensizliğin hangi suçları arttırdığı ile ilgili bir mekanizma ortaya koyamamış ve sosyal düzensizliği tam olarak ölçememiştir. Sosyal düzensizlik hakkında net bir ölçüm modeli ortaya koyamadıklarından dolayı kendilerinden sonraki araştırmacılar da sosyal düzensizliği farklı şekillerde kavramsallaştırmıştır. Teoriye yöneltilen bir başka eleştiri şudur: Toplumun düzensiz olmasının sosyal bağları zayıflatıp kontrol işlevlerini yerine getiremeyeceğini iddia etmiş ancak belki de farklı ilkeler ve ilişkiler etrafında bağlar kurulmuş olabileceğini gözden kaçırmıştır. Chicago Okulu teorisyenleri genellikle orta sınıf beyaz erkekler olduğundan eleştirmenler tarafından bu ilişkileri görmemek bakımından eleştirilmiştir. Shaw ve McKay zaman zaman sosyal düzensizliğin bir parçası olarak suçu zikretmiştir ancak aynı zamanda sosyal düzensizliğin suça neden olduğunu iddia ettiklerinden bir totoloji oluşmaktadır. Shaw ve McKay makro düzeydeki yorumlamaları için resmi tutuklama istatistiklerine dayanmıştır ancak bu oranlar toplumdaki gerçek suç fail ve mağdur oranlarını yansıtmıyor olabilmesi bakımından soru işaretleri barındırmaktadır (Vito ve ark., 2017).

Sosyal Düzensizlik Teorisi, araştırmacıların sosyal düzensizliği “bölgedeki sakinlerin etkili bir sosyal kontrolü sürdürmek bakımından yetersizliği” olarak tanımlaması (Morenoff ve ark., 2001) ve teorisin zayıflıklarını güçlendirmesiyle son çeyrek yüzyılda yeniden işlevlik kazanmıştır. Araştırmacılar Shaw ve McKay'ın “kültürel aktarım”ını dışarıda bırakarak “enformel sosyal kontrol”e odaklanmış ve

bunu geliştirmişlerdir. Enformel sosyal kontrol komşuların yabancıları sorgulaması, birbirlerinin mallarını izlemesi ve yerel sorunlara müdahil olmaları gibi eylemler yoluyla birbirlerinin sorumluluğunu üstlenmeleri anlamına gelir (Silver ve Miller, 2004). Sampson ve Groves (1989) bu teori için İngiliz Suç Araştırması (British Crime Survey) verileri ile test ettikleri sosyal ampirik bir model ortaya koymuştur. Onların modeli sosyal düzensizliği etkileyen sosyal sınıf, konut hareketliliği ve aile parçalanması gibi dış faktörlerin yanında 3 anahtar konsept belirlemiştir: ergen gruplar üzerinde topluluk/cemaat (community) gözetiminin eksikliği, enformel arkadaşlık ağları ve formel organizasyonlara katılım (Akers ve ark., 2017: 172). Araştırmada İngiliz mahallelerinin ekolojik özelliklerinin (ailelerin parçalanması, yoksulluk, konut hareketliliği) hem gayriresmi sosyal kontrolü (sokak köşelerindeki gençliğin denetimi) hem de mahalle uyumunu (arkadaşlık ağları, yerel topluluk gruplarına üyelik) etkilediğini göstermiştir. Bu kavramlarla oluşturdukları ölçümler hem Chicago’da hem de Birleşik Krallık’ta yapılan araştırmalarla desteklenmiştir. Araştırmalar birden fazla dezavantajın bir araya geldiği ve böylece suç riskinin arttığı coğrafi “sıcak noktalar (hot spots)” olduğunu tespit etmiştir. Sampson ve arkadaşları, araştırmaları Chicago’da uzun yıllar tekrarlamış ve Sampson daha sonra “kolektif etkililik”i sosyal düzensizlik teorisindeki sosyal mekanizma olarak ortaya koymuş ve 1995 yılında Chicago’nun 34 mahallesinde 8,782 sakinin katıldığı bir anket ile test etmiştir (Sampson ve Wikström, 2006). Kolektif etkililik bir topluluktaki bireylerin, topluluğun üyelerinin ve gruplarının davranışlarını kontrol edebilme yeteneği olarak tanımlanmıştır ve Sampson bunu toplumdaki bireylerin algısı üzerinden ölçmüştür (Sampson ve ark., 1997). Kolektif etkililiğin iki boyutu vardır: birincisi sosyal uyum (social cohesion) ve karşılıklı destek olarak, ikincisi ise sosyal kontrole ilişkin ortak beklentiler olarak tanımlanır (Akers ve ark., 2017: 173). Kolektif etkililik ne kadar yüksek olursa suç oranının o kadar düşük olması beklenir.

3.3.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması

Shaw ve McKay’in ortaya attığı teori göçmenlerin bireysel suç eğiliminden ziyade göç sürecinin kendisinin toplumdaki sosyal kontrolü zayıflattığını ve nüfusun değişimi, dil gibi nedenlerle göçmenler ve toplum arasındaki bağın zayıf olması ve

daha öncesinde mahallelerde var olan bağların çözülmesi nedeniyle suç oranlarının arttığını iddia etmiştir (Shaw ve McKay, 1942). Teori iç ve dış göçmenler dahil olmak üzere modernleşmeyle gelen tüm nüfus hareketliliğini kapsamakta ve ABD’de çok sayıda farklı etnik grup üzerinde test edilmektedir. Bu bağlamda klasik Sosyal Düzensizlik Teorisi, göçmen topluluklarındaki etnik heterojenlik, mutlak/göreceli yoksulluk, aile parçalanması ve konut hareketliliği gibi göçmenlerin toplu sosyal entegrasyonunu engelleyebilecek yapısal engelleri ele almakta ve bu dezavantajlara daha çok sahip olan grupların suç işleme ihtimalini daha yüksek olarak öngörmektedir. Ancak Kuzey Amerika ve pek çok Avrupa ülkesinde göçmenlerin suçu arttırdığına dair ampirik bir kanıt bulunamadığı, hatta Kuzey Amerika’da göçmenlerin suç oranlarını azaltıcı etkisi olduğu kanıtlanmış olduğundan, göçmenlerin neden daha çok suç işleyebileceğini açıklamaya çalışan bu teori popülerliğini yitirmiştir. Aksine modern göçün bir bölgedeki sosyal kontrolü yeni ekonomik ve sosyal organizasyon formları üreterek canlandırabileceğini, güçlendirebileceğini iddia eden argümanlar ortaya çıkmıştır ki bunlar Göçle Canlanma Tezi (Immigrant Revitalization Thesis)³² olarak anılmaktadır (Kubrin ve Mioduszewski, 2018: 70; Lee ve Martinez, 2002: 376).

3.3.4.Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamında Sosyal Düzensizlik Teorisi’ni test eden tek araştırma, Solivetti (2010b)’nin aynı anda 3 teoriyi test ettiği ve Anomi başlığında açıklayacağımız araştırmasıdır. Göçmen akışının birden hızlanması ile hapsedilme endeksi arasında pozitif ilişki bulması sebebiyle klasik Sosyal Düzensizlik Teorisi’nin argümanlarını destekler görünse de bu ilişkiyi aynı şekilde açıklayan farklı argümanlar da mevcut olduğu için teorinin geçerliliğini zayıf olarak yorumlamıştır.

ABD literatüründe uzun süre popüler olan ancak göçmenlerin daha az suç işlediği bulgusunun pek çok eyalette yapılan araştırmalarla literatüre hakim olması

---

³² Adı geçen teze Türkçe literatürde rastlanmamış olup içeriğini yansıtmaya en uygun bulunan Türkçe karşılık verilmiştir.

ile popülerliğini kaybeden bu teori, suç oranlarının düzensiz bulgular gösterdiği Avrupa literatüründe pek tercih edilmemiştir. Ancak bu teorinin argümanlarını değiştirerek kompleks modeller oluşturan bazı teorilere katkısı olmuştur.

3.4.BÖLÜMLENMİŞ ASİMİLASYON TEORİSİ

3.4.1.Tanım

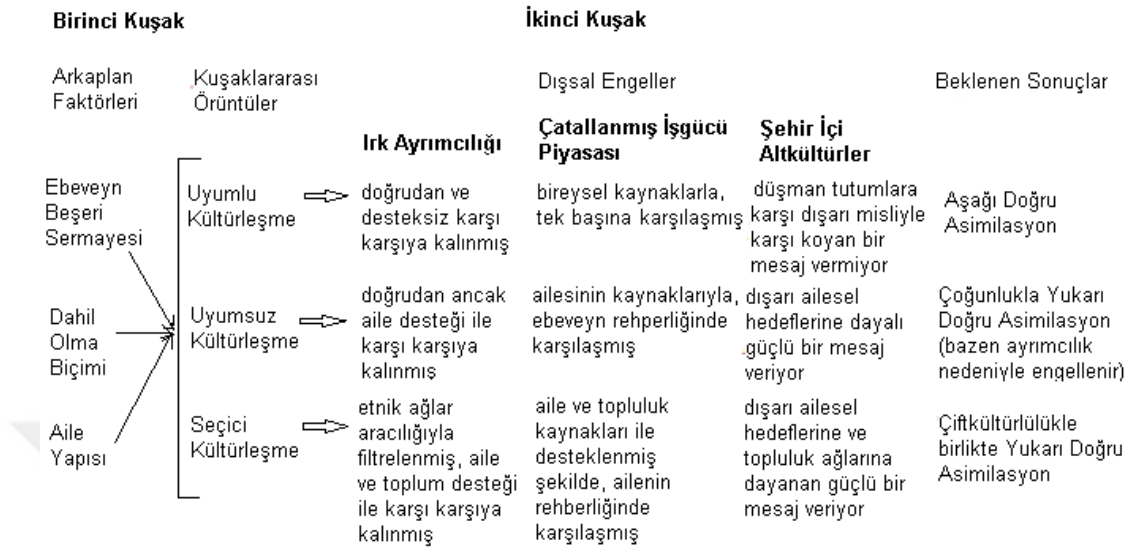
ABD literatüründe ikinci kuşak göçmenler ilk kuşağa göre daha yüksek suç oranları sergilemektedir ve bölümlenmiş asimilasyon teorisi de ABD doğumlu göçmenlerin neden ebeveynlerinden daha yüksek suç oranları sergilediklerini göçmen gruplar arasındaki farklı adaptasyon örüntüleri ile açıklamaya çalışır. Sosyal Düzensizlik Teorisi'nden ve Çatışma Teorisi'nden beslenmiştir. Göçmen suçluluğunu ele alan teorilerle ilgili makalelerde Gerilim Teorileri altında (Thomas, 2011) veya Sosyal Düzensizlik Teorisi altında (Chen ve Zhong, 2013) ele alınabilmektedir.

Öncelikle asimilasyon (assimilation) ve kültürleşme (acculturation) farkını açıklamak gerekir. İkisi de birey veya grup olarak yeni bir topluma adapte olmayı ifade eden dinamik süreçlerdir. Ancak asimilasyon yabancı olanın baskın kültüre doğru tek taraflı adaptasyonunu ifade ederken kültürleşme iki yönde de gerçekleşebilir. Yabancı, kendi kültürünü hakim kültüre doğru yayabilir veya karşılıklı alışveriş gerçekleşebilir. Asimilasyonda yabancının değerlerini yeni baskın kültürel değerler ile değiştirmesi gerekirken kültürleşmede bu şart değildir. Yabancının kültürleşebilmesi için referans aldığı, aidiyet duyduğu grubu değiştirmesi şart değilken asimilasyonda şarttır. Asimilasyon için dış grup tarafından kabul edilme bir gereklilik iken kültürleşmede değildir. Ne kadar kültürleşme olursa asimilasyona dönüşeceği belirsizdir. Kültürleşme, asimilasyon için gerekli ama yeterli değildir (Teske ve Nelson, 1974: 365). Neticede temel fark şudur: Asimilasyon, ortak bir grup aidiyeti oluşturur ancak kültürleşmede kişi ev sahibi grubun geleneklerini kabul etse bile ondan ayrı bir aidiyeti muhafaza eder. Örneğin, kültürlenmiş göçmenler, ev sahibi ülkenin geleneklerini daha fazla kabul edebilir, ancak yine de ondan ayrı ve farklı bir kimlik hissedebilirler (Alvarez-Rivera ve ark.,

2014). Berry (1997) daha farklı bir isimlendirme ile dört çeşit kültürleşme tanımlamıştır: Entegrasyon kişinin hem kendi kültürüne yüksek bağlılık hem de diğer grubun kültürü ile sık etkileşim içinde olmasını, asimilasyon kendi kültürüne düşük bağlılık ve diğer kültür ile sık etkileşimi, seperasyon kendi kültürüne yüksek bağlılık ve diğer kültür ile seyrek etkileşimi, marjinalizasyon ise kendi kültürüne düşük bağlılık ve diğer kültür ile seyrek etkileşimi ifade eder.

Bölümlenmiş Asimilasyon Teorisi ikinci nesil göçmenlerin Amerikan toplumuna 3 olası şekilde adapte olabileceğini söyler: “yukarı doğru asimilasyon”, “aşağı doğru asimilasyon”, “çift kültürlülüğünü koruyarak yukarı doğru hareketlilik”. Portes ve Rumbaut (2001)’un kitabında bu yollar uyumlu, uyumsuz ve seçici kültürleşme olarak adlandırılır ve şöyle açıklanır: “Uyumlu kültürleşme hem çocuklar hem de ebeveynler Amerikan kültürünü öğrendiklerinde ve yavaş yavaş ana dillerini ve eski ülkelerindeki âdetlerini hemen hemen aynı hızla terk ettiklerinde ortaya çıkar. Bu çocuklar Amerikan ana akımına girdikçe, ebeveynlerinin desteğiyle sosyal ve ekonomik statüde yukarı doğru hareketlilik yakalar. Uyumsuz kültürleşme, çocuklar İngilizce öğrendiklerinde ve Amerikan yöntemlerini göçmen ebeveynlerinden çok daha hızlı benimsediklerinde ortaya çıkar. Ebeveynler ve çocuklar, hem kısmen etnik topluluk içinde gömülü kalırken, hem de yavaş yavaş Amerikan yöntemlerini öğrendiklerinde ise yukarı doğru asimilasyon ya da iki kültürünü de koruyarak yukarı doğru hareketlilik ortaya çıkabilir.”

Tablo 7: Bölümlemiş Asimilasyon. Kaynak: (Portes ve Rumbaut, 2001: 63)

Portes ve Rumbaut (2001: 54), seçici kültürleşmenin özellikle ayrımcılıkla karşı karşıya olan gruplar için önemli olduğunu, çünkü bireyler/ailelerin kültürleşmenin zorluklarıyla tek başlarına değil, kendi aileleri/toplulukları ile birlikte karşı karşıya kaldıklarını iddia etmektedir. Bu durum, yeni kültürel bilgi ve dil edinme sürecini çevresel bir destek ile atlatmayı sağlayarak süreci sakın ve yavaş hâle getirmektedir. Bölümlemiş Asimilasyon Teorisi aynı zamanda göçmenlerin ebeveynlerinin eğitimi ve geliri, yasal statüsü, aile yapısı ve onlara yönelen ayrımcılığın önemini vurgulamaktadır. Bölümlemiş asimilasyon perspektifinden, göçmenlerin ve onların çocuklarının ev sahibi toplumdaki yaşama ne kadar iyi uyum sağladıklarını onların ülkelerinden çıkış ve ev sahibi ülkeye kabul bağlamları belirler. Çıkış bağlamı para, bilgi ve beceriler gibi göçmenlerin beraberlerinde getirdikleri ön göç kaynaklarını, göçmenlerin anavatanlarındaki sosyal statüsünü, göç yollarını; kabul bağlamı ise hükümet politikalarını, işgücü piyasası koşullarını, kamusal tutumları ve ev sahibi toplumdaki etnik toplulukların gücü ve yaşayabilirliğini, göçmenlerin ırksal tabakalaşma sisteminde etnik grup olarak pozisyonlarını içerir (Portes ve Rumbaut, 2006). Bu iki faktör grubu, asimilasyon sonuçlarını şekillendirmek için birbiriyle etkileşime girer. Diğer bir deyişle, bir etnik gruba ilişkin farklı çıkış ve kabul bağlamları, grup için farklı sosyal ortamlar ve kültürel adaptasyon kalıpları yaratabilir ve bu kalıplar bireylerin sosyo-ekonomik ve

demografik özelliklerinden bağımsız olarak grup üyeleri için fırsatlar veya kısıtlamalar ortaya çıkarabilir. Teori Amerika bağlamında, Amerikan toplumunun eşitsiz yapısı nedeniyle göçmen çocuklarının toplumun daha alt kesimlerine doğru asimile olmak zorunda kalabildiklerini iddia eder.

3.4.2. Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

ABD’de 1965 sonrası doğumlu ikinci kuşak göçmenlerin topluma adaptasyonu hakkında geniş kapsamlı ilk akademik çalışma Child (1943) tarafından yapılmıştır. Standart “Asimilasyon Teorisi”, yirminci yüzyılın başlarında birinci ve ikinci nesil Avrupalı göçmenlerin entegrasyonunu inceleyen Chicago Sosyoloji Okulu’nun kurucuları tarafından oluşturulmuştur (Park ve Burgess, 1925). Klasik Asimilasyon Teorisi asimilasyonu, göçmenin etnik kimliğini, kültürünü ve topluluğunu bıraktığı ve ana akım beyaz orta sınıf değerlerini ve normlarını benimsediği doğrusal bir süreç olarak kavramsallaştırır (Shaw ve McKay, 1942). Avrupalıların önceki göç dalgalarından elde edilen deneyimlerden yola çıkan klasik Asimilasyon Teorisi, göçmenlerin sosyo-ekonomik başarısının zamanla ve birbirini izleyen nesillerle arttığını savunur (Rumbaut, 1997). Teorinin bu versiyonu, göçmenlerin ana akım normları ve değerleri benimsedikleri ve sosyal statüde yukarı doğru hareket etmek için çabaladıklarından suç işleme olasılıklarının daha düşük olacağını öne sürmektedir ancak araştırmalar asimile edilmiş göçmenlerin asimile edilmemiş göçmenlere kıyasla daha yüksek suç oranlarına sahip olduklarını ortaya koymaktadır (Kubrin ve Mioduszewski, 2018). 1965’ten sonra doğan göçmen çocukları öncekilerden farklı deneyimler edinmiştir ve Bölümlemiş Asimilasyon Teorisi, 1990’larda Asimilasyon Teorisi’nin yetersiz kalması nedeniyle ona bir alternatif olarak ortaya çıkmıştır.

Child’dan elli yıl sonra yayınlanan Portes ve Zhou (1993)’ya göre İtalyan örneği ile istese de kendini Amerikan toplumu içinde görünmez kılamayacak diğer etnik grupların deneyimleri arasında ciddi bir fark bulunmakta ve asimilasyon hakkındaki varsayımlar artık gerçeği yansıtmamaktadır. ABD’nin değişen ekonomik yapısı ve hayat koşullarında asimilasyonun istenen bir şey değil göçmenler için bir problem olduğunu iddia ederek Bölümlemiş Asimilasyon Teorisi’ni ortaya

atmışlardır. Üç ayrı etnik grup üzerinde yaptıkları araştırmanın sonucunda beyaz olmayan göçmenlerin çocuklarının, ne kadar kültürlü olurlarsa olsunlar, orta sınıf beyaz topluma erişim fırsatına bile sahip olmayabileceğini, erişebildikleri aynı etnik kökeni paylaştığı yerel gruplara katılmanın göçmenler için ABD'nin sunmasını bekledikleri maddi ve manevi kaynaklardan yararlanabilmek için tek şansları olduğunu iddia etmişlerdir (Portes ve Zhou, 1993). Bölümlemiş Asimilasyon Teorisi ABD'de yaygınlık kazanmış ve çok sayıda araştırmaya konu olmuştur

Alba ve Nee (2003), 1965 sonrası göçmenler için aşağı ya da yukarı asimilasyon dışında bir yol formüle etmiştir. Önceki teorisyenlerin birçok önemli öngörüsünü muhafaza ederek çağdaş ikinci neslin çoğu üyesinin kademeli olarak artan sosyal entegrasyon ve yukarı doğru hareketlilik yaşayacağını öngörmekle birlikte daha önceki asimilasyon versiyonlarının aksine, ikinci neslin "Amerikan normlarını" benimsemesi gerektiği şeklindeki aşırı kuralcı iddiayı reddetmekte ve Amerikan “ana akımının” oldukça dinamik ve heterojen olduğunu vurgulamaktadır. Teori, şehir merkezindeki okulları iyileştirmeye veya ırk ayrımcılığını sona erdirmeye odaklanmak yerine, şehir içindeki ikinci nesil gençlerin yaşamlarının, etnik toplulukları içindeki sosyal sermaye bağlarını güçlendirerek, iki dilli eğitimi teşvik ederek ve aile bağlarını güçlendirerek iyileştirilebileceğini öne sürmektedir ancak yapılan testlerde bunun tek başına ikinci nesil üzerinde etkisi oldukça düşük bulunmuştur (Waters ve ark., 2010).

3.4.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması

Aşağı doğru asimilasyon yaklaşımları doğrudan suç davranışı ile ilgili net bir şey söylememekte, tanımladıkları bu asimilasyonun son aşamada hangi mekanizma ile suça neden olduğunu açıklamamaktadırlar Kriminologlar ya teorinin asimilasyon mekanizmalarını suçlu kesime doğru asimile olmaya kadar tanımlayarak test etmiş ya da kültürleşme sürecini suça kadar ilerleterek Kültürleşme Teorisi üzerine çalışmışlardır. Her iki teori de aslında suçu göçmenlerin “getirdikleri” değil, ev sahibi toplumla girdikleri etkileşim biçiminin “sonucu” olarak gören bir bakış açısına sahiptir.

3.4.4.Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamındaki araştırmalardan 2 tanesi Bölümlemiş Asimilasyon Teorisi'ni test etmektedir (Beckley, 2015a; Papandreou, 2009).

Papandreou (2009), 1990'larda Yunanistan'a gelen Balkanlı göçmenlerin çocuklarının asimilasyon sürecini ve "aşağı doğru asimilasyona" meyilli olup olmadıklarını araştırmaktadır. Araştırmasında Atina'da 7 ortaokuldan 300 öğrenci ile yapılan öz-bildirim anketlerini, 27 öğrenci ile yapılan derinlemesine mülakatları, 1997-2003 arası polis istatistiklerini, Atina Çocuk Mahkemeleri'ne ait resmi istatistikleri, burada yargılanan 36 göçmen sanık ve 3 denetimli serbestlik görevlisi ile yapılan mülakatı ve ek olarak 2003 yılında Üniversite Ruh Sağlığı Araştırma Enstitüsü (UMHRI) tarafından ortaöğretim okullarında yapılan bir ankette toplanan verileri kullanmış ve çok katmanlı analizler gerçekleştirmiştir. Suç davranışına giden yolun en önemli adımının aşağı doğru asimilasyon olduğu varsayımından hareketle bu araştırmada aşağı doğru asimilasyonla ilgili bulguları özetleyelim. Öncelikle Yunanistan'da göçmen çocukları çoğunlukla devlet okuluna gitmekte, neredeyse yarısı liseye gelmeden okulu bırakmakta, teknik liselere devam edenler ise zaten okulla birlikte aynı zamanda çalışmaktadır. Bu da akademik bir eğitim için gerekli destek ve imkândan yoksun olanlar açısından mesleki eğitimin kritik önemini göstermektedir. Daha küçük bir azınlık ise tutunması ve statü elde etmesinin tek yolunun akademik eğitimde yükselmek olduğunu düşünerek Yunanistan genelinde ortaokullarda en başarılı öğrenci diliminin çoğunluğunu oluşturmaktadır. Ancak bu başarı mesleki başarıyı garantilememekte, üniversite mezunu işsiz oranlarının yüksekliğinden dolayı eğitim her zaman profesyonel meslek hayatında bir merdiven olmayabilmektedir. Yine de bir veya iki kuşak büyükleri düzensiz göçmen olan bu gençler için eğitim aşağı doğru asimilasyonu azaltmakta ve bir statü sağlamaktadır. Aynı şekilde eğitimle orta ve profesyonel sınıflara doğru asimile olma ihtimalleri de yüksektir. Suç bakımından en dikkat çeken grup ise aşağı doğru asimile olan gruptur ki bunların işlediği suçlara bakıldığında ciddi suçlar bile olsalar çoğunun bir defaya mahsus ve amatörce olduğu görülmüştür. Bu kişilerin suç kariyeri inşa etme riskinin düşük olduğu görülmüştür. Yunanistan'da getto mahallelerinin olmayışı aşağı doğru

asimilasyonu sınırlandırmıştır. Yunanistan bakımından Portes ve Zhou (1993)'nın “aşağı doğru asimilasyon” tezi zayıf bir destek bulabilmiştir. Araştırmacılar sahadaki bulguları en iyi açıklayan teorik yaklaşımın Young (2007)'in kitabında ortaya koyduğu, Gerilim Teorisi'nden de beslenen yaklaşım olduğunu belirtmiş ve şu mekanizmaları ortaya koymuşlardır: Birincisi göçmenlerin kültürel olarak değerli kabul edilen ürünlere, hakları olduğu hâlde erişmelerinin önünde yapısal engeller olmasının yarattığı gerilimdir. İlk kuşak için menşe ülkesindeyken bulunduğu yoksunluklara göre bu tolere edilebilir bir durumken sonraki kuşaklar için eşit yurttaş hissettikleri bir toplumda hazmedilmesi zor bir durumdur. Engellenen fırsatlar ve toplumun suçlu kesimlerine doğru asimilasyon göçmen kökenli gençlerin suça katılımı ile yakından ilişkilidir. İkincisi ise şudur: Eşit yurttaşlıktan ve siyasi alandan dışlanmak ev sahibi ulusa tam bir aidiyeti engellemekte, “etno-kültürel” toplulukları dışında kalmalarına neden olmaktadır. Bunun yanında ayrımcılık veya saldırgan polis uygulamalarına maruz kalma saldırgan erkekliğin zeminini hazırlayan bir öfke birikmesi ve memnuniyetsizliğe yol açabilmektedir. Araştırmacılar Yunanistan'da göçmen topluluğunun entegrasyon sürecini tüm yönleriyle anlamaya ve yeni kuşakları suça itecek risk etkenlerini keşfetmeye çalışmış, bu nedenle çok yönlü tartışmalar yapmış ve bulgular ortaya koymuşlardır. Burada yalnızca “aşağı doğru asimilasyon” ile ilgili bulgularına yer verilmiştir.

Beckley (2015a) İsveç/Stockholm'de yaşayan erkek göçmenlere ilişkin resmi verileri kullanarak daha erken yaşlarda göç eden insanların daha ileriki yaşlarda göç edenlere göre daha fazla suça meylettiğine ilişkin literatür bulgusunu Bölümün Asimilasyon Teorisi ile açıklamaya çalışmıştır. Araştırmada göç etme yaşının suç eğilimi üzerinde etkili olduğu ve bu ilişkinin kültürleşme sürecini etkileyen aile ve mahalle ³³ tarafından düzenleneceği ³⁴ varsayılmıştır. Sonuçlar geçmiş İsveç

³³ Teoriye ilişkin makalelerde “community” olarak geçmektedir. Anlattığımız araştırma bağlamında komünite “mahalle” olarak seçilmiştir. Bu kilise, cami veya başka bir sosyal organizasyon formu olabilir. Adı geçen araştırmanın sınırlılıklarında bu belirtilmiştir.

³⁴ Düzenleyici (Moderatör) Değişken: “Bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki ilişkinin gücünü veya yönünü etkileyen değişken olarak tanımlanır. Diğer bir ifadeyle düzenleyici değişken, bağımsız ve bağımlı değişken arasındaki ilişkinin gücünü artırabilir, azaltabilir ya da bu ilişkinin yönünü değiştirebilir. Düzenleyici etki ise iki değişken arasındaki ilişkinin üçüncü bir değişkenin aldığı değerlere göre gösterdiği değişim olarak tanımlanabilir” (Vardar, 2019).

literatüründe erken yaşta göçün suçtan koruyucu bir faktör olduğuna ilişkin iddiaları yanlışlamakta, hatta 4 yaşında göçenlerin en yüksek suç riskine sahip olanlar olduğunu göstermektedir. Teorinin ailenin kültürleşme sürecinde çok etkili bir değişken olduğuna ilişkin iddiası desteklenmiştir. Araştırmacılar ailenin bu etkisini nasıl olumlu yönde göstereceğine ilişkin daha fazla nitel çalışmaya olan ihtiyacı vurgulamıştır.

Bu teori tam bir suç mekanizması önermemiş olup, ara mekanizmaları keşfedilerek doldurulması gereken bir teoridir. Bu nedenle farklı araştırmacılar farklı şekillerde tamamlayarak test etmiştir. Young'ın teorik eklemeleri sonraki araştırmalarda uygun metotlarla ölçülerek teorinin daha sağlam hâle getirilmesine katkı sağlayabilir.

3.5.KÜLTÜRLEŞME TEORİSİ

3.5.1.Tanım

ABD'de ikinci kuşak göçmenlerin ilk kuşağa göre suça neden daha eğilimli olduğunu açıklamak için ortaya atılmıştır. Sutherland göçmen suçluluğunu göçmenlerin getirdiği kültüre bağlamak yerine tam tersine özellikle ikinci ve sonraki kuşakların Amerikan materyal kültürüne doğru asimile olmalarına bağlamıştır (Sutherland, 1924). İlk kuşaklar geldikleri ev sahibi ülkede tutunabilmek, ekonomik ve sosyal olarak başarılı olabilmek için kanunları ihlal etmemeye daha duyarlıdır. Ancak ilk kuşak göçmenlerin çocukları akranları olan yerlileri “yakaladıkça” veya topluma göre “normalleştikçe” suç oranları da artacak ve yerlilere yaklaşacaklardır. Ancak kültürleşme düzeyinin göstergelerinin ne olacağı ve farklı etnik grupların birbiriyle ve yerlilerle girdiği ilişkinin dinamikleri bakımından literatür karmaşıktır, istikrarlı olarak desteklenen net bir model yoktur.

3.5.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

1970'lerde göçmenler ABD nüfusunun %4.8'ini oluştururken 2018 itibariyle %13.7'sini oluşturmakta ve bu nüfusun %45'i vatandaş iken %23'ü düzensiz göçmenlerden oluşmaktadır. Göçmenlerin etnik menşesine baktığımızda ise

ABD'deki tüm göçmenlerin %25'i ile en büyük payı Meksika oluşturmaktadır. Sonraki en büyük menşe grupları Çin (% 6), Hindistan (% 6), Filipinler (% 4) ve El Salvador (% 3)'dur. 2004'ten itibaren Hispaniklerin gelişi yasaklarla büyük ölçüde azaltılmış, onların yerini hızla artan Asya ülkeleri almıştır (Budiman, 2020). 1990-2010 arası tutuklama oranlarına baktığımızda cinayet, uyuşturucu suçları ve tecavüz suçları için oldukça düzenli şekilde düştüğü, hırsızlık suçları ve silah yasağını ihlal için 2004 yılına kadar düştüğü, 2004'ten sonra ağırlıkla genç erkekler tarafından işlenmekle bir miktar arttığı, 2008'den itibaren ise yeniden düşüşe geçtiği gözlemlenmektedir (Snyder, 2012).

Fridrich ve Flannery (1995), Kafkasyalı ve Meksikalı-Amerikalı ergenlerle yaptıkları çalışmada ebeveyn gözetimi göstergesine bakarak daha uzun süre kültürleşmiş Meksikalı ergenlerin diğer gruplara göre suç eğiliminin daha fazla olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Caetano ve ark. (2000), Meksikalı-Amerikalılar üzerinde yaptıkları çalışmada sosyal ilişkilerde ve medyayı takip ederken İngilizce kullanmayı kültürleşme göstergesi kabul ederek kültürleştikçe partner şiddetine daha fazla başvurdıkları bulgusuna ulaşmıştır. Literatürde kültürleşmenin göstergeleri olarak desteklenmiş diğer birçok değişkenle yapılan çalışmalarda kültürleşme düzeyi arttıkça göçmenlerin suç eğiliminin arttığı bulgusuna ulaşılmıştır (Alvarez-Rivera ve ark., 2014). Ancak aynı etnik grup içinde daha çok kültürleşenler ile yeni göçmenler arasındaki oluşan sistematik zorbalık, bu ilişkiye aracılık eden³⁵ başka değişkenler de olabileceğini düşündürmektedir (Mendez ve ark., 2012).

Kültürleşme Teorisi kültürel çatışma ya da alt-kültür argümanlarından farklı olarak yüksek ampirik geçerliliğe sahip olsa da göçmenlerin özne olmasını göz ardı ederek tüm göçmenlerin eninde sonunda kültürleşeceği varsayımından dolayı eleştirilir (Lin ve Zhou, 2005; Morenoff ve Astor, 2006). Daha yeni çalışmalar

---

³⁵ Aracı (Mediator) Değişken: bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasındaki ilişkiyi açıklayan değişken olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle aracı değişken, bağımsız değişken ile bağımlı değişken arasında nasıl ya da neden bir ilişki olduğunu açıklar. Bir değişkenin aracı değişken olabilmesi için bağımsız değişkenin öncelikle aracı değişkeni etkilemesi, aracı değişkenin ise bağımlı değişkeni etkilemesi gerekir ibid.

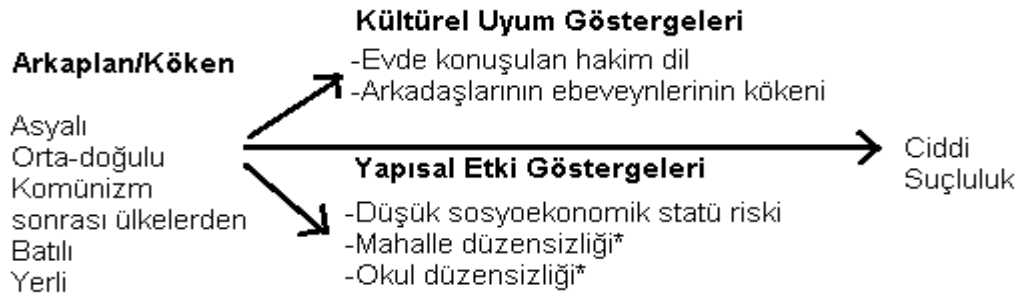
göçmenlerin ev sahibi topluma adapte olmasının kültürleşme dışında başka yollarına da işaret etmektedir (Weeks, 2011).

3.5.3.Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamındaki araştırmalardan doğrudan Kültürleşme Teorisi'ni test eden tek bir araştırma bulunmaktadır (Gaag, 2019).

Gaag (2019), 3. Uluslararası Çocuk Suçluluğu Öz-Bildirim Araştırması (3th International Self-Report Delinquency Study) verilerini kullanarak 5 Batı Avrupa ülkesinde (Avusturya, Belçika, Almanya, Hollanda, İsviçre) 4 farklı etnik göçmen grubunun (1. Batı Avrupa ve Amerika, 2. Asya, 3. Orta Doğu, 4. Komünizm sonrası ülkeler) suç işleme ile göçmenlik ilişkisine ev sahibi topluğa kültürel adaptasyon³⁶ (cultural alignment) ve yapısal dezavantajların ne ölçüde aracılık ettiğini araştırmıştır. En az kültürel uyuma sahip grubun en fazla suç işlemiş olacağını ve en fazla yapısal dezavantaj algılayacağını varsaymıştır. Suça götüren süreci tarif ederken (Tablo 8) ilk kuşak ebeveynleri ile ev sahibi ülkede doğan göçmen çocukları arasındaki kültürleşme düzeyindeki uyumsuzluğun bir çatışmaya yol açacağını ve bunun da ergen gelişimini olumsuz etkileyerek özellikle şiddet ve diğer sapma davranışlarını tetikleyeceğini varsaymıştır.

Tablo 8: Araştırma Modeli (Gaag, 2019)

³⁶ Terimin Türkçe literatürde yerleşmiş bir karşılığı bulunamamıştır. İngilizce literatürde “cultural alignment” Türkçe literatürde “kültürel uyumlaştırma” olarak daha çok işletme konulu çalışmalarda işletme kültürüne uyum sağlamak anlamında kullanıldığı görülmüştür. Bu nedenle Türkçe karşılık verilirken adaptasyon kelimesi tercih edilmiştir.

Araştırmanın sonuçları ilk olarak göçmen çocuklarının yerlilerden daha yüksek suç oranlarına sahip olduğunu tespit etmiş fakat daha yüksek kültürel uyuma sahip olmanın doğrudan daha düşük suç oranlarına eşit olmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Ev sahibi topluma en yüksek uyum gösteren Batılı ülkelerden gelen göçmen grubu aynı zamanda en yüksek suç oranlarına, daha az uyum gösterenler daha düşük suç oranlarına sahiptir. Araştırmacılar bu grupların hâlâ onları koruyan bir ebeveyn gözetimi kültürüne sahip olmalarıyla açıklanabileceğini hatta bulguların ev sahibi toplumun dilinin konuşulmadığı evde büyümenin diğer yapısal faktörler kontrol edildiğinde koruyucu bir etkisi olduğunu ancak bu mekanizmayı anlamak için daha özel araştırmalara ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir. Batılı grubun yüksek suç oranının yalnızca bir kısmı uyum ve yapısal faktörlerle açıklanabilmiştir. Asyalı ve Komünizm sonrası ülkelerden çocuklar ortalamada yerlilerden daha yüksek kültürel uyuma sahip olsalar da suç işleme farklılıkları sadece yapısal dezavantajlarla açıklanamaz ancak çoğunluğunu açıklar. Bu farklılıklara, hem kültürleşme ve artan ebeveyn-çocuk çatışması olasılığı gibi kültürel uyumla hem de yapısal dezavantajlarla ilgili mekanizmalar aracılık ediyor görünmektedir. Sınırlılıklarıyla birlikte bu araştırma özellikle düşük sosyo-ekonomik statü gibi yapısal dezavantajların kültürel farklılıklardan çok daha fazla suça etkisi olduğunu ve bunu kaçırmanın toplumdaki yapısal dezavantajlar için sorumluluk alınmasını engellediğini göstermiştir. Ayrıca entegrasyonun nasıl gerçekleştiğine bağlı olarak suçu kolaylaştırması da mümkün olabilmektedir.

Uzunca yer verdiğimiz bu araştırma aslında suç ile ilgili risk faktörü olabilecek veya olduğu zannedilen bazı değişkenler hakkında önemli tartışmalar yapmaktadır. Göç edilen bir toplumda var olmanın çok fazla yolu vardır. Bu yolun ve ev sahibi toplumla kurulacak etkileşimin nasıl bir sentez üreteceğini ise göçmenlerin etnik kökeni fark etmeksizin risk faktörleri ve koruyucu faktörlerin ne kadarına maruz kaldıkları belirler. Kültürleşme teorisi pek fazla çalışılmamış olsa da şimdilik Avrupa bağlamında güçlü bir açıklayıcı olmadığı, mekanizmaların anlaşılması için daha çok araştırmaya ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

3.6.ANOMİ / GERİLİM TEORİLERİ

3.6.1.Tanım

Gerilim Teorileri de sosyal düzensizlik teorileri gibi suçun nedenini sosyal yapıda arar (Akers ve ark., 2017; Heidt ve Wheeldon, 2015; Vito ve ark., 2017). Durkheim (1897)'in “anomi” kavramının Merton (1938) tarafından değiştirilerek kriminolojiye uyarlanmasıyla ortaya çıkmışlardır. Durkheim modernleşmeyle birlikte toplumun nasıl davranması gerektiğine ilişkin kuralların yıkıldığını ve kurallar olmadan insanların daha az tahmin edilebilir olduğunu öne sürer. Merton “anomi” kavramından psikolojik ve bireysel açıklamaları atarak ABD’de alt-sınıfların ve azınlıkların neden suç işlediğini makro düzeyde açıklamaya çalışmıştır. Merton’un Sosyal Gerilim (Social Strain) Teorisi, Cohen (1995)’in Altkültür Gerilim Teorisi, Cloward ve Ohlin (1960)’in Ayrımcı Fırsatlar Teorisi, Messler ve Rosenfeld (1994)’in Kurumsal Anomi Teorisi üst üste gelerek bu teorik alanı genişletmiş ve Agnew’un Genel Gerilim Teorisi ile sistemleşmiştir.

Eğer sosyal uyumsuzluk, sosyal kontrol eksikliği ve toplumun işlevlerinde düzensizlik varsa o toplum düzensiz ya da anomik olarak tanımlanır (Akers ve ark., 2017: 182). Anominin sosyal düzensizlik teorilerinden farkı ise suça götüren mekanizmayı daha farklı olarak tanımlamasıdır.

Gerilim teorileri makro düzeyde bölge veya ülkeler arasındaki suç farkını sosyal yapının toplumun farklı grupları için farklı işlev görerek gerilim yaratması ile açıklar. Gerilim teorisyenlerine göre, toplumdaki farklı gruplar arasında, genellikle sosyal sınıfın ve kapitalist toplumların özelliği olan rekabetin bir sonucu olan bazı çatışmalar oluşur (Heidt ve Wheeldon, 2015: 296).

3.6.2. Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

1929 yılında ABD’de Wall Street Borsası çökmüş, dünyada 50 milyon insanın işsiz kalmasına neden olan ve etkileri 10 yıldan fazla süren Büyük Buhran başlamıştır. Merton, teorisini işte bu toplumsal koşulların etkisiyle ortaya atmıştır. 2008’de ise ABD, yatırım bankalarında çalışanların eylemleri ile patlak veren büyük

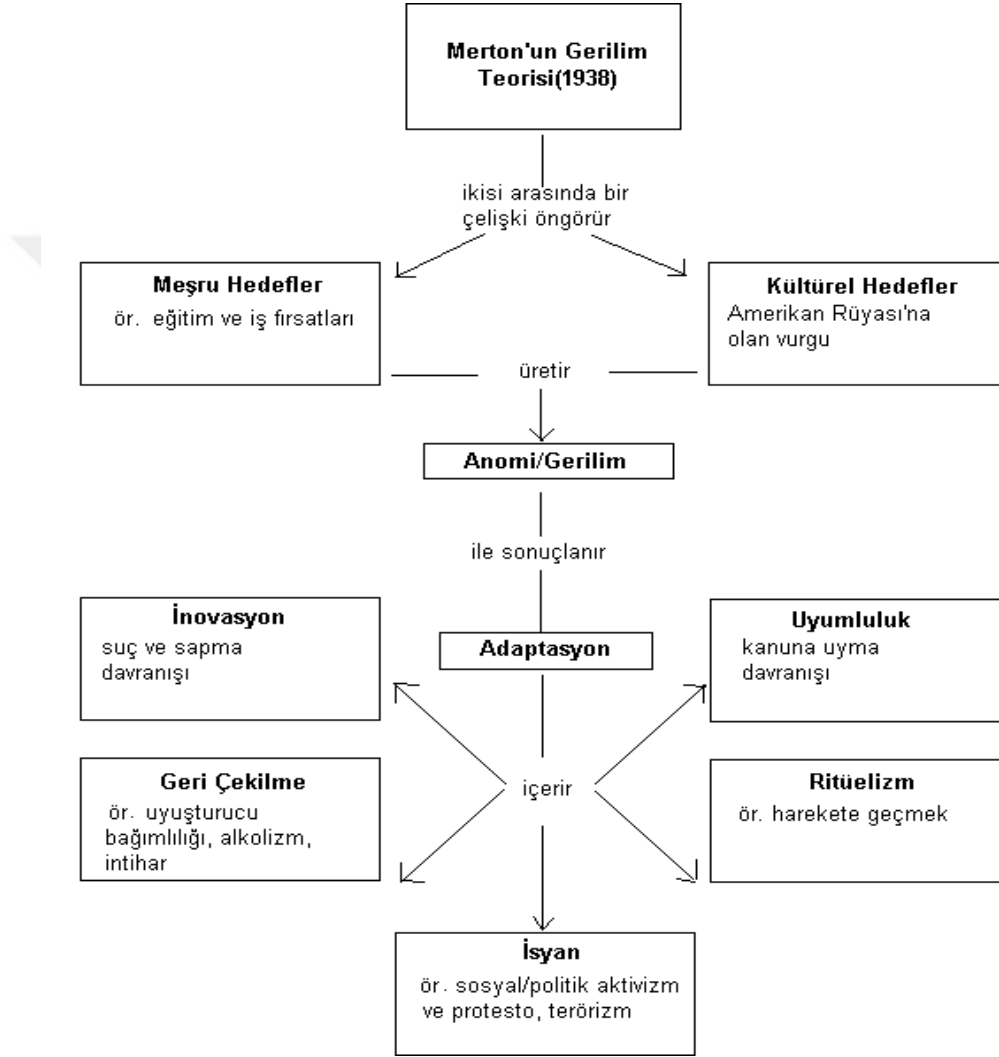
bir mali kriz yaşamıştır. Gerilim Teorileri 1940-2000 arasında gelişim göstermiş olsa da akademideki yaygınlığı ABD’de zaman zaman patlak veren vahşi kapitalist ekonomik yapı ve sosyal adaletsizliğin sürekliliğinden ayrı düşünülemez.

Merton (1938) herkesin en dipten gelip çalışarak zengin olabileceğini öngören Amerikan rüyasının toplumda ne kadar baskın bir itici güç olduğunu fark etmiştir. Bu rüya toplumdaki her üye için araçlara, kaynaklara ve fırsatlara eşit erişim gerektirmektedir ancak ABD’de herkes için böyle bir fırsat eşitliği olmadığından toplumun çok azının başarılı olabildiğini iddia etmiştir. Zenginliğe ulaşmadaki bu başarısızlığın nasıl sapkın ve/veya suçlu davranışlara yol açabileceğini ele alan ve Durkheim’in anomi kavramını genişleten Merton suça yapısal-işlevselci bir bakış geliştirmiştir. Yapısal-işlevselcilere göre toplum, parçalarının toplamından veya sadece bir bireyler toplamından daha fazlasıdır; toplumun farklı kesimleri sistematik bir şekilde birlikte çalışır. Suç bile toplumun normal bir parçası olarak görülür çünkü kabul edilebilir davranışların sınırlarını belirlemeye yardımcı olarak insanları birleştirmek gibi önemli işlevlere hizmet ettiği düşünülür. Birçok düşünür suçsuz bir toplumun arzu edilir olduğunu varsayarken, yapısal-işlevselciler suçsuz bir toplumun aşırı baskıcı veya derin kaos ve kanunsuzluk halindeki bir toplumun göstergesi olabileceğini iddia eder (Heidt ve Wheeldon, 2015: 295). Merton (1938)’un “Sosyal Yapı ve Anomi” adlı eserinde ortaya koyduğu **Gerilim Teorisi** ve diğer versiyonları bireysel suç davranışını açıklamaya çalışmaz, suçun grup dinamiklerine ve bu dinamiklerin yapısal ve kültürel faktörlerle ilişkisine odaklanır.

Merton’un Gerilim Teorisi (Tablo 9), toplumda kültürel olarak belirlenmiş hedeflerin ve kurumsal olarak onaylanmış veya meşru araçların varlığını varsayar. Meşru araçlar veya normlar, kişinin hayatta başarılı olmasına imkân veren fırsatlardan ve tutumlardan oluşur. Bunlar, iyi bir eğitime erişim ve işgücüne girişte iyi bir iş bulmak için gerekli bağlantıları içerir. Teorinin hipotezine göre Amerikan toplumu gibi kapitalist toplumlarda rekabet ve ekonomik başarıya olan vurgu nedeniyle hedefler ve meşru araçlar arasındaki uçurum toplumun üyeleri arasında büyük bir stres yaratmakta, bu da yüksek anomi ve yüksek suç oranlarına neden olmaktadır (Heidt ve Wheeldon, 2015). İnsanlar pompalanan arzular ve gerçek

fırsatlar arasındaki bu farkın yarattığı gerilime 5 farklı şekilde adapte olmaktadır (Vito ve ark., 2017). Bunlardan “isyan” ve “inovasyon” olarak adlandırdığı adaptasyon biçimleri genellikle suç davranışına neden olur.

Tablo 9: Merton'un Gerilim Teorisi. Kaynak: (Heidt ve Wheeldon, 2015)

Merton'un teorisinin birinci zayıflığı insanların, başarıya ulaşmak için meşru araçlardan yoksun oldukları için suç işlediğini iddia ettiğinden dolayı daha çok maddi suçları açıklamaya dönük olmasıdır. Cinayet ve tecavüz gibi suçların motivasyonunu tam olarak açıklamada yetersiz kalır (Vito ve ark., 2017: 128). İkinci zayıflığı teorisin büyük ölçüde meşru araçları ve fırsatları olmayan alt sınıfların işlediği suçları açıklamasıdır. Orta ve üst sınıf insanlar genellikle “meşru araçlara sahip olduklarından”, kanunlara uymaları beklenir. Teorinin en büyük zayıflığı ise

insanların neden gerilime farklı tepki verdikleri ile ilgili ara mekanizmayı açıklayamamasıdır. Yani aynı sosyal durumdaki insanların biri suça meyylederken biri neden ritüelist olmakta, kimin hangi adaptasyon yoluna gideceğini ne belirlemektedir, bunun makro düzeyde karşılığı nedir? Merton'un teorisi araştırmalarda ampirik olarak fazla destek bulamamıştır (Vito ve ark., 2017: 129). Nitekim suçun ekonomik düzeye ilişkin yorumlarını test etmek için, 1970'lerden itibaren birçok bilim insanı, yoksulluğun ve sosyal sınıfın suç davranışıyla ilişkili olup olmadığını araştırmaya başlamış ve sistematik biçimde yoksulluk ve suç oranlarıyla ilgili yapılan araştırmalarda ikisinin doğrudan ilişkili olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır (Patterson, 1991). Ancak öz bildirim anketleri gibi mikro düzeyde araştırmalarda karışık bulgulara ulaşılmıştır, o nedenle sınıf ve suç arasındaki ilişki ve bu ilişkiyi nelerin etkilediği kriminolojide tam olarak çözülmüş bir konu değildir (Vito ve ark., 2017: 129).

Cohen (1955) *Delinquent Boys: the Culture of the Gang* kitabı ile Merton'un teorisini alt-sınıf çete altkültürünü açıklamak üzere genişletmiş ve **Altkültür Gerilim Teorisi (Subcultural Strain Theory)**'ni ortaya atmıştır. Cohen, Merton'un teorisini baz almakla birlikte Sigmund Freud ve Edwin Sutherland'in çalışmalarından da etkilenmiştir (Heidt ve Wheeldon, 2015).

Cohen'e göre genellikle ergenlerden oluşan sapkın altkültür gruplarının üyeleri tarafından işlenen suçlar genellikle o suça özgü bir menfaat taşımaz, akranları arasında statü elde etmek için işlenirler. Merton'un ekonomik hedefler ve fırsatlar arasındaki gerilimin suça yola açacağı tezine kısmen katılmakla birlikte çete gençleri örneği üzerinden başka gerilim kaynakları da olabileceğini savunmuştur. Cohen bu gerilimin sebebini "statü yılgınlığı (statü frusturation)" olarak kavramsallaştırır (Vito ve ark., 2017). Merton gibi Cohen de okuldaki gerilimle baş edebilen çocukların başarılı olup orta-sınıfa ulaşabileceğini, baş edemeyenlerin sokak çocuğu olacağını (Merton'un "geri çekilme"si gibi) öngörür. Cohen'e göre alt-sınıf gençliği, statü yılgınlığı ile baş edemediği takdirde hedefleri sapkın davranışları da içerecek şekilde yeniden tanımlar. Cohen bu süreci Freud'un savunma mekanizması kavramı olan reaksiyon oluşumu (reaction formation) ile açıklar. Bu düşünce biçimini geliştirirken

sapma davranışlarını “nötralize” (Sykes ve Matza, 1957) ederek meşrulaştırır³⁷. Bu reaksiyon gereği daha saldırgan ve sonuçlarını düşünmeyen davranışlara başvurulur ve diğer çetelerle de çatışma oluşacağı için kendi gruplarını ve grup içi sadakati korumak için güç kullanımına başvurulur. Araştırmalar, okulu bıraktıktan bir sonraki yıl suç oranının arttığını ama genel olarak ikisi arasında çok az ilişki olduğunu bulgulamıştır (Jarjoura, 1993; Thornberry ve ark., 1985). Cohen ayrıca önceki teorisyenlerde pek yaygın olmadığı hâlde kadın suçluluğu ve orta-sınıf erkek suçluluğunu da açıklamaya çalışmıştır. Cohen genç kadınların, toplumun erkekleri tolere ederken kadınların gösterdiği en ufak sapmaya dahi tahammül göstermemesi ve çifte standardına tepki olarak suç işlediğini iddia eder. Cohen orta-sınıf erkeklerin suç davranışının ise çoğunlukla anneleri tarafından yetiştirilen erkeklerin risk alarak ve sert olarak erkekliklerini diğer insanlara ispat etme çabasından kaynaklandığını iddia etmiştir.

Merton’un teorisini geliştiren bir başka teori de Cloward ve Ohlin (1960)’in *Delinquency and Opportunity: A Theory of Delinquent Gangs* eserinde ortaya koyduğu **Ayırıcı Fırsatlar Teorisi (Differential Opportunity Theory)**’dir. Hem Merton’un Anomi Teorisi hem de Sutherland’in Ayırıcı Birliktelikler Teorisi’nden hem de Sosyal Düzensizlik Teorisi’nden etkilenmiştir. Cloward ve Ohlin’e göre Merton teorisinde meşru fırsatlara erişimi olmayan alt-sınıfın gayrimeşru fırsatlara otomatikman erişeceği varsayımında hatalıdır. Onlara göre sapkın adaptasyon biçimi kişinin meşru ve gayrimeşru fırsat yapısı arasında nerede konumlandığı ile açıklanır.

Sadece başarılı olma arzu ve motivasyonu tek başına uyum ya da sapma davranışını açıklamaz. Bu davranış yollarından birini tercih etme ve meşru ya da gayrimeşru fırsatları elde etmede “öğrenme ortamı” belirleyicidir. Fırsatları bulunduğu çevrenin sosyal organizasyonu ya da yetiştiği mahalle belirler. Cohen tek bir sapkın altkültürden bahsederken Cloward ve Ohlin 3 ayrı tür ortaya koymuştur (Akers ve ark., 2017: 132; Vito ve ark., 2017: 187). Birincisi “suç altkültürü (criminal subculture)”dür. Bunlar gelir getiren suçlar işlemek üzere örgütlenmiş gruplardır ki durumları Merton’un inovasyon adaptasyonuna benzer. Bu tür çeteler,

---

³⁷ Nötralize/nötrleştirme için Sosyal Öğrenme Teorisi başlığına bakınız.

istikrarlı yetişkin suç kalıplarının ve değerlerinin yaygın olduğu alt-sınıf etnik mahallelerde bulunur. Örgütlü suçlular bu mahallelerde ikamet etmekte veya faaliyet göstermekte ve alternatif gayrimeşru rol modelleri ve fırsatları sunmaktadırlar. İkinci sapkın altkültür “çatışma altkültürü (conflict subculture)”dür ki bunlar dövüş çeteleridir. Bu gruplarda statü elde etmenin yolu sert, saldırgan ve dövüşebilir olmaktır. Bu gençler sosyal olarak düzensiz alt-sınıf mahallelerinde, kendilerinden mahrum bırakılan yasal fırsatların alternatifi olabilecek çok az yasadışı fırsata sahiptir. Gençler yetişkinlerin dünyasına yabancılaşır ve hayatlarındaki yetişkinlerin çoğunu “zayıf” olarak algırlar. Ekonomik başarıya ulaşmak için meşru veya yasadışı yetenekleri geliştiremedikleri için ne geleneksel toplumda ne de suç dünyasında bir statü kazanabileceklerdir. Bu nedenle hüsrarla, kazanılacak tek statü korkusuz ve fiziksel olarak güçlü olmak olan çetelere yönelirler. Üçüncü sapkın alt-kültür “geri çekilme altkültürü (retreatist subculture)”dür ki bu uyuşturucu ve alkol tüketimine dayanır. Geri çekilmeci çete üyeleri hem hedeflerden hem de meşru ya da gayrimeşru araçlara ulaşmaktan vazgeçmiştir. Bu tür çetelerin bulunduğu mahalle yapısı özel olarak tarif edilmemiştir ancak onlar “çifte başarısızlar”dır. Onlar ne okulda ne sahtekârlıkta ne de dövüşte başarılıdır. Kendilerini iyi hissetmek için içinde bulundukları dünyadan kaçıp uyuşmayı seçerler ve bu yolla umursamaz ve havalı olduklarını düşünürler (Akers ve ark., 2017).

Agnew (1985, 1992, 2010, 2012), sosyal psikoloji alanındaki literatürün gelişiminden de faydalanarak **Genel Gerilim Teorisi (General Strain Theory)**’ni ortaya koyarak gerilim yaklaşımını mikro düzeye taşımıştır. Gerilim Teorisi deyince literatürde anlaşılan teori genellikle bu teoridir. Agnew’a göre suç, stresin kaynağı ne olursa olsun strese adaptasyon şeklidir (Akers ve ark., 2017) (Tablo 10). Suça neden olan 3 türlü gerilim tanımlamıştır (Agnew, 1992):

1. Müsbet Hedeflere Ulaşmada Başarısızlık: Üç alt türü vardır. İlki, hedefler ile beklentiler arasındaki çelişki olan klasik gerilimdir. Agnew bunu sadece idealler veya uzun vadeli hedefleri değil daha kısa vadeli amaçları da içerecek şekilde genişletmiştir. Kişi sadece engellenmiş olan fırsatlar yüzünden değil kendi yetersizlikleri nedeniyle de başarısız olmuş olabilir.

İkincisi öfke, hayal kırıklığı, hatta kızgınlığa yol açan beklentiler ile gerçek arasındaki uçurumdur. Üçüncü tür ise kişinin adil olarak gördüğü sonuç ile gerçekte ortaya çıkan sonuç arasındaki tutarsızlıktır. Kişi adaleti kendi çabası ile değil başkalarının aynı durumda aldığı sonuca kıyasla ölçer.

2. Müsbet Uyarıların Ortadan Kalkması: Bu gerilim kişinin ergenliğinde hayatındaki sıkıntılı deneyimlerine dayanır. Kız arkadaşın veya erkek arkadaşın kaybı, bir arkadaşın veya aile üyesinin ölümü veya bağın zayıflaması, okul değiştirmek, okuldan uzaklaştırma gerilim duyguları yaratabilir.
3. Kaçınılmaz Menfi Uyarıların Varlığı: Kişinin başkalarının menfi hareketlerine maruz kalma deneyimidir. Bir ergen çocuk istismarına, okulda ayrımcılığa, olumsuz okul koşullarına vb. maruz kalabilir. Ergenler yasal olarak aileden ve okuldan kaçamayacaklarından, ebeveynlerin veya öğretmenlerin stresinden kaçınmanın meşru yolları engellenmiştir. Ergenler de buna karşı sapkın yollara başvurmaya meyledebilir.

Teoride kişinin sapma davranışını tercih edip etmemesi kişi üzerindeki bir dizi iç ve dış baskıya bağlıdır. Akran eğilimleri, inançlar, gerekçelendirme, öz-yeterlilik gibi baskılar sayılabilir. Gerilme sürecini belirleyen faktörleri belirlerken Agnew, Gerilim Teorisi'ni Sosyal Bağ ve Sosyal Öğrenme teorilerine yaklaştırır ve bu teorilerden bir dizi açıklayıcı değişken ithal eder.

Tablo 10: Genel Gerilim Teorisi. Kaynak:(Vito ve ark., 2017: 130)

Messner ve Rosenfeld **Kurumsal Anomi Teorisi (Institutional Anomie Theory)** ile Merton'un teorisine makro düzeyde farklı bir yaklaşım getirmişlerdir. Onlara göre suçu ABD için iki güç şekillendirir: maddi başarı için yapılan kültürel baskı ve çocuklar sosyalleşirken onları suçtan koruyan sosyal kurumların zayıf olduğu bir sosyal yapı. Messner ve Rosenfeld, Merton'un ABD'de yaşayanların neden diğer ülkelerden daha suça eğilimli olduğunu açıklamaya çalışan kültürel bir yaklaşım getirdiğini ve bunun ABD'nin kültürel değerleriyle ilişkili olduğunu savunarak o kültürel değerleri masaya yatırdığını düşünür. Bu değerleri "başarı (Kendisi için yapılması mümkün her şeyi yapabilmiş olmak, kişinin kıymeti bununla ölçülür ve başarılı değilse topluma hiçbir katkı yapmadığı varsayılır.)", "bireyselleşme (Toplumsal üyeleri yarış halindedir, sadece kendini düşünme öğütlenir.)", "evrensellik (Herkesin bireysel başarısı değerlendirmeye açıktır.)", "para fetişizmi (Başarının ve değer ölçüsü paradır.)" olarak tanımlar. Bu değerler Amerikan kültüründe "Zafere giden yolda her şey mübahtır." felsefesini dayatmakta ve suça teşvik etmektedir. Merton'dan farklı olarak Messner ve Rosenfeld para fetişizmi ile ilgili bir hedef noktası olmadığından, sürekli daha fazlası hedeflendiğinden dolayı baskının sınıfsal olmadığını, tüm sınıflar üzerinde olduğunu iddia eder. Merton sosyal yapıyı sadece ekonomik durum ile oluşan şekilde tarif etmektedir ancak Messner ve Rosenfeld sosyal yapının ekonomi, eğitim, aile ve hükümet gibi sosyal kurumlar çevresinde oluştuğunu ve bunların her birinin farklı roller üstlendiğini iddia etmektedir. Bu kurumlar birbiriyle rekabet hâlinindedir, bir kurum için iyi olan diğeri için iyi olmayabilir. İşte bir toplumun yapısını belirleyen, kurumlar arasındaki denge ve hangi kurumun daha değerli olduğudur. ABD'de ekonomi kurumu diğer tüm

kurumların üstünde yer almaktadır ve suçu önleme rolü olan diğer kurumları zayıflatır (Vito ve ark., 2017: 130). Bir başka ülkede kurumlar arası denge farklı ise suç eğilimi de farklı olur.

3.6.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması

Suç sosyal yapı ile açıklayan yukarıdaki teoriler göçmen suçluluğu alanında da pek çok teorik tartışmayı beslemiştir. Gerilim teorileri göçmen suçluluğuna uygulanmaya oldukça müsaittir. Genellikle düşük sosyo-ekonomik statü, beklentiler ve fırsatlar arasındaki uyumsuzluk, ev sahibi ülkedeki gelir eşitsizliği gibi değişkenler ile ölçülür.

ABD’de özellikle göçmenlerin yoksulluk düzeyini, düşük eğitim düzeyini ve yasal istihdama erişimdeki genel yetersizliğini ifade eden **Fırsat Yapısı Tezi (Opportunity Structure Thesis)** Martinez ve Lee (2000) tarafından Merton (1938)’in ortaya koyduğu Anomi Teorisi’ne dayanarak kavramsallaştırılmıştır. Göçmen suçluluğunu refah ve sosyal statü için meşru fırsatları olmayan insanların illegal yollarla bunları elde etmeye itilmesiyle açıklar. Göçmenler kendileri ya da yakınları için bir hayat veya daha iyi fırsatlar hedefiyle ABD’ye gelmekte ve bekledikleri fırsatları elde edemeyince yerlilerin hissettiğinden de fazla baskı hissetmektedirler. Özellikle yoksul göçmenler ABD’ye büyük beklentilerle gelmektedir. Amerikan rüyası ile gerçek “fırsat yapısı” arasındaki farklar ise onlar için gerilime yol açmaktadır. Pek çok göçmen hiçbir şeyin bekledikleri kadar ucuz ya da kolay olmadığını, muhtemelen pek çok ABD vatandaşı için olduğundan daha imkânsız olduğunu anlamakta ve çoğunlukla kayıt-dışı düşük seviyeli işlerde uzun yıllar çalışmaktadır. Ancak yine de ülkelerindekine göre daha iyi durumda olduklarından kısa süreli hazları öncelemeden yeni ülkeye tutunmaya çalışırlar ve ABD vatandaşlarından daha düşük suç işlerler. Bu tez literatürde istikrarlı şekilde desteklenen birinci nesil göçmenlerin ABD vatandaşlarına göre daha düşük suç seviyeleri sergilediği bulgusu ve ikinci nesil göçmenlerin ebeveynlerinden daha yüksek suç seviyeleri sergilediği bulgusuyla örtüşmektedir. Göçmenlerin çocuklarına baktığımızda ise genellikle göç etmeden önce ve göç sırasında ebeveynlerinin yaşadığı zorlukları tam anlamıyla bilememekte ve bu mücadele sonucunda elde

edilen ortama doğmaktadır. Ebeveynlerinin kùltüründen muhtemelen farklı ve oldukça maddi ve rekabetçi bir kùltürde yetişmektedirler. Tasarruf, dürüstlük gibi erdemleri terk etme baskısı altında kalmaktadırlar. Ayrıca sonraki nesil göçmenler hiyerarşik sosyal yapı, kurumsal olarak engellenmiş fırsatlar nedeniyle kùltürün dayattığı maddi ihtiyaçları meşru yollarla karşılayamamakta ve bu da onları gayrimeşru yollara itmektedir (Chen ve Zhong, 2013). Erişemedikleri fırsatların yarattığı gerginlikten meşru vasıtalar ve sosyal destek kurumları ile de korunamamaktadırlar. Wolf (1997)'a göre ikinci nesil göçmenler çoğunlukla birinci nesil ebeveynleri tarafından kendilerine yüklenen yüksek eğitim ve başarı beklentisi ile yüzleşmekte, bu durum içselleştirilmiş bir strese neden olabilmektedir. Ayrıca Filipinli kızlar örneğinde olduğu gibi ebeveyn kontrolü bazı göçmen gruplarında cinsiyetçi şekilde işlemekte, bir yandan kızların eğitim açısından mükemmel olması beklenirken, diğer yandan evden fazla uzaklaşmamaya, aile hayatıyla ilgili kültürel alışkanlıkları sürdürmeye teşvik edilmektedirler (Thomas, 2011).

Bu teori demografik değişimlerden etkilenebildiği için zayıf bulunmuştur. ABD'ye gelen göçmenlerin eğitim seviyesi giderek artmaktadır ancak daha iyi eğitilmiş olmaları yerlilere göre daha yoksul ve daha az ekonomik fırsata sahip olmaları durumunu değiştirmemiştir (Krogstad ve Radford, 2018). Diamond, teorinin demografik varsayımlarının zayıflığını belirttikten sonra yoksulluğun belki de göçmenler için suça iten değil suçtan alıkoyan bir faktör olabileceğine dikkat çekmiştir (Kaye-Diamond, 2019: 13).

3.6.4.Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamındaki araştırmalardan Anomi/Gerilim Teorileri'ne atıf yaparak bu teorilerden birine ait değişkenleri test eden 2 araştırma bulunmaktadır (Leerkes ve ark., 2019; Solivetti, 2010b, 2012). Solivetti'nin ilk araştırması çok kapsamlı bir ülkelerarası karşılaştırmalı çalışma olup hem betimsel hem de aynı anda çok sayıda teoriye ait değişkeni test eden bir araştırmadır. 2012'deki araştırmasında ise Solivetti aynı araştırma kapsamında toplanan bulgulardan daha özet bir makale çıkarmıştır.

Solivetti (2010b), 18 Batı Avrupa ülkesinde karşılaştırmalı olarak 1950-2005 arasında göçmenlerin yerlilerden daha fazla suç işleyip işlemediğini, suç oranları ile göçmen kotaları arasındaki ilişkinin seyrini ve sosyo-ekonomik durum, entegrasyon ve göçe özgü bazı parametrelerin göçmenlerin suç işlemedeki farklılıklarını ne derece açıkladığını inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırmacı, kesitsel olarak hapisane nüfusunda göçmen payının yaş ve düzensiz göçmenlik faktörlerini kontrol edince hâlâ yüksek olduğunu görmüş ancak uzun vadede 20. yüzyıl sonu ile 21. yüzyılın başında suç oranlarındaki değişimlerin göçmen varlığı ile değil kentleşme, maddi refah, bölgesel hareketlilik, boşanmalar, yaşam koşulları, bebek ölümlerinin ve tüberkülozun yayılması ile ilgili olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Hapsetme oranları ile bazı sosyo-ekonomik ve kültürel göstergelerin ilişkisine bakıldığında ise ekonomik olarak daha gelişmiş, daha fazla sosyal koruma olan, eğitim ve kültür düzeyi daha yüksek olan, çeşitliliğe daha fazla açık, daha fazla şeffaflık, medeni haklara daha fazla saygı ve kayıt-dışı ekonominin daha az olduğu ülkelerde vatandaş olmayanların hapsedilme oranları daha düşük bulunmuştur. Bunlarla birlikte araştırmanın en öne çıkan bulgusu göçmen suçluluğunun oranının ve yapısının ülkeden ülkeye değiştiği ve göçmen topluluklarının yapısına göre farklı mekanizmalar gösterdiği. Anomi/Gerilim Teorileri'nden ilham alan Fırsat Yapısı Tezi'nin düşük sosyo-ekonomik statünün suça etkisine ilişkin iddiası desteklenmekte ancak eşitsizlik ve beklenti-fırsat uyumsuzluğu ile ilgili iddiaları zayıf kalmaktadır. En önemli iddia göçmenlerin beklentilerinin ülkedeki fırsatlarla örtüşmesinin suça dolaylı olarak negatif etkisidir. Ancak ilk kuşak göçmenlerin zaten gelişmemiş ülkelere veya savaş koşullarından geldiği düşünülürse beklentileri ABD'de ortaya çıkmış olan bu tezinin bağlamındaki gibi yüksek değildir. Dolayısıyla daha kolay tatmin edilmesi mümkündür. Ayrıca yolsuzluk, hukuk devleti olma, kayıt dışı ekonomi gibi faktörler hapsedilme oranları üzerinde eşitsizlik ve görece yoksunluktan³⁸ daha etkili bulunmuştur.

³⁸ Görece yoksunluk (relative deprivation) Robert Merton tarafından gerilim teorileri kapsamında ekonomik suçları açıklamak için ortaya atılmış ve Albert Cohen, Richard Cloward, Lloyd Ohlin ve Judith Blau tarafından geliştirilerek tüm suç tiplerine uyarlanmış, sadece bireyler değil gruplar için de söz konusu olabileceği iddia edilmiştir.

Leerkes ve ark. (2019), Hollanda Boylamsal Yaşam-Boyu Araştırması (Netherland Longitudinal Lifecourse Study) ve resmi verileri kullanarak Hollanda'daki Faslı ve Türk kökenlilerin yerlilerden daha çok suç işleyip işlemediğini, bu farkın nasıl açıklanabileceğini ve anketlerin polis verisindeki örüntüden farklı olup olmadığını araştırmaktadır. Sosyo-ekonomik statü, algılanan etnik ayrımcılık, dezavantajlı mahallede yaşamak, mahalle kontrolü, aile bağları ve dindarlık suç farkını ne kadar açıklamaktadır? Sosyo-ekonomik statünün etnik grup ve kuşak farkına aracılık ederek suç üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu bularak Gerilim Teorileri'nin önemli değişkenlerinden birini desteklemiştir. Sonuçlarda öncelikle resmi polis verilerinin göçmen ve yerli suç farkını öz-bildirim verilerine göre çok daha fazla gösterdiği, bunun ceza adalet sistemindeki ayrımcılık ve göçmen politikasından kaynaklanabileceğini ifade edilmiştir. Yalnızca birinci kuşak Faslı göçmenlerin yaş, cinsiyet ve şehir-taşra faktörlerini kontrol edince Hollanda kökenlilerden daha fazla suç işlediği, bunun dışında her iki etnik göçmen grubunun sosyo-ekonomik statü farkı kontrol edildiğinde Hollanda kökenlilerden daha az suç işlediği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmacılar göçmenlerin genel olarak aynı dezavantajlara sahip yerlilerden daha az suç oranı gösterdiğini belirterek bunun “dürüst göçmen etkisi (righteous migrant effect)” kavramı ile açıklanabileceğini iddia etmiştir.

Gerilim/Anomi çeşitlilik arz ediyor olup genellikle ilk akla gelen Genel Gerilim Teorisi'dir. Bu teorilerin değişkenlerini doğru bir şekilde test etmek diğer bazı teorilere göre daha zor olabilir. Göçmen suçluluğu bağlamında Avrupa literatüründe Fırsat Yapısı tezine referans verilmesini beklessek de derleme kapsamında doğrudan bu teze referans veren bir araştırmaya rastlanmamıştır. Gerilim/Anomi Teorileri bakımından Avrupa literatüründe yorum yapmaya elverişli bilgi birikimi görünmemektedir. Sosyo-ekonomik statünün etkisi bazı faktörlerden önemli olsa da pek çok değişkenle etkileşim hâlinde olması nedeniyle tek başına teorilerin gücünü ispatlamakta yeterli değildir.

3.7.SOSYAL ÖĞRENME TEORİLERİ

3.7.1.Tanım

Ayrırcı Birliktelikler, Sosyal Öğrenme Teorisi, Sosyal Kontrol Teorisi ve Damgalama Teorisi sosyal süreç teorileri başlığı altında sınıflandırılmaktadır (Akers ve ark., 2017; Heidt ve Wheeldon, 2015; Vito ve ark., 2017). Bu teoriler suçun nedenini sosyal etkileşim sürecinde arar ve suçu mikro³⁹ düzeyde açıklar. Sosyal Öğrenme Teorisi'nin temel varsayımı insanların herhangi bir davranışı nasıl öğreniyorlarsa suçu da o şekilde öğrendikleridir (Akers ve ark., 2017: 60; Heidt ve Wheeldon, 2015: 173; Vito ve ark., 2017: 145).

3.7.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

Sosyal Öğrenme Teorisi deyince asıl kastedilen Ronald L. Akers'ın son hâlini verdiği Sosyal Öğrenme Teorisi'dir. Ancak teori son hâline gelene kadar psikoloji bilimindeki koşullanma ile ilgili çalışmalar ve Edwin H. Sutherland'ın Ayrırcı Birliktelikler Teorisi'nden beslenmiştir. Ayrırcı Birliktelikler Teorisi'nin davranışçı bir versiyonunu geliştiren Robert L. Burgess ile birlikte ilk defa ortaya atılmıştır (Akers ve ark., 2017: 60).

Akers ve Burgess kendilerinden önceki çalışmaları mezc ederek kriminolojinin en önemli teorilerinden birini ortaya koymuştur. (Burgess ve Akers, 1966) “A Differential Association-Reinforcement Theory of Criminal Behavior” adlı makale ile Ayrırcı Sosyal Pekiştirme Teorisi'ni geliştirmişlerdir. Daha sonra Akers (1998) eleştirilerin katkısıyla teoriyi güçlendirip güncelleyerek **Sosyal Öğrenme Teorisi (Social Learning Theory)** olarak anmaya başlamıştır (Tablo 11). Sosyal Öğrenme Teorisi'ne göre suç ayrırcı birliktelikler, tanımlamalar, pekiştirmeler ve taklidin zaman içinde bir araya gelmesiyle oluşur.

---

³⁹ Mikro; bireyi suça iten ve suçtan alıkoyan motivasyonlar ile ilgilenen analiz birimidir. Bir semt, şehir veya ülkedeki suç oranları veya bunların neden farklı olduğu hakkında bir genellemeye gidilemez (Maxfield ve Babbie, 2014a: 496).

Akers (2001: 194), Sosyal Öğrenme Teorisi'nin Sutherland'in Ayırıcı Birliktelikler sürecini olduğu gibi içerdiğini ancak sadece yüz yüze etkileşimi değil sanal ayırıcı birliktelikleri de kavrama dahil ettiğini ifade etmiştir. Sürecin etkileşimsel boyutu şudur: Yakın çevreden olmayan sapkın insanlarla kurulan dolaylı etkileşim miktarı kadar normlara uygun davranışları olan insanlarla da doğrudan etkileşim kurmak, norma uygun davranış geliştirme ihtimalini arttırır. Yani hem etkileşimlerin hangisinin nicelik olarak fazla olduğu hem de hangisinin daha yakın insanlarla yapıldığı, ayırıcı birlikteliğin davranışa etkisini belirler. Normatif boyutu ise şudur: Bu ayırıcı grubun içinde kişinin dahil olduğu değer ve normların kişinin diğer değer ve normlarıyla ne kadar çatıştığı birlikteliğin davranışa etkisini değiştirir. En önemli ayırıcı grup aile ve arkadaşlardan en yakın olanlardır. Komşular, kilise, cami, okul öğretmenleri, aile doktoru, hukuk, sosyal medya ve otorite figürlerinin her biri gruptur. Tüm bunların davranış üzerindeki etkisini; kişinin erken yaşlarında yaşanması, süresi, sıklığı ve yakınlığı belirler.

Kişinin ayırıcı birliktelikleri, tanımlarını şekillendirir. O tanımları Akers (2001: 195) şöyle tarif eder: “kişilerin belirli bir davranışa yüklediği anlam ve o davranışa karşı tutumları”. Sutherland'in ötesine geçen Akers, tanımların genel (genel olarak suçun onaylanması ya da onaylanmaması) ya da belirli bir eylem ya da duruma özgü olabileceğini ileri sürmüştür. Tanımlar aynı zamanda negatif (davranışı ahlâki olarak yanlış gösteren), pozitif (davranışı ahlâki veya meşru gösteren) veya nötrleştirici (suçu izin verilen şekilde tanımlayan, spesifik olarak o kişinin suç işlemesini meşru kabul etmeye neden olan tanımlar: “Sarhoştum, hatırlamıyorum.” “Böyle yaratılmışım.” “Hak etti.”) olabilir⁴⁰. Bu tanımlar taklit ve ayırıcı pekiştirme yoluyla oluşur. Bilişsel olarak bu tanımlar fırsat bulduğunda kişinin suça ne kadar yatkın olacağını belirleyen düşünce yapısını meydana getirir. Ayırt edici uyarıcıya (discriminative stimuli) maruz kalma kişinin durum karşısında ne tepki vereceğini belirleyen sinyaldir. Diğer uyaranlardan daha fazla öne çıkan baskın uyaranlar, hangi uyaranın algılanacağını belirlemiş olur.

---

⁴⁰ Sosyal öğrenmede kişinin tanımlamaları ayırıcı birlikteliklerin normatif boyutuyla aynı şey değildir, ondan bağımsızdır.

Akers (2001: 195) tarafından teoriye eklenen bir açıklayıcı değişken olan Ayırıcı Pekiştirme ise şöyle açıklanmıştır: “bir davranışı takip eden veya onun sonucu olan fiili ya da beklenen ödül ve cezaların dengesi”. Yani kişilerin suç işlemeleri veya ondan kaçınmaları; eylemlerinin sonucunda geçmişte karşılaştıkları ya da şimdi veya gelecekte karşılaştıkları ödül ve cezalara bağlıdır. Pekiştiriciler kişiyi sapkın davranışa itebileceği gibi kişinin kendi tanımlarını değiştirmesine de neden olabilir. Pekiştirme uyuşturucu sonrası tatmin veya bedensel ceza gibi sosyal olmayan pekiştiriciler de, popülerlik gibi sosyal pekiştirmeler de olabilir, ancak daha çok sosyaldır. Pekiştirmenin miktarı, kesinliği, sıklığı davranışa etki edip etmeyeceğini belirler. Pekiştirmeler sosyal, sosyal olmayan (Bunlar da nihayetinde sosyal pekiştirme ile etkileşime girerler.) veya öz-pekiştirme olabilir. Pekiştirmenin de pozitif ve negatif türü vardır. Suçu alışkanlık hâline getirmek; suiistimalin desteklendiği ve suça yönelten tanımlama ve davranış örüntülerinin daha yaygın olduğu bir çevreyle sarılı kişiler için daha olasıdır.

Akers (2001: 196) kişinin bir suç davranışını işlemeye ikna olduktan sonra fiilen ilk uygulamaya geçişinin taklit yoluyla gerçekleşebileceğini söyler ve taklidi şöyle tanımlar: “diğer kişilerde benzer davranışları gözlemledikten sonra o davranışa katılma”. Taklit tüm bu öğrenme sürecinin en araçsal parçasıdır yani taklit olmadan davranış uygulanamaz. Ancak ilk taklit gerçekleştikten sonra bu unsur önemsiz hâle gelir, pekiştirmenin rolü artar.

Dört kavramın oluşturduğu mekanizma bütünü kişinin daha geniş bir sosyal yapının içinde, suç için uygun fırsat olduğunda, davranışlarını harekete geçiren “öğrenme geçmişini” oluşturur. Sosyal öğrenme süreci dinamik ve geri bildirimli bir süreçtir. Tekrar tekrar başlayabilir ve dönüşebilir. Tanımlar ayırıcı birliktelikleri, pekiştirme tanımlamaları dönüştürebilir. Pekiştirme, edimsel koşullanma sürecinde davranışların tekrarlama ihtimalini belirleyen “davranışa gösterilen tepki - uyaran - davranışa gösterilen tepki” şeklinde tekrar eden bir süreçtir. Teori suç fiilinin illa suçu makul gösteren tanımlara sahipken işleneceğini iddia etmez. Suça bu unsurlardan biri tek başına neden olmaz ancak aynı anda hepsinin yüksek oranda suça itecek şekilde olması da gerekmez.

Akers (1998) suç geçmişini oluşturan mekanizmayı açıkladıktan sonra bir de bu süreci etkileyen makro bir değişken tanımlamıştır ki bu da “sosyal yapı”dır. Sosyal yapı ile kendinden önce sosyal yapı teorileri hakkındaki literatürü teorisi ile entegre etmiştir. Sosyal yapının unsurlarını da şöyle açıklamıştır:

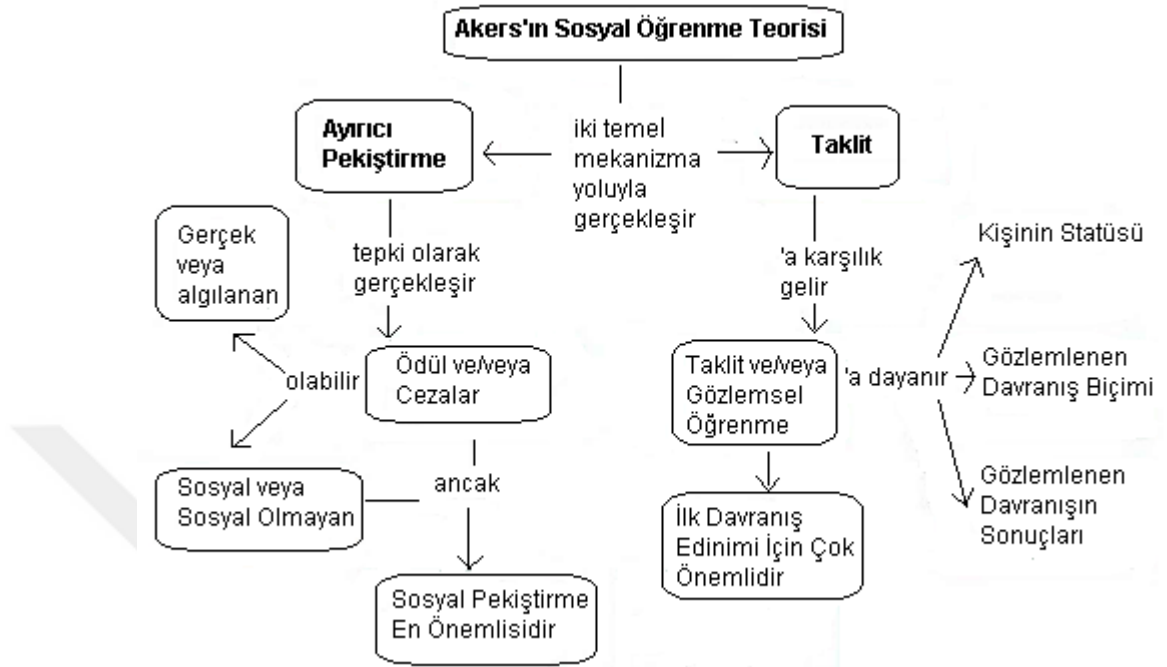
“- Ayırıcı Sosyal Organizasyon: Toplumda suç oranlarını ve suçluluğu etkileyen yaş, nüfus dağılımı gibi görece az veya yüksek suç oranlarına neden olan yapısal unsurlar

- Sosyal Yapıdaki Ayırıcı Konumlanma: Sosyal grupların ve bireylerin daha büyük bir sosyal yapının içinde konumlanmalarını sağlayan sınıf, cinsiyet, ırk, etnisite, medeni hâl ve yaş gibi kişiyi belli bir rol veya sosyal kategoriye sokan sosyo-demografik özellikler

- Teorik Olarak Tanımlanan Yapısal Değişkenler: Anomi, sınıfsal baskı, grup çatışmaları, patriarka, sosyal düzensizlik gibi toplumdaki kriminojenik koşulları teorileştiren konseptler

- Gruplar İçindeki Ayırıcı Sosyal Konumlanma: Bireylerin aile, akran ve arkadaş grupları, çalışma grupları, serbest zaman geçirdiği gruplar.”

Tablo 11: Akers'in Sosyal Öğrenme Teorisi. Kaynak: (Akers, 1998)

3.7.3. Göçmen Suçluluğunu Açıklaması

Sosyal Öğrenme Teorisi genel bir teori olma iddiasında olduğu için herkes gibi göçmenlerin suçluluğunu da aynı mekanizma ile açıklamaktadır. ABD bağlamında bu mekanizmaya göre özellikle göçmen gençlerin daha az suç işlemesine neden olan bazı etkenler ortaya konmuştur. Göçmen olmayan ergenlere kıyasla, göçmen ergenler yetişkinlerin dünyasına daha fazla dahil olmakta ve daha fazla yetişkin sorumluluğu üstlenmektedirler (Chen ve Zhong, 2013: 217). Örneğin göçmen gençler daha sık ve daha yüksek düzeyde ebeveyn denetimine maruz kalırlar ve bu da onların sapkın arkadaşlarıyla sosyalleşme fırsatlarını kısıtlar (Akers, 1977). Yine bu gençler daha çok kültürleşmiş oldukları için ebeveynlerine o ülkedeki yasal ve sosyal meselelerde danışmanlık etmeleri beklendiği için normlara daha hakim olurlar (Portes ve Rumbaut, 2001; Portes ve Zhou, 1993).

3.7.4. Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamında doğrudan Sosyal Öğrenme Teorisi'ni test ettiğini iddia eden bir araştırma bulunmamaktadır. Ancak bu teorinin argümanlarından doğan ve

ebeveyn gözetimi, suçlu akranlarla birliktelik gibi değişkenler araştırmalarda kullanılmaktadır.

Derleme kapsamındaki araştırmalardan 2 tanesi yaşadığı muhtle sosyal etkileşimin gençlerin ilerideki suç davranışlarına etkisini araştırmıştır (Damm ve Dustmann, 2014; Ocáriz ve Bermejo, 2008). Damm ve Dustmann (2014) mahallede suçlu kişilere maruz kalmanın gençlerin müteakip suç davranışlarına etkisini 1986-1998 yılları arasında Danimarka'ya gelen mülteci göçmenlerin rastgele mahallelere yerleştirilmesiyle oluşan doğal deney imkânını kullanarak keşfetmeye çalışmaktadır. Sonuçlar ilerideki suç davranışları üzerinde gençken bulundukları mahalledeki rol modellerin anlamlı ve yüksek bir etkisi olduğunu göstermektedir. Ocáriz ve Bermejo (2008) İtalya, Fransa, İspanya ve Almanya'da refakatsiz çocukları suça iten faktörleri, yerlilerden ve refakatli göçmenlerden farkını ebeveyn kontrolü, suçlu arkadaşlara maruziyet, aile ile ilişki, zararlı madde kullanımı değişkenleri üzerinden incelemiştir. Araştırmada suça iten sosyal etkileşime maruz kalmanın göçmen ve göçmen olmayan çocuklar arasında suç riski bakımından fark yaratmadığı ancak bu risklere maruz kalan refakatsiz çocuklarda daha ciddi suçlar işleme eğilimi olduğu tespit edilmiştir. Refakatli göçmen çocuklar ile yerli çocuklar arasında bir fark yokken refakatsiz göçmen çocuklar arasında fark vardır. Bu çocuklar daha düşük ebeveyn gözetimi, daha riskli arkadaşlar ve madde tüketimine sahiptir. Ancak yeniden suç işleme oranları en yüksek olan grup bu grup değil göçmen olmayan çocuklardır. Sonuçlar refakatsiz çocukların korunması ve desteklenmesinin suç riski üzerinde ciddi azaltıcı etkileri olabileceğine işaret etmektedir.

Sonuçlar özellikle ebeveynlerin ergenle sıkı bir ilişki ve gözetim kurmasının suçlu akranların suça itme etkisi ile rekabet hâlinde olduğunu, bu değişkenlerin gençler üzerinde ekonomik faktörlerden daha etkili bir açıklayıcı olduğunu desteklemektedir.

3.8.ENFORMEL SOSYAL KONTROL TEORİLERİ

3.8.1. Tanım

Kontrol Teorileri de Ayırıcı Birliktelikler ve Sosyal Öğrenme gibi belirlenimcidir. Suç işleme ya da işlememenin insanın dışındaki faktörler ile belirlendiğini savunur. Enformel Sosyal Kontrol Teorileri sosyal süreç teorileri başlığı altında sınıflandırılmıştır (Akers ve ark., 2017; Heidt ve Wheeldon, 2015; Vito ve ark., 2017). Bu teorilerin temel varsayımı insanın çıkarıcı ve bencil olduğudur. İnsanlar kendi çıkarlarını öncelikledikleri için toplumun onayladığı ortak kurallar olan yasalarla çatışırlar. Dolayısıyla suç normal bir durumdur. Bu yüzden birlikte yaşayabilmek için normal dürtülerimiz bastırılmalı ve kontrol edilmelidir. Yani Sosyal Kontrol Teorileri insanın nasıl suça yöneleceğinden çok nasıl suçtan geri duracağını açıklar. Kontrol Teorileri, çoğu insanı suçtan alıkoyan enformel sosyal kontrol kaynağı olarak aile ve arkadaşlar arasındaki etkileşimleri görür. Kötü davranışları izleyen, teşhis eden ve cezalandıran ebeveynler, çocuklarının dürtülerini kontrol etme, toplum yanlısı yollarla etkileşim kurma ve olumsuz yaşam sonuçlarından ve suçlu yaşam tarzlarından kaçınma becerilerini geliştirmelerine imkân verir. Kontrol teorileri ağırlıklı çocuk suçluluğunu açıklamakta kullanılır (Heidt ve Wheeldon, 2015: 198-203). Üç tür enformel sosyal kontrol vardır (Vito ve ark., 2017: 71):

1. Dolaylı kontrol, bireylerin onları yasalara uygun bir hayata bağlayan değerli bir şeye (iyi bir ilişki, iyi bir iş) sahip olması durumunda oluşur. Yani kişinin kaybedemeyeceği şeyler vardır.

2. Doğrudan kontrol, başkaları üzerinde doğrudan otoriteye sahip olanlar tarafından gerçekleştirilir. Mesela ebeveynler ceza ve ödüller kullanarak çocuklarını kontrol ederler. Okulda, öğretmenler öğrencilerini kontrol ederler.

3. İç kontrol ise bireylerin kendilerinin suç dürtüleri üzerinde kontrol uygulayabilmesidir. Bu kavramı tanımlamak için kriminologlar öz-denetim, öz-kontrol gibi farklı terimler kullanmıştır ve bu terimler öz-kontrol teorilerinin de merkezini oluşturmuştur.

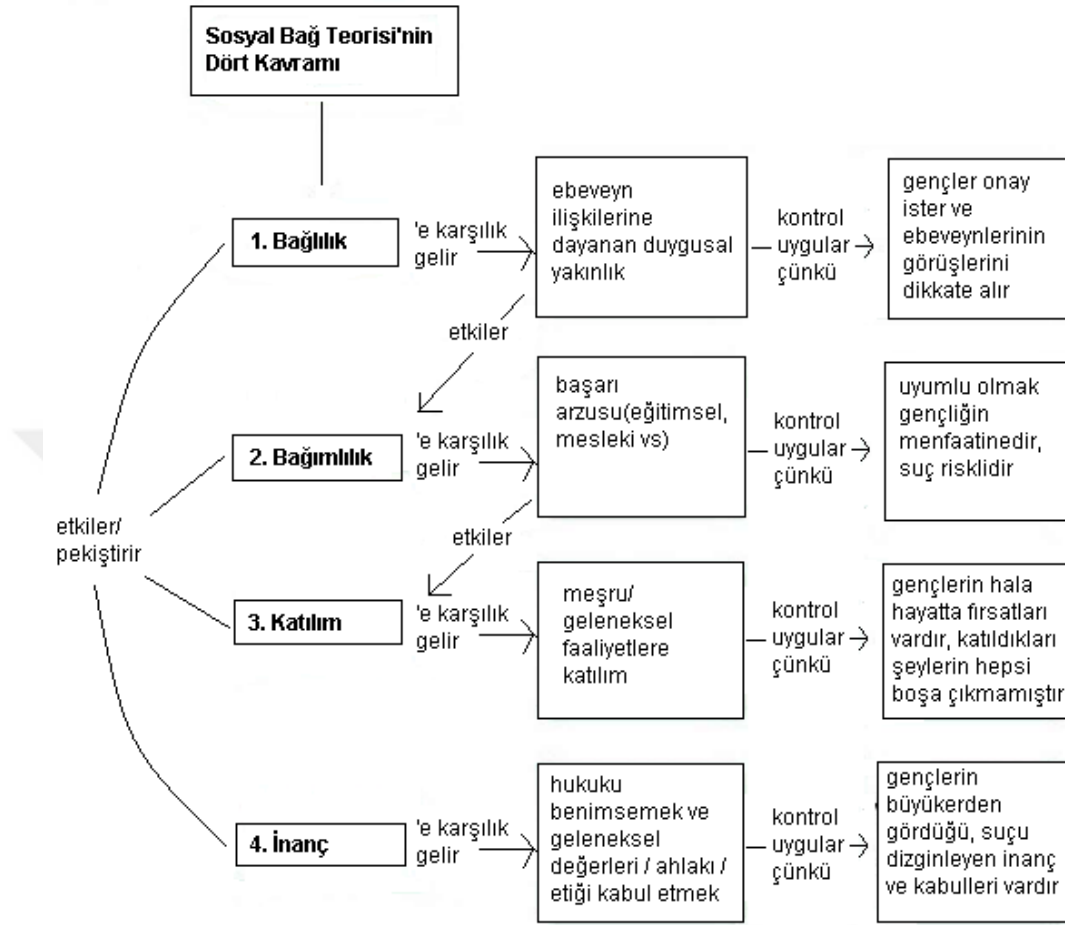
3.8.2. Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

1950’lerde pek çok sosyal kontrol düşüncesi ortaya çıksa da sonraki teoriler daha sistemli hipotezler ortaya koyduğu için öncekiler yok olup gitmiştir. Bunlardan en kapsamlı olanı Walter Reckless’in **Sınırlama Teorisi (Containment Theory)**’dir. Reckless kriminolojik teorilerin suça iten şartlar olduğu hâlde suç işlemeyen kişilerin neden işlemediğine ilişkin bir açıklama getiremediğini düşündü ve suçun yoğun olduğu mahallelerde yetişmelerine rağmen gençleri suçtan neyin alıkoyduğunu merak etti (Reckless, 1961). Reckless kişiyi suçtan alıkoyan içsel ve dışsal sınırlamalar tanımlamıştır. İçsel sınırlamaların ilk kaynağı “benlik” kavramıdır. Dışsal sınırlamalar ise ebeveyn ve okul yönetimi gibi doğrudan kontrollerdir. Ancak Reckless’a göre eğer güçlü bir içsel kontrol yoksa dışsal sınırlamalar kişiyi suçtan alıkoymaya yetmez. Reckless ayrıca kişiyi suça iten ve çeken (yoksulluk, suçlu alt kültürler, öfke/hayal kırıklığı) bazı etkenlerden de bahsetmiştir ki sınırlamaların bunlara karşı koyması gerekmektedir (Reckless, 1967). Reckless’in teorisi hakkında ilk yapılan testler benlik kavramını suça yönelik yaklaşımlar üzerinden ölçtüğü için ilişkili çıksa da sonraki araştırmalar zayıf bir ilişki bulmuştur ve teori hakkında en büyük problem benlik kavramını bağımsız olarak ölçmenin zorluğudur (Vito ve ark., 2017: 151).

Kontrol teorisi deyince akla gelen isimlerden biri olan Travis Hirschi, *Causes of Delinquency* adlı eserinde ortaya koyduğu **Sosyal Bağ Teorisi (Social Bond Theory)** ile insanların doğası gereği suça meyilli olduğunu ancak sağlıklı sosyalleşmenin oluşturduğu “sosyal bağ”ların kişiyi suçtan alıkoyduğunu iddia etmiştir (Hirschi, 1969). Teorinin nasıl test edileceğini de açıklayıp kendisi test eden Hirschi, bir bireyi topluma bağlayan sosyal bağın dört unsurunu tanımlar: bağlanma, bağlılık, katılım ve inanç (Tablo 12). Bağlılık, bir kişinin toplumsal statüsüne yaptığı yatırımı ifade eder. Başarılı olmak isteyen birisi suç işleyerek o güne kadar başarılı olmak için yaptığı yatırımlarını tehlikeye atmaz. Bir işe girmek veya okulda çok çalışmak gibi geleneksel yatırımlar toplumla ilgili bağlar kurar ve suçtan alıkoyar. Tam tersinden bakacak olursak “en tehlikeli kişi kaybedecek hiçbir şeyi olmayan kişi”dir. Bağlanma, insanların toplumda başkalarıyla kurdukları

duygusal bağları ifade eder. Ebeveynleriyle, öğretmenleriyle veya arkadaşlarıyla yakın ilişkiler kuranlar, bu kişilerin fikirlerini önemser ve bu yüzden onları hayal kırıklığına uğratmamak için suç işlemekten geri dururlar. Son olarak, toplumun işleyiş şekline olan inanç, başkalarının haklarına duyarlılık ve yasalara saygıyı beraberinde getirir. Bu bir nevi toplumsal adalet inancıdır. Hirschi bazı doğrudan kontrol biçimlerinden bahsetse de daha çok dolaylı kontrole odaklanmaktadır. Bağlanma ve bağlılık, özellikle bir kişi suç işlediğinde kaybolabilecek bir şeyleri yansıtır. Hirschi, doğrudan kontrollerin daha az önemli olduğunu, çünkü çoğu suçun çocuklar otorite figürlerinin denetimi dışında olduğu zaman meydana geldiğini savunmuştur. Bu noktada Reckless'ten farklı olarak içsel kontrol kavramını reddetmiştir. Çünkü düşük öz denetim, vicdan ve benlik kavramı gibi kavramların çok öznel ve ölçülmesi çok zor olduğunu düşünmektedir (Heidt ve Wheeldon, 2015: 213-214; Vito ve ark., 2017: 153).

Tablo 12: Hirschi 'nin Sosyal Bağ Teorisi. Kaynak: (Heidt ve Wheeldon, 2015: 215)

3.8.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması

Araştırmacılara göre göç, aile ve ev yapılarını enformel sosyal kontrolü güçlendirecek ve suçu engelleyecek yönde güçlendirmektedir (Ousey ve Kubrin, 2009). Ayrıca birçok göçmen grubunun geldiği kültür, bireyciliği teşvik eden Amerikan kültürünün aksine, aile üyelerine karşı güçlü bir bağımlılık ve yükümlülük duygusu aşılar. Yerli gençlikle karşılaştırıldığında, bu tür geleneksel aile değerlerine sahip göçmen ailelerde büyüyen ergenlerin doğrudan veya dolaylı ebeveyn gözetimi alma, ebeveynlerinin talimatlarına itaat etme, aykırı olmanın cazibesine direnme ve ailelerini utandırmamak için okulda kontrollü davranma gibi davranışlar geliştirmeleri ve bu sayede suçtan korunma ihtimalleri daha yüksektir (Kubrin ve

Mioduszewski, 2018; Miller ve Gibson, 2011; Portes ve Zhou, 1993; Warr, 2002; Zhou, 1997). Ayrıca ailevi yükümlülükleri olan ergenler okulda başarılı olur çünkü böyle yapmak ailelerine bakmalarına olanak sağlayacak iyi işler elde etmelerinin yolunu açmaktadır (Hirschi, 1969). Aile ile olan bu bağ özdenetim gelişimine de fayda sağlayabilir, çünkü aile özdenetim için birincil sosyalleştirme aracıdır (Gibson ve ark., 2009). Ancak bunların aksine akranlarının daha özgür olması nedeniyle göçmen çocuğun aile otoritesini tamamen reddetmesi de mümkündür (Erez ve ark., 2003: 21). Bu nedenle ailenin göçmen suçluluğu üzerindeki etkisi karmaşıktır ve literatürde göçmenlerin etnik kimliği dahil farklı değişkenlere bağlıdır (Kubrin ve Mioduszewski, 2018: 71).

Enformel sosyal kontrol teorileri altında sınıflandırılacak ve göçmen suçluluğuna has teorik alanlardan biri de ABD’de göçmenlerin etnik enklavlar⁴¹ oluşturmasını ele alan birbirinden farklı teorik tezlerdir. Göçmen Enklav Teorisi (Immigrant Enclave Theory), Etnik Enklav Teorisi (Ethnic Enclave Theory) veya İşgücü Piyasası Segmentasyonu Teorisi (Theory of Labor Market Segmentation) bunlardan bazılarıdır. **Etnik Enklav Teorisi** genel ekonomiye katılımı karşılaştırıldığında, etnik yerleşim bölgelerinin göçmenler için sosyal ağlar, işler, bilgi ve kredi gibi çeşitli faydalar sağladığını ve tam olarak asimile olmalarına gerek olmaksızın toplumsal statüde yukarı doğru hareketliliğe yol açabilecek girişimcilik faaliyetlerine destek sağladığını, böylece suç ile negatif yönde bir ilişki oluşturduğunu savunmaktadır (Kubrin ve Mioduszewski, 2018: 69). Benzer yaklaşımlardan biri de **Göçle Canlanma (Immigrant Revitalization) Tezi**’dir (Feldmeyer, 2009; Lee ve ark., 2001; Martinez, 2002b; Martinez ve ark., 2003; Morenoff ve Astor, 2006; Portes ve Stepick, 1993; Reid ve ark., 2005: 762). ABD’de daha yoğun göçmen barındıran mahallelerin neden daha az suç oranına sahip olduğunu açıklamak için ortaya atılmıştır. Sosyal Düzensizlik Teorisi’nde nüfus istikrarsızlığının sosyal düzensizliği arttırdığı iddia edilmekte ve göç de nüfus

---

⁴¹ Enklav, Marcuse (2005: 15-30) tarafından şöyle tanımlanır: “Etnik, dinsel veya başka bir şekilde öznel kimlik tanımlaması temelinde, belirli bir nüfus grubunun ekonomik, sosyal, politik ve/veya kültürel gelişimlerini korumak ve sürdürmek amacıyla mekânsal olarak kümelenildiği yerleri ifade eder”. Gettolardan ayrılan yönü kent içinde olmaları ve ticari anlamda kendilerine yeten bölgeler olmalarıdır.

istikrarsızlığının başlıca nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Bu teoriye göre göçün suçu arttırması beklenmektedir. Ancak uzun bir dönem suç oranları ABD’de aksini gösterince bu teoriye tepki olarak bilim insanları göçün bir bölgeyi yeniden canlandırabileceğini ve aslında sosyal kontrolü güçlendirebileceğini savunmuşlardır. Göçle Canlanma Tezine göre ise göçmenler dezavantajlı mahallelere yerleştikçe sosyal ağları, aile bağları, enklav girişimciliği ve kültürel canlılığı suça karşı tamponlar yaratır (Thomas, 2011: 394). Kubrin ve Mioduszewski (2018: 71) bu tezi şöyle özetlemektedir: “Metropol alanlardaki büyük göçmen nüfusu, bu alanların kentsel çekirdeğinin durgun ekonomilerinin yeniden gelişmesine yol açan yerel ekonomileri canlandırabilir ve nüfus büyüdükçe suç azalabilir”. Vélez (2009: 327-328) göçmenlerin dezavantajlı mahalleleri üç yoldan canlandırdığını ifade eder:

“1.Göçmenler genellikle aile üyeleri ve kendilerinden önce oraya yerleşmiş göçmenler ile, din adamları, sosyal hizmet sağlayıcıları ve okul yetkilileri gibi semt sakinleri ile güçlü bağlar geliştirir. Bu ilişkiler göçmenler için sosyal destek ve ekonomik güvence yaratmakla kalmaz mahallede sosyal kontrol mekanizması da oluşturur.

2.Göçmenler, gittikleri yerde yeni iş fırsatları oluşturarak ekonomik ilişkileri canlandırır ve enklav ekonomisi oluştururlar.

3.Göçmenler kiliseler, okul, hukuki danışmanlık ve iş bulma kurumları gibi göçmen odaklı kurumları genişletebilir ve böylece kendi toplulukları ile o ülkenin diğer sakinleri arasında aracılık yapma fırsatı doğar. Bu kurumlar, mahalle sakinleri arasında ağlar oluşturan, topluluğun gençleri için hayatlarını organize etme fırsatı veren, göçmenlerin kendileri dışındaki topluluklar ve kurumlarla işbirliği yapmalarına yardım eden ve böylece suçun önlenmesine yardımcı olan çok önemli bir rol icra eder.”

Entegre Hayat-tarzı Deneyimi Teorisi (Integrated Lifestyle Exposure Theory) Hindelang ve ark. (1978) tarafından suç mağduriyetindeki bireysel farklılıkları açıklamak için ortaya atılmıştır. Göçmen suçluluğuna özel bir teori değildir. Teoriye göre bireyler farklı arka plan geçmişlerinden dolayı mesleki, eğitsel

faaliyetlere ve boş zaman aktivitelerine farklı şekillerde katılırlar ve bu, günlük rutinlerini belirler. Bu farkı yaş, ırk, gelir durumu, medeni hâl gibi yaşamdan beklentilerini ve kısıtlamalarını oluşturan özellikler yaratır. Bireyler hayatlarında başarmaya çalıştıkları şeylerde bu geçmişleri ile sınırlıdır ancak yapısal sınırlarına her birey farklı şekilde adapte olur. Bu adaptasyon farklılıkları kişinin yaşam tarzını da şekillendirir ve karşılaştığı çevresel ortamlara başkalarından farklı maruz kalmasına neden olur. Örneğin plansız ve amaçsız günlük rutinleri olan ve zamanının çoğunu, ebeveyn veya sosyal kontrolün yokluğunda sokaklarda geçiren ergenlerin suçlularla karşılaşma olasılıkları çok daha yüksektir, çünkü failer de boş zamanlarının önemli bir bölümünü bu ortamlarda geçirirler ve bu ergenlerin onlarla temas etme ve ilişki kurma ihtimali de artar (Madero-Hernandez, 2020).

3.8.4.Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamındaki araştırmalardan bu başlık altında anlatılan Sosyal Kontrol Teorisini test eden araştırmalar 4 tanedir (Melossi ve ark., 2009; Salmi ve ark., 2015; Solivetti, 2010b, 2012).

Melossi ve ark. (2009), İtalya’da göçmenler ve çocuk suçluluğu ilişkisini Bolonya’da ortaokul öğrencileri ile yapılan öz-bildirim çalışması üzerinden incelemiş ve Sosyal Kontrol, Damgalama, Kültürel Çatışma Teorilerine ait değişkenleri de test etmiştir. Ailenin sosyal kontrolü bakımından yapılan analizlerde ailenin gözetim düzeyine bağlı olarak değişmekle birlikte ailesi ile sıkı ilişkileri olan çocukların suça daha az eğilimli olduğu desteklenmiştir. Ancak ailenin çok uzun saatler çalışıp çocuğu yalnız bırakması, çocuğa aktarılan yılgınlık deneyimi ve yüklenen başarı beklentisi bu ilişkiyi etkileyen önemli faktörlerdir. Sosyal sınıf ve etnisitenin etkisi ise genel olarak aile kontrolünün yanında azdır.

Solivetti (2010b) Anomi başlığında açıkladığımız, aynı anda 3 teoriyi test ettiği araştırmasında Sosyal Kontrol Teorisi’nin ilk kuşak göçmenlerin suç davranışlarındaki farklılıkları açıklamada yetersiz kaldığı bulgusuna ulaşmıştır.

Solivetti (2012)'nin araştırması daha önce Anomi/Gerilim başlığımızda bahsettiğimiz gibi birden fazla teoriyi test etmekte ve Sosyal Kontrol Teorisi'ni güçlü bir açıklayıcı olarak desteklememektedir. Sonuçlar “ikinci nesil” göçmen çocuklarının İtalyanlara göre daha sık veya ciddi bir sapma göstermediğini bulmuştur. Bulgular hem İtalyan hem de göçmen katılımcılar için bildirilen sapkın davranışların kültürel çatışma veya kuşak çatışması, damgalanma algısı ve zayıf aile bağları ile güçlü bir şekilde ilişkili olduğunu göstermektedir. Önemli bir başka değişken ise örneklemdeki gençlerin aileleri ile olan bağlarıdır. Bu ilişkide ailenin kontrol ve denetim seviyesi ile katılımcı çocuğun ebeveynine duyduğu güven derecesi ilişkinin gücünü belirleyen unsurlardır.

Salmi ve ark. (2015), araştırmalarında Rutin Aktiviteler Teorisi, Sosyal Kontrol Teorisi Öz-Kontrol ve ebeveyn gözetimine ilişkin bazı değişkenleri aynı anda test ederek göçmen ve yerli gençlerin suçluluğunu karşılaştırmıştır. Fin Çocuk Suçluluğu Öz Bildirim Araştırması (Finnish Self-Report Delinquency Study) verilerini kullanan araştırma katılımcıların ebeveynlerinin onları ne kadar kontrol ettiği ve rutin aktivitelerine ilişkin likert ölçekli anket soruları içermektedir. Bulgular göçmen gençler arasında suçun daha yaygın olduğunu ve bunun ayrımcı polis uygulamaları ile açıklanamayacağını, gençlerin riskli rutin faaliyetlerinin ve zayıf ebeveyn kontrolünün aktif suç işleme riskini arttırdığını göstermiştir. Her ne kadar makalede Rutin Aktiviteler Teorisi zikredilmiş olsa da bu teori, failin neden suç işlediği ile değil mağdurun neden suçun mağduru olduğu ile ilgilenmekte ve suçun mağdurun riskli rutinleri ile ilişkisini anlamaya çalışmaktadır. Bu nedenle Teori'nin test edilmesinde yaygın olarak kullanılan değişkenler faile ait riskli rutin aktiviteler değil mağdurun hayat tarzındaki riskli rutinlerdir. Bu araştırmamızda sadece mağduru merkeze alan çalışmaları derlememize dahil etmediğimiz için suçu mağdur üzerinden açıklayan Rutin Aktiviteler Teorisi'ni de incelemedik. Rutin Aktiviteler Teorisi tam da bu özelliklerinde dolayı göçmen suçluluğunu açıklamakta kullanılan bir teori değildir (Salmi ve ark., 2015: 4).

Derleme kapsamında Sosyal Bağ Teorisi'ni test eden tek araştırma Leerkes ve ark. (2019)'ın aynı anda 3 teoriyi test eden, Anomi/Gerilim başlığında

anlattığımız araştırmadır. Bu araştırmada sosyal bağ, birçok değişkenin yanında azınlıkların aile bağlarının daha güçlü olduğuna ilişkin literatürdeki bulgulara dayanarak kontrol değişkeni olarak eklenmiştir. Teorinin ışığında birinci veya ikinci nesil olmanın suça etkisinin aile ile sıkı bağlar kurma faktörü kontrol edildiğinde azalacağı, ayrıca yine aile bağlarının etkisi kontrol edildiğinde Faslı ve Türk göçmen çocuklarının yerlilerden yüksek suç oranı göstereceği varsayılmıştır. Araştırmanın sonuçları göçmen toplulukların sahip oldukları geleneksel aile bağları ve dindarlık kültürünün, düşük sosyo-ekonomik durum gibi diğer yapısal dezavantajlarını ortadan kaldırarak suça negatif yönde etki ettiğini göstermektedir

Derleme kapsamındaki araştırmalardan bir tanesi Entegre Hayat-tarzı Deneyimi Teorisi'ni test etmiştir. Pauwels ve Svensson (2011)'ın araştırması özel olarak göçmen suçluluğunu incelemek ve açıklamak için tasarlanmamıştır ancak göçmen olmak bir değişken olarak eklenmiştir. Belçika ve İsveç'in birer kentinde ergenlerle yapılan anket verileri üzerinden demografik faktörler, düşük öz kontrol, hayat tarzı gibi değişkenleri kontrol ederek suç mağduru olma ile suç işleme arasındaki korelasyonu araştırmıştır. Sonuçlar yaşam tarzının ve düşük öz-kontrolün suç işleme eğilimi ile, suç mağduru olmaktan daha fazla ilişkili olduğunu göstermiştir. Suç mağduru olmanın göçmenlik, düşük öz-kontrol ve riskli hayat tarzından bağımsız olarak suç eğilimi üzerinde etkisi vardır. Mağduriyetten sonra gelmek kaydıyla riskli hayat tarzı ve düşük öz-kontrolün de suç eğilimi üzerinde bağımsız bir etkisi varken göçmen olmanın yoktur. Göçmenlik, kadın olmak ve zayıf aile bağları ise suç mağduriyeti ile anlamlı derecede ilişkilidir. Bu araştırma göçmen veya vatandaşların suç mağduriyetini kendi riskli davranışlarına bağlayan veya suçluluğu önceki mağduriyet deneyimleri ile açıklayan teorik yaklaşımlar açısından önem arz etmekte ve daha derin araştırmaları gerektirmektedir. Sonuçlar riskli hayat tarzının, suç işleme davranışı ile bir suç mağduru olmaktan daha çok ilişkili

olduğunu göstermiştir. Ancak prospektif⁴² bir tasarıma sahip olduğundan nedensellik hakkında bir yorumda bulunmak mümkün değildir.

Derleme kapsamındaki araştırmalardan Etnik Yerleşim Yeri Teorisi'ni doğrudan test eden tek araştırma bulunmaktadır (Bell ve Machin, 2013).

Bell ve Machin (2013), İngiltere'de hem öz-bildirim anketi hem de resmi suç kayıtlarını kullanarak göçmen mahallelerinin enklav oluşturması ile suç arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Sonuçlar enklav tipi mahallelerin göçmen nüfusunun oranı daha az bile olsa aynı statüdeki diğer mahallelere nazaran daha az suç oranı kaydettiğini göstermektedir. Bu yerli enklavları için de desteklenen bir sonuçtur ancak göçmen enklavlarında çok daha güçlü sonuç vermiştir.

Sosyal kontrol farklı mekanizmalarla tanımlansa da genel olarak literatürde suçu azaltma yönünde etkisi olduğu desteklenmektedir. Özellikle çocuklar bakımından ailenin kontrolü ve çocuğun güveni ile pekişen bir ilişki suçtan koruyucu bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Kuşaklar arasındaki suç eğilimlerinin farkı pek çok faktör aracılığıyla suç üzerinde farklı etkide bulunsun da aile bağları bazı karma araştırmalarda öne çıkmaktadır. Ancak daha sağlıklı sonuçlar için sosyo-ekonomik statü, ebeveyn gözetimi, riskli akranlarla birliktelik, ayrımcılık tecrübesi, okul başarısı gibi birçok faktörü değerlendiren meta-analizlere ihtiyaç vardır ki bu araştırmanın kapsamı dışında kalmaktadır. Yetişkinler bakımından mahalle düzeyinde kendi etnik grupları ile birlikte ekonomik ve sosyal örgütlenmesinin güçlü bir sosyal kontrol mekanizması yarattığı ve suç eğilimini azaltmada etkili olduğu bulgusu bu başlıkta öne çıkan güçlü bulgulardandır.

---

⁴² Prospektif ve retrospektif tasarımlar ile sonuçlar üzerinde yol açtığı farka dair daha fazla bilgi için Bkz. (Maxfield ve Babbie, 2014a: 496) .

3.9.ÖZ KONTROL TEORİSİ

3.9.1.Tanım

Öz Kontrol Teorisi tüm suç davranışlarının yegane sebebinin düşük öz-kontrol düzeyi olduğunu iddia eden genel bir teoridir. Buna göre tüm insanlar öz kontrol yetileri olmadan doğar ve 10 yaşına kadar ebeveynlerinin eğitimi sayesinde öz-kontrol geliştirirler. Bu eğitimi eksik ya da zayıf olan insanlar suç işlemeye açık hâle gelir. Ancak teorinin bu orijinal versiyonu zamanla değişmiş ve kontrol düzeyinin sonradan da değişebileceğini savunan araştırmacılar olmuştur.

3.9.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

Travis Hirschi, Sosyal Bağ Teorisi ile ilgili çalışmaları neticesinde içsel kontrolün suçu engelleyen asıl neden olduğu kanısına varmış ve Gottfredson ile beraber *A General Theory of Crime* adlı kitapta **Öz-Kontrol Teorisi (Self-Control Theory)**'ni ortaya koymuştur. Hirschi ve Gottfredson, düşük öz-kontrolü tanımlarken suçun doğasından ve özelliklerinden hareket etmiştir. *A General Theory of Crime* (Gottfredson ve Hirschi, 1990) kitabı ile ortaya koydukları teoride her yaştan tüm bireyler için tüm sapma davranışlarının nedeninin düşük öz-kontrol düzeyi olduğunu ve uygun fırsatlar oluştuğunda düşük öz-kontrole sahip birinin suç işleyeceğini iddia ederler. İnsanların sıfır öz-kontrol ile doğduklarını ve düşük öz-kontrolün kaynağının eksik ya da etkisiz sosyalleşme; özellikle de ödül, ceza ve denetim yoluyla uygulanan doğru bir ebeveynlikten mahrum kalma olduğu iddia edilir (Akers ve ark., 2017: 128; Vito ve ark., 2017: 155). Öz-kontrolün nasıl tanımlanıp ölçüleceği konusuna gelince onu suçun doğasından yola çıkarak şöyle tanımlarlar (Gottfredson ve Hirschi, 1990: 90): dürtüsel (impulsive), duyarsız (insensitive), fiziksel (physical, aklıyla hareket edene karşıt olarak dürtüleriyle hareket eden anlamında kullanılmıştır), risk-alan (risk-taking), öngörüsüz (short-sighted), sözsüz (nonverbal, sözlü iletişim yeteneği zayıf) olan kişiler öz-kontrol düzeyi düşük kişilerdir. Teoriye göre öz-kontrol erken çocuklukta gelişmekte ve 10 yaş civarından sonra sabit kalmaktadır (Gottfredson ve Hirschi, 1990'den aktaran Vito ve ark., 2017: 155). Bu hâliyle öz-kontrol, psikolojideki kişilik testlerine benzer

bir kavramdır. Teori yayınlandıktan sonraki 10 yıl içinde yapılan testlerin meta-analizinde Pratt ve Cullen (2000) teorisinin hem suçu hem de suç benzeri davranışları tahmin ettiği ve diğer teorilerle karşılaştırıldığında örneklemin demografik yapısı fark etmeksizin en güçlü yordayıcı olduğu bulgusuna ulaşmıştır ancak sonraki araştırmaların da desteklediği üzere suça etki eden diğer makro-sosyal faktörler de önemlidir ve bazı suçlular arasındaki farkı açıklamada öz-kontrolden daha açıklayıcı olabilmektedir. Çevre etkisi hâlâ suç üzerindeki etkisini korumaktadır. Ayrıca sonraki çalışmalar düşük öz-kontrolün tek kaynağının zayıf ebeveynlik olmadığını ortaya koymuştur (Akers ve ark., 2017; Vito ve ark., 2017: 154-156). Yine öz-kontrolün 10 yaş civarından sonra sabit kaldığı iddiası da yanlışlanmış ve öz-kontrolün gelişmeye devam ettiğine ilişkin bulgulara ulaşılmıştır (Na ve Paternoster, 2012).

3.9.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması

Öz-Kontrol Teorisi göçmen suçluluğunu açıklamaya dönük özel bir iddia ortaya koymamaktadır. Bazı araştırmalarda erken yaşlarda ebeveynlik alışkanlıklarına bağlı olarak veya öz-kontrol oluşma sürecini baltalayan başka sistematik tecrübelerle bağlı olarak etnik gruplar arasında öz-kontrol düzeyinin farklı olabileceği varsayılmıştır.

Öz-Seçim Tezi (Self-Selection Thesis) (Kubrin ve Mioduszewski, 2018: 68) öz-kontrole benzer varsayımlara dayanan ve ABD’de özellikle ilk kuşak Meksikalı göçmenlerin neden daha az suç işlediğini açıklamak için ortaya atılmış yaygın bir tezdır. Bu teze göre göçmenler genellikle daha iyi veya yaşanabilir bir hayat ve fırsatların hayaliyle göç etmektedir ancak bu göç süreci zorlu, çalışkanlık ve dirayet gerektiren, suç işlenirse edinilen hak ve manfaatlari kaybetme riski olan bir süreçtir. Dolayısıyla göç edebilenler menşe ülkenin ortalamasına göre daha azimli ve ceza adalet sistemi ile ilişkiden kaçınmak konusunda dirayetli insanlardır. Yani göç veren ülkenin ortalamasını değil seçilmiş bir kitleyi temsil etmektedirler. En yeni gelen göçmenlerin daha eskilere göre daha az hapsedilme oranları göstermesi ve öz-kontrolün genellikle göç yasaları yoluyla uygulanan caydırıcılıktan daha fazla

açıklayıcı olması teoriyi destekleyen bulgular olarak sunulmuştur (Butcher ve Piehl, 2005).

3.9.4.Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamında sadece Öz-Kontrol veya Öz-Seçim argümanlarını test eden bir araştırma bulunmamaktadır. Öz Kontrol Teorisi öz kontrol düzeyi düşük bireylerin daha çok suç işlediğine ilişkin güçlü kanıtlar sunsa da sistematik olarak kimlerin öz kontrolünün hangi nedenlerle düşük kaldığı veya sonradan zayıfladığına ilişkin belli ara mekanizmalar tanımlamadıkça oldukça genel geçer görünmektedir. Göçmenler bakımından öz kontrol düzeyinin seyri veya moderatör değişkenleri keşfetmeye yönelik araştırma yapmak pratik nedenlerle zordur. Bu nedenle öz kontrol düzeyinin daha çok anket metodunu kullanan karma araştırmalara kontrol değişkeni olarak eklendiği görülmektedir. Killias ve Lukash (2019); Salmi ve ark. (2015) böyle araştırmalardandır. Killias ve Lukash (2019)'ın daha çok Balkan ülkelerinden gelen göçmen çocuklarla ilgili yaptığı araştırma, tüm örneklem gruplarında öz-kontrol, cinsiyet, ebeveyn kontrolü ve suçlu arkadaşlara sahip olmak değişkenlerinin tüm suç türlerinde suçların açıklanmasında etkili olduğunu ancak suçlu arkadaşlara sahip olmanın çoğu durumda öz-kontrolden daha önemli olduğunu belirtmiştir. Salmi ve ark. (2015) ise araştırmalarına aile yapısını, çocuğun algıladığı refah düzeyini, ebeveyn sosyal kontrolünü, gece geç saatlerde dışarıda kalmak ve alkol almak gibi rutin faaliyetleri, özdenetim düzeyini ve akademik başarıyı kontrol değişkeni olarak katmıştır. Bu faktörlerin kontrol edilmesi göçmen çocukların yüksek suç riskini yerli ergenlere kıyasla azaltmış, ancak farkın tamamını açıklamamıştır.

Öz-kontrolün nasıl oluştuğu ve hem öz-kontrolün oluşmasında hem de suç üzerinde doğrudan etkisi olan değişkenlerle ilişkisinin ne olduğu literatürde hâlâ belirsizliğini korumaktadır. Daha çok çocuk örneklemeler üzerinden araştırılmakta ve karma araştırmalara kontrol değişkeni olarak eklenmektedir. Derleme dahilindeki araştırmalarda diğer değişkenlerden çok öne geçecek şekilde suça neden olduğuna dair istikrarlı bir bulgu görünmemektedir.

3.10.DAMGALAMA TEORİSİ

3.10.1.Tanım

Sosyal Süreç Teorileri altında sınıflandırılır ve suça mikro düzeyde açıklama getirmeye çalışır (Akers ve ark., 2017; Heidt ve Wheeldon, 2015; Vito ve ark., 2017). Temel varsayımları insanın davranışlarının kendi kaderini belirlediği ve bireyin toplumdan bağımsız bir özne olmadığıdır (Heidt ve Wheeldon, 2015: 237-238).

Damgalama Teorisi 3 temel öncüle dayanır:

1. Suç ve sapmanın göreceli kavramlar olduğu
2. Güç ve çatışmanın toplumu şekillendirdiği
3. Benlik kavramının sağlamlığına göre suç eğiliminin değişeceği

İlk öncül hiçbir eylemin doğası gereği suç olmadığını ifade eder. Onun suç kabul edilip edilmeyeceği nerede ne zaman kimin tarafından işlendiği, mağdurunun ve sonuçlarının ne olduğuna bağlıdır. Örneğin bazı ülkelerde uyuşturucu madde kullanımı yasaldır, bazılarında değildir yahut adam öldürme savaş durumunda yasaldır veya endüstri yüzünden kanser olan insanlar toplumun alması gereken bir risk gibi görülür. Becker’a göre toplumda güçlü olanlar kuralları tanımlar ve uygular. Sapma, kişinin gerçekleştirdiği eylemin bir niteliği değildir, aksine, kuralların ve yaptırımların başkaları tarafından sapkın kabul edilen birine uygulanmasının sonucudur. Sapkın, damgalamanın başarıyla uygulandığı kişi, sapkın davranış da insanların damgalandığı davranıştır (Becker, 1963: 5-8). Sapma davranışının ne olduğunu belirleyen kişilere “ahlâki girişimciler” adı verilir ve bu kişiler genellikle politikaları uygulama kısmını profesyonellere bırakırlar. Bu profesyoneller, uygulama işinin zorluğu ile baş etmek için kuralları seçici olarak uygulama yoluna saparlar. Örneğin erkek, genç, işsiz, alt sınıf, beyaz olmayanlar ve kentsel, yüksek suç bölgelerinde yaşayanlar için tutuklama ve hapsedilme olasılığı daha yüksektir (Pfohl, 1985: 116-117). Teorinin geri kalanında ise Becker, Sembolik Etkileşimcilik’ten ilham almıştır. Teoriye göre insanların diğer insanlar hakkında

algıladıkları “çatlak”, “psikopat, “şımarık” gibi semboller, insanların kendilerini tanımlamalarına ve anlamalarına yardımcı olur. Yani insanlar başkalarının sembolik jestlerini yorumlar ve ayna gibi kendi imajlarına dahil ederler. Özetle, kişinin kendi benlik kavramı -bir kişinin kendini nasıl tanımladığı veya düşündüğü- diğer insanların onu nasıl tanımladığının veya sembolik etiketlerinin sonucu olur (Cooley, 1902, 1922). İnsanlar (bilinçli veya bilinçsiz) imajlarına uygun yaşama eğilimindedir. Yani başkalarının bir kişiyi tanımlamak için kullandıkları etiketler, kendi kendini gerçekleştiren bir kehanete dönüşebilir (Merton, 1957). Ancak kişinin benliği bu kehanete karşı müzakere yolunu da seçebilir (Vito ve ark., 2017: 158).

3.10.2. Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

Damgalama Teorisi önceki anlatılan teoriler gibi bir-iki kişi tarafından ortaya atılan bir teori değildir. 1930-1960 yılları arasında aynı teorik çerçeveye katkı sunan araştırmacıların fikirleriyle oluşmuş (Charles Horton Cooley, George Herbert Mead, Herbert Blumer, Edwin Lemert, John Dewey) ancak ABD’de etki uyandırması sivil haklar protestoları, Watergate Skandalı, hapishane isyanları, Vietnam savaşı gibi sisteme güveni sarsan olayların yaşandığı 1960’lı yılları bulmuştur (Vito ve ark., 2017: 168). Teori sosyal davranışçılık ve sembolik etkileşimcilik akımlarından ilham almıştır. Erken sembolik etkileşimciler Charles Darwin’in evrim yaklaşımından etkilenmiş, Cooley ve Mead sembolik etkileşimciliğe dair ilk teorik üretim yapan araştırmacılar olmuştur. Cooley’in temel argümanı kişiler ve toplumun sürekli bir ilişkide olduğudur. Cooley psikolog William James’den “ego” kavramını ödünç alıp daha sosyal bir form vererek “ben-kendi” kavramını oluşturmuştur. “Kendi”miz hakkındaki fikrimiz başkalarının bize tepkileri ve onların bize olan his ve düşünceleri hakkındaki algımıza dayanır (Cooley, 1902). Mead (1934) Cooley’in kendi kavramına dayanarak sosyal davranışçılık olarak anılan düşünceyi geliştirmiştir. Blumer (1969) da Mead’in sosyal davranışçılığını geliştirerek “sembolik etkileşimcilik”i ortaya koymuş ve 3 hipotez sunmuştur (Blumer, 1969: 2):

1. İnsanlar şeylere karşı o şeylerin kendileri için sahip olduğu anlamları temel olarak hareket eder. Örneğin bir kişinin anne olduğu fark edilirse karşısındaki anne algısına göre davranışları da değişir.

2. İlişkiler akrabalar, otorite figürleri, arkadaşlar ve akranlar gibi diğer insanlarla olan sosyal etkileşimlerimizden doğar.
3. Bu anlamlar farklı kişiler tarafından farklı şekillerde kullanılan yorumlama süreci aracılığıyla değiştirilir.

1960'lardaki siyasi ve sosyal atmosferle birlikte bu düşünceler kriminolojide yaygınlaşmış ve damgalama perspektifi üzerine çalışılmaya başlanmıştır.

Damgalama Teorisi'ne göre suçlu insan ile suçlu olmayan insan arasında bir fark yoktur; tek fark suçlu kabul edilen kişinin ufak bir kural dışı davranışında bir kere sistem tarafından yakalanıp damgalanmış olmasıdır. Birçok insan ergenlik yıllarında küçük sapma davranışları gösterir. Bu normaldir, patolojik değildir (Heidt ve Wheeldon, 2015: 241).

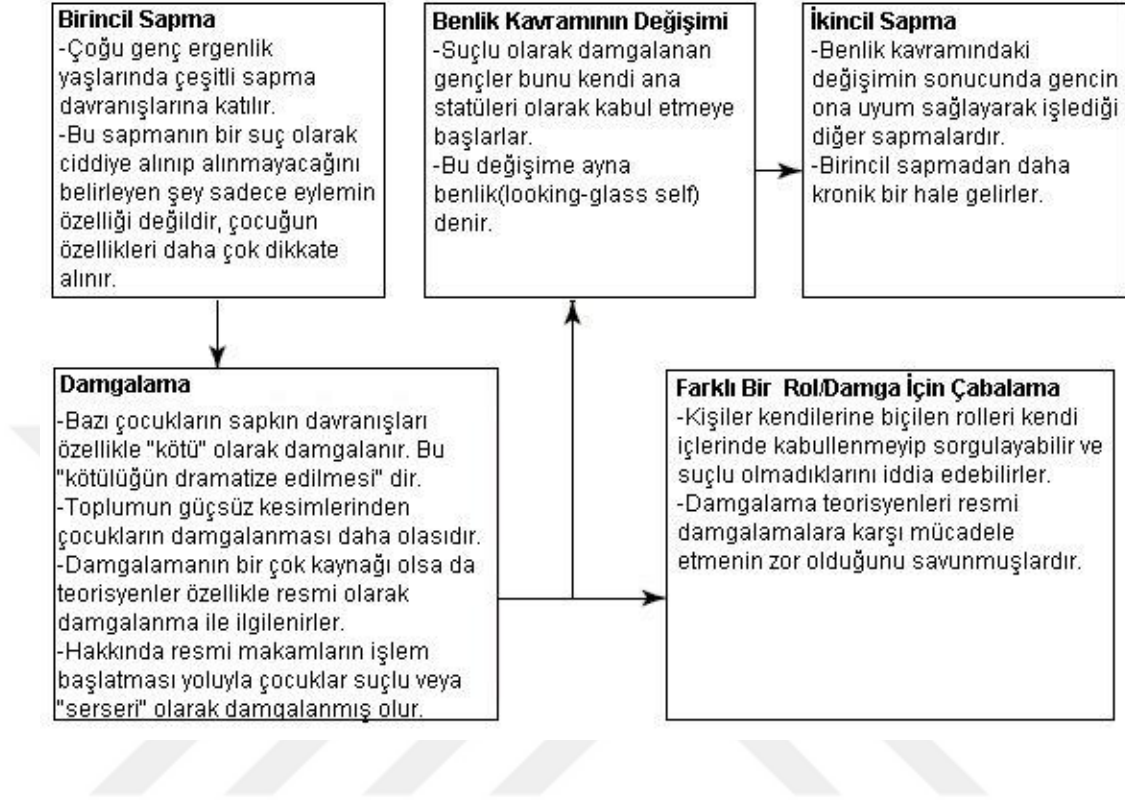
Tannenbaum (1938) pozitivistlerin suçu bireysel faktörlere atfetme eğiliminin, özellikle suçu önleme noktasında eksik olduğunu, çünkü suçların çoğunun genellikle gruplar içinde meydana geldiğini iddia etmiştir. Bu nedenle, suçu anlamının ve değerlendirmenin yolu etrafındaki grup dinamiklerini çözmektir. Tannenbaum çeteler üzerine Chicago Okulu'nun ilk araştırmalarından faydalanarak, gençliğin suça nasıl dahil olduğunu ve bunun nasıl daha ciddi yetişkin suçlarına yol açtığını açıklamaya çalışmıştır. Suç davranışının genellikle okuldan kaçma, okulda düşük performans, öğretmenler ve diğer öğrencilerle çatışmalar gibi sorunlardan sonra geldiğine işaret etmiştir. Çoğu durumda, okulda sorunları olanlar kendilerini benzer sorunları olan arkadaş gruplarında bulurlar; bu "oyun grupları" genellikle çetelerin habercisidir. Bu gruplar başta illa suç faaliyetleri etrafında şekillenmeyebilir veya o faaliyetler çocuklarca suç olarak algılanmayabilir. Yani sapma içeren aktiviteler gençlerin günlük zararsız bir eğlencesi olarak tanımlanabilir. Çete, çocuğun sadakati için okul, aile gibi diğer toplumsal kurumlarla rekabet etmeye başlar ve çetenin faaliyetlerine tepki gösterilmesi nedeniyle çocukla toplum arasında bir çatışma doğar. Tepkiyi ortaya çıkaran eylem suç niteliğinde olmasa bile, durum daha ciddi davranışlara dönüşebilir ve tutuklamayla sonuçlanabilir. Bir çocuktan

veya bir grup çocuktan bu ilk ayrılma, “kötülüğün dramatize edilmesi (dramatization of evil)” olarak adlandırılır.

Neyin suç sayılıp neyin sayılmayacağına bir toplumda güçlü olan grup karar verir. Bunlar “ahlâki girişimciler (moral entrepreneurs)” olarak adlandırılır. Çocukluk çağlarında herkes suç kabul edilecek bir davranışta bulunmuştur: birine vurmak, bir şey aşırmaq gibi. Lemert (1972) bu davranışları “birincil sapma” olarak adlandırır (Tablo 13). Sadece büyükleri tarafından davranışının yanlış olduğu söylenmekten ziyade kendi deyimiyle kötülüğü dramatize edilerek çocuk suçlu veya baş belası olarak damgalanırsa çocuğun geçmişi ve geleceği artık o damganın gölgesinde yorumlanır. Bu damgalama sürecini ilk başlatan çoğunlukla kolluk veya ceza adaleti sistemidir. Damgalama bir kere başlayınca toplum da çocuğu reddeder. Çocuk da buna karşılık kendini “kötü” olarak tanımlar ve benlik algısı değişir. Sonrasında role uygun davranmaya meyleder ve “kendini gerçekleştiren kehanet” yaşanmış olur. Lemert, benlik algısındaki bu değişim neticesinde ortaya çıkan davranışı “ikincil sapma” olarak tanımlamıştır (Tablo 13). Ancak herkeste kehanet gerçekleşecek diye bir kural yoktur, bazıları için ilk yaptırım caydırıcı olur (Vito ve ark., 2017).

Suçlu olarak damgalanma sürecini daha iyi anlamak için Howard Becker gözlemlerde bulunmuş ve sosyolog Hughes (1945)’un ana (“master status”) ve yardımcı (“auxiliary status”) statü ayrımından faydalanmıştır. Ana statü, bir kişinin tanımlayıcı özelliği veya karakteristiğidir; yardımcı statü, ana statünün yanında gelmesi beklenen özelliklerdir. Örneğin doktor olmak ana statüye iyi bir örnektir. Hughes’a göre doktor etiketi genellikle bir bireyin kişiliğini tanımlar ve beraberinde bazı beklentiler doğurur: Modern toplumda bile, doktorların genellikle erkek, daha yaşlı, beyaz ve zeki olması beklenir; bunlar genellikle doktorlarda beklenen yaygın yardımcı statü özellikleridir. Becker (1963), sapkın veya suçlu bir kimliğin aynı zamanda ana statünün bir örneği olduğunu iddia etmiştir. Yani insanlar bir kişinin suçlu olduğuna hükmedildiğini anladıklarında genellikle yardımcı statüleri hakkında da sonuca varırlar. Suç bu tür koşullarla ilgisiz olsa bile, kişinin ahlâki açıdan rezil olduğu veya güvenilmez olduğu varsayılır (Heidt ve Wheeldon, 2015).

Tablo 13 :Damgalama Teorisi. Kaynak: (Vito ve ark., 2017: 160)

3.10.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması

Göçmenliğin kendisi, farklılığın damgalamaya dönüştüğü bir etkileşim sürecine neden olan bir fenomen olması hasebiyle Damgalama Teorisi bakımından önemli bir araştırma konusu oluşturmaktadır (Melossi ve ark., 2009). Damgalama Teorisi büyük ilgi uyandırsa da kavramsallaştırılması ve ölçümünün zorluğu nedeniyle ortaya çıkışından sonra diğer teoriler kadar çok ampirik olarak çalışılmamış ve uyarlanmamıştır (Farrington ve Murray, 2017). Bu nedenle göç alanında da bu teori üzerine pek kriminolojik çalışma bulunmamaktadır.

3.10.4.Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamındaki araştırmalardan Damgalama Teorisi'ni test eden tek araştırma bulunmaktadır (Melossi ve ark., 2009). Sosyal Kontrol başlığında açıkladığımız bu araştırma Sosyal Kontrol, Damgalama ve Kültür Çatışması yaklaşımlarını test etmektedir. Araştırmada göçmen çocukların adalet sistemiyle karşılaşmalarının daha ciddi sonuçları olduğunu deneyimledikleri, sahip oldukları

“cezasızlık algısı” ve ebeveynlerinden miras aldıkları hayal kırıklıklarının sapma ihtimalini arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır (Melossi ve ark., 2009). Araştırmacı İtalya’da toplumun artık sınıf ve dezavantajlar üzerinden değil hukukun ulusal temelli ayrımcı işleyişine göre ayrıldığını, makbul vatandaşlar ve diğerleri olduğunu, bunun da sapma davranışın teşvik edilmesine yol açabileceğini iddia etmiştir.

Damgalama Teorisi’nin daha özel boylamsal araştırma tasarımları ile sosyal kontrol, ebeveyn gözetimi gibi literatürde istikrarla desteklenen değişkenlerle birlikte araştırılmasına ihtiyaç vardır. Yukarıdaki gibi retrospektif bir araştırma ile teori hakkında yorum yapmak hatalı sonuçlara götürebilir. Ancak literatürde doğrudan Damgalama Teorisi’ni test etmediği için bu derlemeye girmese de göçmenlere ceza adalet sisteminde yapılan sistematik ayrımcılığa ilişkin pek çok araştırma, ayrımcı muamelelerin varlığını kanıtlamakta ancak bunun hangi şartlarda suç kariyerine dönüşebileceği, nelerin kişiyi bu riskten koruyabileceği teori bağlamında tanımlanmamaktadır.

3.11.MARJİNALİZASYON TEZİ

3.11.1.Tanım

Özel olarak göçmen suçluluğunu açıklamak için ortaya atılmış bir teoridir. Göçmenlerin hayatlarını meşru yollardan idame ettirme fırsatları engellenmişse ve kendilerine bu fırsatları sağlayacak arkalarında bir göçmen topluluğu ağı da yoksa suç işlemeye meyledceklerini iddia eder. Göçmen suçluluğunun nedenini sosyal yapı değil ama yasal yapıda arayan ve suça hem mikro hem makro düzeyde açıklama getiren bir tez olduğu için ayrı bir başlıkta ele alınmıştır. Temelde göçmenliğin yasadışı hâle getirilmesinin ve kısıtlayıcı politikaların onları suça ittiğini iddia eder.

3.11.2.Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

Marjinalizasyon Tezi (Marginalization Thesis) Gotfried Engbersen tarafından Hollanda’daki düzensiz göçmenlerin neden daha fazla suç işlediğini açıklamak için ortaya atılmıştır (Engbersen ve Leun, 1998, 2001; Engbersen ve ark., 2004). Engbersen başlangıçta “Belgesiz göçmenler diğerlerine göre daha mı çok suç

işliyor yoksa kırılğan/riskli durumlarından dolayı suçtan uzak mı duruyorlar?” sorusunu sormuştur (Engbersen ve Leun, 1998). Göçmenler toplum ortalamasının üzerinde işsizlik, düşük hane gelirleri, kısıtlı barınma, eğitim, kariyer fırsatları ve siyasi katılım açısından genellikle ayrımcılık ve kurumsal engellerden muzdariptir. Engbersen ilk araştırmasında Cloward ve Ohlin (1960)’in “ayırıcı fırsat yapısı”nı test etmiş ancak düzensiz (belgesiz) göçmenlerin suçluluğunu açıkladığı yönünde destek bulamamış ve daha sonra Marjinalizasyon Tezi’ni geliştirmiştir. Bu tezde araştırmalarına dayanarak örgütlü uyuşturucu kaçakçıları olarak Hollanda’ya gelenler hariç yasadışı göçmenleri suça şu iki yapısal durumun ittiğini iddia etmiştir (Engbersen ve Leun, 2001):

1. Kısıtlayıcı politikalar ve yasadışı olma hâli göçmenlerin meşru yollarla hayatlarını idame ettirmesini zorlaştırdığında ve
2. Yasadışı göçmenler kendilerini bu durumda koruyup ayakta kalmalarını sağlayacak ekonomik kaynakları ve resmi bağlantıları olan bir göçmen topluluğuna güvenemediklerinde.

3.11.3.Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamındaki araştırmalardan Marjinalizasyon Tezi’ni test eden 2 araştırma bulunmaktadır (Beckley, 2015b; Engbersen ve ark., 2004).

Engbersen ve ark. (2004), Hollanda’da polis ve resmi suç kayıtlarını kullandığı araştırmalarında şu değişkenleri kontrol ederek Marjinalizasyon Tezi’nin göçmen suç oranlarındaki değişimi açıklayıp açıklayamadığını test etmiştir: göçmenlerin hukuken devlet tarafından yeniden sınıflandırılması ve tanımlanması, göçmenlerin menşe ülkenin daha çok suça meyilli kesimlerden gelmesi ve uluslararası suç örgütlerinin göçmen olarak giriş yapması, sınır güvenliği uygulamalarında değişiklik, demografik değişiklikler. Araştırma, sınır politikası uygulamalarının düzensiz göçmenlerin şüpheli olma oranlarının %29’unu, marjinalizasyon etkisinin ise %28’ini açıkladığı bulgusuna ulaşmıştır. Genel olarak bulgular düzensiz göçmenleri resmi işgücü piyasasından ve kamu hizmetlerinden

dışlayan, sınırdışı tehdidine dayanan sınır kontrol politikasındaki artışın suç oranlarını arttırdığını göstermiştir.

Beckley (2015b) İsveç'te 1993-2000 arasında boylamsal olarak yapılan Stockholm Araştırması verilerini kullandığı araştırmada göçmen politikasının suç üzerindeki etkisinin Caydırıcılık Teorisi tarafından mı Marjinalizasyon Tezi tarafından mı daha iyi açıklandığını incelemiştir. Sonuçlar, uygulanan sınırdışı etme, vatandaşlığa geçişin reddedilmesi gibi politikaların anlamlı bir caydırıcı etkisini tespit edemediği gibi marjinalizasyon etkisini de tespit edememiştir. Caydırıcılığı kesin olarak ölçmek ve tek başına değerlendirebilmek çok zordur. Beckley, sınırdışı etme bir insan hakları ihlali ve güçlü ülkelerin uyguladığı bir adaletsizlik olarak görüldüğünde bu ülkelere düzensiz yollardan geri dönecek olan sınırdışı edilmiş göçmenlerin daha büyük bir güvenlik sorunu yaratacağını iddia etmektedir.

Marjinalizasyon Tezi'ni test ettiklerini iddia etmeseler de göçmenlerin yasadışılaştırılmasının, statü kazanma süreçlerinin zorlaştırılmasının ve sınır politikalarının kısıtlanmasının suça etkisini inceleyen 3 araştırma daha vardır (Bhatia, 2015; Fasani, 2018; Mastrobuoni ve Pinotti, 2015). Bu tarz araştırmalar literatürde “göçmenlerin kriminalizasyonu (crimmigration)” kavramı ile anılabilmektedir.

Bhatia (2015) İngiltere'de 22 sığınmacı ve 6 saha uzmanı ile derinlemesine görüşmeler yaptığı nitel araştırmasında göç yasalarını ihlal eden göçmenin nasıl “tehlikeli suçlular”a dönüştüğünü incelemiştir. Araştırmada göçmenlerin hayati tehlikelerle sığındıkları ev sahibi ülkede yasadışı belgelerle ülkede kalmak ya da yasadışı belgelerle başka bir ülkeye kaçmak gibi ikilemlere mahkûm oldukları, göç yasasının ihlali durumunda terör suçluları gibi muamele ve işlem gördükleri, 8-10 ay gibi uzun sürelerle adi suçlular ile aynı yerlerde tutuldukları, suç işlemeye itildikleri, her hatada daha da ağır cezai yaptırımlarla içinden çıkılması mümkün olmayan bir kısır döngünün içine zapt edildikleri bulgularını sunmuştur.

Mastrobuoni ve Pinotti (2015), İtalya’da Aralık 2006’da yaşanan infaz affı ve bir ay sonra AB’nin genişlemesiyle birlikte yasadışı göçmenlerin yasal statü kazanmasının yarattığı doğal deney fırsatını değerlendirmiştir. Yasal statü sahibi olmanın suçluların ülke içinde kalarak suçun artmasına mı yoksa meşru fırsatlar bularak suç oranlarının azalmasına mı neden olduğunu araştırmıştır. Örneklem temsillerindeki sınırlılıklarla birlikte bu araştırma yasal statünün yerliler ile göçmenler arasındaki suç farkının yarısından fazlasını açıklamıştır.

Fasani (2018), İtalya’da 1990 ve 2005 yılları arasında tekrarlanan af programları ile göçmenlerin yasallaşmasının göçmen suçluluğu oranlarına etkisini araştırmıştır. Sonuçlar af sonrasında azalmalar olduğunu ancak uzun erimde etkisinin az olduğunu göstermiştir. Bunun nedeni ülkenin bir cazibe merkezi hâline gelerek yeni gelen göçmenlerin bu azalma etkisini ortadan kaldırması veya zorla yerinden edilen kitlelerin artması olabilir.

Teori farklı araştırma tasarımlarına göre etkisiz veya güçlü bulunsa da genel olarak desteklendiğini söyleyebiliriz. Politika belirlenmesi bakımından her ülkenin potansiyel göç akışını da değerlendirerek, düzensiz göçün kaçınılmaz olduğunu hesaba katarak, statü ve haklar ile ilgili politikasını tayin etmesi gerekmektedir. Ancak toplam suç oranlarındaki etkisinden çok bireysel bazda baktığımızda yasadışı olmaya mahkûm olmanın ve yasal iş fırsatları bulamamanın suç kariyeri riskini arttırdığı, ayrıca yasadışı edilme riskinin ise göçmenleri suçtan caydırmada başarılı olmadığı söylenebilir.

3.12.ÇATIŞMA TEORİLERİ

3.12.1.Tanım

Çatışma Teorileri eleştirel teoriler başlığı altında sınıflandırılır ve temel sorgulama noktası bir eylemi suç yapanın ne/kim olduğu, neden bazı eylemlerin bazı toplumlarda suç olup diğerlerinde olmadığıdır (Vito ve ark., 2017). Jean Jacques Rousseau insanların işbirliği ihtiyacı nedeniyle çatışmalarını kenara koyup bir araya gelerek sosyal bir sözleşme yaptıklarını iddia etmekteydi. Çatışma Teorisi de

çatışmanın toplumun doğal bir parçası olduğunu fakat hukukun toplumdaki güçlerin savaşının neticesi olduğunu varsayar. Yani hukuk bir mutabakat değil galip gelen gücün ödülüdür. Çatışmanın güç lehine dengede kalmasıdır. Hukuk ve ceza adaleti sistemi, iktidar mücadelesini kazananların çıkarlarına göre şekillenir. İktidardakiler, iktidar ve ayrıcalığını korumak için hukuk sistemini kullanır. Ayrıca, suç doğrudan toplumdaki rakip gruplar arasındaki çatışmadan kaynaklanabilir. Pek çok teori, çatışmanın sosyal yaşamın doğal bir parçası olduğunu varsayar. İnsanların doğası gereği fedakâr olduğu, çünkü faaliyetlerinde birbirine ihtiyaç duyduğu ve bu ihtiyacın sosyal etkileşim gerektirdiği savunulur. 1970’lerde Çatışma Teorileri’nden Marxist ve Radikal teorilerde bu güç savaşı fikri çok zenginler ile çok fakirlerin savaşı olarak şekillenmiştir. ABD’de 1970’lere kadar Anomi ve Gerilim Teorileri hakimken 1960-70’lerdeki havanın da etkisiyle eleştirel teoriler popülerite kazanmıştır. Çatışma teorisyenlerinin çoğu, kapitalizmin bencilliği teşvik eden ve insan doğasını bozan bir güç olduğunu varsayar. Ancak kapitalizm dışında ataerkillik, sömürgecilik ve ırkçılık gibi diğer güçler de insanları yozlaştırabilir. Çatışma teorisyenleri saf determinizmi benimsemedikleri gibi sınırsız bir özgür irade fikrini de savunmazlar. Teorisyenlere göre insanlar çevrelerinin hem ürünü hem de üreticisidir; sosyal kurumlara hem tepki verip onları etkilerler hem de tarihsel ve kültürel bağlamdan etkilenirler. Bu düşünceler Max Weber ve George Simmel’in çalışmalarına dayanmaktadır (Heidt ve Wheeldon, 2015: 332-333; Vito ve ark., 2017).

3.12.2. Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

Çatışma perspektifinden ilk kriminolojik eseri George Vold ortaya koymuştur ve bu teori, William Chambliss, Richard Quinney ve Austin Turk gibi teorisyenlerin çalışmalarıyla daha da gelişmiştir (Sellin, 1938). Vold yasaların içeriğinin ve uygulamasının iktidardakilerin değer ve çıkarlarının sonucu olduğunu savunmuştur (Vold, 1958: 208-209): “Yasama çoğunluğunu oluşturanlar kimin hukuku ihlal ettiğine karar verecek politikaları belirleme ve kolluk gücüne hakim olur.” Çatışma Teorisi’nde gücün birkaç kaynağı vardır. Cinsiyete, sosyal sınıfa veya ırka dayalı bir güç olabilir. Güç grupları arasında devamlı bir rekabet vardır. Birçok suç türü

toplumun tümüne zarar verdiği düşünüldüğü için suç olması gerektiği konusunda toplumsal bir mutabakat olsa da o suçun nasıl tanımlanacağı konusunda bile o kadar fikir birliği yoktur. Örneğin “Bir şirket birisinin güvenli olmayan bir ürün satarak veya havayı kirleterek ölümüne neden oluyorsa, bu ‘cinayet’ midir?” (Kennedy, 1970). Kamuya karşı suçlar veya silah, uyuşturucu, fuhuş, çevre gibi konularla ilgili suçlar cezaların ne olacağı veya nasıl infaz edileceği konusunda mutabakat yoktur (Vito ve ark., 2017).

Turk (1969)’e göre kriminalizasyonu kişilerin davranışları değil otorite ile kurdukları ilişki belirlemektedir. Turk otorite ile çatışma ihtimalini etkileyen faktörleri şöyle açıklamıştır:

1. Organizasyon: Suç işleyenler örgütlendiğinde çatışma daha olasıdır. (Çeteler ve örgütlü suçlular muhtemelen otoriteye daha dirençli olacaktır.)
2. Sofistike olma: Yasayı ihlal eden kişi daha az sofistike çalışan, daha az kendini kamufle edebilen biri olduğunda (örneğin beyaz yakalı bir suçlu yerine bir sokak haydutu) çatışma olasılığı artar.
3. Kanunu uygulayanların ve kanuna direnenlerin gücü: Uygulayıcılar (polis, savcı) direnişçilerden çok daha fazla güce sahip olduğunda suç sayma olasılığı daha yüksektir. Çok güçlü örgütler ve kartellere karşı işlem yapma her zaman göze alınamayabilir.
4. Kültürel ve sosyal normların uyuşması: Kültürel normlar idealize edilen değerlere uygun yazılmış kurallardır (yasanın lafzı). Sosyal normlar ise gerçekte neyin kural olduğunu (yasaların gerçekte nasıl uygulandığı) ifade eder. Bu normlar arasında uyumsuzluk olduğunda, kriminalizasyon daha olasıdır.

Turk’ün bu tezi hakkında ampirik kanıtlar da bulunmuştur (Bkz. Weidner ve Terrill, 2005).

Çatışma yaklaşımını bir başka eserin yazarları olan William Chambliss ve Robert Seidman, toplum daha karmaşık hâle geldikçe, anlaşmazlık çözümünün

“uzlaşmadan” uzaklaşıp “kuralların uygulanmasına” doğru ilerleyeceğini varsaymıştır. Çatışmayı düzene sokabilmek için yaptırım gücüne (kolluk) ihtiyaç vardır. Chambliss’e göre ABD’de orta sınıf kendi değerlerini topluma dayatmakta ve yasaların uygulanması alt sınıfa karşı önyargılı hâle gelmektedir çünkü gücü olmayan bu kesim kanuna direnememektedir (Vito ve ark., 2017).

Çatışma perspektifine sahip teorik ve ampirik çalışmalar ABD’de en çok ırk ve kolluğun ırksal profillemeye kullanımı, uyuşturucu suçları gibi konular üzerine eğilmiştir (Akers ve ark., 2017).

3.12.3. Göçmen Suçluluğunu Açıklaması

Sellin (1938), çatışma perspektifini göçmen bağlamına uygulayarak çatışma teorilerinin en bilinen isimlerinden biri olmuştur (Vito ve ark., 2017: 171). Ortaya koyduğu **Kültürel Teori (Cultural Theory)** ve sonrasında gelen alt-kültür teorileri zamanla göçmen bağlamıyla sınırlı kalmamış tüm çatışma teorilerine mâl olmuştur. Kültürel Teori, yeni gelen grubun kültürü ile toplumdaki baskın grubun kültürü arasında uyuşmayan davranış normlarının veya kültürel kodların yarattığı gerilimin suçluluğun asıl nedeni olduğunu öne sürer (Sellin, 1938: 21). Sellin buna örnek olarak uluslararası göçmenleri veya kırdan kente göçenleri örnek gösterir. Göçmenler göç ederken kendi yaşadıkları yerin normlarını da birlikte getirirler. Bu normlar göç ettikleri yerdekilerden farklıdır ve mutlaka bir kısmı çelişir. Örneğin “namus” kavramı gereği yapılması gereken bir fiil, bazı uyarıcı maddeleri kullanmak veya kadın sünneti gibi şeyler bir yerde gelenek iken başka yerde suçtur. Bu gruplar bir araya geldiğinde kültür çatışması ortaya çıkar. Bu gibi durumlarda, egemen kültürün normları, bir eylemi suç olarak nitelendirmede belirleyici faktör hâline gelir. Sellin, yerleşik bir kültür ile yeni göçmenler arasında ortaya çıkabilecek çatışmayı birincil çatışma olarak tanımlamıştır. İkincil çatışma, her biri kendi davranış normlarına sahip farklı alt kültürlere sahip tek bir kültür içinde ortaya çıkar (Sellin burada kriminolojide o dönem gelişmeye devam eden Altkültür Teorileri’nden faydalanmıştır.). Sellin normları şekillendirenin kültür gibi değişen bir şey oluşunun ahlâk ile ahlâksızlık arasındaki sınırları bulanıklaştırdığını ve sınırları net olmayan normlardan bilerek veya bilmeden sapmanın daha kolay olduğunu savunmuştur. Ona

göre normları daha az agresif olan bir ev sahibi topluma kültürel adaptasyonda başarısız olan kişiler daha çok sapma davranışı gösterebilirler. Sellin'in teorisi, insanlara değil normlara odaklandığı için dar olmakla eleştirilmiştir. Sellin dışında göçmen suçluluğunu kültüre, yapısal yoksulluğa bağlayan çok sayıda açıklama yapılmıştır ancak bunların çoğu farklı etnik gruplar arasındaki suç farklılıklarını veya aynı grupta suç işleyen ile işlemeyenler arasındaki farklara dair bir açıklama getirememekte ve bu açıklamalarla çelişen bazı istatistikleri açıklayamamaktadır (Ramiro Martinez ve Lee, 2000: 489-492; Thomas, 2011: 389-392; Vito ve ark., 2017: 178).

3.12.4.Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamında Kültürel Çatışma Teorisi'ne ait değişkenleri kullanan 5 araştırma bulunmaktadır. Genellikle karma araştırmalarda değişken olarak eklenmektedir (Barbagli ve Colombo, 2009; Hällsten ve ark., 2013; Killias ve Lukash, 2019; Melossi ve ark., 2009; Solivetti, 2010b).

Barbagli ve Colombo (2009), Avrupa'nın en büyük kayıt dışı ekonomilerinden olan İtalya'da 1980'lerden bu yana göçmenlerin hem fail hem mağdur olarak incelendiği ve uygulanan sınır politikalarının etkisinin değerlendirildiği bir araştırma yapmıştır. Çatışma perspektifi bu araştırmada şu varsayımlar ile karşımıza çıkar. Birincisi genelde gelişmekte olan ülkelere gelen alt sınıf göçmenlerin şiddet kullanmadan gerçekleştirdiği üst sınıf yerli zenginlerden çalma eylemlerinin bir sınıf mücadelesi olarak yorumlanmasıdır. İkincisi soygun, ağırlaştırılmış saldırı, cinsel saldırı ve cinayet gibi şiddet suçlarının zalim yerliler ve göçmenlerin aleyhine hükmedenlere karşı bir intikam arzusuyla işlendiğidir. Üçüncüsü ise yerliler tarafından göçmenlere karşı ırk, etnik ve dini geçmişe veya kurbanın cinsiyetine karşı önyargı nedeniyle işlenen nefret suçlarının çatışma temelli olduğudur. Çatışma yaklaşımı bu araştırmacılara göre şu varsayıma götürmektedir: yerlilerin fail, göçmenlerin mağdur olduğu vaka sayısı tam tersinden daha az olmalıdır. Araştırmanın bulgularına baktığımızda faillik bakımından kültürel çatışma

varsayımlarıyla uyumlu bir bulgu ortaya konmamıştır. Yalnızca artan güvenlik politikalarına rağmen göçmen suçluluğunun azalmadığı gözlenmiştir.

Melossi ve ark. (2009), ergenler üzerinde yaptıkları ve birden fazla teoriyi test ettikleri araştırmalarında göçmenlerin ailelerinden edindikleri kültürel kodlar ile aile dışında karşılaştıkları normlar arasında gerilim yaşadığını ve hem ebeveynlerinin hem de kendilerinin yaşadığı engellerden ötürü biriktirdikleri hayalkırıklığının birleşerek sapmaya neden olduğunu varsaymıştır. Araştırma, yabancılık, damgalanma, sosyo-ekonomik statü, aile bağları, etnisite değişkenlerinden suç üzerinde en çok aile ile kurulan sosyal bağın etkili olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bu bağ gözetimi de onlar ile kurulan güven ve rol model ilişkisini de kapsamaktadır. Prestijsiz işlerde uzun saatler çalışan bir göçmenin veya işkolik bir profesyonel yerlinin çocuğu olması fark etmeksizin ailesi ile problemlili ilişkileri olan ergenlerin suça daha meyilli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlk grubun zayıf bağlarına ebeveynlerinin hayal kırıklıkları ve dış dünya ile çatışan normları eşlik ederken ikinci gruba da üst sınıf olmanın getirdiği aşırı yüksek beklentiler eşlik etmektedir. Sonuç olarak en yüksek düzeyde suça meyilli olanlar kendilerini damgalanmış hisseden ve aileleri ile fazla kültür çatışması yaşayanlardır. (Özellikle aileleri ile zayıf bağları olan orta ve üst sınıf erkekler.) Ayrıca resmi istatistiklere dayanan araştırmalar sosyal sınıf ve etnisitenin etkisini güçlü bulurken bu araştırma gibi öz-bildirime dayanan araştırmalarda bu etkinin zayıf kaldığına dikkat çekilmiştir.

Solivetti (2010b), 18 Avrupa ülkesinde yaptığı araştırmada Sosyal Kontrol ve Damgalama teorileri ile birlikte Kültür Çatışması'nın varsayımlarını da test etmiş ve tüm suç türleri için geçerli bir açıklama sunmadığı bulgusuna ulaşmıştır. Göçmenlerin kültürel asimilasyon gerçekleşmediği, getirdikleri normlar ile toplumdaki normlar çatıştığı için değil, entegre olamadan asimile oldukları için suça meyilli oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Hällsten ve ark. (2013), 1990-1993 arasında İsveç'in Stockholm şehrinde zorunlu ilk öğrenimi bitirmiş çocukları yirmili yaşlarına kadar takip ederek aile köklerinin ve ergenliklerinde yaşadıkları muhitin İsveç'e geldikten sonra suç

kayıtlarını nasıl etkilediğini takip etmiştir. Erkekler için yerli-göçmen suç kayıtlarındaki farkın yarısı ile dörtte üçü arasını ailelerin sosyo-ekonomik geçmişi ve mahalle ayrımı ile açıklayabilmiştir. Kadınlar için ise daha da fazlasını, neredeyse tüm farkı açıklayabilmektedir. Sonuçlar kültür çatışmasının güçlü bir açıklayıcı olmadığını göstermiştir.

Killias ve Lukash (2019), 3. Uluslararası Çocuk Suçluluğu Öz-Bildirim Araştırması verilerini kullanarak İsviçre’de Balkan ülkelerinden gelen göçmen çocuklarının suç ve mağduriyet örüntülerindeki farklılıkları ve çatışma bölgesinden gelenlerin suça daha eğilimli olup olmadığını araştırmıştır. Sonuçları kültürel çatışma perspektifini desteklememektedir.

Çatışma Teorisi araştırmalarda çoğunlukla desteklenmemiş yahut dolaylı olarak desteklenmiştir. Araştırmalar genellikle işsizlik, konut piyasası, güvenlik tehdidi gibi değişkenleri ölçmüştür (Hooghe ve Vroome, 2016). Teorinin ölçülmesinin ve her topluma uyacak şekilde modellenmesinin zorluğunun bunda etkisi olduğunu tahmin ediyoruz. Öncelikle nitel araştırmalar ile mekanizmaların keşfine çabalanması teorinin daha doğru test edilmesine katkı sağlayabilir.

3.13.DURUMSAL EYLEM TEORİSİ

3.13.1.Tanım

Durumsal Eylem Teorisi (Situational Action Theory) Wikström (2004) tarafından ortaya atılmış ve kendisi tarafından çok defa test edilmiştir. Suçu ahlâki kuralları çiğneyen bir eylem olarak açıklayan entegre bir mikro teoridir. Temel argümanı insanların suç işleminin, eylem alternatiflerini nasıl gördükleri ve belli şartlarla karşılaştıklarında seçimlerini nasıl yaptıklarıyla ilgili olduğudur (Wikström, 2004). Teori ABD’de ortaya çıkmış olsa da Avrupa’da da kısa sürede çok yayılmış ve test edilmiştir (Pauwels ve ark., 2018). Genel bir suç teorisi olma iddiasındadır. Yani her yaştan, türden insan için tüm suç tiplerini açıklamayı vaadederek.

3.13.2. Teorinin Bağlamı ve Öncüleri

Teorinin temelleri çevresel ve kişi odaklı teorilerin yaygınlaştığı 1990’ların başına kadar gitmektedir. Wikström 2004 yılındaki makalesi ile teoriyi ortaya attıktan sonra 2006’da *The Explanation of Crime* kitabıyla tavzih etmiştir (Wikström, 2006). Teori kendinden önceki birçok teoriden yararlanmış ve bazı kavramları ödünç almıştır.

Wikström’e göre “Bir seçim yapmak, belirli bir eylemi gerçekleştirmek (veya belirli bir eylemden kaçınmak) için bir niyet (taahhüt) oluşturmaktır. Seçim süreci için başlangıç noktası motivasyondur (arzular ve inançlar veya taahhütler) ve bunun sonucunda ortaya çıkan eylem (veya eylemsizlik) ve sonuçlarıdır. Süreç, bireyin ahlâki kuralları tarafından yönlendirilir ve her aşamada müdahalelere konu olabilir” (Wikström, 2006: 76).

Teorinin varsayımları şunlardır (Wikström, 2011):

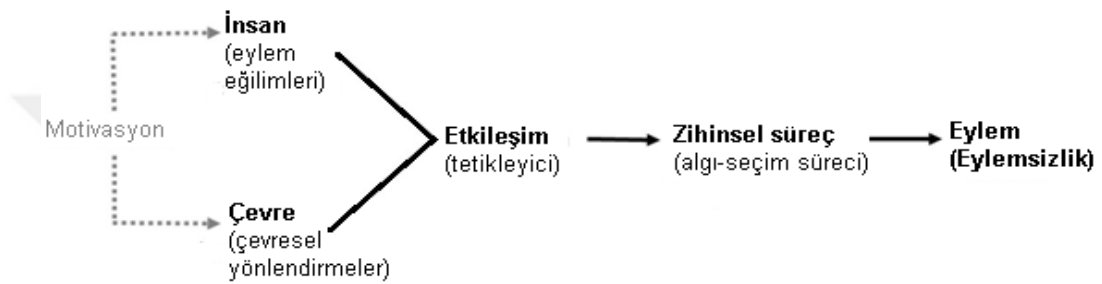
1. İnsanlar temelde kurallara uyan yaratıklardır.
2. Sosyal düzen, paylaşılan ortak davranış kurallarına dayanır.
3. İnsanların eylemlerinin kaynağı kendileridir. Belli şartlar içinde olası eylemleri algılar, seçer ve uygularlar.
4. Eylemin nedenleri kişinin çevreyle girdiği etkileşim sonucu oluşan duruma bağlıdır.
5. Suç belirli bir durumda yapılacak doğru veya yanlış şeyin ne olduğuna dair (yasada belirtilen) davranış kurallarını ihlal eden eylemlerdir.

Teori üç mekanizma üstüne kurulmuştur:

1. Durumsal mekanizma: suç olaylarının hangi durumdan dolayı meydana geldiğini açıklar.

2. Seçim mekanizmaları: kriminojenik durumların hangi seçim nedeniyle ortaya çıktığını açıklar.
3. Eylemin ortaya çıkış mekanizmaları: insanların (psiko-sosyal süreçler yoluyla) ve çevrenin (sosyo-ekolojik süreçler yoluyla) hangi yönlerden bir araya gelerek suça neden olduğunu açıklar.

Tablo 14 : Eylemin Aşamaları. Kaynak: (S.-O. Wikström, 2018)

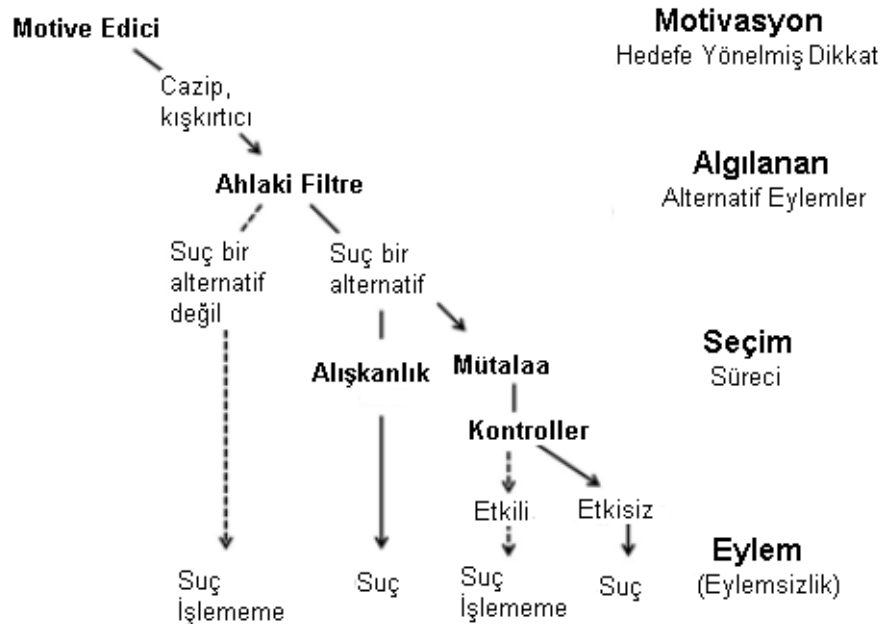

İnsanlar nihayetinde suç fiillerini belli şartlarda işlemeyi makul buldukları için veya kendi ahlâki kurallarına uygun davranmamak konusunda dışarıdan gelen baskıya direnmekte başarısız oldukları için suç işlerler.

Algı-Seçim süreci üç açıklayıcı kavram üzerinde şekillenir: motivasyon, ahlâki filtre ve kontroller (Tablo 15). Eylem süreci hedefe yönelmiş dikkat sağlayan bir motive edici tarafından başlatılır. Baştan çıkarıcı, provake edici olan bu motivasyon kaynağı eylem için gereklidir ancak tek başına yeterli değildir. Kişinin motive edici bir durumla karşılaştığında kendisi için mümkün gördüğü alternatif davranış biçimleri ve bunların suç gerektirip gerektirmediği kişinin ahlâki filtresine bağlıdır. Bu ahlâki filtre duruma özgü oluşan bir kavramdır. Kişi bir motivasyon kaynağı ile karşılaştığında suç işlemeyi bir davranış seçeneği olarak dahi görmezse suç işlenmez. Yani suçu seçip seçmemek söz konusu değildir, çünkü böyle bir durumda suç bir seçenek olarak görülmez kişi tarafından. Seçim ise harekete geçme niyetinin oluşmasıdır. Seçim süreci de ahlâki filtre gibi durumsaldır. Kişi motivasyon kaynağı ile karşılaşınca suç eylemini bir davranış seçeneği olarak görürse o eylemi işleyip işlemeyeceği, seçim süreci ile belirlenir. Seçim süreci çoğunlukla olduğu gibi alışkanlığa dayalı veya akli bir mütalaa ile gerçekleştirilir. Alışkanlıklar benzer

durumlara çok sayıda maruziyet ile oluşur ve alışkanlıkla yapılan seçimler geçmişte benzer şartlardaki bu deneyimlere dayanır. Eğer kişi birden fazla seçilebilecek eylem alternatifi görüyorsa muhakeme yaparak seçim yapar. Muhakeme sonucunda bir arzuyu tatmin etmek, bir taahhüdü yerine getirmek veya bir çatışmaya tepki vermek için kendisi için en uygun ve ahlâki olarak kabul edilebilir alternatifi seçer. Bu seçim kendisinin en fazla çıkarına olan alternatif olmayabilir. İnsanlar alışılmadık bir durumla karşılaştıklarında veya çelişen ahlâki kurallar olduğunda genellikle akli muhakeme yoluyla seçim gerçekleşir. İşte kontroller sadece bu çelişen ahlâki kurallar ışığında muhakeme yapılması ihtimalinde devreye girer ve sonuca etki eder. Kontroller, onlar olmasa suç işlenebileceği bir durumda suçu engelleyen unsurlardır. Kontrol, öz-kontrol olabileceği gibi dışsal bir kontrol de olabilir. Teori ‘kontrolün uygulanması’ (duruma özgü) ile ‘kontrol kapasitesi’ (karakteristik) arasında bir ayırım yapmıştır. Kişinin kendi kendini kontrol etme yeteneği kişisel bir özelliktir ancak kendi ahlâki normlarını uygulayabileceği kapasitede bir çevre olması çevresel bir özelliktir. (Wikström, 2017)

Tablo 15 : Algı-Seçim-Eylem Süreci. Kaynak: (S.-O. Wikström, 2017: 511)

Wikström (2005) Durumsal Eylem Teorisi'nin uygulaması olarak, bireylerin suç kariyerlerindeki istikrar ve değişim dinamiklerinin incelenmesi ve analiz

edilmesi için Gelişimsel Ekolojik Eylem modelini (DEA modeli) geliştirmiş ve zamanla güncellemiştir (Wikstrom ve Treiber, 2018).

3.13.3.Göçmen Suçluluğunu Açıklaması

Göçmen olmak Durumsal Eylem Teorisi'nde kişi ile çevre arasındaki ilişkiye etki eden bir özelliktir. Suçun doğrudan nedeni değildir. Wikström (2011: 69)'ün tanımıyla “bir kişinin nasıl belli bir suç eğilimine sahip olduğu”dur yani nedenin de nedenidir. “Nedenlerin nedeni”nin (örneğin burada göçmen olmak) bireylerin ahlâki gelişimleri ve kriminojenik durumlarda yaptıkları seçimleri nasıl etkilediği hâlâ istikrarlı kanıtlarla tam olarak ortaya konamamıştır (Wikström, 2010; Wikström, 2004)

3.13.4.Derlemenin Bulguları

Derleme kapsamındaki araştırmalardan Durumsal Eylem Teorisi'ni test eden tek bir araştırma bulunmaktadır (Uddin, 2017).

Uddin (2017), İsveç'te ergenlerin 16 ile 17 yaşları arasında yaşadığı 2011-2012 döneminde Malmö Bireysel ve Mahalle Kalkınma Çalışması (MINDS) için toplanan verileri kullanarak göçmen ve yerli çocukları arasında suç örüntüsünün farkını incelemiş ve Durumsal Eylem Teorisi'nin bu farkı açıklayıp açıklamadığını test etmiştir. Bulgular teorinin güçlü bir şekilde desteklendiğini, etnisiteye göre değişmediğini yani tüm göçmen grupları için geçerli bir model olduğunu göstermiştir.

Durumsal Eylem Teorisi çok yaygın biçimde araştırılmamış olsa da hâlihazırda yapılmış olan tek çalışma, güçlü bir şekilde diğer teorilerden değişkenlere rağmen teoriyi desteklemektedir.

TARTIŞMA

Derleme literatüründe araştırmaların büyük çoğunluğunun müştereken dikkat çektiği husus göçmenlerin homojen gruplar olmayıp farklı arka plan özelliklerine, ev sahibi ülkedeki şartlara ve ev sahibi toplumla etkileşimlerine göre suç olgusu bakımından farklı bulgular gösterdikleridir. Bu bakımdan onları “göçmenler” ve hatta -daha dar bir kapsam da olsa- “mülteciler” şeklinde bir blok hâlinde araştırma konusu yapmanın büyük sınırlılıkları beraberinde getirmesi kaçınılmazdır.

Avrupa literatüründe göçmen suçluluğu konusundaki araştırmaların % 63’ü göçmenlerin suçu arttırıp arttırmadığı veya daha fazla suça meyilli olup olmadıkları ile ilgilenmektedir. Bunların bir kısmı bu ilişkilerin sebeplerini de araştırırsa da göçmenlik deneyiminin suç gibi olumsuz sonuçlar doğurmasının önüne nasıl geçilebileceğine kafa yoran araştırmalar sayıca azınlıkta kalmaktadır. Hâlbuki günümüzde uluslararası göçmenlerin Avrupa’daki varlığı ve artışı bu yüzyılda değişmesi beklenmeyen bir durumdur. Dolayısıyla araştırmaların artık bu verili durum içinde dezavantajlı her türlü kesimde olduğu gibi bu dezavantajların hangi şartlarda kronikleşip olumsuz neticelere neden olduğu sorusunun ötesine geçmesini, nasıl önlenebileceği ile ilgili önerilerin ve bu doğrultudaki pilot uygulamaların etkinliğini değerlendiren çalışmaların literatüre hakim olmasını beklemekteyiz.

Tezimizin varsayımı Avrupa’da göçmen suçluluğu literatürünün çeşitli nedenlerle ABD’dekinden farklılık arz edebileceği idi. Bu doğrultuda sadece araştırma bulgularını özetlemekle yetinmeyip araştırma yöntemlerini de değerlendirmeyi tercih etmiştik. Varsayımımız tezin bulgularındaki çeşitlilik ve ikinci nesil göçmenler veya genel olarak göçmenlik-suç ilişkisi hakkında sunduğumuz bulgular ile doğrulanmıştır. Ancak yöntemsel çeşitlilik ABD literatürü ile istatistiksel bir karşılaştırma yapmamıza izin vermemiştir. Literatürler arasındaki farkın nedenlerine dair herhangi bir tahminde bulunmak bu tezin amaçlarından biri olmasa da literatürde rastladığımız bazı varsayımları şöyle özetleyebiliriz: 1. ABD’nin göçmen seçim sürecinin Avrupa’dan daha eleyici olduğu ve bu nedenle daha az suça meyilli bir kitle olması, 2. Avrupa’daki göçmen nüfusun karakteristiğinin zorla yerinden edilenler ve düzensiz göçmenlerin nüfusa oranından

dolayı ABD'den daha farklı oluşu, 3. Avrupa'nın ekonomik, sosyal ve yapısal koşullarının ABD'den farklı oluşu. Derlemedeki makalelerden bazıları literatür taraması bölümlerinde bunlara ilişkin tahminde bulunsa da doğrudan bu argümanları test edecek çapta karşılaştırmalı bir literatüre rastlanmamıştır. Bu nedenle bu varsayımlar hakkında literatüre dayanarak bir değerlendirme yapmamız mümkün olmamıştır. Ancak şunu belirtmek gerekir ki ABD'de eyaletler arasında ekonomik ve sosyal koşullar bağlamında farklılıklar olduğu öne sürülebilecek olsa da toplamda göçmenlik-suç ilişkisine ilişkin akademik bulgular nispeten homojendir: göçmenlik ve suç arasında negatif yönde fakat zayıf bir ilişki vardır ve negatif ilişki öngören teorik argümanlar daha çok desteklenmektedir (Ousey ve Kubrin, 2018: 23). Avrupa ülkelerinin arasındaki farklılıklar ise çok farklı yönde bulgulara neden olmuş görünmektedir.

Tezin göçmen suçluluğu teorilerine ilişkin bulgularına bakıldığında göçmenlerin belli bir bölgenin suç oranını arttırıp arttırmamasına ilişkin literatürdeki teorik argümanlar şöyle genellenebilir: 1. Göçmenlerin suç oranlarına etkisi piyasa ve istihdam koşulları ile yasal haklarını kaybetme riskinin maliyeti arasındaki denge ile açıklanır. 2. Göçmenler çoğunlukla önleyici kolluk uygulamaları ve sınır yasalarının uygulanması bağlamında kriminalize edilmektedirler. Yasaların imkân verdiği meşru istihdam ve sosyal hakları daraldıkça suça itilmektedirler; bir kere sisteme girdiklerinde de çıkışı olmamaktadır. 3. Göçmen akışı vardıkları bölgenin sosyal ağlarını ve örgütlenme yapısını bozarak dinamik bir düzensizliğe neden olmaktadır. Bu nedenle klasik kontrol mekanizmaları bireyleri suçtan alıkoyma işlevini yerine getirememektedir. 4. Göçmenler vardıkları bölgeye kendi sosyal ağlarını da getirerek bölgeyi hem ekonomik hem de sosyal açıdan canlandırmakta, bu yolla yeni örgütlenme biçimleri kurulmasını sağlayarak suçu azaltmaktadır. 5. Göçmenler kültürel farklılık nedeniyle yeni geldikleri kültür ve bürokrasi ile çatışma yaşamakta ve bu gerilim dezavantajlı koşullarla birleşip suça neden olmaktadır. Derlememizde 1., 2. ve 4. yaklaşımları destekleyen bulgular öne çıkmaktadır ancak yaklaşımların hepsi karşılaştırmaya elverişli sayıda ve şekilde test edilmemiştir. İsveç ve İtalya gibi farklı yapısal koşulların olduğu ülkelerde farklı argümanlar

destek bulmaktadır. Ancak Avrupa genelinde hangisinin göçmen suçluluğunu en iyi açıkladığını söylemek henüz cevabı verilemeyen bir soru olarak kalmaktadır.

Avrupa’da göçmen suçluluğuna ilişkin kriminoloji literatürüne baktığımızda teorik bağlamda dikkat çeken bir husus, araştırmaların genellikle tek bir teoriyi öne çıkarmak ve onu test etmekten çok sahanın ve araştırılan göçmen grubun özelliklerine göre literatürdeki farklı teorilere ait en çok destek bulan değişkenleri uyumlu şekilde bir araya getirerek test etmeleridir. Pek çok teorinin, mucitleri tarafından ortaya konan modelin tamamını kapsayacak şekilde test edilemediğini, genellikle teoriyi temsil etme gücü yüksek bazı değişkenlerinin test edildiğini görmekteyiz. Bunun göçmen örneklemeler bakımından sebebi özellikle düzensiz göçmenler başta olmak üzere veri elde etmenin zorluğu ve mevcut verinin sınırlılığıdır. Tek başına değişkenlerin bir arada test edilmesinin avantajları olsa da farklı temel varsayımlara dayanan bu teorilerin sadece bir parçasını yansıtan değişkenler üzerinden teorilerin geçerliliği hakkında doğru yorumlar yapmak mümkün olmadığından teorilerin desteklenme bakımından izini sürmeyi ve bulgular ışığında onları geliştirmeyi zorlaştırmaktadır. Benzer değişkenlerin farklı teorilerde farklı şekillerde tanımlanması da bu zorluğu arttırmaktadır.

Literatürde göçmen suçluluğu ile ilgili ampirik araştırmalarda, göçmenler ile yerlileri çeşitli değişkenler bakımından karşılaştırmak hakim yaklaşımdır. Ancak göçmen etnik grupların ev sahibi ülkedeki suç eğilimleri ile menşe ülkelerinde aynı etnik ve demografik özelliklere mensup olanların eğilimlerini karşılaştıran az sayıda araştırma farklı bir yaklaşım ortaya koymaktadır. (Killias, 2009; Killias ve ark., 2010) Bu araştırmalar göçmenleri suça iten faktörlerin beraberlerinde getirdikleri değil göç süreci ve ev sahibi ülkedeki koşullarla ilgili olduğunu düşündürmektedir. Ancak göçmen suçluluğunu açıklamaya çalışan gelecek araştırmalarda, etnik grupların değişken olarak göz önünde bulundurulması ve belli suç riskleri bakımından göç deneyiminden sonra oluşan veya önceki ülkelerindeki koşullarına bağlı sistematik farklara sahip olup olmadıklarının araştırılması ihtiyacı devam etmektedir. Bu bilgiler farklı etnik grupların farklı risk ve ihtiyaçlarına cevap verecek önlemler alınması bakımından büyük önem arz etmektedir.

Göçmen suçluluğunun en yoğun çalışıldığı Kuzey Amerika Kıtası'nda hangi teorik yaklaşımların daha çok çalışıldığına baktığımızda şunu görmekteyiz: Göçmenlerin neden suç oranlarını arttırdığını açıklamak amacıyla “piyasa rekabetini arttırarak sosyal çatışmayı ve yoksulluğu tırmandırdıkları tezi” ve “Sosyal Düzensizlik Teorisi” test edilirken; göçmenlerin neden suç oranlarını düşürdüğünü açıklamak amacıyla “Sosyal Kontrol Teorisi”, “Göçmenle Canlanma” yaygın olarak test edilmektedir (Ousey ve Kubrin, 2018: 67). Kıta genelinde göçmenler gittikleri yerde suç oranlarını düşürme eğiliminde olduğu için ikinci grup yaygınlık kazanmıştır. Ousey ve Kubrin (2018) ABD literatürü için yaptıkları derlemede Sosyal Düzensizlik Teorisi'ni göçmen suçluluğunu açıklamada oldukça zayıf bulmuştur. Ancak son yıllarda teoriyi değiştirip mahalle düzeyindeki dinamik süreçleri de modele dahil ederek test eden bazı araştırmalar teoriyi destekleyen bulgulara ulaştığını eklemiştir. Ayrıca teoriyi boylamsal olarak test eden araştırmaların, kesitsel olarak test eden araştırmalara göre çok daha fazlasının göçmenler ile suç ilişkisini negatif bulmuş olması negatiflik bulgusunun daha güçlü olduğunu göstermektedir.

Avrupa'ya baktığımızda Sosyal Düzensizlik Teorisi'nin neredeyse hiç test edilmediği, demografik değişkenlerden sonra en çok Ekonomik Model'e ilişkin argümanların test edildiği görülmektedir. Ekonomik Model zaman içinde derinleştirilip zayıf noktaları başka değişkenlerin adapte edilmesiyle geliştirilmiştir. Ekonomik modeli test eden araştırmaların büyük oranda teoriyi destekleyen sonuçlar buldukları görülmektedir. Bu araştırmalardan dörtte üçü onu hem şiddet hem de malvarlığına karşı suçlar üzerinde test etmiştir, diğerleri ise sadece belli tip (bir tanesi hariç malvarlığına karşı suçlar) suçlar için test etmiştir. Bulgular göçmenlere yasal istihdam sağlayan, daha esnek piyasaya sahip, ekonomik düzeyi daha yüksek bölgelerde göçmenlerin suçu azaltabileceğini, aksi hâlde göçmenlerin suç oranlarının yerlilerden yükseğe çıkabileceğini istikrarlı olarak desteklemiştir. Bu bulguların iki unsur bakımından önemli bir sınırlılığı vardır. İlk olarak gerçek suç oranlarını ve düzensiz göçmen nüfus hareketliliğini doğru tahmin edebilmek bu teori bakımından kritik önem arz etmektedir. Henüz baskın olarak kullanılan tek bir tahmin yöntemi yoktur, ancak zaman içinde daha iyi istatistiksel tahmin yöntemlerinin kullanıldığı

izlenmektedir. İkincisi ise modele zamanla bazı unsurlar eklense de temel olarak makro ekonomik değişkenler ile suçu açıklamakta, göçmenlerin sosyal bir varlık olarak yerleştikleri/yerleştirildikleri bölgelerde var olma dinamiklerini, sosyal etkileşimlerini ve özellikle çocuk yaşta göç eden veya ev sahibi ülkede doğan göçmenleri şekillendiren etkenleri göz ardı etmektedir.

En çok test edilen ikinci teorik yaklaşım Marjinalizasyon Tezi'dir. Bu tez hem boylamsal hem de retrospektif olarak farklı tasarımlı araştırmalarda çoğunlukla desteklenmiştir. Sınırdışı edilme riskinin tek başına caydırıcı olmadığı iddiası hem doğrudan bu teoriyi test eden hem de başka araştırmalarda desteklenmektedir (Bkz. Beckley, 2015b; Maghularia ve Uebelmesser, 2019; Papadopoulos, 2014). Avrupa'da sınır politikalarının giderek daraltıldığı ve yasadışı göçmenliğin arttığı bir dönemde bu bulgunun daha geniş çaplı ve derinlemesine araştırmalarla sağlamlaştırılması önem arz etmektedir. Devletler politika oluştururken düzensiz göçmenliğin önlenemez artışını da göz önünde bulundurarak göçmenlerin ceza adalet sistemine maliyetini derinlemesine analizlerle değerlendirmeli ve alternatif çözümlere kafa yormalıdır.

En çok test edilen üçüncü teori Çatışma Teorileri olup spesifik olarak Kültür Teorisi'dir. Bulgular büyük ölçüde göç etmiş kişilerin önceki toplumlarındaki normlar ile geldikleri toplumdaki normlar arasında veya ikinci kuşak bakımından aileleri ile büyüdükleri toplum arasındaki norm çatışmasının tek başına suça iten güçlü bir etkisinin olmadığını göstermiştir. Bunun yerine kültürel normlarını bir ölçüde koruyarak yeni topluma entegre olmayı başaramayan yetişkinler ve ailesi ile bağları zayıf olup kültür çatışmasını doğrudan ailede yaşayan gençlerin suça meyledebildiği bulgularına ulaşılmıştır. Bunlar dolaylı etkiler olmakla sınırlı kalmıştır.

Diğer teorilerin ise sadece bir ya da birkaç araştırmada kullanılmış olması haklarında kapsamlı bir yorum yapmayı güçleştirmektedir.

Literatürde teoriler ile sınırlı kalmadan en çok destek bulan makro düzeyde ve mikro düzeyde açıklayıcı değişkenlere bakalım. Kriminoloji literatüründe suçu

açıklayan makro düzey yordayıcılar hakkında yaptığı meta-analizde Pratt ve Cullen (2005) suçu en iyi açıklayan makro teorilerin Sosyal Düzensizlik ve Ekonomik Yoksunluk Teorisi olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bazı değişkenlerin teoriler arasında ortak olduğuna dikkat çeken Pratt ve Cullen örneğin işsizlik değişkeninin gözetim yerine (Rutin Aktiviteler Teorisi'nde), toplumun sosyalleşme ve kontrol becerisini kıran bir ekonomik zorluk olarak (Ekonomik Yoksunluk Teorisi, Anomi Teorisi) ve hatta duygusal çöküntü-hayal kırıklığı tetikçisi olarak (Anomi/Sosyal Düzensizlik Teorisi) kullanılabildiğini ifade etmiştir. Bu değişkenler bazı başka değişkenlerle girdikleri etkileşim veya maruziyet süresi gibi özelliklere göre birbirine zıt teorilerde yer alabilmektedirler. Örneğin işsizlik süresi arttıkça suçla arasında pozitif ilişki öngören teoriler desteklenirken azaldıkça negatif bir ilişki öngören teoriler desteklenmektedir. Göçmen suçluluğu ile sınırlı olan bizim derlememiz bakımından ise yetişkin göçmenlerin bir bölgede suç oranını arttırmasında etkili olabileceği desteklenmiş olan değişkenler; meşru iş fırsatlarının olmaması, katı iş gücü piyasası, ayrımcı kolluk ve ceza adalet sisteminin sistematik ayrımcılığıdır⁴³. Göçmen topluluğunun gelişmemiş ülkelerden gelmesi, etnik köken, düşük eğitim seviyesi gibi faktörler tek başına açıklayıcı olmayıp ev sahibi ülkenin şartlarına göre farklı sonuçlar göstermektedir. Birey bazındaki mikro değişkenlere baktığımızda ise özellikle ikinci kuşak göçmen çocuklar üzerinde test edilen ve suç eğilimini arttırdığına ilişkin en çok desteklenen risk faktörleri; ebeveynlerle kötü ilişki, buna bağlı olarak ebeveyn gözetiminin eksikliği, riskli akranlarla arkadaşlık ve okul ortamında fırsatlarının engellendiği algısıdır⁴⁴.

Teorik olarak değinmek istediğimiz bir konu da “entegrasyon” veya “kültürleşme” kavramlarıdır. Entegrasyon kriminoloji literatüründe uzun bir dönem suçtan alıkoyan faydalı bir değişken olarak tarif edilmiştir. Ancak araştırmalar entegrasyonun bizatihi suçtan alıkoyan bir şey olmadığını, ne şekilde ve hangi ortamda gerçekleştiğine göre çok farklı sonuçlar doğurabileceğini göstermektedir. Derlemede birey düzeyinde ebeveynle çatışmalı olma ve gözetim eksikliği, suçlu

⁴³ Bu değişkeni hem makro hem de mikro olarak sınanan araştırmalar mevcuttur.

⁴⁴ Düşük sosyoekonomik durum da desteklense de okul başarısı aracılığıyla etkisi değişebilmektedir Bkz. (Ring ve Svensson, 2007: 210-233)

akranlarla birliktelik suç riskini arttıran faktörlerken; göçmenlerin entegrasyona direnç göstergesi olarak algılanan evde kendi dilini konuşmak veya kapalı sosyal ağlar içinde yaşamak aslında onları suçtan koruyan faktörler olarak destek bulmuştur (Bkz. Gaag, 2019)⁴⁵.

Literatür göz önüne alındığında farklı teorilerden kesişen veya kesişmeyen değişkenlerin bir arada test edilmesinin göçmen suçluluğunu anlamak bakımından daha isabetli bilgiler üretebileceği görülmüştür. Bu nedenle teorilerin sınırları üzerinden yorumlar yapmak yerine yaygın destek bulan değişkenlerin hepsini kapsayan bir araştırma yaklaşımının daha verimli araştırmalar üretebileceği kanaati oluşmuştur. Bu alanda yapılacak sistematik derleme veya meta-analiz yöntemli sonraki araştırmalar için tavsiyemiz araştırmalarda öne çıkan değişkenlerin araştırmalar arasında standart olarak ölçülüp ölçülmediğinin kontrolü ve etki büyüklüklerinin değerlendirilmesidir.

---

⁴⁵ Öz-kontrol düzeyi derlemedeki birçok çocuk araştırmasında riskli akranlarla birliktelik ve aile ile çatışmalı ilişkiden daha önemsiz bir faktör olarak kalmıştır.

SONUÇ

Bu tezde Avrupa’da göçmen suçluluğuna ilişkin kriminolojik literatürün ABD’den farklı ilişkiler ve teorik bulgular gösterebileceği varsayılmış ve bu literatürde Avrupa için, ABD için yapıldığı gibi bir sistematik derleme bulunamamış olması nedeniyle bu araştırmaya karar verilmiştir. Avrupa’da göçmenlerin suç faili olmasına ilişkin literatür bazı karakteristik farklılıklar göstermektedir. Birincisi, ABD’de hakim olan göçmenlerin yerlilerden daha az suç işlediği bulgusu Avrupa’daki araştırmalarda ABD kadar hakim değildir. Farklı bölgelerde, farklı göçmen gruplarına göre farklı yönde sonuçlar elde edilebilmektedir. İkincisi, literatür ağırlıkla göçmenlerin yerlilerden daha fazla suç işleyip işlemediği ile ilgilenmektedir. Araştırmaların yarısından azı ise aynı zamanda hangi yapısal ya da sosyal değişkenlerin bu farklara neden olduğunu aramaktadır. Üçüncüsü araştırmaların kullandığı nicel yöntemler bakımından çok heterojen oluşudur. Bu durum belli bulguların veya hipotezlerin sağlamlığı hakkında genellemeler yapmayı zorlaştırmaktadır. ABD literatürü bu tezde sunulmamış olsa da, Avrupa’da yapılan araştırmaların ABD’deki kadar standart yöntemlere erişemediği, yöntemler, tanımlar ve ölçümler bakımından çok fazla çeşitlilik olduğu oradaki derlemeler ile karşılaştırılarak söylenebilir.

Her devirde, bir yerde yabancı olan insanlara karşı duyulan yadırgama, bölgenin sakinleri tarafından o yabancıların düzeni bozduğu, uyumsuz olduğu, suça meyilli olduğu vb. gerekçelerle dışa vurulmuştur. Kuralları ihlal ettikleri ise özellikle oraya başka memleketlerden göç etmiş yabancı topluluklar istenmediğinden ilk akla gelen, ilk sorgulanan konulardandır. Devletlerin ekonomik veya politik nedenlerle ilk gözden çıkardıkları gruplar da genellikle göçmenler olmaktadır. Ülkemiz de göçmen yoğunluğu giderek artan bir ülke olarak er ya da geç bu tartışmaları gündemine alacak, kamuoyu çeşitli gerekçeler üretmeye çalışacaktır. Bu tez o gün yapılacak tartışmaya bilimsel bir bakış kazandırmaya çalışmıştır.

Bu sistematik derlemenin tüm sınırlılıkları ile birlikte gösterdiği en önemli şey, göçmenleri suç işlemeye götüren yolu büyük ölçüde göçmenlerin ev sahibi toplumla girdikleri etkileşim ve koşullara geliştirdikleri tepkinin belirlediğidir. Bu

süreç tek bir değişkene bağlı olmayıp ekonomik ve sosyal dezavantajların bir araya gelmesi ile oluşmaktadır. Bu dezavantajların olabildiğince kontrol edilmesi ve müdahale edilmezse yol açma ihtimali olan risklerin fark edilmesi politika yapıcılar bakımından oldukça hayati önem arz etmektedir. Avrupa genelinde ikinci kuşak göçmenlerin göç deneyimini yaşayan ebeveynlerinden daha fazla suça karıştığı göz önünde bulundurulduğunda gelecek risklerin önlenmesinin Türkiye gibi göçmen yoğunluğu hızlı şekilde artan bir ülke için önemi büyüktür.

KAYNAKÇA

Achiume, E. T.: 2019	Migration As Decolonization Stanford Law Review, 71/1509, Stanford University, (Çevrimiçi) https://www.stanfordlawreview.org/print/article/migration-as-decolonization/ Erişim Tarihi: 01.01.2021.
Aebi, M. F., Linde, A.: 2010	“Is There a Crime Drop in Western Europe?”, European Journal on Criminal Policy and Research , 16/4, 251-277, https://doi.org/10.1007/s10610-010-9130-y
Aebi, M.F., Akdeniz, G., Barclay, G., Campistol, C., Caneppele, S., Gruszczyńska, B., Harrendorf, S., Heiskanen, M., Hysi, V., Jehle, J.-M., Jokinen, A., Kensey, A., Killias, M., Lewis, C. G., Savona, E., Smit, S., Þórisdóttir, R.: 2017	European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics: 2014 , 70, 5. bs, gözden geçirilmiş 2. versiyon, Helsinki, European Institute for Crime Prevention and Control.
Agnew, R.: 1985	“A Revised Strain Theory of Delinquency”, Social Forces , 64/1, Oxford University Press, 151-167, https://doi.org/10.2307/2578977
Agnew, R.: 1992	“Foundation for a General Strain Theory of Crime and Delinquency”, Criminology , 30/1, 47-88, https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1992.tb01093.x
Agnew, R.: 2010	“A General Strain theory of Terrorism”, Theoretical Criminology , 14/2, 131-153, https://doi.org/10.1177/1362480609350163
Agnew, R.: 2012	“Reflection on ‘A Revised Strain Theory of Delinquency’”, Social Forces , 91/1, 33-38, https://doi.org/10.1093/sf/sos117

Akçay, E. Y., Kanat, S.: 2017	“Carrot and Stick Approach in International Relations: an Evaluation Throughtout Turkey's Accession Negotiations With the European Union”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 29, 415-435.
Akers, R. L., Sellers, C. S., Jennings. W. G.: 2017	Criminological Theories: Introduction, Evaluation and Application , 2. bs, Oxford University Press.
Akers, R. L.: 1977	Deviant Behavior: A Social Learning Approach , 2. bs, Belmont: Wadsworth Publishing Company.
Akers, R. L.: 1998	Social Learning and Social Structure: A General Theory of Crime and Deviance , Northeastern University Press.
Akers, R. L.: 2001	“Social Learning Theory”, Explaining Criminals and Crime: Essays in Contemporary Criminological Theory Ed.ler R. Paternoster ve R. Bachman, Roxbury, 192-210.
Alba, R., Nee, V.: 2003	Remaking the American Mainstream: Assimilation and Contemporary Immigration . Harvard: Harvard University Press.
Alonso-Borrego, C., Garoupa, N., Perera, M., Vázquez, S.: 2008	“Immigration and Crime in Spain, 1999-2006”. Fundación de Estudios de Economía Aplicada , 34, Fundación de Estudios de Economía Aplicada, (Çevrimiçi) http://hdl.handle.net/10016/4678 Erişim Tarihi: 01.01.2021
Alonso-Borrego, C., Garoupa, N., Vázquez, S.: 2012	“Does Immigration Cause Crime? Evidence from Spain”, American Law and Economics Review , 14/1, 165-191, www.jstor.org/stable/42705611
Alpman: S., Yarçı, S.: 2018	“Suç, Göç ve Kimlik: Suç Teorilerinde Göç Olgusu”, Turkish Studies Social Sciences , 13/18, 143-158. https://doi.org/http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14098
Alvarez-Rivera, L. L., Nobles, M. R., Lersch, K. M.: 2014	“Latino Immigrant Acculturation and Crime”, American Journal of Criminal Justice , 39/2, 315-330, https://doi.org/10.1007/s12103-013-9203-9
Andrews, D. A., Bonta, J., Wormith, J. S.: 2006	“The Recent Past and Near Future of Risk and/or Need Assessment”, Crime ve Delinquency , 52/1, SAGE Publications Inc, 7-27, https://doi.org/10.1177/0011128705281756

Aoki, Y., Todo, Y.: 2009	“Are Immigrants More Likely to Commit Crimes? Evidence from France”, Applied Economics Letters , 16/15, 1537-1541, https://doi.org/https://doi.org/10.1080/13504850701578892
Aubarell, G., Zapata-Barrero, R., Aragall, X.: 2009	“New Directions of National Immigration Policies: The Development of the External Dimension and its Relationship with the Euro-Mediterranean Process”, Euromesco Paper, No:79, (Çevrimiçi) https://www.euromesco.net/wp-content/uploads/2017/10/200902-EuroMeSCo-Paper-1.79.pdf Erişim Tarihi: 01.01.2021
Aykut, A. S: 2019	“Ankara’da Göçmen Deneyimleri Üzerinden Göçmen Olma Hali, Damgalanma ve Suçluluk İlişkisi”, Ankara Üniversitesi, Ankara.
Banulescu-Bogdan, N., Fratzke, S.: 2015	“Europe’s Migration Crisis in Context: Why Now and What Next?”, Migration Policy Institute, 24 September 2015, (Çevrimiçi) https://www.migrationpolicy.org/article/europe%E2%80%99s-migration-crisis-context-why-now-and-what-next Erişim Tarihi: 01.01.2021
Barbagli, M., Colombo, A.: 2009	“Immigrants as Authors and Victims of Crimes: the Italian Experience”, Immigration, Crime and Justice , Sociology of Crime, Law and Deviance Emerald Group Publishing Limited: 69-94, https://doi.org/10.1108/s1521-6136(2009)0000013008
Barbulescu, R.: 2012	The Politics of Immigrant Integration in Post-Enlargement Europe Migrants, Co-ethnics and European Citizens in Italy and Spain , European University Institute, Doctoral Thesis.
Bassetti, T., Corazzini, L., Cortes, D.: 2010	“Crime, Immigration and the Labor Market: A General Equilibrium Model”, ISLA Working Papers , Centre for research on Latin American Studies and Transition Economies, Universita' Bocconi, Milano, (Çevrimiçi) http://ideas.repec.org/p/pad/wpaper/0121.html Erişim Tarihi: 01.01.2021

Becker, A. L.: 2013	“Correlates of War? Towards An Understanding Of Nativity-Based Variation in Immigrant Offending”, European Journal of Criminology , 10/4, 408-423, https://doi.org/10.1177/1477370812470902
Becker, G. S.: 1968	“Crime and Punishment: An Economic Approach”, Journal of Political Economy , 76/2, 169-217, (Çevrimiçi) http://www.jstor.org/stable/1830482 Erişim Tarihi:01.01.2021
Becker, H. S.: 1963	Outsiders: Studies in the Sociology of Deviance , Free Press of Glencoe.
Beckley, A. L.: 2015a	”Age At Immigration And Crime in Stockholm Using Sibling Comparisons”, Social Science Research , 53, 239-251, https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2015.06.006
Beckley, A. L.: 2015b	“Deterrence Versus Marginalization”, Race and Justice , 5/3, 278-300, https://doi.org/10.1177/2153368714568354
Beckley, A. L.: 2015c	Foreign Background and Criminal Offending Among Young Males in Stockholm , Number 37, Stockholm University, Department of Criminology, Doctoral Thesis, Stockholm, http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-113490
Bell, B., Fasani, F., Machin, F.: 2013	“Crime and Immigration: Evidence From Large Immigrant Waves”, Review of Economics and Statistics , 95/4, 1278-1290, https://doi.org/10.1162/REST_a_00337
Bell, B., Machin, S.: 2013	“Immigrant Enclaves And Crime”, Journal of Regional Science , 53/1, 118-141, https://doi.org/https://doi.org/10.1111/jors.12003
Bernat, F.: 2017	“Immigration and Crime”, Oxford Research Encyclopedias , 10.1093/acrefore/9780190264079.013.93
Berry, J. W.: 1997	“Immigration, Acculturation, and Adaptation”, Applied Psychology , 46/1, John Wiley ve Sons, Ltd, 5-34, https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x

Bhatia, M.: 2015	“Turning Asylum Seekers into ‘Dangerous Criminals’: Experiences of the Criminal Justice System of Those Seeking Sanctuary”, International Journal for Crime, Justice and Social Democracy , 4/3, https://doi.org/https://doi.org/10.5204/ijcjsd.v4i3.245
Bianchi, M., Buonanno, S., Pinotti, S.: 2008	“Do Immigrants Cause Crime? Working Paper, Paris School of Economics”, No 05, Paris School of Economics , 10.1111/j.1542-4774.2012.01085.x, (Çevrimiçi) https://ideas.repec.org/p/hal/psewpa/halshs-00586864.html Erişim Tarihi: 01.01.2021
Bircan, T., Hooghe, M.: 2011	“Immigration, Diversity and Crime: an Analysis of Belgian National Crime Statistics, 2001-2006”, European Journal of Criminology , 8/3, 198-212. https://doi.org/10.1177/1477370811403443
Bloch, H. A.: 1957	“Crime Causation: Research and Its Application”, Federal Probation , 21, 11-20.
Blom, M., Jennissen, R.: 2014	“The Involvement of Different Ethnic Groups in Various Types of Crime in the Netherlands”, European Journal on Criminal Policy and Research , 20/1, 51-72. https://doi.org/10.1007/s10610-013-9210-x
Blumer, H.: 1969	Symbolic Interactionism: Perspective and Method , Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall
Bonifazi, C., Sabatino, D.: 2003	“Albanian Migration to Italy: What Official Data and Survey Results Can Reveal”, Journal of Ethnic and Migration Studies , 29/6, 967-995, https://doi.org/10.1080/1369183032000171320
Bosma, U.: 2019	“Decolonization, Nation Building, and Migration Crises in Southeast Asia”, Ed.ler Cecilia Menjívar, Marie Ruiz ve I. Ness, The Oxford Handbook of Migration Crises , https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190856908.013.14
Boswell, C.: 2003	“The ‘External Dimension’ of EU Immigration and Asylum Policy”, International Affairs , 79/3, 619-638. https://doi.org/https://doi.org/10.1111/1468-2346.00326
Bovenkerk, F., Fokkema, T.: 2015	“Crime Among Young Moroccan Men in the Netherlands: Does Their Regional Origin Matter?”, European Journal of Criminology , 13/3, 352-371, https://doi.org/10.1177/1477370815623566

Britt, C. L.: 2019	“Age and Crime”, Ed.ler D. S. Farrington, L. Kazemian, ve A. R. Piquero, The Oxford Handbook of Developmental and Life-Course Criminology , 13-33, Oxford University Press. https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190201371.013.2
Brunet-Jailly, E., Hurrelmann, A., Verdun, A.: 2018	European Union Governance and Policy Making: A Canadian Perspective . University of Toronto Press.
Budiman, A.: 2020	“Key Findings About U.S. Immigrants, Pew Research Centre”, (Çevrimiçi) https://www.pewresearch.org/fact-tank/2020/08/20/key-findings-about-u-s-immigrants/ Erişim Tarihi:01.01.2021
Burgess, E.: 1925 (reprint in 1985)	“The Growth of the City: An Introduction to a Research Project”, Ed.ler Robert E. Park ve E. W. Burgess, The City: Suggestions for Investigation of Human Behavior in the Urban Environment , Chicago: University of Chicago Press.
Burgess, R. L., Akers, R. L.: 1966	“A Differential Association-Reinforcement Theory of Criminal Behavior”, Social Problems , 14/2, 128-147, https://doi.org/10.2307/798612
Butcher, K. F., Piehl, A. M.: 1998	“Cross-City Evidence on the Relationship Between Immigration and Crime”, Journal of Policy Analysis and Management , 17/3, 457-493: (Çevrimiçi) http://www.jstor.org/stable/3325557 Erişim Tarihi: 01.01.2021
Butcher, K. F., Piehl, A. M.: 2005	“Why are Immigrants' Incarceration Rates so Low? Evidence on Selective Immigration, Deterrence, and Deportation”, Federal Reserve Bank of Chicago Working Paper , No: 19.
Caetano, R., Schafer, J., Clark, C. L., Cunradi, C. B., Raspberry, K.: 2000	“Intimate Partner Violence, Acculturation, and Alcohol Consumption Among Hispanic Couples in the United States”, Journal of Interpersonal Violence , 15/1, 30-45, https://doi.org/10.1177/088626000015001003
Campesi, G.: 2018	“Crisis, Migration and the Consolidation of the EU Border Control Regime”, International Journal of Migration and Border Studies , 4, 196-221, https://doi.org/https://dx.doi.org/10.1504/IJMBS.2018.093891

Campesi, G., Fabini, G.: 2019	“Immigration Detention as Social Defence: Policing ‘Dangerous Mobility’ in Italy”, Theoretical Criminology , 24/1, 50-70, https://doi.org/10.1177/1362480619859350
Card, N. A.: 2012	Applied Meta-analysis for Social Science Research. Guilford Press.
Castles, S., Haas, H., Miller, M. J.: 2015	“The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World”, Ethnic and Racial Studies , 38/13, 2355-2355, https://doi.org/10.1080/01419870.2015.1050048
Chen, X., Zhong, H.: 2013	“Delinquency and Crime Among Immigrant Youth-An Integrative Review of Theoretical Explanations”, Laws , 2/3, 1-23, https://econpapers.repec.org/scripts/redir.pf?u=https%3A%2F%2Fwww.mdpi.com%2F2075-471X%2F2%2F3%2F210%2Fpdf;h=repec:gam:jlaws:v:2:y:2013:i:3:p:210-232:d:27969
Child, I. L.: 1943	Italian or American? The Second Generation in Conflict. London:Yale University Press.
Chiu, W. H., Madden, S.: 1998	“Burglary and Income Inequality”, Journal of Public Economics , 69/1, 123-141, https://doi.org/https://doi.org/10.1016/S0047-2727(97)00096-0
Clark, R. L., Glick, J. E., Bures, R. M.: 2009	“Immigrant Families Over the Life Course: Research Directions and Needs”, Journal of Family Issues , 30/6, 852-872, https://doi.org/10.1177/0192513X09332162
Clarke, R. V., Cornish, D. B.: 1985	“Modeling Offenders' Decisions: A Framework for Research and Policy”, Crime and Justice , 6, 147-185. http://www.jstor.org/stable/1147498
Clarke, R. V.: 1995	“Situational Crime Prevention”, Crime and Justice , 19, 91-150, http://www.jstor.org/stable/1147596

Clemens, M., Huang, C., Graham, J., Gough, K.: 2018	“Migration Is What You Make It: Seven Policy Decisions that Turned Challenges into Opportunities”, Centre for Global Development, (Çevrimiçi) https://www.cgdev.org/publication/migration-what-you-make-it-seven-policy-decisions-turned-challenges-opportunities Erişim Tarihi: 01.01.2021
Cloward, R. A., Ohlin, L. E.: 1960	Delinquency and Opportunity: A Theory of Delinquent Gangs , New York: Free Press.
Cohen, A. K.: 1955	Delinquent Boys: The Culture of the Gang , New York: Free Press.
Cooley, C. H.: 1902	Human Nature and the Social Order , New York: Scribner.
Cooley, C. H.: 1922	Human Nature and the Social Order , 2. bs, New York: Scribner.
Cornish, D. B., Clarke, R. V.: 1986	The Reasoning Criminal: Rational Choice Perspectives on Offending , New York: Transaction Publishers.
Damm, A. S., Dustmann, C.: 2014	“Does Growing Up in a High Crime Neighborhood Affect Youth Criminal Behavior?”, American Economic Review , 104/6, 1806-1832, https://doi.org/10.1257/aer.104.6.1806
Davis, R. C., Erez, E.: 1998	“Immigrant Populations as Victims: Toward a Multicultural Criminal Justice System”, NIJ Research in Brief, U.S. Department of Justice, Office of Justice Programs, 167571.
Deschenes, E. S.: 1990	“Longitudinal Research Designs”, Ed. Kempf, K. L. Measurement Issues in Criminology , New York: Springer, https://doi.org/https://doi.org/10.1007/978-1-4613-9009-1_7
Dimitrova, R., Özdemir: B., Farcas, D., Kotic, M., Mastrotheodoros, S., Michalek, J., Stefenel, D.: 2017	“Is There a Paradox of Adaptation in Immigrant Children and Youth Across Europe? A Literature Review”, Ed. Dimitrova, R., Well-Being of Youth and Emerging Adults Across Cultures: Novel Approaches and Findings from Europe, Asia, Africa and America , 261-298, Springer, https://doi.org/10.1007/978-3-319-68363-8_18
Durkheim, E.: 1897	Suicide , Çev. Spaulding, J.A. Simpson, G., New York: The Free Press.

Echauri, J. A., Fernández- Montalvo, J., Martínez, M., Azkarate, J. M.: 2013	“Effectiveness of a Treatment Programme for Immigrants Who Committed Gender-Based Violence Against Their Partners”, Psicothema , 25/1, 49-54, https://doi.org/10.7334/psicothema2012.75
Ehrlich, I.: 1973	“Participation in Illegitimate Activities: A Theoretical and Empirical Investigation”, Journal of Political Economy , 81/3, 521-565, http://www.jstor.org/stable/1831025
Engbersen, G., Van der Leun, J., Leerkes, A.: 2004	The Dutch Migration Regime And the Rise in Crime Among Illegal Immigrants , Fourth Annual Conference of the European Society of Criminology, Global Similarities, Local Differences, Amsterdam.
Engbersen, G., Van der Leun, J.: 1998	“Illegality and Criminality: The Differential Opportunity Structure of Undocumented Immigrants”, Ed.ler Koser, K., Lutz, H., The New Migration in Europe , 199-223, https://doi.org/https://doi.org/10.1007/978-1-349-26258-8_11
Engbersen, G., Van der Leun, J.: 2001	“The Social Construction of Illegality and Criminality”, European Journal on Criminal Policy and Research , 9/1, 51-70, https://doi.org/10.1023/A:1011259422222
Erez, E., Ammar, N., Orloff, L. E.: 2003	Violence Against Immigrant Women and Systemic Responses: An Exploratory Study , National Institute of Justice, 5, Washington DC: U.S. Department of Justice.
Erez, E.: 2000	“Immigration, Culture Conflict and Domestic Violence/Woman Battering”, Crime Prevention and Community Safety , 2/1, 27-36, https://doi.org/10.1057/palgrave.cpcs.8140043
Erica, 2019	“Introduction to Fundamentals of Panel Data, Aptech”, (Çevrimiçi) https://www.aptech.com/blog/introduction-to-the-fundamentals-of-panel-data/ Erişim Tarihi: 01.01.2021
Fabini, G.: 2017	“‘These are crimes for poor people and sex workers!’: Reading Europe through immigration crimes and local ‘frames of dangerousness’”, Etnografia e Ricerca Qualitativa , 3, 415-434, Societa Editrice il Mulino, doi:10.3240/88713, https://doi.org/10.3240/88713

Fasani, F., Mastrobuoni, G., Owens, E. G., Pinotti, S.: 2019	“Immigration and Crime in the United Kingdom”, Ed.ler Fasani, F., Mastrobuoni, G., Owens, E. G., Pinotti, S., Bocconi, M. L, Does Immigration Increase Crime? , 54-90, Cambridge: Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/9781108626286.004
Fasani, F.: 2018	“Immigrant Crime and Legal Status: Evidence from Repeated Amnesty Programs”, Journal of Economic Geography , 18/4, 887-914, https://doi.org/10.1093/jeg/lby028
Feldmeyer, B.: 2009	“Immigration and Violence: The Offsetting Effects of Immigrant Concentration on Latino Violence”, Social Science Research , 38/3, 717-731, https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2009.03.003
Fernández-Molina, E., Gutiérrez, R. B.: 2018	“Juvenile Crime Drop: What is Happening With Youth in Spain and Why?”, European Journal of Criminology , 17/3, 306-331, https://doi.org/10.1177/1477370818792383
Fleury, J-B.: 2017	“Crime and Punishment (Becker 1968)”, Ed.ler Marciano, A. ve Ramello, G. B., Encyclopedia of Law and Economics : 1-5, New York: Springer, https://doi.org/10.1007/978-1-4614-7883-6_17-1
Fridrich, A. H., Flannery, D. J.: 1995	“The Effects of Ethnicity and Acculturation on Early Adolescent Delinquency”, Journal of Child and Family Studies , 4/1, 69-87, https://doi.org/10.1007/BF02233955
Geddes, A.: 2009	“Migration as Foreign Policy? The External Dimension of EU Action on Migration and Asylum”, Swedish Institute for European Policy Studies , 2, Swedish Institute for European Policy Studies, Stockholm.
Genova, N., Fontanari, E., Picozza, F., Bermant, L. S., Spathopoulou, A., Stierl, M., Suffee, Z., Tazzioli, M., Baar, H., Yildiz, C.: 2016	“Europe/Crisis: New Keywords of “the Crisis” in and of ‘Europe’”, New York: Zone Book, (Çevrimiçi) http://nearfuturesonline.org/europecrisis-new-keywords-of-crisis-in-and-of-europe-part-3/ Erişim Tarihi: 01.01.2021

Gibson, C. L., Sullivan, C. J., Jones, S., Piquero, A. R.: 2009	“‘Does It Take a Village?’ Assessing Neighborhood Influences on Children’s Self-Control”, Journal of Research in Crime and Delinquency , 47/1, 31-62. https://doi.org/10.1177/0022427809348903
Goffman, E.: 2014	Damga , Ankara: Heretik Yayıncılık.
Gökçe, D.: 2018	“Romanların Konut Ayrışmasını Etkileyen Faktörler: Aydoğdu Mahallesi, Tekirdağ”, Megaron , 13/2, 263-276, https://doi.org/http://dx.doi.org/10.5505/megaron.2018.38039
Gottfredson, M. R., Hirschi, T.: 1990	A General Theory of Crime , Stanford University Press.
Gül: K.: 2009	“An Evaluation of the Rational Choice Theory in Criminology” Girne American University Journal of Social and Applied Sciences , 4/8, 36-44.
Hagan, J., Palloni, A.: 1999	“Sociological Criminology and the Mythology of Hispanic Immigration and Crime”, Social Problems , 46/4, 617-632, https://doi.org/10.2307/3097078
Hällsten, M., Szulkin, R., Sarnecki, J.: 2013	“Crime as a Price of Inequality?: The Gap in Registered Crime between Childhood Immigrants, Children of Immigrants and Children of Native Swedes”, British Journal of Criminology , 53/3, 456-481, https://doi.org/10.1093/bjc/azt005
Hayward, K.: 2007	“Situational Crime Prevention and its Discontents: Rational Choice Theory versus the ‘Culture of Now’”, Social Policy ve Administration , 41/3, 232-250, https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1467-9515.2007.00550.x
Heidt, J. M., Wheeldon, J. S.: 2015	Introducing Criminological Thinking: Maps, Theories and Understanding , SAGE Publication.
Hennebry, J., Walton-Roberts M.: 2014	“The New Realities of European Migration Management, What Does It Mean for Insiders and Outsiders?”, Ed.ler Walton-Roberts, M., Hennebry, J., Territoriality and Migration in the E.U. Neighbourhood: Spilling over the Wall : 3-13, New York: Springer.

Hindelang, M. J., Gottfredson, M. R., Garofalo, J.: 1978	Victims of Personal Crime: an Empirical Foundation for a Theory of Personal Victimization , Cambridge: Ballinger.
Hirschi, T.: 1969	Causes of Delinquency , New Brunswick: Transaction Publishers.
Hirschi, T., ve Gottfredson, M.: 1983	“Age and the Explanation of Crime”, American Journal of Sociology , 89/3, 552-584. https://doi.org/10.1086/227905
Hooghe, M., Vroome, T.: 2016	“The Relation Between Ethnic Diversity and Fear of Crime: An Analysis of Police Records and Survey Data in Belgian Communities”, International Journal of Intercultural Relations , 50, 66-75, https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2015.11.002
Huang, Y., Kvasnicka, M.: 2019	“Immigration and Crimes Against Natives: The 2015 Refugee Crisis in Germany” IZA Discussion Paper Series , 12469, Institute of Labor Economics, (Çevrimiçi) https://EconPapers.repec.org/RePEc:iza:izadps:dp12469 Erişim Tarihi: 01.01.2021
Hudson, B.: 2010	“Discrimination and Disparity: The Influence of Race on Sentencing”, Journal of Ethnic and Migration Studies , 16/1, 23-34, https://doi.org/10.1080/1369183x.1989.9976156
Hughes, E. C.: 1945	Dilemmas and Contradictions of Status , Bobbs-Merril Reprint Series in the Social Sciences, S126, Bobbs-Merrill.
İçduygu, A.: 2007	“The Politics of Irregular Migratory Flows in the Mediterranean Basin: Economy, Mobility and ‘Illegality’”, Mediterranean Politics , 12/2, 141-161, https://doi.org/10.1080/13629390701373945
Ignatans, D., Matthews, R.: 2017.	“Immigration and the Crime Drop”, European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice , 25/3: 205-229, https://doi.org/10.1163/15718174-02503002
Ignatans, D., Roebuck, T.: 2018	“Do More Immigrants Equal More Crime? Drawing a Bridge Between First Generation Immigrant Concentration and Recorded Crime Rates”, Crime, Security and Society , 1/1, https://doi.org/https://doi.org/10.5920/css.2018.03

Ikuteyijo, L.: 2014	“The Impact of European Union Migration Policies on Irregular Migration in Sub-Saharan Africa”, Ed.ler Walton-Roberts, M., Hennebry, J., Territoriality and Migration in the E.U. Neighbourhood: Spilling over the Wall , 97-111, New York: Springer.
Ilbiz, E., Kaunert, C., Anagnostakis, D.,: 2017	“The Counterterrorism Agreements of Europol With Third Countries: Data Protection and Power Asymmetry”, Terrorism and Political Violence , 29/6, 967-984, https://doi.org/10.1080/09546553.2015.1092438
İleri, M. B.: 2019	“Testing the Securitization Paradigm of the So-called Copenhagen School in the Case Study of Europe Migrant Crisis in 2015”, Revista de estudios europeos - Universidad de Valladolid , 74, 83-106, (Çevrimiçi) http://uvadoc.uva.es/bitstream/handle/10324/40756/Testing-the-securitization-paradigm.pdf?sequence=1&isAllowed=y Erişim Tarihi: 01.01.2021
Jacob, A.: 2011	“Economic Theories of Crime and Delinquency”, Journal of Human Behavior in the Social Environment , 21/3, 270-283, https://doi.org/10.1080/10911359.2011.564951
Jaitman, L., Machin, S.: 2013	“Crime and Immigration: New Evidence From England and Wales”, IZA Journal of Migration , 2/1, 1-23, https://doi.org/10.1186/2193-9039-2-19
Jarjoura, G. R.: 1993	“Does Dropping out of School Enhance Delinquent Involvement? Results from a Large-Scale National Probability Sample”, Criminology , 31/2, 149-172, https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1993.tb01126.x
Kardell, J., Martens: L.: 2013	“Are Children of Immigrants Born in Sweden More Law-Abiding Than Immigrants? A Reconsideration”, Race and Justice , 3/3, 167-189, https://doi.org/10.1177/2153368713486488
Katsiaficas, C.: 2016	“Asylum Seeker and Migrant Flows in the Mediterranean Adapt Rapidly to Changing Conditions”, Migration Information Source, Migration Policy Institute, (Çevrimiçi) https://www.migrationpolicy.org/article/asylum-seeker-and-migrant-flows-mediterranean-adapt-rapidly-changing-conditions Erişim Tarihi: 01.01.2021

Kauff, M., Asbrock, F., Issmer, C., Thörner, S., Wagner, U.: 2015	“When Immigrant Groups ‘Misbehave’: The Influence of Perceived Deviant Behavior on Increased Threat and Discriminatory Intentions and the Moderating Role of Right-Wing Authoritarianism”, European Journal of Social Psychology , 45/5, 641-652, https://doi.org/10.1002/ejss.2116
Karasu, M. A.: 2018	“Suç Korkusu, Göç ve Suriyeli Sığınmacılar: Şanlıurfa Örneği”, Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi , 1/3, 332-347. https://dergipark.org.tr/en/pub/mana/issue/42538/460287
Karasu, M. A.: 2018b	“Türkiye’deki Suriyeli Sığınmacıların Kentlerde Neden Oldukları Güvenlik Riskleri”, Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi , 36/2, 51-73. https://doi.org/10.17065/huniibf.297796
Kaye-Diamond, A.: 2019	Theoretical Frameworks in Immigrant-Crime Literature , University of Oregon, Daniel J. Tichenor, Bachelor of Arts, (Çevrimiçi) https://scholarsbank.uoregon.edu/xmlui/handle/1794/25033 Erişim Tarihi: 01.01.2021
Kennedy, M. C.: 1970	“Beyond Incrimination: Some Neglected Facets of the Theory of Punishment”, Catalyst , 5, 1-37.
Kılıç: T.: 2018	“Avrupa Komşuluk Politikası’nda Uluslararası Göçün Güvenlikleştirilmesi”, Mukaddime , 9/3, 1-20, https://doi.org/10.19059/mukaddime.470606
Kızmaz, Z.: 2018	“Göç ve Suç Arasında Bir İlişki Var Mı?: Bütüncül Bir Bakış”, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi , 7/2, 562-599. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/597522
Kızmaz, Z.: 2018b	“Suriyeli Sığınmacılar: Güvenlik Kaygıları ve Suç”, Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 7/2, 392-431. https://dergipark.org.tr/en/pub/bitlissos/issue/41200/459034
Killias, M., Lukash, A.: 2019	“Migration, not Migrants, is the Problem: Delinquency Among Migrants and Non-Migrants in Switzerland and ex-Yugoslavia”, European Journal of Criminology , 1-22, https://doi.org/10.1177/1477370819828329

Killias, M., Maljević, A., Lucia, S.: 2010	“Imported Violence? Juvenile Delinquency Among Balkan Youths in Switzerland and in Bosnia-Herzegovina”, European Journal on Criminal Policy and Research , 16/3, 183-189, https://doi.org/10.1007/s10610-010-9120-0
Killias, M.: 2011	Immigration and Crime: The European Experience, EU-US Immigration Systems. Cadmus-European University Institute Research Repository . http://hdl.handle.net/1814/18960
Killias, M.: 2009	“Paradise Lost? New Trends in Crime and Migration in Switzerland”, Ed. McDonald, W. F., Immigration, Crime and Justice , Sociology of Crime, Law and Deviance, 13, 33-45, Emerald, https://doi.org/10.1108/s1521-6136(2009)0000013006
Kirkegaard, E. O. W.: 2015	“Crime Among Dutch Immigrant Groups is Predictable From Country-Level Variables” Open Differential Psychology , https://doi.org/10.26775/ods.2015.10.04
Kleinschmitger, K.: 2018	“Asymmetric Perceptions of EU Relations with the near Eastern Neighbours: The Republic of Moldova, Ukraine and Belarus in Comparison”, European Foreign Affairs Review , Kluwer Law International, 79-99, http://www.kluwerlawonline.com/api/Product/CitationPDFURL?file=Journals\EERR\EERR2018012.pdf
Klement, C.: 2020	“Studies of Immigrant Crime in Denmark” Nordic Journal of Criminology , 21/1, 11-31, https://doi.org/10.1080/2578983X.2019.1702270
Kubrin, C. E., Ishizawa, H.: 2012	“Why Some Immigrant Neighborhoods Are Safer than Others: Divergent Findings from Los Angeles and Chicago” The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science , 641/1, 148-173, https://doi.org/10.1177/0002716211431688
Kubrin, C. E., Mioduszewski, M. D.: 2018	“Theoretical Perspectives on the Immigration-Crime Relationship” Ed.ler Miller H. V., Peguero, A., The Routledge Handbook of Immigration and Crime , 66-78, London: Routledge.
Land, McCall ve Cohen.:1990	Structural Covariates of Homicide Rates: Are There Any Invariances Across Time and Social Space? American Journal of Sociology , 95(4), 922-963. http://www.jstor.org/stable/2780646

Långström, N: 2004	Accuracy of Actuarial Procedures for Assessment of Sexual Offender Recidivism Risk May Vary Across Ethnicity”, Sex Abuse , 16/2, 107-120. https://doi.org/10.1177/107906320401600202
Laschi, G., Deplanoi, V., Pes, A.: 2020	Europe Between Migrations, Decolonization and Integration (1945-1992) , 1. bs, Routledge Studies In Modern History, Routledge.
Lavenex, S.: 2006	“Shifting Up and Out: The Foreign Policy of European Immigration Control”, West European Politics , 29/2, 329-350, https://doi.org/10.1080/01402380500512684
Lavenex, S.: 2008	“A Governance Perspective on the European Neighbourhood Policy: Integration Beyond Conditionality?”, Journal of European Public Policy , 15/6, 938-955, https://doi.org/10.1080/13501760802196879
Lee Martinez : 2002	“Social Disorganization Revisited: Mapping the Recent Immigration and Black Homicide Relationship in Northern Miami”, Sociological Focus , 35/4, 363-380, Taylor& Francis, (Çevrimiçi) http://www.jstor.org/stable/20832180 Erişim Tarihi: 01.01.2021
Lee, M. T., Martinez, R., Rosenfeld, R.: 2001	“Does Immigration Increase Homicide? Negative Evidence from Three Border Cities”, The Sociological Quarterly , 42/4, 559-580, Midwest Sociological Society, (Çevrimiçi) http://www.jstor.org/stable/4121133 Erişim Tarihi: 01.01.2021
Lee, M. T., Martinez, R.: 2009	“Immigration Reduces Crime: an Emerging Scholarly Consensus”, Ed. McDonald, W. F., Immigration, Crime and Justice , Sociology of Crime, Law and Deviance, 13, 3-16, Emerald, https://doi.org/10.1108/S1521-6136(2009)0000013004
Lee, M. T.: 2003	Crime on the Border: Immigration and Homicide in Urban Communities , New Americans, New York: LFB Scholarly Publishing.
Leerkes, A., Engbersen, R., Leun, S.: 2012	“Crime Among Irregular Immigrants and the Influence of Internal Border Control”, Crime, Law and Social Change , 58/1, 15-38, https://doi.org/10.1007/s10611-012-9367-0

Leerkes, A., Martinez, R., Groeneveld: : 2019	“Minority Paradoxes: Ethnic Differences in Self-reported Offending and Official Crime Statistics”, The British Journal of Criminology , 59/1, 166-187, https://doi.org/10.1093/bjc/azy021
Lemert, E.: 1951	Social Pathology: A Systematic Approach to the Theory or Sociopathic Behavior , New York: McGraw-Hill Book Company.
Lemert, E.: 1972	Human Deviance, Social Problems, and Social Control , Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
Lin, M., Zhou, M.: 2005	“Community Transformation and the Formation of Ethnic Capital: Immigrant Chinese Communities in the United States”, Journal of Chinese Overseas , 1/2, 260, https://doi.org/https://doi.org/10.1163/179325405788639102
MacDonald, J., Saunders, S.: 2012	“Are Immigrant Youth Less Violent? Specifying the Reasons and Mechanisms”, The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science , 641/1, 125-147, https://doi.org/10.1177/0002716211432279
Madero- Hernandez, A.: 2020	“Lifestyle Exposure Theory of Victimization”, Ed.ler F.S. Bernat, F.S., Frailing, K., The Encyclopedia of Women and Crime , 1-3, https://doi.org/https://doi.org/10.1002/9781118929803.ewac0334
Maghularia, R., Uebelmesser, S.: 2019	“Do Immigrants Affect Crime? Evidence From Panel Data for Germany”, CESifo Working Paper Series , 7696/4, CESifo Network
Mandres, M.: 2014	“Out of the Labour Market: Intra-EU Return and Retirement Migration” Ed.ler Walton-Roberts, M., Hennebry, J., Territoriality and Migration in the E.U. Neighbourhood: Spilling over the Wall , 5, 163-193, New York: Springer.
Marcuse, S.: 2005	“Enclaves Yes, Ghettos No, Segregation and The State” Ed. D. S. Varady, Desegregating The City, Ghettos, Enclaves ve Inequality , 15-30, Albany: State University of New York Press.

Marshall, I. H., Enzmann, D., Kivivuori, J., Steketee, M., Birbeck, C., Markina, A.: 2019	International Self-Report Delinquency 3 , (Çevrimiçi) https://web.northeastern.edu/isrd/isrd3/ Erişim Tarihi: 01.01.2021
Marshall, I. H.: 1997	Minorities, Migrants, and Crime: Diversity and Similarity Across Europe and the United States , Thousand Oaks, CA:Sage.
Martinez, R., Lee, M. T.: 2000	“On Immigration and Crime”, Ed.ler Jefferis, E., Munsterman, J., Criminal Justice 2000 , 1) The Nature of Crime:Continuity and Change, 485-524, Washington: U.S. Department of Justice Office of Justice Programs.
Martinez, R., Nielson, A. L., Lee, M. T.: 2003	“Latinos, Immigration, and Homicide: A Reconsideration of the Mariel Legacy”, Social Science Quarterly , 84, 397-411.
Martinez, R.: 2002a	Latino Homicide: Immigration, Violence, and Community , New York: Routledge.
Martinez, R.: 2002b.	“Moving Beyond Black and White Violence: African American, Haitian and Latino Homicides in Miami”, Ed. Hawkins, D. F., Violent Crime: Assessing Race and Ethnic Differences , 22-43, Cambridge: Cambridge University Press.
Martinson, R.: 1974	“What Works? Questions and Answers About Prison Reform”, The Public Interest , 35, 22–54.
Mastrobuoni, G., Pinotti, S.: 2015	“Legal Status and the Criminal Activity of Immigrants”, American Economic Journal: Applied Economics , 7/2, 175-206, https://doi.org/10.1257/as.20140039
Maxfield, M. G., Babbie, E. R.: 2014	“Measuring Crime”, Research Methods for Criminal Justice and Criminology , 7. bs, Stamford: Cengage Brain, 137-166.
Mcdonald, W. F.: 2009	“New Takes on an Old Problematic”, Sociology of Crime, Law and Deviance : xvii-xxii, Emerald.
Mead, G. H.: 1934	Mind, Self and Society: From the Standpoint of a Social Behaviorist Ed. Morris, C. W., University Press.

Mears, 2001	“The Immigration-Crime Nexus: Toward an Analytic Framework for Assessing and Guiding Theory, Research, and Policy”, Sociological Perspectives , 44/1, 1-19, https://doi.org/10.1525/sos.2001.44.1.1
Mears, D. S.: 2002	“Immigration and Crime: What's the Connection?”, Federal Sentencing Reporter , 14/5, 284-288, https://doi.org/10.1525/fsr.2002.14.5.284
Melossi, D., Giorgi, A., Massa, E.: 2009	“The ‘Normality’ of ‘Second Generations’ in Italy and the Importance of Legal Status: a Self-Report Delinquency Study”, Ed. McDonald, W. F., Immigration, Crime and Justice , 13, 47-65, Emerald, https://doi.org/10.1108/S1521-6136(2009)0000013007
Mendez, J. J., Bauman, S., Guillory, R. M.: 2012	“Bullying of Mexican Immigrant Students by Mexican American Students: An Examination of Intracultural Bullying”, Hispanic Journal of Behavioral Sciences , 34/2, 279-304, https://doi.org/10.1177/0739986311435970
Merton, R. K.: 1938	“Social Structure and Anomie”, American Sociological Review , 3/5, 672-682, https://doi.org/10.2307/2084686
Merton, R.: 1957	Social Theory and Social Structure , Glencoe, IL : Free Press.
Messler, S., Rosenfeld, R.: 1994	Crime and the American Dream , Belmont, Calif: Wadsworth.
Miller, H. V., Gibson, C. L.: 2011	“Neighborhoods, Acculturation, Crime, and Victimization Among Hispanics: The Cross-Fertilization of the Sociologies of Immigration and Crime”, Journal of Contemporary Criminal Justice , 27/1, 4-17, https://doi.org/10.1177/1043986210396206
Mohn: B., Ellingsen, D.: 2016	“Unregistered Residents and Registered Crime: an Estimate for Asylum Seekers and Irregular Migrants in Norway”, Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention , 17/2, 166-176, https://doi.org/10.1080/14043858.2016.1260329
Morehouse, C., Blomfield, M.: 2011	Irregular Migration in Europe, Transatlantic Council on Migration, Migration Policy Institute, (Çevrimiçi) https://www.migrationpolicy.org/pubs/TCMirregularmigration.pdf Erişim Tarihi: 01.02.2021

Morenoff, J. D., Astor, A.: 2006	“Immigrant Assimilation and Crime: Generational Differences in Youth Violence in Chicago”, Ed.ler Martinez, R., Valenzuela, A., Immigration and Crime: Race, Ethnicity, and Violence : 36-63, New York: New York University Press.
Morenoff, J. D., Sampson, R. J., Raudenbush: W.: 2001	“Neighborhood Inequality, Collective Efficacy, and the Spatial Dynamics of Urban Violence”, Criminology , 39/3, 517-558, https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2001.tb00932.x
Motomura, H. : 2011	“The Discretion That Matters: Federal Immigration Enforcement, State and Local Arrests, and the Civil-Criminal Line”, UCLA Law Review , 58, 1819, https://ssrn.com/abstract=1912912
Mountz, A., Kempin, R.: 2014	“The Spatial Logics of Migration Governance Along the Southern Frontier of the European Union”, Ed.ler Walton-Roberts, M., Hennebry, J., Territoriality and Migration in the E.U. Neighbourhood: Spilling Over the Wall , 5, 85-95, Natherlands: Springer, https://doi.org/10.1007/978-94-007-6745-4
Na, C., Paternoster, R.: 2012	“Can Self-Control Change Substantially Over Time? Rethinking the Relationship Between Self and Social Control”, Criminology , 50/2, 427-462, https://doi.org/https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2011.00269.x
Nistad, C. R.: 2014	Welfare Against Crime: Can the Absence of Crime Among the Second Generation Immigrants in Sweden Bring Forward New Insights to Public Policy? , Norway Technology and Science University, Master Thesis, Norway, (Çevrimiçi), http://hdl.handle.net/11250/268808 Erişim Tarihi: 01.01.2021
Nunziata, L. : 2015	“Immigration and Crime: Evidence from Victimization Data”, Journal of Population Economics , 28/3, 697-736, (Çevrimiçi), www.jstor.org/stable/44280377 Erişim Tarihi: 01.01.2021
Ocáriz, E., Bermejo, F.: 2008	“Unaccompanied Foreign Minors and Delinquency: A Retrospective Study of Influence of Psychosocial Variables”, International E-Journal of Criminal Sciences , 2, (Çevrimiçi), https://ojs.ehu.eus/index.php/inecs/article/view/28/30 Erişim

	Tarihi: 01.01.2021
Oropesa, R. S., Lichter, R. S., Anderson, R. N.: 1996	“Normative Beliefs About Marriage and Cohabitation: A Comparison of Non-Latino Whites, Mexican Americans, and Puerto Ricans”, Journal of Marriage and the Family , 58/1, 49-62, https://doi.org/10.2307/353376
Ousey, G. C., Kubrin, C. E.: 2009	“Exploring the Connection Between Immigration and Violent Crime Rates in U.S. Cities, 1980-2000”, Social Problems , 56/3, 447-473, https://doi.org/10.1525/ss.2009.56.3.447
Ousey, G. C., Kubrin, C. E.: 2018	“Immigration and Crime: Assessing a Contentious Issue”, Annual Review of Criminology , 1/1, 63-84, https://doi.org/10.1146/annurev-criminol-032317-092026
Özbay, Ö: 2018	Suç Teorilerine Giriş , Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
Palidda, S.: 2009	“The Criminalization and Victimization of Immigrants: a Critical Perspective”, Ed. William, F. M., Immigration, Crime and Justice , 13, 313-326, Sociology of Crime, Law and Justice, Emerald, https://doi.org/10.1108/S1521-6136(2009)0000013020
Papadopoulos, G.: 2014	“Immigration Status and Property Crime: an Application of Estimators for Underreported Outcomes”, IZA Journal of Migration , 3/1 https://doi.org/10.1186/2193-9039-3-12
Papandreou, S.: 2009	Children of Immigrants in Central Athens at the Turn of the 21st Century: A study of Inferiorisation, Ethnicised Conflict, Criminalisation, and Substance Misuse , No: U615964, London School of Economics and Political Science, Doctorate Thesis, London, (Çevrimiçi), http://etheses.lse.ac.uk/id/eprint/3012 Erişim Tarihi: 01.01.2021
Park, R. E.: 1952	Human Communities , Glencoe, Ill: Free Press.
Park, R., Burgess, E.: 1925	The City , Chicago: University of Chicago Press.
Patterson, E. B.: 1991	“Poverty, Income Inequality, and Community Crime Rates”, Criminology , 29/1, 755-776, https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1991.tb01087.x

Pauwels, L. J. R., Svensson, R., Hirtenlehner, H.: 2018	“Testing Situational Action Theory: A Narrative Review of Studies Published Between 2006 and 2015”, European Journal of Criminology , 15/1, 32-55, https://doi.org/10.1177/1477370817732185
Pauwels, L. J. R., Svensson, R.: 2011	“Exploring the Relationship Between Offending and Victimization: What is the Role of Risky Lifestyles and Low Self-Control? A Test in Two Urban Samples”, European Journal on Criminal Policy and Research , 17/3, 163-177, https://doi.org/10.1007/s10610-011-9150-2
Perruchoud, R., Redpath, J.: 2013	Göç Terimleri Sözlüğü , 2. bs, Sayı 31, (Çevrimiçi), https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf Erişim Tarihi: 01.01.2021
Pfohl, J.: 1985	Images of Deviance and Social Control: A Sociological History , McGraw-Hill College.
Pinotti, S.: 2017	“Clicking on Heaven’s Door: The Effect of Immigrant Legalization on Crime”, American Economic Review , 107/1, 138-168, https://doi.org/10.1257/aer.20150355
Piopiunik, M., Ruhose, J.: 2017	“Immigration, Regional Conditions, and Crime: Evidence from an Allocation Policy in Germany”, European Economic Review , 92, 258-282, https://doi.org/10.1016/j.eurocorev.2016.12.004
Pisarevskaya, A., Levy, N., Scholten, S., Jansen, J.: 2019	“Mapping Migration Studies: An Empirical Analysis of the Coming of Age of a Research Field” Migration Studies : 1-27, https://doi.org/10.1093/migration/mnz031
Platzer, S.: 2007	“The Arrested Black Men in Europe: Criminal or Victim?”, Rivista di Criminologia, Vittimologia e Sicurezza , 1/3, 66-79.
Portes, A., Rumbaut, R. G.: 2001	Legacies: The Story of the Immigrant Second Generation . University of California Press.
Portes, A., Rumbaut, R. G.: 2006	Immigrant America: A Portrait , 3. bs, University of California Press.
Portes, A., Stepick, A.: 1993	City on the Edge: The Transformation of Miami , University of California Press.

Portes, A., Zhou, M.: 1993	“The New Second Generation: Segmented Assimilation and Its Variants”, The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science , 530, 74-96, (Çevrimiçi), http://www.jstor.org/stable/1047678 Erişim Tarihi:01.01.2021
Pratt, T. C., Cullen, F. T.: 2000	“Empirical Status of Gottfredson and Hirschi's General Theory of Crime: A Meta-Analysis”, Criminology , 38/3: 931-964.
Pratt, T. C., Cullen, F. T.: 2005	“Assessing Macro-Level Predictors and Theories of Crime: A Meta-Analysis”, Crime and Justice , 32, 373-450, https://doi.org/10.1086/655357
Qian, Z.: 2014	“The Divergent Paths of American Families”, Ed. Logan, J., Diversity and Disparities America Enters a New Century , 237-269, Russel Sage Foundation.
Radeljić, B.: 2014	“The European Neighborhood Policy and Its Capacity to Manage Mobility and Migration”, Ed.ler Walton-Roberts, M., Hennebry, J., Territoriality and Migration in the E.U. Neighbourhood: Spilling over the Wall , 193-208, New York: Springer.
Raj, A., Silverman, J.: 2002	“Violence Against Immigrant Women: The Roles of Culture, Context, and Legal Immigrant Status on Intimate Partner Violence”, Violence Against Women , 8/3, 367-398, https://doi.org/10.1177/10778010222183107
Reckless, W. C.: 1961	“A New Theory of Delinquency and Crime: Federal Probation”, Ed. L. E. Wells, Social Control and Self-Control Theories of Crime and Deviance , 1. bs, 25, 42-46, London: Routledge. https://doi.org/https://doi.org/10.4324/9781315087900
Reckless, W. C.: 1967	The Crime Problem , ACC sociology series, 4. bs, London: Appleton-Century-Crofts.
Reid, L. W., Weiss, H. E., Adelman, R. M., Jaret, J.: 2005	“The Immigration-Crime Relationship: Evidence Across US Metropolitan Areas” Social Science Research , 34/4, 757-780, https://doi.org/https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2005.01.001
Rijpma, J. J., Cremona, M.: 2007	“The Extra-Territorialisation of EU Migration Policies and the Rule of Law”, SSRN Electronic Journal , https://doi.org/10.2139/ssrn.964190

Ring, J., Svensson, R.: 2007	“Social Class and Criminality Among Young People: A Study Considering the Effects of School Achievement as a Mediating Factor on the Basis of Swedish Register and Self-Report Data”, Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention , 8/2, 210-233, https://doi.org/10.1080/14043850701610451
Roché, S., Hough, M.: 2018.	Minority Youth and Social Integration: The ISRD-3 Study in Europe and the US , London: Springer.
Rumbaut, R. G.: 1997	“Assimilation and Its Discontents: Between Rhetoric and Reality”, The International Migration Review , 31/4, 923-960, https://doi.org/10.2307/2547419
Salmi, V., Kivivuori, J., Aaltonen, M.: 2015	“Correlates of Immigrant Youth Crime in Finland”, European Journal of Criminology , 12/6, 681-699, https://doi.org/10.1177/1477370815587768
Sampson, R. J., Groves, W. B.: 1989	“Community Structure and Crime: Testing Social-Disorganization Theory”, American Journal of Sociology , 94/4, 774-802.
Sampson, R. J., Morenoff, J. D., Raudenbush: W.: 2005	“Social Anatomy of Racial and Ethnic Disparities in Violence”, American Journal of Public Health , 95/2, 224-232, https://doi.org/10.2105/AJPH.2004.037705
Sampson, R. J., Raudenbush: W., Earls, F.: 1997	“Neighborhoods and Violent Crime: A Multilevel Study of Collective Efficacy”, Science , 277, 918-924, (Çevrimiçi) http://www.sciencemag.org/content/277/5328/918.full Erişim Tarihi: 01.01.2021
Sampson, R. J., Wikström, P-O.: 2006	“How Does Community Context Matter? Social Mechanisms and the Explanation of Crime”, The Explanation of Crime: Context, Mechanisms, and Development , 31-60, Cambridge: Cambridge University Press.
Sampson, R. J.: 1987	“Urban Black Violence: the Effect of Male Joblessness and Family Disruption”, American Journal of Sociology , 93/2, 348-383.
Sandner, M., Wassmann, S.: 2018	“The Effect of Changes in Border Regimes on Border Regions Crime Rates: Evidence from the Schengen Treaty”, Kyklos , 71/3: 482-506, https://doi.org/10.1111/kykl.12178

Schmidt, S., Bliesener, T., Van der Meer, E.: 2019	“Risk and Protective Factors of Delinquency That Are Sensitive to Migration and Culture”, Psychology, Crime ve Law , 25/8, 847-873, https://doi.org/10.1080/1068316X.2019.1597088
Sellin, T.: 1938	“Culture Conflict and Crime”, American Journal of Sociology , 44/1, 97-103, http://www.jstor.org/stable/2768125
Shaw, C. R., McKay, H. D.: 1942.	Juvenile Delinquency and Urban Areas: A Study of Rates of Delinquents in Relation to Differential Characteristics of Local Communities in American Cities , Chicago: University of Chicago Press.
Shaw, C. R., McKay, H. D.: 2014.	Juvenile Delinquency and Urban Areas , New York: Routledge/Taylor ve Francis Grous.
Siddaway, A. S., Wood, A. M., Hedges, L. V.: 2019	“How to Do a Systematic Review: A Best Practice Guide for Conducting and Reporting Narrative Reviews, Meta-Analyses, and Meta-Syntheses”, Annual Review of Psychology , 70, 747-770, https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010418-102803
Sides, J., Citrin, J.: 2007	“European Opinion About Immigration: The Role of Identities, Interests and Information” British Journal of Political Science , 37/3, 477-504, https://doi.org/10.1017/s0007123407000257
Silver, D., Miller, S.: 2004	“Sources of Informal Social Control in Chicago Neighborhoods”, Criminology , 42/3, 551-584, https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.2004.tb00529.x
Skardhamar, T., Aaltonen, M., Lehti, M.: 2014	“Immigrant Crime in Norway and Finland”, Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention , 15/2, 107-127, https://doi.org/10.1080/14043858.2014.926062
Snyder, H. N.: 2012	“Arrest in the United States, 1990-2010”, Department of Justice Office of Justice Programs Bureau of Justice Statistics, NCJ 239423, (Çevrimiçi) https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/aus9010.pdf Erişim Tarihi: 01.01.2021

Solbak, K. S.: 2017	Do Larger Immigrant Populations Increase Homicide Rates? A Global Study, 1995-2014 , Norway Technology and Science University, Master Thesis, NTNU, (Çevrimiçi) http://hdl.handle.net/11250/2455257 Erişim Tarihi: 01.01.2021
Solivetti, L. M., 2010a	“Criminality in the Countries of Western Europe”, Immigration, Social Integration and Crime A Cross-National Approach , Oxon: Routledge.
Solivetti, L. M.: 2010b	Immigration, Social Integration and Crime: A Cross-National Approach , 1. bs, Oxon: Routledge-Cavendish.
Solivetti, L. M.: 2012	“Looking for a Fair Country: Features and Determinants of Immigrants’ Involvement in Crime in Europe”, The Howard Journal of Criminal Justice , 5172, 133-159, https://doi.org/10.1111/j.1468-2311.2011.00697.x
Solivetti, L. M.: 2014	“Old and New Criminality: Territory, Society and Immigration in Italy”, Organized Crime, Corruption and Crime Prevention , 103-114, https://doi.org/10.1007/978-3-319-01839-3_13
Spena, A.: 2017	“A Just Criminalization of Irregular Immigration: Is It Possible?”, Criminal Law and Philosophy , 11/2, 351-373, https://doi.org/10.1007/s11572-015-9375-0
Stansfield, R.: 2016	“Reevaluating the Effect of Recent Immigration on Crime”, Crime ve Delinquency , 62/11, 1426-1447, https://doi.org/10.1177/0011128714542500
Sutherland, E.: 1924	Criminology . Lippincott Company.
Sutherland, E.: 1934	Principles of Criminology , Chicago: Lippincott Company.
Sykes, G. M., Matza, D.: 1957	“Techniques of Neutralization: A Theory of Delinquency”, American Sociological Review , 22/6, 664-670, https://doi.org/10.2307/2089195
Talani, L. S.: 2020	“The 2014/2015 Refugee Crisis in the EU and the Mediterranean Route”, Journal of Balkan and Near Eastern Studies , 22/3, 448-464, https://doi.org/10.1080/19448953.2020.1752561

Tannenbaum, F.: 1938	Crime and the Community , Oxford: Ginn.
Terranova, C., Zenb, M., Maguolao, N., Cirillo, T., Montisci, M.: 2018	“Underage Victims and Perpetrators of Murder in Italy: 2007-2015”, J Forensic Leg Med , 59, 39-44, https://doi.org/10.1016/j.jflm.2018.08.002
Teske, R. H. C., Nelson, T. H.: 1974	“Acculturation and Assimilation: A Clarification”, American Ethnologist , 1/2, 351-367, http://www.jstor.org/stable/643554
Thomas, M.: 2011	“Theoretical Articulation on Immigration and Crime”, Homicide Studies , 15/4, 382-403, https://doi.org/10.1177/1088767911424539
Thornberry, T. S., Moore, M., Christenson, R. L.: 1985	“The Effect of Dropping out of High School on Subsequent Criminal Behavior”, Criminology , 23/1, 3-18, https://doi.org/10.1111/j.1745-9125.1985.tb00323.x
Tidefors, I., Ingevaldson, S., Goulding, A.: 2018	“Recidivism in Criminal Behavior-A 10 Year Follow-up Study of 45 Adolescent Boys Identified as Sex Offenders”, Nordic Psychology , 71/2, 93-103, https://doi.org/10.1080/19012276.2018.1514644
Tonry, M.: 1997	Ethnicity, Crime, and Immigration: Comparative and Cross-national Perspectives , 21, Chicago: University of Chicago Press.
Topak, Ö. E., Vives, L.: 2018	“A Comparative Analysis of Migration Control Strategies Along the Western and Eastern Mediterranean routes: Sovereign Interventions Through Militarization and Deportation”, Migration Studies , 8/1, 66-89, https://doi.org/10.1093/migration/mny029
Turk, A. T.: 1969	Criminality and Legal Order , 3. bs., Chicago: Rand McNally.
Uddin, R.: 2017	Explaining Adolescent Offending Variety in Sweden By Parental Country Of Birth: A Test Of Situational Action Theory , Malmö University, Degree Project in Criminology, 205 06, Malmö, (Çevrimiçi) http://hdl.handle.net/2043/22824 Erişim Tarihi: 01.01.2021

Van der Gaag, R. S.: 2019	“The Crime-Immigration Nexus: Cultural Alignment and Structural Influences in Self-Reported Serious Youth Delinquent Offending Among Migrant and Native Youth”, Journal of Contemporary Criminal Justice , 35/4, 431-460, https://doi.org/10.1177/1043986219881827
Van der Woude, M., Barker, V., Van der Leun, J.: 2017	“Crimmigration in Europe” European Journal of Criminology , 14/1, 3-6, https://doi.org/10.1177/1477370816639814
Veen, V. C., Stevens, G., Doreleijers, T., Vollebergh, W.: 2011	“Moroccan Adolescent Suspect Offenders in the Netherlands: Ethnic Differences in Offender Profiles”, Psychology, Crime ve Law , 17/6, 545-561, https://doi.org/10.1080/10683160903418205
Vega, W. A.: 1990	“Hispanic Families in the 1980s: A Decade of Research”, Journal of Marriage and Family , 52/4, 1015-1024, https://doi.org/10.2307/353316
Velázquez, E. O.: 2014	“The Historical Consolidation of Irregular Migration in Europe: Defective Immigration Regulations and Policies”, Anuario Mexicano de Derecho Internacional , 14, 637-686, https://doi.org/10.1016/S1870-4654(14)70018-2
Vélez, M. B.: 2009	“Contextualizing the Immigration and Crime Effect: An Analysis of Homicide in Chicago Neighborhoods”, Homicide Studies , 13/3, 325-335, https://doi.org/10.1177/1088767909337238
Vito, G. F., Maahs, J. R., Holmes, R. M.: 2017	Criminology: Theory, Research, and Policy , 4 bs, Burlington: Jones ve Bartlett Learning.
Vold, G. B., Bernard, T. J., Snipes, J. B.: 1998	Theoretical Criminology , 4. bs, Oxford University Press.
Vold, G. B.: 1958	Theoretical Criminology , Oxford University Press.
Warr, M.: 2002	Companions in Crime: The Social Aspects of Criminal Conduct , Cambridge Studies in Criminology, Cambridge University Press.

Waters, M. C., Tran, V. C., Kasinitz, S., Mollenkopf, J. H.: 2010	“Segmented Assimilation Revisited: Types of Acculturation and Socioeconomic Mobility in Young Adulthood”, Ethnic and Racial Studies , 33/7, 1168-1193, https://doi.org/10.1080/01419871003624076
Waters, T.: 1999	Crime and Immigrant Youth , Chicago: SAGE.
Webb, R. T., Antonsen, S., Mok: L. H., Agerbo, E., Pedersen, C. B.: 2015	“National Cohort Study of Suicidality and Violent Criminality among Danish Immigrants”, PLoS One , 10/6, e0131915, https://doi.org/10.1371/journal.pone.0131915
Weeks, J.: 2011	Population: An Introduction to Concepts and Issues , Cengage Learning.
Weidner, R. R., Terrill, W.: 2005	“A Test of Turk’s Theory of Norm Resistance Using Observational Data on Police-Suspect Encounters”, Journal of Research in Crime and Delinquency , 42/1, 84-109, https://doi.org/10.1177/0022427804266543
Wikstrom, S.-O., Treiber, K.: 2018	“The Dynamics of Change: Criminogenic Interactions and Life Course Patterns in Crime” Ed. Piquero, A. R., The Handbook of Criminological Theory , 415-445, Oxford University Press.
Wikström, S.-O.: 2004	“Crime as Alternative: Towards a Cross-Level Situational Action Theory of Crime Causation”, Ed. McCord, J., Beyond Empiricism Institutions and Intentions in the Study of Crime , New York: Routledge, https://doi.org/10.4324/9781351322560
Wikström, S.-O.: 2005	“The Social Origins of Pathways in Crime. Towards a Developmental Ecological Action Theory of Crime Involvement and its Changes”, Ed. Farrington, D. S., Integrated Developmental and Life-course Theories of Offending , New Brunswick: Routledge.
Wikström, S.-O.: 2006	“Individuals, Settings, and Acts of Crime: Situational Mechanisms and the Explanation of Crime” Ed. Wikström, S.-O., Sampson R. J., The Explanation of Crime: Context, Mechanisms and Development , 61-108, Cambridge University Press, https://doi.org/DOI: 10.1017/CBO9780511489341

Wikström, S.-O.: 2010	“Situational Action Theory”, Ed.ler Cullen, F. T., Wilcox, S., Encyclopedia of Criminological Theories , 551–553, SAGE Publications.
Wikström, S.-O.: 2011	“Does Everything Matter? Addressing the Problem of Causation and Explanation in the Study of Crime”, Chapter 4, Ed.ler McGloin, J. M., Sullivan, C. J., Kennedy, L. W., When Crime Appears: the Role of Emergence , 53-73, Routledge
Wikström; S.-O.: 2017	“Character, Circumstances and the Causes of Crime: Towards an Analytical Criminology”, Ed.ler Liebling, A., Maruna, S., McAra, L., The Oxford Handbook of Criminology , 6. bs, 501-522, Oxford University Press.
Wildsmith, E.: 2004	“Race/Ethnic Differences in Female Headship: Exploring the Assumptions of Assimilation Theory”, Social Science Quarterly , 85/1, 89-106, https://doi.org/10.1111/j.0038-4941.2004.08501007.x
Wolf, D. L.: 1997 Family	“Secrets: Transnational Struggles among Children of Filipino Immigrants”, Sociological Perspectives , 40/3, 457-482, https://doi.org/10.2307/1389452
Wolff, S., Hadj-Abdou, L.: 2017	“Mediterranean Migrants and Refugees: Historical and Political Continuities and Discontinuities”, Ed.ler Gillespie, V., Volpi, F., Routledge Handbook of Mediterranean Politics , 382-393, London: Routledge.
Wortley, S.: 2009	“Introduction. The Immigration-Crime Connection: Competing Theoretical Perspectives”, Journal of International Migration and Integration / Revue de l'integration et de la migration internationale , 10/4, 349-358, https://doi.org/10.1007/s12134-009-0117-9
Wolf, D. L.:1997	“Family Secrets: Transnational Struggles among Children of Filipino Immigrants”, Sociological Perspectives , 40/3, 457-482. https://doi.org/10.2307/1389452
Vardar, E. A.: 2019	Aracı ve Düzenleyici Etkilerin Modellenmesi , Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Yalaz, E., Zapata-Barrero, R.: 2018	“Mapping the Qualitative Migration Research in Europe: An Exploratory Analysis”, Ed.ler Yalaz, E., , Zapata-Barrero R., Qualitative Research in European Migration Studies , 9-31, Springer, Cham. https://doi.org/https://doi.org/10.1007/978-3-319-76861-8_2
Yazıcı, A. D., Öztürk, D., Ayazlı, İ. E.: 2019	“Kentsel Büyümenin Modellenmesi ve Simülasyon Modelleri”, International Journal of Multidisciplinary Studies and Innovative Technologies , 1/3, 44-47, https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijmsit/issue/43647/518641
Yeager, M. G.: 1997	“Immigrants and Criminality: A Cross-National Review”, Criminal Justice Abstracts , 29/1, 143-171, https://www.ncjrs.gov/App/Publications/abstract.aspx?ID=168699
Yıldız, A. G.: 2016	The European Union’s Immigration Policy , European Union International Affairs, https://doi.org/10.1057/978-1-137-58699-5
Young, J.: 2007.	The Vertigo of Late Modernity , London: Sage.
Zatz, M. S., Smith, H.: 2014	“Understanding Immigration, Crime and Victimization in the United States”, The Routledge Handbook on Crime and International Migration , London: Routledge, https://doi.org/10.4324/9780203385562.ch2
Zhou, M.: 1997	“Segmented Assimilation: Issues, Controversies, and Recent Research on the New Second Generation” International Migration Review , 31/4, 975-1008, https://doi.org/10.1177/019791839703100408
Zong, J., Batalova, J., Hallock, J.: 2013	“Frequently Requested Statistics on Immigrants and Immigration in the United States”, Brussels: Migration Policy Institute Europe, (Çevrimiçi) https://www.migrationpolicy.org/article/frequently-requested-statistics-immigrants-and-immigration-united-states-2016 Erişim Tarihi: 01.01.2021
1910	“The. Brief Statement of the Conclusions and Recommendations of the Immigration Commission, with the Views of the Minority”, Immigration Commission , Washington: Government Printing Office (Çevrimiçi) https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=hvd.32044053636411&view=1up&seq=27 Erişim Tarihi: 01.01.2021

1998	“Recommendations on Statistics of International Migration: Revision 1.”, United Nations Department of Economic and Social Affairs, (Çevrimiçi) https://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/SeriesM_58rev1E.pdf Erişim Tarihi: 01.01.2021
2000	“Chapter 2:Decolonisation in Africa”, The State of the World's Refugees 2000: Fifty Years of Humanitarian Action, United Nations High Commissioner for Refugees, (Çevrimiçi), https://www.unhcr.org/uk/3ebf9bb8e.pdf Erişim Tarihi: 01.01.2021
2004	“Migrants in the Transit Countries: Sharing Responsibilities in Management and Protection”, Regional Conference on Migration, 9e, Council of Europe, (Çevrimiçi) https://www.coe.int/t/dg3/migration/archives/Source/IstanbulRegConf/MG-RCONF_2004_9e_Istanbul_conference_Proceedings_en.pdf Erişim Tarihi: 01.01.2021.
2005	“Presidency Conclusions”, Global Approach to Migration, Council of the European Union, 15914/01/05 Rev 1, (Çevrimiçi) https://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/87642.pdfErişim Tarihi:01.01.2021
2008	“Extra-territorial”, West's Encyclopedia of American Law, https://legal-dictionary.thefreedictionary.com/extra-territorial
2010	“Criminalisation of Migration in Europe: Human Rights Implications”, Council of Europe, Commision of Human Rights, (Çevrimiçi) https://rm.coe.int/16806da917 Erişim Tarihi: 01.01.2021
2010	Internal Security Strategy for the European Union Towards a European Security Model, Brussels: Council of the European Union, doi: 10.2860/87810, (Çevrimiçi) https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC3010313ENC.pdf Erişim Tarihi: 01.01.2021

2011	Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: The Global Approach to Migration and Mobility , SEC(2011), 1353 final, Brussels: Council of the European Union, (Çevrimiçi) http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ Erişim Tarihi:01.01.2021
2011	Committee and the Committee of the Regions: A Dialogue for Migration, Mobility and Security with the Southern Mediterranean Countries , COM(2011) 292 final, Brussels: European Commission, (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0292&from=en Erişim Tarihi: 01.01.2021
2015	“Transforming Our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development”, UN Nations, (Çevrimiçi) https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld/publication Erişim Tarihi: 01.01.2021
2016	Resolution adopted by the General Assembly on 19 September 2016 , UN General Assembly, (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_71_1.pdf Erişim Tarihi: 01.01.2021
2016	“‘Migrant-Bashing Has Dangerously Become the norm’ in Europe-UN Rights Expert”, UN News, (Çevrimiçi), https://news.un.org/en/story/2016/02/522562-migrant-bashing-has-dangerously-become-norm-europe-un-rights-expert Erişim Tarihi: 01.01.2021
2016	Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions: Action Plan on the Integration of Third Country Nationals , COM(2016) 377 final, Brussels: European Commission, (Çevrimiçi) https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0377&from=EN Erişim Tarihi: 01.01.2021

2017	“Labeling Theory: Empirical Tests”, Ed.ler Farrington, D. S., Murray, J., Advances in Criminology Theory , 18, New York: Routledge.
2018	Draft outcome document of the Conference ,231/3, UN General Assembly, (Çevrimiçi) https://digitallibrary.un.org/record/1640477?ln=en Erişim Tarihi: 01.01.2021
2019	International Migration 2019 Report , United Nations Department of Economic and Social Affairs, New York, (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/InternationalMigration2019_Report.pdf Erişim Tarihi: 01.01.2021
2020	“International Migrant Stock 2019: Graphs”, UN DESA, (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimatesgraphs.asp?1g1 Erişim Tarihi: 01.01.2021
2020	Global Trends: Forced Displacement in 2019 , United Nations High Commissioner for Refugees, (Çevrimiçi) https://www.unhcr.org/5ee200e37.pdf Erişim Tarihi: 01.01.2021
2020	“Cross-Border Crime“, FRONTEX, (Çevrimiçi) https://frontex.europa.eu/intelligence/cross-border-crime/ Erişim Tarihi: 01.01.2021
2020	“Who We Are, Origin&Tasks”, FRONTEX, (Çevrimiçi) https://frontex.europa.eu/about-frontex/origin-tasks/ Erişim Tarihi: 01.01.2021
2020	“Palestine Refugee”s, UNWRA, 30.07.2020 (Çevrimiçi) https://www.unrwa.org/palestine-refugees
2020	World Migration Report , IOM UN Migration, Geneva, (Çevrimiçi), “ https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf ” Erişim Tarihi: 01.01.2021

2020	“Crime and Justice: Figures on crime levels and trends for England and Wales based primarily on two sets of statistics: the Crime Survey for England and Wales (CSEW) and Police Recorded Crime Data”, Office for National Statistics, (Çevrimiçi), https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice Erişim Tarihi: 01.01.2021
2020	“Journals About Migration”, Swiss Forum for Migration and Population Studies, Konferans Tarihi: 19.08.2020, (Çevrimiçi) http://www.migration-population.ch/sfm/home/library/revues-liees-a-la-migration.html#cid27d9edff-22f3-4a2d-9e38-f12af968ada7 Erişim Tarihi: 01.01.2021
2020	“Disaggregated Data Definition”, The Glossary of Education Reform, (Çevrimiçi) https://www.edglossary.org/disaggregated-data/ Erişim Tarihi: 01.01.2021
2020	World Population Policies 2019: International Migration Policies and Programmes, UN DESA, (Çevrimiçi) https://www.un.org/en/development/desa/population/theme/policy/wpp2019.asp Erişim Tarihi: 01.01.2021
2021	“Bulut Bilgi İşlem Terimleri-Makina Öğrenmesi Nedir”, Microsoft Azure, https://azure.microsoft.com/tr-tr/overview/what-is-machine-learning-platform/
2021	“Yordamak”, Türk Dil Kurumu Sözlükleri, https://sozluk.gov.tr/

EKLER

Sistematiik Derleme Örneklemini Oluşturan Araştırmalar

1. Albanian Migration to Italy: What Official Data and Survey Results Can Reveal. Corrado Bonifazi ve Dante Sabatino
2. Accuracy of Actuarial Procedures for Assessment of Sexual Offender Recidivism Risk May Vary Across Ethnicity. Niklas Långström
3. The Dutch Migration Regime and the Rise in Crime Among Illegal Immigrants. Godfried Engbersen, Joanne Van der Leun ve A. S. Leerkes
4. Illegal Migration: What Can We Know and What Can We Explain? The Case of Germany. Friedrich Heckmann
5. Are Immigrants More Likely to Commit Crimes? Evidence from France. Yu Aoki ve Yasuyuki Todo
6. Social Class and Criminality among Young People: A Study Considering the Effects of School Achievement as a Mediating Factor on the Basis of Swedish Register and Self-Report Data. Jonas Ring ve Robert Svensso
7. The Arrested Black Men in Europe: Criminal or Victim?. Michael Platzer
8. European Opinion About Immigration: The Role of Identities, Interests and Information. John Sides ve Jack Citrin
9. Unaccompanied Foreign Minors and Delinquency: A Retrospective Study of Influence of Psychosocial Variables. Estefanía Ocáriz ve Fernando Bermejo
10. Immigration and Crime in Spain, 1999-2006. César Alonso-Borrego, Nuno Garoupa, Marcelo Perera ve Pablo Vazquez
11. Immigrants as Authors and Victims of Crimes: The Italian Experience. Marzio Barbagli ve Asher Colombo
12. The “Normality” of “Second Generations” in Italy And the Importance of Legal Status: A Self-Report Delinquency Study. Dario Melossi, Alessandro De Giorgi, Ester Mass
13. Children of Immigrants in Central Athens at the Turn of the 21st Century: A Study of Inferiorisation, Ethnicised Conflict, Criminalisation, and Substance Misuse. Pericles Papandreou

14.	Paradise Lost? New Trends in Crime and Migration in Switzerland. Martin Killias
15.	Farmers, Factories and Funds: Organised Crime and Illicit Drugs Cultivation Within the British Vietnamese Community. Daniel Silverstone ve Stephen Savage
16.	Discrimination and Disparity: The Influence of Race on Sentencing. Barbara Hudson
17.	Immigration, Social Integration and Crime: A Cross-sectional Study. Luigi M. Solivetti
18.	Crime, Immigration and the Labor Market: A General Equilibrium Model. Thomas Bassetti, Luca Corazzini ve Darwin Cortes
19.	Imported Violence? Juvenile Delinquency Among Balkan Youths in Switzerland and in Bosnia-Herzegovina. Martin Killias, Almir Maljevic, Almir Maljevic, Sonia Lucia
20.	Exploring the Relationship Between Offending and Victimization: What is the Role of Risky Lifestyles and Low Self-Control? A Test in Two Urban Samples. Lieven J. R. Pauwels ve Robert Svensso
21.	Immigrant Enclaves and Crime. Brian Bell ve Stephen Machin
22.	Moroccan Adolescent Suspect Offenders in the Netherlands: Ethnic Differences in Offender Profiles. Violaine C. Veen , Gonneke Stevens , Theo Doreleijers ve Wilma Vollebergh
23.	Immigration, Diversity and Crime: an Analysis of Belgian National Crime Statistics, 2001–6. Tuba Bircan ve Marc Hooghe
24.	New Boundaries of Justice in a World in Motion: Assessing the Impact of Global Citizens on the Irish District Court. Caroline O'Nolan
25.	Does Immigration Cause Crime? Evidence from Spain. Ce'sar Alonso- Borrego
26.	Looking for a Fair Country: Features and Determinants of Immigrants' Involvement in Crime in Europe. Luigi M. Solivetti
27.	Crime Among Irregular Immigrants and the Influence of Internal Border Control. Arjen Leerkes, Godfried Engbersen ve Joanne Van der Leun

28.	Do Immigrants Cause Crime?. Milo Bianchi, Paolo Buonanno ve Paolo Pinotti
29.	Age at Immigration and Crime. Findings for Male Immigrants in Norway. Synøve Nygaard Andersen ve Torbjørn Skardhamar
30.	Correlates of war? Towards an Understanding of Nativity Based Variation in Immigrant Offending. Amber L. Beckley
31.	Crime and Immigration: Evidence from Large Immigrant Waves. Brian Bell, Francesco Fasani ve Stephen Machin
32.	Crime as a Price of Inequality? The Gap in Registered Crime between Childhood Immigrants, Children of Immigrants and Children of Native Swedes. Martin Hällsten, Ryszard Szulkin ve Jerzy Sarnecki
33.	Effectiveness of a Treatment Programme for Immigrants who Committed Gender-Based Violence Against Their Partners. José Antonio Echauri, Javier Fernández-Montalvo, María Martínez ve Juana M Azkarate
34.	Crime and Immigration: New Evidence from England And Waves. Laura Jaitman ve Stephen Machin
35.	Are Children of Immigrants Born in Sweden More Law-Abiding Than Immigrants? A Reconsideration. Johan Kardell ve Peter L. Martens
36.	Immigration and Crime: Evidence from Victimization Data. Luca Nunziata
37.	Immigrant Crime in Norway and Finland. Torbjørn Skardhamar, Mikko Aaltonen ve Martti Lehti
38.	Reevaluating the Effect of Recent Immigration on Crime: Estimating the Impact of Change in Discrete Migration Flows to the United Kingdom Following EU Accession. Richard Stansfield
39.	The Involvement of Different Ethnic Groups in Various Types of Crime in the Netherlands. Martine Blom ve Roel Jennissen
40.	Ethnic differences in the relationship between psychopathy and (Re)offending in a Sample of Juvenile Delinquents. Jessica J. Asscher, Maja Deković, Inge B. Wissink, Eveline S. van Vugt, Geert Jan J M Stams ve Willeke A. Manders

41.	Old and New Criminality: Territory, Society and Immigration in Italy. Luigi M. Solivetti
42.	Immigration Status and Property Crime: an Application of Estimators for Underreported Outcomes. Georgios Papadopoulos
43.	Does Growing Up in a High Crime Neighborhood Affect Youth Criminal Behavior?. Anna Piil Damm ve Christian Dustmann
44.	Immigration and Crime: New Empirical Evidence from European Victimization Data. Luca Nunziata
45.	Welfare Against Crime Can the Absence of Crime Among the Second Generation Immigrants in Sweden Bring Forward New Insights to Public Policy?. Anette Nistad
46.	Crime Among Young Moroccan Men in the Netherlands: Does Their Regional Origin Matter?. Frank Bovenkerk ve Tineke Fokkema
47.	When Immigrant Groups "misbehave": The Influence of Perceived Deviant Behavior on Increased Threat and Discriminatory Intentions and the Moderating the Role of Right-Wing Authoritarianism. Mathias Kauff, Frank Asbrockt, Christian Issmert, Stefan Thörner ve Ulrich Wagner
48.	Crime among Dutch Immigrant Groups is Predictable from Country-Level Variables. Emil O. W. Kirkegaard
49.	Correlates of Immigrant Youth Crime in Finland. Venla Salmi, Janne Kivivuori ve Mikko Aaltonen
50.	National Cohort Study of Suicidality and Violent Criminality Among Danish Immigrants. Roger T. Webb, Sussie Antonsen, Pearl L. H. Mok, Esben Agerbo ve Carsten B. Pedersen
51.	Age at Immigration and Crime in Stockholm Using Sibling Comparisons. Amber L. Beckley
52.	Turning Asylum Seekers into 'Dangerous Criminals': Experiences of the Criminal Justice System of Those Seeking Sanctuary. Monish Bhatia
53.	Legal Status and the Criminal Activity of Immigrants. Giovanni Mastrobuoni ve Paolo Pinotti
54.	Immigration, Regional Conditions, and Crime: Evidence from an Allocation Policy in Germany. Marc Piopiunik ve Jens Ruhose

55.	Deterrence Versus Marginalization: Evidence from Immigrant Offending. Amber L. Beckley
56.	The Relation Between Ethnic Diversity and Fear of Crime: An Analyses of Police Records And Survey Data in Belgian Cummunities. Marc Hooghe ve Thomas de Vroome
57.	Unregistered Residents and Registered Crime: an Estimate for Asylum Seekers and Irregular Migrants in Norway. Sigmund Book Mohn ve Dag Ellingsen
58.	Immigrant Crime and Legal Status: Evidence from Repeated Amnesty Programs. Francesco Fasani
59.	Immigration and the Crime Dros. Dainis Ignatans ve Roger Matthews
60.	Explaining Adolescent Offending Variety in Sweden by Parental Country of Birth a Test of Situational Action Theory. Rokon Uddin
61.	“These are crimes for poor people and sex workers!” Reading Europe Through Immigration Crimes and Local “Frames of dangerousness”. Giulia Fabini
62.	Clicking on Heaven’s Door: The Effect of Immigrant Legalization on Crime. Paolo Pinotti
63.	Do Larger Immigrant Populations Increase Homicide Rates?: A Global Study 1995-2014. Kristine Stubø Solbak
64.	Juvenile Crime Drop: What is Happening with Youth in Spain and Why?. Esther Fernández-Molina ve Raquel Bartolomé Gutiérrez
65.	The Effect of Changes in Border Regimes on Border Regions Crime Rates: Evidence from the Schengen Treaty. Malte Sandner ve Pia Wassmann
66.	Underage Victims and Perpetrators of Murder in Italy: 2007–2015. Claudio Terranova, Margherita Zenb, Nicola Maguoloo, Tommaso Cirilloa ve Massimo Montiscia
67.	Do More Immigrants Equal More Crime? Drawing A Bridge Between First Generation Immigrant Concentration and Recorded Crime Rates. Dainis Ignatans ve Timothy Roebuck

68.	Interrelationships Between Violent Crime, Demographic and Socioeconomic Factors: A Preliminary Analysis Between Central-Northern European Countries and Mediterranean Countries. Matteo Bellitto ve Mario Coccia
69.	Recidivism in Criminal Behavior: A 10 Year Follow up Study of 45 Adolescent Boys Identified as Sex Offenders. Inga Tidefors, Sara Ingevaldson ve Anneli Goulding
70.	Immigration and Crime in the United Kingdom. Francesco Fasani, Giovanni Mastrobuoni, Emily G. Owens ve Paolo Pinotti
71.	Migration, not Migrants, is the Problem: Delinquency Among Migrants and Non-Migrants in Switzerland and ex-Yugoslavia. Martin Killias ve Anastasiia Lukash
72.	Minority Paradoxes: Ethnic Differences in Self-Reported Offending and Official Crime Statistics. Arjen Leerkes, Ramiro Martinez ve Pim Groeneveld
73.	Do Immigrants Affect Crime? Evidence from Panel Data For Germany. Rita Maghularia ve Silke Übelmesser
74.	Immigration and Crimes against Natives: The 2015 Refugee Crisis in Germany. Yue Huang ve Michael Kvasnicka
75.	The Crime–Immigration Nexus: Cultural Alignment and Structural Influences in Self-Reported Serious Youth Delinquent Offending Among Migrant and Native Youth. Renske S. van der Gaag
76.	Immigration Detention as Social Defence: Policing ‘Dangerous Mobility’ in Italy. Giuseppe Campesi ve Giulia Fabini